

FORORD

I en årrække udgav Færøernes landsstyre og Rigsombudsmanden på Færøerne i fællesskab en årbog om Færøerne, der i tekst og tal indeholdt en beskrivelse af de færøske samfundsforhold i det forløbne år. Da landsstyrets statistiske afdeling (Hagstova Føroya) i 1990 begyndte udgivelsen af en omfattende, færøksproget statistisk årbog, ophørte denne fællesudgivelse.

Det er imidlertid Rigsombudets indtryk, at der - ikke mindst i Danmark og i de øvrige nordiske lande - kan være behov for en mindre omfattende, ajourført samfundsbeskrivelse af Færøerne, og Rigsombudet har derfor siden 1989 udgivet årsberetninger med et indhold svarende til denne 2006-udgave.

Det er Rigsombudets håb, at årsberetningen kan fungere som et nyttigt opslagsværk og samtidig give læseren en rimeligt dækkende beskrivelse af hovedtrækkene i de færøske samfundsforhold.

Uden bistand fra en lang række offentlige og private institutioner på Færøerne ville det ikke være muligt at udgive de årlige beretninger med ajourførte og relevante oplysninger. Rigsombudet takker alle, der igen i år har stillet sig velvilligt til rådighed og bidraget med oplysninger til beretningen.

Redaktionen er afsluttet den 25. august 2006.

Rigsombudsmanden på Færøerne

Søren Christensen

BILAGSFORTEGNELSE	8
1. LAND OG NATUR; BEFOLKNING OG HISTORIE.....	9
1.1. LAND OG NATUR	9
1.2. BEFOLKNING.....	10
1.3. HISTORIE	11
2. POLITISKE OG ADMINISTRATIVE FORHOLD	12
2.1. STATSRETlige OG UDENRIGSPOLITISKE FORHOLD	12
<i>Forholdet til udlandet</i>	14
2.2. FÆRØERNES LAGTING	17
<i>Lagtingets sekretariat</i>	19
2.3. DE POLITISKE PARTIER.....	19
<i>Det Republikanske Parti</i>	19
<i>Folkeflokken</i>	20
<i>Sambandspartiet</i>	21
<i>Socialdemokratiet</i>	22
<i>Selvstyrepartiet</i>	23
<i>Centerpartiet</i>	23
2.4. FOLKETINGSVALG	24
<i>Folketingsmedlemmer</i>	25
2.5. FÆRØERNES LANDSSTYRE	25
2.6. ADMINISTRATION	26
2.7. INTERNATIONALE ORGANISATIONER MED HOVEDKONTOR PÅ FÆRØERNE	29
2.8. INSTITUTIONER UNDER STATEN	29
<i>Rigsombudet</i>	29
<i>Færøernes Kommando</i>	29
<i>Farvandsvæsenet</i>	30
<i>Øvrige statslige institutioner</i>	30
2.9. KOMMUNALE FORHOLD	31
<i>Antal kommuner</i>	31
<i>Valg til kommunestyret</i>	32
<i>Den kommunale styrelsesordning</i>	32
<i>Kommunale opgaver</i>	34
3. ERHVERVS- OG ARBEJDSMARKEDSFORHOLD	35
3.1. BEFOLKNINGENS ERHVERVSFORHOLD	35
3.2. EJERFORMER OG ERHVERVSLIVETS GEOGRAFISKE FORDELING.....	36
<i>Ejerformer</i>	36

3.3. FISKERI, FISKEINDUSTRI OG FISKEOPDRÆT, M.V.	37
<i>Indledning</i>	37
<i>Internationale reguleringer og fiskeriaftaler</i>	38
<i>Sammensætningen af fiskerflåden</i>	42
<i>Færøske skibes fangster</i>	43
<i>Fangster ved Færøerne</i>	45
<i>Fangstryk og fangstregulering</i>	47
<i>Fiskeriordninger i færøsk farvand</i>	48
<i>Fiskeriinspektion og redningstjeneste</i>	50
<i>Fiskeristøtte</i>	51
<i>Finansiering af fiskefartøjer</i>	52
<i>Fiskernes aflønning</i>	53
<i>Fiskepriser</i>	55
<i>Fiskerflådens driftsresultater</i>	56
<i>Fiskeindustri</i>	57
<i>Fiskeopdræt</i>	59
<i>Fangst i øvrigt</i>	62
<i>Offentligt tilsyn fiskeindustriområdet</i>	63
3.4. LANDBRUG	65
<i>Produktionen af landbrugsvarer</i>	65
<i>Offentlig støtte</i>	66
<i>Offentlig tilsyn m.v.- fødevarer, miljø og lakseopdræt</i>	66
3.5. OLIEFETERFORSKNING	66
1. <i>udbudsrunde</i>	67
2. <i>udbudsrunde</i>	70
3.6. FINANSIERINGSVIRKSOMHED	72
<i>Penge- og valutaforhold</i>	72
<i>Penge- og kapitalmarkedet</i>	73
<i>Pengeinstitutter m.v.</i>	73
<i>Pengeinstitutternes resultater</i>	74
<i>Fondsmæglervirksomhed</i>	76
<i>Obligationsudstedende institutter</i>	77
<i>Kapitalforvaltende institutioner</i>	77
<i>Offentlige udlånsinstitutioner</i>	77
<i>Færøernes Landsbank</i>	80
3.7. FORSIKRINGSVIRKSOMHED	81
3.8. ARBEJDSMARKEDSFORHOLD	84
<i>Indledning</i>	84
<i>Det private arbejdsmarked</i>	84
<i>Overenskomster - det private arbejdsmarked</i>	86
<i>Det offentlige arbejdsmarked</i>	87
<i>Overenskomster - det offentlige arbejdsmarked</i>	88
<i>Generelle arbejdsmarkedsordninger</i>	90

3.9. LØNNINGER OG PRISER	93
<i>Lønninger</i>	93
<i>Priser</i>	93
4. ØKONOMI	96
4.1. AKTUELLE ØKONOMISKE FORHOLD	96
4.2. NATIONALREGNSKABET FOR FÆRØERNE	97
<i>Produktionen</i>	97
4.3. UDENRIGHANDEL, BETALINGSBALANCE OG UDLANDSGÆLD	99
<i>Færøernes handels- og valutapolitiske stilling</i>	99
<i>Færøerne og europæisk integration</i>	99
<i>Handelsaftalen mellem EF og Danmark/Færøerne</i>	100
<i>Andre handelsaftaler</i>	103
<i>Færøerne og EFTA</i>	104
<i>Eksport</i>	104
<i>Import</i>	106
<i>Handelsbalancen</i>	108
<i>Betalingsbalancen</i>	108
<i>Udlandsgælden</i>	109
5. OFFENTLIGE FINANSER	111
5.1. INDLEDNING	111
5.2. STATENS UDGIFTER M.V. PÅ FÆRØERNE	111
<i>Bloktilskuddet</i>	111
<i>Statens drifts- og anlægsudgifter</i>	112
<i>Statens og andre offentlige institutioners udlån og garantier</i>	112
5.3. LANDSKASSENS ØKONOMI	113
<i>Landskassens indestående i Landsbanki Føroya</i>	115
<i>Landskassens udlån og garantier</i>	116
5.4. FÆRØSKE UDLÅNSFONDE	116
5.5. KOMMUNERNES ØKONOMI	116
5.6. DEN SAMLEDE OFFENTLIGE ØKONOMI	117
<i>Byrdefordelingen mellem staten og hjemmestyret</i>	117
6. SKATTER OG AFGIFTER	119
6.1. INDLEDNING	119
6.2. DIREKTE SKATTER	119
<i>Personbeskatning</i>	119
<i>Skattereformen 1997</i>	120
<i>Ændringer af skatteskalaen 2001-2005</i>	121
<i>Personlige skatteydere og skattepligtige indkomster</i>	123
<i>Selskabsbeskatningen</i>	123
<i>Kapitalvindingsskatteformen 2001</i>	125

6.3. INDIREKTE SKATTER.....	128
<i>Merværdiafgift (MVG)</i>	128
<i>Fremstillingsafgifter</i>	128
<i>Lønsumsafgift</i>	128
<i>Vejskat (vægtafgift)</i>	128
<i>Registreringsafgift (motorkøretøjer)</i>	129
<i>Arveafgift</i>	129
<i>Olieafgift</i>	129
<i>Rejseafgift</i>	129
6.4. OPKRÆVEDE SKATTER OG AFGIFTER.....	129
6.5. SKATTE- OG AFGIFTSTRYKKET.....	130
7. INFRASTRUKTUR OG TURISME.....	131
7.1. INDLEDNING.....	131
7.2. VEJNETTET OG MOTORKØRETØJER.....	131
<i>Vejnettet</i>	131
<i>Motorkøretøjer</i>	132
7.3. HAVNE, SKIBSFLÅDEN OG SKIBSTRANSPORT.....	132
<i>Havne</i>	132
<i>Skibsflåden</i>	133
<i>Skibstransport</i>	133
7.4. LUFTFART.....	133
7.5. TURISME.....	135
7.6. POSTVÆSEN.....	137
7.7. RADIO- OG TELEKOMMUNIKATION.....	137
<i>Telekommunikationsloven</i>	137
<i>Liberalisering af markedet</i>	138
<i>Transmissionsvirksomhed mv.</i>	138
<i>Telekommunikationstjenester</i>	138
<i>Færøernes forbindelse med udlandet</i>	139
7.5. EL-FORSYNING.....	139
8. SOCIALE FORHOLD.....	140
8.1. INDLEDNING.....	140
8.2. DE ENKELTE YDELSER.....	141
<i>Dagpenge ved sygdom, fødsel og ulykkestilfælde</i>	141
<i>Hjælp efter forsorgsloven</i>	142
<i>Børnetilskud mv.</i>	142
<i>Støtte til betaling af underholdsbidrag</i>	142
<i>Isoleringstilskudslån m.v. til pensionister</i>	142
<i>Vederlag for pasning af plejepatienter i hjemmet</i>	143
<i>Adoptionstilskud</i>	143

Sygekasser.....	143
8.3. INSTITUTIONER.....	144
9. SUNDHEDSVÆSEN.....	146
9.1. INDLEDNING.....	146
9.2. DEN PRIMÆRE SUNDHEDSTJENESTE.....	146
<i>Kommunelægeordningen.....</i>	146
<i>Forebyggende sundhedsordninger for børn og unge.....</i>	146
<i>Tandlægeordningen.....</i>	147
<i>Hjemmesygeplejerskeordningen.....</i>	147
<i>Apotekervæsenet.....</i>	147
9.3. SYGEHUSVÆSENET.....	147
<i>Sygehusenes administration.....</i>	149
<i>Færøske patienters behandling uden for Færøerne.....</i>	149
<i>Jordemodervæsenet.....</i>	149
9.4. LANDSLÆGEN.....	149
10. UNDERVISNINGSVÆSEN.....	150
10.1. INDLEDNING.....	150
<i>Særanliggende og fællesanliggende.....</i>	150
<i>Administrationen af undervisningsvæsenet.....</i>	150
10.2. GRUNDUDDANNELSER M.V.....	150
<i>Folkeskolen.....</i>	150
<i>Privat skole og forskole.....</i>	151
<i>Specialpædagogisk og psykologisk arbejde.....</i>	151
<i>Pædagogisk psykologisk rådgivning/specialundervisning i folkeskolen.....</i>	152
10.3. UNGDOMSUDDANNELSER.....	152
<i>Almene gymnasie- og HF-uddannelser.....</i>	152
<i>Basisuddannelser.....</i>	153
<i>Læringeuddannelser.....</i>	154
<i>Erhvervsgymnasiale uddannelser.....</i>	154
<i>Andre uddannelser/kurser.....</i>	155
10.4. VIDEREGÅENDE UDDANNELSER.....	155
<i>Maskinmesterskolen, Sømandsskolen og Brandskolen.....</i>	155
<i>Færøernes sygeplejeskole.....</i>	156
<i>Færøernes seminarium.....</i>	156
<i>Efteruddannelse af folkeskolelærere.....</i>	157
10.5. HØJERE UDDANNELSER.....	157
<i>Fróðskaparsetur Føroya (Færøernes Universitet).....</i>	157
10.6. ANDEN UNDERVISNING.....	159
10.7. UDDANNELSESSTØTTE.....	159
11. RETS- OG POLITIVÆSEN SAMT OVERØVRIGHEDEN.....	160

11.1. FÆRØERNES RETSVÆSEN	160
11.2. FÆRØERNES POLITIVÆSEN	161
<i>Politiets organisation og opgaver</i>	161
<i>Personaleforhold</i>	162
<i>Den frie kriminalforsorg</i>	162
<i>Kriminalitet</i>	163
<i>Narkotika</i>	163
<i>Færdsel</i>	163
<i>Anden særlovgivning</i>	163
<i>Politiets regelgrundlag</i>	163
11.3. FÆRØERNES OVERØVRIGHED (RIGSOMBUDSMANDEN PÅ FÆRØERNE).....	164
<i>Indgåelse og opløsning af ægteskab</i>	164
<i>Børnebidrag</i>	165
<i>Adoption</i>	165
<i>Umyndiges retshandler</i>	166
<i>Ægtepagter</i>	166
<i>Navnesager</i>	166
<i>Fri proces</i>	167
<i>Indfødsret (Statsborgerskab)</i>	167
12. KIRKELIV	168
12.1. FOLKEKIRKEN.....	168
12.2. ORGANISATIONER OG FORENINGER TILSLUTTET FOLKEKIRKEN	169
12.3. KRISTNE TROSSAMFUND OG ANDRE TROSSAMFUND UDEN FOR FOLKEKIRKEN.....	169
13. KULTURELLE FORHOLD	170
<i>Radio og TV (Kringvarp Føroya)</i>	170
<i>Aviser</i>	170
<i>Bogudgivelser</i>	171
<i>Biblioteksvæsen</i>	171
<i>Landsarkivet</i>	172
<i>Museum</i>	172
<i>Nordens Hus</i>	173
<i>Teatervirksomhed</i>	173
<i>Musikliv</i>	174
<i>Billedkunst</i>	175
<i>Idræt</i>	175
<i>Dansk-færøsk Kulturfond</i>	176
BILAG	178

Bilagsfortegnelse

		Side
Bilag 0.	Oversigt over aktuelle rapporter m.v. om færøske forhold	178
Bilag 1.1.	Befolkningsudviklingen i 2005. Fordelt på kommuner	184
Bilag 2.1.	Lov nr. 137 af 23. marts 1948 om Færøernes Hjemmestyre	185
Bilag 2.2.	Sagsområder overtaget af de færøske myndigheder	191
Bilag 2.3.	Lov nr. 578 af 24. juni 2005 om de færøske myndigheders overtage- else af sager og sagsområder	196
Bilag 2.4.	Fælles principerklæring mellem Danmarks Regering og Færøernes Landsstyre om Færøernes medvirken og inddragelse i udenrigs- og sikkerhedspolitikken	198
Bilag 2.5.	Administrativ samarbejdsaftale mellem Udenrigsministeriet og Lagmandens Kontor	200
Bilag 2.6.	Lov nr. 579 af 24. juni 2005 om Færøernes landsstyres indgåelse af folkeretlige aftaler	204
Bilag 3.1.	Ledigheden på Færøerne. Januar 2001-april 2006	206
Bilag 3.2.	Gennemsnitshyrer i fiskeriflåden. 2001-2005	207
Bilag 4.1.	Færøernes eksport af varer. 2001-2005	209
Bilag 5.1.	Statens drifts- og anlægsudgifter på Færøerne 2002-2006	210
Bilag 8.1.	Landskassens udgifter til socialvæsen. 2002-2005	211
Bilag 9.1.	Sygehusenes kapacitet og belægning. 2001-2005	212
Bilag 9.2.	Sygehusenes udgifter og indtægter i mio. kr. 2001-2005	212
Bilag 9.3.	Sygehusenes nettoudgifter i kr. pr. sygedag. 2001-2005	213
Bilag 9.4.	Sygehusenes personale. 2005	213
Bilag 11.1.	Oversigt over anmeldte overtrædelser af straffeloven. 2001–2005	214
Bilag 11.2.	Oversigt over andre anmeldelser til kriminalpolitiet samt over politi- ets virksomhed i øvrigt. 2001-2005.	215
Bilag 11.3.	Behandlingsmåden for straffesager o.a. lovovertrædelser. 2001-2005	216

1. Land og natur, befolkning og historie

1.1. Land og natur

Færøerne er beliggende i det nordlige Atlanterhav, omtrent midtvejs mellem Skotland, Island og Norge på 62° N bredde og 7° V længde. Koordinaterne krydser hinanden på den lille ø Koltur ud for øen Streymoy's vestkyst. Nærmeste beboede område er Shetlandsøerne godt 300 km mod Syd. Sejlafstanden til København er ca. 1.500 km.

Færøerne består af 18 øer adskilt af smalle sund. 17 af øerne er beboede. Det samlede areal er på 1399 km² eller lidt større end Lolland. Den største ø er Streymoy (373,5 km²) med hovedstaden Tórshavn.

Fra Færøernes nordligste punkt til det sydligste punkt er der 118 km, og afstanden øst-vest er 79 km. Øernes højeste punkt, Slættaratindur, er 882 meter og ligger på øen Eysturoy. Landet ligger gennemsnitlig mere end 300 m over havoverfladen og den samlede kystlinie er 1.117 km.

Færøerne er en del af det nordatlantiske basaltområde, der omfatter Nordøstirland, Vestskotland, Island, Jan Mayen samt dele af Øst- og Vestgrønland. Øerne er et tidligere vulkansk område og består af udbrudsprodukter fra vulkansk virksomhed. Det har givet øerne en karakteristisk opbygning af skiftende lag af lava og tuf. Lavaen danner stejle klippeskrænter, der kaldes "hamre", medens tufen eroderes hurtigere og danner jævne skråninger og giver fjeldene terrasseform. Enkelte steder på øerne forekommer tynde kullag, der er rester af sumpskove fra tiden mellem de vulkanske udbrudsperioder.

Klimaet er oceanisk – mildt, fugtigt, ustadigt, tåget og stormfuldt. Øerne er beliggende i Golfstrømmen, og det giver begrænset temperaturforskel mellem vinter og sommer. Gennemsnitstemperaturen i Tórshavn i koldeste og varmeste måned er henholdsvis 3° C og 11° C. Is på havet er ukendt ved Færøerne, og selv det indre af vigene fryser sjældent til.

Færøerne ligger tæt ved hovedbanerne for de lavtryk, der i østlig retning bevæger sig hen over den nordlige del af Atlanterhavet, og lufttrykket varierer derfor hyppigt og forholdsvis meget. Vindstille kan indtræffe i sommermånederne, men varer som regel kun kort tid. Stormende vinde kan optræde på alle tider af året, men er hyppigst i efterårs- og vintermånederne. Tåge forekommer ofte i sommermånederne. Den gennemsnitlige nedbørmængde er omkring 1.500 mm om året i Tórshavn eller ca. det dobbelte af i Danmark.

Plantevæksten er sparsom, præget af øernes beliggenhed og klima. Størstedelen af landet består af græsheder og fjeldmoser, mens kun en lille del er opdyrket. Der vokser ikke skov, men i områder, der ligger i læ, og som er heget af for øernes store bestand af får,

kan buske og enkelte træer gro. Vandet langs kysten er næringsrigt, og der gror tætte, brune tangskove.

På grund af øernes isolerede beliggenhed siden seneste istid er dyrelivet forholdsvis begrænset. Der er ca. 70.000 får på øerne. Derudover findes kvæg og heste. Ferskvandsfisk, padder, krybdyr og fritlevende landpattedyr findes ikke bortset fra mus og rotter, som er indslæbt, og sneharen, som er indført. Der er et rigt fugleliv, især af søfugle som lunde, lomvie, alk, ride og sule.

Blandt de almindeligste fiskearter i havet omkring Færøerne er torsk, kuller, sej, rødfisk, brosme, lange og blåhvilling samt fladfiskene helleflynder, rødtunge og rødspætte. I elve og søer kan der fanges havørred og enkelte steder fjeldørred og laks. Foruden fisk er der sæler og hvaler i farvandene omkring Færøerne. Grindehvaler, der kan optræde i flokke på op til flere hundrede dyr, er genstand for en traditionsrig jagt.

1.2. Befolkning

Færøernes befolkning udgjorde 48.219 personer pr. 1. januar 2006. Heraf boede 19.314 i Tórshavn kommune og 4.889 personer i Klaksvík, som er den næststørste kommune, *jf. tabel 1.1*. For en oversigt over befolkningen fordelt på alle kommuner henvises til *bilag 1.1*.

Tabel 1.1. Befolkningen pr. 1. januar 2002-2006. Fordelt på områder

	2002	2003	2004	2005	2006
	----- Antal personer -----				
Tórshavn.....	18.573	18.933	19.193	19.341	19.314
Øvrige Streymoy	2.749	2.779	2.804	2.861	2.846
Klaksvík	4.852	4.872	4.921	4.906	4.889
Øvrige Norðoyar	1.091	1.120	1.090	1.089	1.101
Sydlig Eysturoy	9.074	9.249	9.384	9.387	9.396
Nordlig Eysturoy ..	1.330	1.336	1.347	1.349	1.345
Vágar.....	2.733	2.802	2.873	2.910	2.935
Sandoy.....	1.489	1.449	1.489	1.460	1.436
Suðuroy.....	5.070	5.128	5.077	5.043	4.957
I alt	46.961	47.668	48.178	48.346	48.219

Kilde: Hagstova Føroya.

Befolkningen på Færøerne faldt med ¼ pct. i 2005 eller 127 personer. Det er første år siden 1996, at der har været et fald i befolkningstallet. 422 personer udvandrede fra øerne i 2005, men faldet blev delvist opvejet af et fødselsoverskud på 295 personer. 134 personer flyttede mellem kommuner på Færøerne i 2005, *jf. bilag 1.1*, hvor befolkningsudviklingen i 2005 er vist fordelt på kommuner.

1.3. Historie

Ifølge overleveringen var det irske munke, der som de første – angivelig i det 8. århundrede – opdagede og bosatte sig på Færøerne, medbringende de første får. Der er dog ikke hidtil fundet mindesmærker eller andet, der kan understøtte denne overlevering. Nutidens færinger er efterkommere af nordmænd, der koloniserede øerne fra omkring år 800. Alle-rede omkring år 900 etableredes en lovgivende og dømmende forsamling, Lagtinget, der anses for at være Europas ældste fortsat fungerende parlament.

Kristendommen blev indført omkring år 1000. Omkring år 1035 ophørte øernes uafhængighed, og Færøerne blev norsk skatland. Fra 1380 var Færøerne sammen med Norge forenet med Danmark gennem mere end 400 år. Øerne beholdt længe et lokalt selvstyre, men indlemmedes i 1709 i Danmark som en del af Sjællands Stiftsamt. Ved freden i Kiel 1814, da den dansk-norske union blev ophævet, forblev Færøerne ligesom Island og Grønland forenet med Danmark. Færøerne fik i 1816 status som et amt i det danske kongerige, og Færøernes lagting blev ophævet, men genoprettedes som et amtsråd i 1852.

I middelalderen foregik Færøernes handel mest i Bergen. Handelen blev imidlertid i løbet af 1500-tallet overdraget til et privat monopol og i 1709 til et statsmonopol, der først blev ophævet i 1856. Denne liberalisering af handelen havde stor betydning for overgangen fra naturalie- til pengeøkonomi og for fremvæksten af et færøsk erhvervsliv.

Senere i det 19. århundrede voksede en færøsk nationalbevægelse frem, der primært sigtede mod at bevare færøsk sprog og kultur.

Den nationale vækkelse resulterede i stiftelsen af de første politiske partier på Færøerne i 1906. Det ene parti, Selvstyrepartiet, ønskede, at det færøske folk skulle have større indflydelse på egne anliggender. Det andet parti, Sambandspartiet, ønskede at bevare de bestående forhold inden for riget.

Landbruget, som i århundreder havde været hovederhvervet, måtte før århundredeskiftet vige pladsen til fordel for fiskeriet, som i dag indtager den dominerende rolle i det færøske erhvervsliv.

Under anden verdenskrig blev Danmark besat af tyskerne og Færøerne af briterne. Færøerne blev dermed afskåret fra dansk myndighedsudøvelse. Der blev derfor etableret en midlertidig styrelsesordning, hvorefter Lagtinget sammen med amtmanden overtog den fulde lovgivende magt.

Da krigen sluttede var en tilbagevenden til den tidligere status som dansk amt udelukket. Der blev optaget forhandlinger med den danske regering og den danske rigsdag, og disse forhandlinger resulterede i 1948 i etableringen af en hjemmestyreordning for Færøerne, *jf. kap. 2.1.*

2. Politiske og administrative forhold

2.1. Statsretlige og udenrigspolitiske forhold

Den færøske hjemmestyreordning blev etableret ved lov nr. 137 af 23. marts 1948 om Færøernes Hjemmestyre, *jf. bilag 2.1*. I henhold til lovens § 1 er Færøerne et selvstyrende folkesamfund i det danske rige. To af Folketingets medlemmer vælges på Færøerne.

Hovedformålet med indførelsen af hjemmestyre har været at overføre kompetence og dermed ansvar fra danske politiske myndigheder til færøske politiske myndigheder. De færøske myndigheder forvalter således de samfundsopgaver, som overtages fra staten, fastsætter de regler, der skal gælde for forvaltningen og har det økonomiske ansvar for opgavernes løsning.

Hjemmestyremyndighederne på Færøerne består af en folkevalgt forsamling – Lagtinget – samt en af denne oprettet forvaltning: Landsstyret. Hjemmestyreloven indeholder i øvrigt ikke nærmere regler om disse organers sammensætning, men har overladt det til hjemmestyret at fastsætte bestemmelser herom.

Efter hjemmestyreloven anses den, der har dansk statsborgerret og er hjemmehørende på Færøerne, for at være færing. Valgret og valgbarhed til organer, der hører under det færøske hjemmestyre, kan gøres afhængig af, at vedkommende er færing. I øvrigt kan der ikke i lovgivning eller forvaltning gøres forskel på færing og andre danske statsborgere.

I hjemmestyreloven anerkendes det færøske sprog som hovedsproget, men dansk skal læres godt og omhyggeligt. Dansk kan lige så vel som færøsk anvendes i offentlige forhold. Endvidere anerkendes det færøske flag.

Hjemmestyret har siden hjemmestyrets indførelse i 1948 overtaget den lovgivende og administrative myndighed på en væsentlig del af de områder, som berører den færøske borgers dagligdag. I *bilag 2.2* er vist en oversigt over de sagsområder, der er overtaget af de færøske myndigheder.

Af sagsområder, som hjemmestyret ikke har overtaget, kan nævnes: retsvæsenet, politiet, kriminalforsorgen, strafferetten, det formueretlige område, det person-, familie- og arveretlige område, udlændingeområdet, områderne vedrørende den finansielle sektor, selskabsret, det immaterialretlige område. De færøske myndigheder har indledt forberedelser med henblik på overtagelse af det civile beredskab og luftfartsområdet.

Med lov nr. 578 af 24. juni 2005 om de færøske myndigheders overtagelse af sager og sagsområder (overtagelsesloven, *jf. bilag 2.3*), der trådte i kraft den 29. juli 2005, blev de muligheder, som de færøske myndigheder havde i medfør af hjemmestyreloven for at overtage sagsområder (hjemmestyrelovens liste A og B), udvidet.

Overtagelsesloven åbner således mulighed for, at de færøske myndigheder kan overtage samtlige sager og sagsområder, bortset fra statsforfatningen, statsborgerskab, Højesteret, udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik samt valuta- og pengepolitik. Loven omfatter således også de sager og sagsområder, der er opført på liste A og B til hjemmestyrelsen, og som endnu ikke er overtaget af de færøske myndigheder. Sådanne sagsområder (fx folkekirken) vil således skulle overtages i medfør af bestemmelserne i overtagelsesloven.

Det er de færøske myndigheder, der beslutter tidspunktet for overtagelse af sagsområder mv. efter L 578/2005. Visse sagsområder, der er opregnet i et bilag til loven (bl.a. politi, retsvæsen, folkekirken, udlændingeområdet), forudsætter i særlig grad forudgående forbedringer, hvorfor tidspunktet for overtagelse af disse sagsområder mv. fastsættes af de færøske myndigheder efter forhandling med de danske myndigheder.

De færøske myndigheder har den lovgivende og udøvende magt inden for de sager og sagsområder, der er overtaget, dog begrænset af de til enhver tid bestående traktatmæssige og andre internationale rettigheder og forpligtelser. De love, der vedtages af Lagtinget og stadfæstes af landsstyrets formand på sagsområder under de færøske myndigheder, benævnes lagtingslove.

De anliggender, som ikke i medfør af hjemmestyrelsen fra 1948 eller overtagelsesloven er overtaget af de færøske myndigheder, henhører under rigsmyndighederne (regering og Folketing). Det er således fortsat dansk lovgivning, der regulerer disse anliggender på Færøerne.

Hjemmestyrelsen indeholder en række høringsmekanismer og samarbejdsprocedurer, som skal sikre varetagelsen af Færøernes interesser. Efter praksis forelægges regeringens forslag til love, der omfatter eller vil kunne sættes i kraft for Færøerne for de færøske myndigheder til udtalelse inden fremsættelsen for Folketinget. Tilsvarende høringsprocedurer gælder for administrative forskrifter og udkast til traktater.

Ifølge lov nr. 735 af 6. december 1989 om kundgørelse af love, anordninger og bekendtgørelser på Færøerne, skal de nævnte forskrifter kundgøres på Færøerne for at få gyldighed der. Kundgørelsen af disse forskrifter i Lovtidende suppleres således med kundgørelse på Færøerne i landsstyrets kundgørelsestidende, Kunngerðablaðið.

I modsætning til lovgivning, hvor kundgørelse er en forudsætning for ikrafttræden, har kundgørelse ingen retlig betydning for en traktats ikrafttræden og gyldighed på det folkeretlige plan. Kundgørelse af traktater i Lovtidende C tjener forskellige principielle formål – dels officielt at kundgøre de folkeretlige traktatregler, der kan tænkes at have betydning for privates retsstilling og som administrativ forskrift, dels at sikre offentlighed om rigets folkeretlige forpligtelser, dels at gøre historisk kildemateriale alment tilgængeligt.

Relevante traktater kundgøres også på Færøerne i Kunngerðablaðið, og kundgørelsen har på samme måde som kundgørelse af traktater i Lovtidende C ingen retlig betydning for traktatens ikrafttræden for Færøerne. Kundgørelse i Kunngerðablaðið sker således ud fra de samme principielle formål, som gør sig gældende for kundgørelse af traktater i Lovtidende C.

Efter aftale med Færøernes landsstyre og i henhold til lov udbetaler staten tilskud til sagsområder, der er overtaget i medfør af hjemmestyrelovens § 9 (dvs. indenfor social- og sundhedsområderne).

De årlige bloktilskud ydes som et samlet tilskud til medfinansiering af de områder, der er overtaget efter hjemmestyrelovens § 9. Herved har de færøske myndigheder indenfor de rammelove, hvorved social- og sundhedsområderne er overført til hjemmestyret en betydelig frihed i prioriteringen af sine samlede opgaver.

For de sager og sagsområder, som de færøske myndigheder overtager i medfør af L 578/2005, overtager Færøerne samtidig de udgifter og reale aktiver, der er direkte forbundet med området. Det vil således ikke være muligt i medfør af loven at yde statslig medfinansiering til varetagelse af disse sagsområder mv. De sager og sagsområder, som allerede er overtaget i medfør af hjemmestyrelovens § 9, berøres ikke af overtagelsesloven, og regeringen (finansministeren) og landsstyret vil således også fremover kunne aftale bloktilskud til de nævnte områder med henblik på fastsættelse ved lov.

Forholdet til udlandet

Rigsmyndighederne har kompetencen til at indgå folkeretlige forpligtelser (traktatkompetencen) samt ansvaret for udenrigspolitikens førelse.

Færøernes udenrigspolitiske interessevaretagelse er vokset i takt med den tiltagende globalisering og de færøske myndigheders ønske om inddragelse i disse anliggender. Et væsentligt element i denne udvikling har været, at Færøerne har valgt at stå uden for EU.

Færøernes særlige status og erhvervsstruktur medfører, at Færøerne ikke umiddelbart på alle områder kan have samme interesser og synspunkter som Danmark i det internationale samarbejde eller ved indgåelse af bi- eller multilaterale aftaler med andre lande.

I samarbejdet mellem regeringen og landsstyret på udenrigsområdet er der søgt taget højde for denne situation. På det multilaterale område har Færøernes landsstyre således adgang til at gøre særlige interesser gældende i forbindelse med internationale forhandlinger og herunder mulighed for at deltage i danske delegationer på embedsmands- eller politisk niveau ved diplomatiske konferencer.

Både for bilaterale og multilaterale aftaler, som omfatter Færøerne, høres det færøske landsstyre endvidere, forinden disse aftaler ratificeres. Bortset fra en række særlige områ-

der, fx vedrørende menneskerettigheder, vil det normalt også være muligt at tiltræde aftaler med virkning alene for Danmark, således at Færøerne selvstændigt kan træffe beslutning om, hvorvidt den pågældende aftale ønskes anvendt i forhold til Færøerne.

Regeringen og landsstyret underskrev i foråret 2005 en fælles principerklæring om Færøernes medvirken og inddragelse i udenrigs- og sikkerhedspolitikken, *jf. bilag 2.4*, som bekræftede samarbejdet mellem regeringen og landsstyret. Endvidere blev der samtidig underskrevet en administrativ samarbejdsaftale med det formål at lette og fremme samarbejdet mellem Udenrigsministeriet og Lagmandens Kontor, *jf. bilag 2.5*.

Som et yderligere tiltag til styrkelse af selvstændig færøsk udenrigspolitisk interessevaretagelse har landsstyret med lov nr. 579 af 24. juni 2005 om Færøernes landsstyres indgåelse af folkeretlige aftaler, fuldmagtsloven (*jf. bilag 2.6*), der trådte i kraft den 29. juli 2005, fået mulighed for på rigets vegne at forhandle og indgå folkeretlige aftaler med fremmede stater og mellemfolkelige organisationer, som fuldt ud angår sagsområder, der er overtaget af de færøske myndigheder. En tilsvarende fuldmagtsordning er gennemført for Grønlands vedkommende.

Ordningen omfatter ikke folkeretlige aftaler, som berører forsvars- og sikkerhedspolitikken, samt folkeretlige aftaler, som skal gælde for Danmark eller som forhandles inden for en mellemfolkelig organisation, hvoraf Kongeriget Danmark er medlem.

Færøernes landsstyre og Grønlands landsstyre kan beslutte at handle i forening ved folkeretlige aftaler, som vedrører både Færøerne og Grønland, når lovenes øvrige betingelser er opfyldt.

Loven giver endvidere mulighed for, at Færøerne i eget navn kan søge medlemskab (typisk associeret medlemskab) af internationale organisationer, der åbner adgang for medlemskab af andre enheder end stater og sammenslutning af stater, hvor dette er foreneligt med Færøernes forfatningsmæssige status.

Regeringens og Folketingets forfatningsmæssige beføjelser på det udenrigspolitiske område begrænses ikke af bestemmelserne i fuldmagtsloven.

Loven giver endvidere mulighed for, at repræsentanter for Færøernes landsstyre kan ansættes på Kongeriget Danmarks udenrigsrepræsentationer til varetagelse af Færøernes interesser, som fuldt ud angår overtagne sagsområder. Færøernes landsstyre har for tiden ansat en repræsentant ved den danske ambassade i London og på det færøske repræsentationskontor i Bruxelles, der er placeret i tilknytning til den danske EU-repræsentation.

Der er endvidere ansat en særlig sagkyndig i færøske forhold i Udenrigsministeriet til at bistå ministeriet ved behandling af sager vedrørende Færøernes særlige interesser.

Færøerne er selvstændigt toldområde. Indførselsafgifter og reglerne for import- og eksportkontrol fastsættes af hjemmestyret. Danmark og Grønland betragtes derfor i disse henseender på linie med udlandet.

Danmarks tilslutning til de internationale økonomiske sammenslutninger har ikke i alle tilfælde medført en samtidig færøsk tilslutning, og der har derfor ofte efter Danmarks tilslutning været ført forhandlinger om Færøernes forhold, hvorunder især hensynet til erhvervsstrukturen og det færøske indførselsafgiftssystem har spillet en rolle. Disse forhold har bevirket, at Færøerne ofte er blevet tilsluttet flere år senere end Danmark. Dette gjaldt således GATT og EFTA. Færøerne udtrådte af den sidstnævnte organisation, som følge af Danmarks udtræden i 1972.

Færøerne valgte ikke at blive tilsluttet EF sammen med Danmark. I stedet blev der indgået en aftale om et særligt handelsarrangement med fællesskaberne samt en fiskeriaftale. På EU-kommissionens initiativ blev der i begyndelsen af 1989 indledt drøftelser om indgåelse af en ny aftale til afløsning af Færøernes hidtidige handelsaftale med EU. Efter ønske fra færøsk side sigtede disse drøftelser mod indgåelse af en frihandelsaftale med EU, der i videst muligt omfang sikrer toldfrihed for den færøske eksport af fisk og fiskerivarer til EU-landene. Med virkning fra 1992 blev der i 1991 indgået en handelsaftale mellem Færøerne og EU. En genforhandling førte til, at aftalen ved årsskiftet 1998/99 blev fornyet, og aftalen er fra foråret 2000 blevet udvidet til også at omfatte veterinærområdet.

Pr. 25. marts 2001 indtrådte Færøerne i Schengen-samarbejdet sammen med de øvrige medlemmer af den nordiske pasunion.

På fiskeriområdet er Færøerne medlem af NAFO (Konventionen om fiskeriet i det nordvestlige Atlanterhav) og NEAFC (Konventionen om fiskeriet i den nordøstlige Atlanterhav). Danmark er medlem via sit medlemskab af EU. Færøerne er endvidere medlem af NASCO (North Atlantic Salmon Conservation Organization) samt NAMMCO (North Atlantic Marine Mammal Commission). Færøerne har formandsskabet i NAMMCO til 2006 med mulig forlængelse til 2008.

Færøerne deltager i lighed med Ålandsøerne og Grønland i de nordiske regeringers samarbejde i Nordisk Ministerråd. Til det parlamentariske samarbejde i Nordisk Råd er der endvidere, som en del af Danmarks riges delegation, udpeget en særlig færøsk delegation, bestående af medlemmer valgt af Færøernes Lagting og Færøernes landsstyre.

Færøerne har med virkning fra den 3. december 2002 fået associeret medlemskab af den internationale søfartsorganisation IMO (International Maritime Organisation).

2.2. Færøernes Lagting

Ifølge lagtingslov nr. 103 af 26. juli 1994 om Færøernes styrelse § 2 udgør Lagtinget en forsamling bestående af højst 33 medlemmer. De 27 medlemmer er kredsvalgte, mens der kan vælges indtil 5 medlemmer med henblik på en regulering, der skal tilgodese en forholdsmæssig repræsentation (tillægsmandater). Endvidere har rigsombudsmanden efter Hjemmestyrelovens § 15 adgang til tinget og til at deltage i forhandlinger om alle fællesanliggender, dog uden stemmeret.

Valg til Lagtinget foregår hvert 4. år. Herudover kan såvel Lagtinget som lagmanden til enhver tid udskrive nyvalg, jf. styrelseslovens § 6, stk. 2.

Tablet 2.1. Stemme- og mandatfordeling ved lagtingsvalgene 1994-2004

	Jul. 1994		Apr. 1998		Apr. 2002		Jan. 2004	
	Pct.	Man.	Pct.	Man.	Pct.	Man.	Pct.	Man.
Republikanske Parti.....	13,7	4	23,8	8	23,7	8	21,7	8
Folkeflokken	16,0	6	21,3	8	20,8	7	20,6	7
Sambandspartiet	23,4	8	18,0	6	26,0	8	23,7	7
Socialdemokratiet.....	15,4	5	21,9	7	20,9	7	21,8	7
Centerpartiet.....	5,8	2	4,1	1	4,2	1	5,2	2
Selvstyrepatriet.....	5,6	2	7,7	2	4,4	1	4,6	1
Kristeligt Folkeparti	6,3	2	2,5
Det færøske parti	2,4
Arbejdersammenslutningen.	9,5	3	0,8
Det Morsomme Parti	2,3	0
Valgdeltagelse	81,5	32	85,7	32	91,6	32	92,3	32
Antal gyldige stemmer	25.501		27.660		30.556		31.711	

Kilde: Valgbogen for Færøerne.

Tablet 2.2. Stemmer ved lagtingsvalget den 20. januar 2004

	Norð-oyar	Eystu-roy	Nord-strey.	Suður-strey.	Vágar	Sandoy	Suðu-roy	I alt
	----- Antal stemmer -----							
Republikanske parti.....	849	1.254	582	3.076	263	285	581	6.890
Folkeflokken	1.434	1.217	531	2.041	532	259	516	6.530
Sambandspartiet	602	2.012	663	2.638	663	105	818	7.501
Socialdemokratiet.....	741	1.254	489	2.267	373	326	1.471	6.921
Selvstyrepatriet.....	264	529	60	527	39	22	20	1.461
Centerpartiet.....	148	466	78	790	79	26	74	1.661
Det Morsomme Parti	29	144	89	432	24	...	29	747
Antal gyldige stemmer .	4.067	6.876	2.492	11.771	1.973	1.023	3.489	31.711

Kilde: Valgbogen for Færøerne.

Tabel 2.3. Lagtingets sammensætning efter valget den 20. januar 2004

<i>Nordøernes Valgkreds:</i>		<i>Suppleant</i>
Anfinn Kallsberg (F)	Fhv. lagmand	
Karsten Hansen (Rep)	Fhv. sysselmand	
Vilhelm Johannesen (S)	Postbud, 2. næstformand	
Jógvan við Keldu (F)	Fhv. borgmester	Jákup Mikkelsen
<i>Østerø Valgkreds:</i>		
Alfred Olsen (Sb)	Kommunesekretær	
Andrias Petersen (S)	Kommunelæge	
Tórbjørn Jacobsen (Rep)	Skibsfører	
Jógvan á Lakjuni (F)	Lærer	Kjartan Joensen
Edmund Joensen (Sb)	Direktør, lagtingsformand	
Kári P. Højgaard (St)*	Postfunktionær	
Bill Justinussen (C)*	Bogholder	
<i>Nordstrømø Valgkreds:</i>		
Barður Nielsen (Sb)	Regnskabsfører	Olav Enomoto
Heidi Petersen (Rep)	Lærer	
Heðin Zachariasen (F)*	Arbejdsformand	
<i>Sydstrømø Valgkreds:</i>		
Høgni Hoydal (Rep)	Fhv. journalist	
Lisbeth L. Petersen (Sb)	Fhv. borgmester	
Kristian Magnussen (S)	Socialrådgiver	
Bjarni Djurholm (F)	Landsstyremand	Poul Michelsen
Annita á Friðriksmørk (Rep)	Lærer	
Kaj Leo Johannesen (Sb)	Direktør	
John Johannesen (S)	Journalist	
Finnur Helmsdal (Rep)	Børnehjemsleder	
Óli Breckmann (F)*	Redaktør, 3. næstformand	
Jenis av Rana (C)*	Kommunelæge	
<i>Vågø Valgkreds:</i>		
Marjus Dam (Sb)	Kommunelæge	
Jørgen Niclasen (F)	Virksomhedsleder	
<i>Sandø Valgkreds:</i>		
Gerhard Lognberg (S)	Bygderådsformand	
Páll á Reynatúgvu (Rep)	Fysioterapeut	
<i>Suderø Valgkreds:</i>		
Jóannes Eidesgaard (S)	Lærer	Henrik Old
Johan Dahl (Sb)	Virksomhedsleder	
Sverre I. Midjord (S)	Byrådsmedlem	
Hergeir Nielsen (Rep)	Lærer, 1. næstformand	

Anm.: Det Republikanske Parti (Rep), Folkeflokken (F), Sambandspartiet (Sb), Socialdemokratiet (S), Centerpartiet (C), Selvstyrepatriet (St). Tillægsmandater *.

Lagtinget har 7 stående udvalg: Finansudvalget, Udlandsudvalget, Erhvervsudvalget, Udvalget for landsstyreansøgninger, Trivselsudvalget, Kulturudvalget og Retsudvalget. Herudover kan der i henhold til § 25 i tingets forretningsorden nedsættes udvalg ad hoc. Endvidere kan Lagtinget efter styrelseslovens § 19 nedsætte kommissioner af sine medlemmer til at undersøge almen vigtige sager.

Lagtingets sekretariat

Lagtingssekretariatet administrerer kontoropgaver for Lagtinget, yder lagtingsmedlemmerne rådgivning og udgiver Lagtingstidende. Sekretariatet er endvidere sekretariat for lagtingsudvalgene og for de færøske delegationer ved Nordisk Råd og Vestnordisk Råd. Direktør for lagtingets sekretariat er Súsanna Danielsen.

2.3. De politiske partier

De partier, der er repræsenteret i Lagtinget, grupperer sig foruden efter sociale og økonomiske synspunkter også efter partiernes indstilling til rigsfællesskabet. Nedenfor er gengivet de enkelte partiers beskrivelse af de overordnede træk i deres stats- og folkeretlige stillingtagen, deres økonomiske politik, erhvervs- og socialpolitik samt undervisnings- og kulturpolitik.

Det Republikanske Parti

Det Republikanske Parti (Tjóðveldisflokkurin) blev stiftet i 1948, som resultatet af at folkeafstemningen om Færøernes selvstændighed i 1946 var blevet tilsidesat til fordel for en hjemmestyreordning. Partiet opnåede i 1950 repræsentation i Lagtinget, hvor det siden har været et af de fire store partier. Partiet vil oprette Færøerne som republik og skabe et solidarisk samfund, hvor alle har lige rettigheder.

Ingen enkeltperson eller nogen samfundsklasse skal have særrettigheder til at råde over eller at tilegne sig landets ressourcer, og alle færingers skal have samme rettigheder og samme pligter over for samfundet.

Tjóðveldisflokkurin bygger hele sin politik på visionen om folkeretlig, økonomisk, social og kulturel ligestilling:

- Det færøske folk skal ligestilles i folkeretlig forstand.
- Alle indbyggere på Færøerne skal have lige rettigheder til uddannelse, erhverv, social tryghed, sundhedstjeneste, bolig og arbejde.
- Færøerne skal udbygges som et moderne samfund i verdensøkonomien, og færøsk kultur skal til stadighed styrkes til at kunne tage del i den moderne verden.

Tjóðveldisflokkurin har gennem tiderne kæmpet for fiskeres og arbejderes sociale rettigheder og lægger i sit nyeste program særlig vægt på at få etableret en solidarisk efterlønsordning for alle faggrupper i Færøerne.

Partiet arbejder for en kommunalreform, hvor de færøske kommuner får væsentlig større opgaver – specielt på socialområdet – og hvor kommunerne må samarbejde om at skabe stærkere samarbejde og en stærkere administration i regionerne.

De senere år har Tjóðveldisflokkurin i sin økonomiske politik gået ind for en klar opdeling mellem offentlig og privat virksomhed, og et opgør med den offentlige subsidiepolitik til erhvervslivet, som efter partiets mening var hovedårsag til det færøske økonomiske kollaps i 1980'erne.

Partiet ønsker klare rammer for et erhvervsliv, der klarer sig uden offentlig økonomisk støtte. Det offentlige skal derimod, gennem en progressiv og retfærdig beskatning af erhvervsliv og borgere, satse på en målrettet udbygning af socialvæsenet, sundhedsvæsenet, kulturinstitutioner og infrastruktur – og specielt på uddannelses- og forskningsinstitutioner, der gennem internationalt samarbejde kan modernisere færøsk økonomi og erhvervsliv.

Udenrigspolitisk lægger partiet vægt på, at Færøerne tager det fulde ansvar for alle internationale relationer og bliver selvstændigt medlem af FN, Nordisk Råd, Europarådet og andre relevante internationale fora.

Partiet ønsker at Færøerne står udenfor EU, og at det Nordatlantiske samarbejde mellem Færøerne, Grønland, Island og Norge i stedet styrkes, således at landene i fællesskab får en samarbejdsaftale med EU, og at de nordatlantiske lande i fællesskab kan kæmpe for en bæredygtig forvaltning af havressourcerne og en effektiv beskyttelse af havmiljøet.

Tjóðveldisflokkurin satser på et program for færøsk selvstændighed, som partiet kalder *En organiseret selvstændighedsproces*. Programmet omfatter:

- Vedtagelse af en færøsk grundlov.
- Nedtrapning og udfasning af alle danske tilskud til Færøerne.
- Overtagelse af alle sagsområder, der i dag administreres fra Danmark.
- Folkeafstemning om at oprette Færøerne som selvstændig stat.

Folkeflokken

Folkeflokken (Fólkaflokkurin) er stiftet i 1940 og opnåede samme år valg til Lagtinget, hvor partiet siden har været repræsenteret.

Folkeflokken er et værdikonservativt og socio-økonomisk liberalt selvstyreparti, som arbejder for en gradvis indførelse af selvstyre for Færøerne med fuld lovgivningskompetence på alle områder.

Partiet finder, at det private initiativ i et samfund med næringsfrihed bedst sikrer forøgelse af produktionsværdien. Et erhvervsliv uden offentlig støtte sikres konkurrencestyrke ved

gode investerings- og lånemuligheder samt lav beskatning og varsom lønudvikling. Formålet er en bæredygtig landsøkonomi.

Partiet ønsker at fastholde og udvikle den nuværende miljøvenlige fiskeripolitik med omsættelige fiskedage, tekniske reguleringer og optimalt fleksibel flådesammensætning samt internationale fiskeriaftaler.

Pensionssystemet bør i størst muligt omfang bygge på den enkeltes livslange pensionsopsparing for at aflaste og effektivisere folkepensionen, der stadig sikres sin andel af indtægtsstigningen i samfundet. Ældreboliger skal bygges i hurtigt tempo, også for at diversificere og opløse det private boligmarked. De, der ikke er arbejdsdygtige, skal sikres sømmelige vilkår. De sociale foranstaltninger skal virke hurtigt.

Skolen skal være kristen, færøsk og have til formål at sikre alle en uddannelse på nordisk niveau til personligt og landets gavn. Bevillingen til uddannelse bør følge eleven frem for skolen. Større frihed i skolevalg bør tilstræbes. Mest muligt af den videregående uddannelse skal gives på Færøerne.

Sambandspartiet

Sambandspartiet (Sambandsflokkurin) er stiftet i 1906 og partiet har siden uden afbrydelse været repræsenteret i Lagtinget.

Sambandspartiet har som hovedformål i rigsfællesskab med Danmark at arbejde for en stabil og frisindet udvikling af det færøske folk, forfatningsmæssigt og økonomisk, og vil på alle områder føre en fremskridtsvenlig politik, som bygger på et kristent, kulturelt grundlag. Partiet går ind for en modernisering af rigsfællesskabet, således at det præciseres, at færingerne er en selvstyrende nation i riget, der består af tre ligestillede lande. Alle sagsområder, bortset fra retsvæsenet samt valuta-, udenrigs- og forsvarsområderne, skal kunne overtages som færøske særanligger. Den færøske repræsentation i Folketinget skal bevares, således at det færøske folk også er med til at træffe beslutninger om fælles anligger. Rigsrådet, bestående af lagmanden, den danske statsminister og den grønlandske landsstyreformand, skal styrkes.

Sambandspartiet er et borgerligt-liberalt parti, og den frie foretagsomhed bør være drivkraften i det færøske erhvervsliv.

Sambandspartiet vil fortsat arbejde for, at den sociale lovgivning udformes således, at de gamle, de syge, de handicappede og de, der har behov for hjælp, får støtte og behandling på højde med, hvad der findes i de andre nordiske lande. De arbejdsløse bør sikres rimelige kår. Sundhedspolitikken bør prioritere oplysning og forebyggelse, og den primære sundhedstjeneste bør udbygges.

Sambandspartiet vil arbejde for, at alle færøske familier kan bo i eget hus eller lejlighed, og muligheden for at leje bolig bør også være til stede. Partiet vil støtte de unge, som skal til at sætte bo, og hjælpe de gamle, så de fortsat kan blive boende i deres eget hjem.

Sambandspartiet arbejder for, at skolevæsenet altid er på højde med de krav, der stille i et højt udviklet samfund. Undervisningssystemet bør være således, at færinger får den bedst mulige undervisning på alle områder, og at det færøske erhvervsliv dermed får de bedst mulige forudsætninger for at udvikle sig.

Sambandspartiet arbejder for at støtte og styrke færøsk kultur og åndsliv, ligesom partiet arbejder for, at færinger får et godt kendskab til dansk og udenlandsk kultur og åndsliv.

Socialdemokratiet

Det færøske Socialdemokrati (Javnaðarflokkurin) blev grundlagt i 1925 og opnåede første gang repræsentation i Lagtinget i 1928, hvor det siden har været repræsenteret uafbrudt.

Partiet erklærer, at Færøerne er folkets ejendom, også omfattende landsoklen og undergrunden. Det er partiets opfattelse, at rigsfællesskabet skal opretholdes og være baseret på fuld og ubegrænset frihed, således at Danmark og Færøerne hver for sig kan bestemme, at sager og sagsområder kan overdrages til hjemmestyret. Denne gensidige ret strækker sig helt til løsrivelse, såfremt den ene part skulle nå frem til, at en fuldstændig udskillelse af rigsfællesskabet vil tjene parterne bedst.

Partiet lægger stor vægt på den nationale selvbestemmelse og går ind for det nordiske samarbejde. Der skal ved forpligtende samarbejde sikres personlig frihed, indtægtsgrundlag og tryghed for alle.

Produktion og handel skal efter omstændighederne drives på national, kommunal og fælleskommunal, kooperativ samt privat basis, således at de forskellige initiativer tjener landets interesser og er i overensstemmelse med folkets vilje.

Alle skal have ret til at arbejde og være sikret en minimumsløn.

Alle uarbejdsdygtige eller trængende skal være sikret social tryghed, og samfundet skal bære udgifterne i forbindelse med sygdom, invaliditet, ulykker, alderdom, indtægtsstab mv.

Den opvoksende generation skal sikres vederlagsfri adgang til den bedste og mest tidssvarende undervisning. Folkeoplysning, forskning, kunst, kultur og udfoldelsesmuligheder skal støttes. Idrætslivet skal støttes.

Beskatningen skal tjene til fremme af fælles interesser og mindske forskellen i indtægt. Skatten skal pålignes, så den ikke er aktivitetshæmmende, og indtægter, svarende til eksistensminimum, skal ikke beskattes.

Selvstyrepartiet

Selvstyrepartiet (Sjálvstýrisflokkurin) blev grundlagt i 1906 og har været repræsenteret i Lagtinget fra stiftelsen frem til i dag, bortset fra valgperioden 1943 til 1946.

For Selvstyrepartiet hænger frihed og forpligtelse uløseligt sammen. Nøgleordene i partiets grundsyn er frihed, udvikling, selvstændighed, bæredygtighed, velfærd og trivsel. Det offentlige rolle er at forme gode rammer for samfundets og erhvervets udvikling.

Ressourcer på land, i havet og undergrunden er det færøske folks ejendom.

Partiet arbejder for selvstyre og ønsker at bekræfte den færøske selvbestemmelsesret i en færøsk grundlov. Ønsker det færøske folk fuld suverænitæt, skal dette afgøres ved en folkeafstemning.

Det nordiske samarbejde er et godt udgangspunkt for fællesskab i en globaliseret verden. Selvstyrepartiet ønsker samarbejde og internationale aftaler med lande og sammenslutninger af lande, det være sig vedrørende international handel, miljø, kultur, uddannelse, global bæredygtighed, internationale standarder, etc.

Partiet arbejder for et offentligt sundhedsvæsen af høj kvalitet. Sundhedsvæsenet og socialforsorgen skal sikre tryghed for den enkelte.

Uddannelse er den vigtigste investering i det fremtidige samfund. Uddannelser og kultur giver livskvalitet og skal derfor have gode muligheder for vækst, udvikling og kvalitet. Foreningsliv og idræt skal have lov til at blomstre.

Centerpartiet

Centerpartiet (Miðflokkurin) blev dannet i 1992 af bl.a. tidligere medlemmer af Kristeligt Folkeparti. Partiet har været repræsenteret i lagtinget siden valget i 1994. Partiets politik har grundlag i et demokratisk, kristent livssyn, og det anser familien for at være samfundets hovedhjørneste, hvorfor en af lovgivningens vigtigste opgaver må være at værne om hjemmet, ægteskabet og børnene, også de ufødte.

Det skal kunne betale sig at arbejde, og den almindelige indkomstskat må ikke overstige 35 pct. for en almindelig indkomst. Ægteskabet skal begunstiges gennem en fordelagtig beskatning. Der skal hverken være skat på formue eller renter, og skattelovgivningen skal være erhvervsvenlig. Der skal stræbes mod ligevægt på finansloven uden låntagning.

Fiskerierhvervet, der er Færøernes hovederhverv, skal være på private hænder og i videst muligt omfang uafhængigt af landskassen. Bestandene skal beskyttes mod overfiskning. Fremstillingen af fødevarer skal være uafhængig af offentlig støtte, og der må iværksættes foranstaltninger, der kan gøre det muligt for dette erhverv at klare sig økonomisk.

Partiet er imod færøsk medlemskab af EU, men samarbejdet med fællesskabet må bygge på handels- og fiskeriaftaler. Handelsaftaler med lande uden for EU bør udvides (forstærkes).

Undervisningen i de offentlige skoler skal finde sted på kristent grundlag, og undervisningstilbuddene skal være differentierede, hvorfor friskoler, der bygger på bibelsk grundlag, skal kunne oprettes og støttes.

Idræt og andre sunde fritidsinteresser skal have gode vilkår, og boligpolitikken skal være familievenlig. Inden for det sociale og sundhedsmæssige område skal der være tilstrækkelige tilbud til alle borgere. Familier, der selv ønsker at passe deres børn, skal have tilstrækkeligt gode muligheder for at vælge dette.

Der skal ydes støtte til kunst og kultur, som bygger på det kristne livssyn og ikke nedbryder, men fremmer en sund livsanskuelse. Kristne foreninger og enkeltpersoner skal have bedre muligheder for at komme til orde i de offentlige medier.

2.4. Folketingsvalg

Ifølge grundlovens § 28 vælges 2 af Folketingets medlemmer på Færøerne. Efter lov om folketingsvalg på Færøerne skal valg på Færøerne så vidt muligt ske samtidigt med afstemningen i Danmark.

Tabel 2.4. Stemmer ved folketingsvalgene 1994-2005

	12. sep. 1994	11. mar. 1998	20. nov. 2001	8. feb. 2005
	----- Pct. -----			
Republikanske parti.....	9,4	20,9	24,9	25,4
Folkeflokkens	21,7	26,9	20,5	24,1
Sambandspartiet	22,5	21,8	27,3	21,4
Socialdemokratiet.....	19,4	22,7	23,4	22,2
Selvstyrepartiet.....	2,4	7,7	1,6	2,4
Centerpartiet.....	2,2	3,3
Andre.....	1,2
Valgdeltagelse	61,9	66,8	79,7	72,7
Antal gyldige stemmer .	19.175	20.696	26.393	24.848

Kilde: Valgbogen for Færøerne.

Folketingsmedlemmer

Ved folketingsvalget den 8. februar 2005 valgtes Anfinn Kallsberg (F) og Hogni Hoydal (Rep).

2.5. Færøernes landsstyre

Lagmanden udnævnes af Lagtinget, og lagmanden udnævner landsstyremændene. Efter lagtingsvalget den 20. januar 2004 fik Socialdemokratiets formand Jóannes Eidesgaard overdraget ledelsen af forhandlingerne om en ny koalition.

Efter en uges forhandlinger kunne Socialdemokratiet, Sambandspartiet og Folkeflokken den 31. januar 2004 underskrive en koalitionsaftale med titlen *Den brede aftale*. Ved præsentationen af aftalen erklærede de tre partiformænd sig tilfredse med, at det var lykkedes at opnå bred enighed, ikke mindst vedrørende de forfatningsretlige spørgsmål og det fremtidige forhold til Danmark.

I det nuværende landsstyres koalitionsaftale er anført følgende om Færøernes forfatningsmæssige stilling:

Den overordnede del

Målet er at afklare forholdet mellem Færøerne og Danmark. Det skal gøres med en lov, sådan at Lagtinget har bemyndigelse at overtage alle områder, med undtagelse af sagsområder, der har med rigsenheden at gøre.

Udenrigsanliggender

Vi skal have større indflydelse på det udenrigspolitiske område. Det skal gøres med en aftale med de danske myndigheder.

De færøske myndigheder skal sikre sig indsigt i og indflydelse/beslutningsret på alle udenrigs- og forsvarspolitiske anliggender, der er af betydning for Færøerne. Der skal indledes forhandlinger med den danske regering om at lovsikre dette.

Repræsentationen i mellemfolkelige og internationale organisationer skal styrkes.

Der skal arbejdes for selvstændigt medlemskab i Nordisk Råd. Det vestnordiske samarbejde skal styrkes. Samarbejdet med nabolationer og naboombråder over hele Nordatlanten skal udvikles. Der skal arbejdes for den mest hensigtsmæssige adgang til EU og andre lande.

Færøernes militære og sikkerhedspolitiske situation skal fortsat defineres.

Der skal formuleres en politik med klare målsætninger for udviklings- og nødhjælp, og prioriteringerne på finansloven skal gøres tilsvarende.

Overtagelser

Partierne er enige om følgende overtagelser: Folkekirken, Medieansvarsloven, Selskabslovgivningen, Beredskabet, Tilbagetagelse af tinglysningen

Styrelsesordning

Arbejdet i grundlovsudvalget skal omorganiseres. Opgaven er at lave en styrelsesordningslov, der også indholder bestemmelser om menneskerettigheder og andre rettigheder. Foruden at definere den nuværende forfatningsretlige stilling, skal loven indholde klare procedurer for, hvordan der skal arbejdes, hvis den forfatningsretlige stilling bliver ændret.

Landsstyret har 7 medlemmer, hvoraf 3 er udpeget af Folketingsflakken, 2 (herunder lagmanden) af Socialdemokratiet og 2 af Sambandspartiet.

Landsstyret har august 2006 følgende sammensætning:

- Lagmand Jóannes Eidesgaard (S): Styrelsesforhold, samordning af landsstyremændenes opgaver, udenrigsanliggender, administration og repræsentation.
- Landsstyremand Bjarni Djurholm (F): Vicelagmand, arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøspørgsmål, havbrug, olieanliggender, turisme, kommunikation og samfærdsel (dog ikke færger, bus- og fragtkørsel), IT, forsikring, landbrug, energi, veterinærsager, erhvervsanliggender i øvrigt.
- Landsstyremand Barður Nielsen (Sb): Finans-, økonomi- og skatteforhold, løn- og personaleforhold.
- Landsstyremand Jógvan á Lakjuni (F): Nordisk samarbejde, undervisning, kultur, kirke, radio og TV, idræt, videnskab og forskning.
- Landsstyremand Bjørn Kalsø (Sb): Fiskeri og fiskeindustri, bjærgning, beredskab.
- Landsstyremand Jacob Vestergaard (F): Retsvæsen og politi, lovsager, kommunale anliggender, civilret, registrering og navne, udlændingesager, miljøanliggender, færger, bus- og fragtkørsel.
- Landsstyremand Hans Pauli Strøm (S): Sundheds- og sygehusvæsen, sociale ydelser, pensioner, ældreområdet, ligestilling, særforborg, ulykkesforsikring, apoteksvæsen, daginstitutioner, boligsprogsmaal, alkohol- og narkotikapolitik.

2.6. Administration

Ved Olai 1996 trådte den sidste del af den nuværende færøske styrelsesreform i kraft. Et led i denne reform var gennemførelsen af loven om landsstyremænds ansvarlighed, der i

sit indhold stort set svarer til den danske ministeransvarlighedslov samt af forvaltningsloven og loven om offentlighed i forvaltningen, begge af et indhold, nogenlunde svarende til de tilsvarende danske love. Reformen nødvendiggjorde tilsvarende ændringer i landsstyrets administration, der nu er opbygget, svarende til de enkelte landsstyremænds ansvarsområder.

Landsstyrets forvaltning er opdelt op i et lagmandskontor og et antal landsstyreområder, svarende til antallet af landsstyremænd. Chefen for lagmandskontoret, der har titel af lagmandsdirektør, er samtidig øverste chef for landsstyreadministrationen.

- Lagmandens Kontor (Løgmansskrivstovan)
Lagmandsdirektør: Marjun Hanusardóttir

Overordnet koordination af centraladministrationen, rådgivning, efteruddannelse, udlandsanliggender, landsstyremøder, koordination og orientering.

Under Lagmandskontoret hører Færøernes repræsentationskontor i København samt de færøske repræsentanter i London og Bruxelles.

- Landsstyreområdet for indenlandsanliggender (Innlendismálaráðið)
Departementschef: Rúni Joensen

Lovsager, politi og retsvæsen, kommunale anliggender, civilret, udlændingesager, miljøanliggender, færger, bus- og fragtkørsel.

- Landsstyreområdet for erhvervsanliggender (Vinumálaráðið)
Departementschef: Arne Poulsen

Industri, håndværk, havbrug, handel og øvrigt erhverv, arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøforhold, samfærdsels-, kommunikations- og IT-anliggender og turisme, olieanliggender.

- Landsstyreområdet for finansanliggender (Figgjarmálaráðið)
Departementschef: Petur Alberg Lamhauge

Finans- og økonomianliggender, told og skat, merværdiafgift o.l., landskassens formue og gæld, ind- og udbetalinger, byggesager, personaleforhold, overenskomstforhandlinger, fortolkning af overenskomster samt løn.

Landsstyreområdet for finansanliggender er opdelt i Færøernes Told og Skat, lønafdelingen og Oppebørselskontoret. Under området henhører Færøernes Statistiske kontor,

Landsbanken, Det Økonomiske Råd samt Finansieringsfonden af 1992, Færøfonden, Investeringsfonden, MOMS-nævnet og Landsskatteankenævnet.

- Landsstyreområdet for fiskerianliggender (Fiskimálaráðið)
Departementschef: Rógvi Reinert

Fiskerianliggender, fiskeritilladelser, regulering af fiskeriet, hvalfangst og anden fangst, søfart, fiskeritilsynet, Vagt- og Bjærgningstjenesten, dykkerskolen.

Landsstyreområdet for fiskerianliggender er opdelt i Fiskerikontoret, Fiskeritilsynet, Lønudligningskontoret og Søfartskontoret. Under området henhører Skibstilsynet, Fiskerilaboratoriet samt MRCC Tórshavn.

- Landsstyreområdet for social- og sundhedsanliggender (Almanna- og Heilsumálaráðið)
Departementschef: Poul Geert Hansen

Sygehusvæsenet, sygekasser, sociale ydelser, pensioner, ældreområdet, daginstitutioner, kommune- og skolelægeordning, apoteksvæsenet, boligpolitik, ligestilling.

- Landsstyreområdet for kulturanliggender (Mentamálaráðið)
Departementschef: Petur Petersen

Folkeskolen, fritidsundervisning, musikskoler, udgivelse af skolebøger, specialundervisning, undervisningsmidler mv., erhvervs- og overbygningsskoler samt lærlinge, de højere uddannelser, museer, radio og TV, kirke, idræt, anden kulturel virksomhed.

Landsstyreområdet for kulturanliggender er opdelt i en kulturafdeling, en erhvervs- og overbygningsskoleafdeling og en folkeskoleafdeling. Under området henhører en lang række undervisnings- og kulturelle institutioner.

2.7. Internationale organisationer med hovedkontor på Færøerne

Pr. 1. februar 1996 blev Nordisk Atlantsamarbejde (NORA) oprettet med hovedsekretariat i Tórshavn. NORA er en transnational, projektorienteret samarbejdsorganisation under Nordisk Ministerråd. Den har til formål gennem strategisk netværkssamarbejde og projektstøtte at arbejde for at fremme samarbejdsrelationer og styrke regionens økonomiske udvikling.

Geografisk omfatter samarbejdet Færøerne, Grønland, Island samt Nord- og Vestnorge, men et udvidet projektsamarbejde med de skotske øer og Canadas kystområder er under udvikling.

Samarbejdet er overvejende erhvervsrettet inden for områderne marine ressourcer, kultur- og naturturisme, transport, informationsteknologi og andet regionssamarbejde.

NORA arbejder gennem afholdelse af seminarer og konferencer, udvikling af netværk samt støtte til forskning og udvikling af projekter.

Samarbejdet er finansieret af Nordisk Ministerråd og national finansiering af lokale sekretariater i de enkelte lande.

Siden 2001 er NORA integreret som regional kontaktpunkt for Færøerne og Grønland i EU's Interreg program Northern Periphery Programme Dette program omfatter udover NORA-landene de nordlige dele af Finland, Sverige, Norge og Skotland, og udvikler og støtter projektsamarbejde inden for områderne informationsteknologi, transport, bæredygtig anvendelse af ressourcer, virksomhedsudvikling samt service og planlægning i lokalsamfund. Direktør for NORA er Kaspar Lythans.

2.8. Institutioner under staten

Rigsombudet

Rigsombudsmanden på Færøerne er rigets øverste repræsentant på Færøerne og leder af rigets administration. Rigsombudet er bindeleddet mellem hjemmestyret og rigsmyndighederne. Embedet administrerer desuden som overøvrighed en række familieretlige sager i forbindelse med bevilling til separation og skilsmisse samt adoption, fastsættelse af ægtefælle- og børnebidrag samt bevilling til fri proces. Herudover behandler embedet en række sager vedrørende lovgivningsanliggender, herunder ikraftsættelse af dansk rigsgivning mv. for Færøerne.

- Rigsombudsmand Søren Christensen
- Specialkonsulent Dan M. Knudsen: Sager vedrørende erhvervsforhold, penge- og kreditforhold, rigsombudsmandens beretning, sekretariats- og personalesager, budget og regnskab mv.
- Fuldmægtig Dorte Palm Mortensen: Familieretlige sager, indfødsret, adoption, fri proces, valg, internationale konventioner.
- Fuldmægtig Trine Rønhoff Hansen: Familieretlige sager, indfødsret, adoption, fri proces, Lovregister for Færøerne, IT.

Færøernes Kommando

Færøernes Kommando (FRK) er en operativ kommando. FRK råder over et inspektionsskib med helikopter og periodevis over et overvågnings- og fiskeriinspektionsfly. Fra foråret 2002 har kommandoen haft til huse i den hidtidige flyvestation i Mjorkadalur.

FRK udfører overvågning af farvandene og lufrummet ved Færøerne, suverænitetshævning, fiskeriinspektion, ammunitionsrydning samt yder assistance til det færøske samfund, fx med helikoptertransporter af særlig karakter. Ud over observation af militærfly af alle nationaliteter ydes der fra varslingsstationen i Mjorkadalur tillige assistance til den civile luftkontrol på Island og til flyveledelsen på Vágar lufthavn. Herudover løses andre opgaver, bl.a. assistance til redningsoperationer i færøsk område.

På FRK er der medio 2006 ansat 7 officerer, 19 sergenter, 33 menige og 15 civile. Kommandoens chef er kommandør Christian Nørgaard.

Som konsekvens af *Aftalen om Forsvarets Ordning 2005–09* nedlægges flåderadio medio 2006. Varslingsstationen til militær overvågning af lufrummet samt støtte til den civile luftkontrol på Island og til flyveledelse på Vágar lufthavn ophører pr. 31 december 2006, hvorefter radaren nedtages. Bemandingen af Færøernes Kommando reduceres i løbet af 2007 til i alt 24 stillinger. De maritime opgaver samt den forbundne støtte til det færøske samfund varetages uændret.

Farvandsvæsenet

Farvandsvæsenets aktiviteter på Færøerne omfatter drift og vedligeholdelse af Eide Loranstation, 27 fyrstationer, DGPS station Tórshavn, 3 luftfarts radiofyr (Mykines, Akraberg og Nolsoy) samt tågesignaler ved Akraberg og Borin Fyr.

Farvandsvæsenets aktiviteter på Færøerne styres fra Eide Loranstation.

I forbindelse med nautiske og delvis også tekniske forhold er der et vist samarbejde med landsingeniøren, havneafdelingen.

Øvrige statslige institutioner

- Administrerende sorenskriver (dommer): Henrik Møller
- Sorenskriver: Niels Toft-Vandborg
- Landfogeden (politimester): Karen Marie Olesen
- Vicepolitimester: Finn Ougaard
- Politiinspektør, leder af politikorpset: Uni Vestureið
- Sysselmand Klaksvík: Hans L. Djurhuus
- Sysselmand Runavík: Kristjan Martin Joensen
- Sysselmand Tvøroyri: Sommer Joensen
- Sysselmand Tórshavn: (vakant)
- Sysselmand Miðvágur: Regin Jespersen
- Sysselmand Sandur: Ingibjörn Eldevig
- Landslæge: Høgni Debes Joensen
- Biskoppen for Færøerne: Hans Jacob Joensen

Præster

- Nes præstegæld: Martin Restorff Jacobsen
- Glyvra præstegæld: Meinhard Bjartalíð
- Sjóvar præstegæld: Jógvan Friðriksson
- Eiðis præstegæld: Emil Olsen
- Fuglafjørður præstegæld: Uni Næs
- Suðurstreymoy østre præstegæld: Domprovst: Bjarni Bæk
Sonja Klein
Sverri Steinhólm (sygehuspræst)
- Suðurstreymoy vestre præstegæld: Bergur Debes Joensen
Heri Joensen
- Norðoyar østre præstegæld: Elsa Funding
- Norðoyar vestre præstegæld: Niels Pauli Danielsen
Hans Eiler Hammer
- Norðstreymoy præstegæld: Marjun Bæk
Inga Poulsen Dam
Mogens Tilsted Christensen
- Vágar præstegæld: Dávid Johannesen
- Sandoy præstegæld: Jákup Reinert Hansen
- Suðuroy nordre præstegæld: Jónsvein Bech
Ólavur Rasmussen
- Suðuroy søndre præstegæld: Patrick Munir de Neergaard

2.9. Kommunale forhold

Kommunale forhold er et færøsk særanliggende, og området er reguleret gennem lagtingslove, hvoraf de vigtigste er to lagtingslove fra 2000 om kommunernes styrelse og om ændring af loven om valg til samtlige færøske kommuner.

Antal kommuner

I 1998 blev der i en betænkning fra Kommunaludvalget anbefalet, at det samlede antal kommuner på Færøerne bør være mellem 7 og 9. En ny lov om frivillige kommunesammenlægninger lagde op til, at sammenlægning af kommuner ikke skal gennemføres ved lov. Eventuelle sammenlægninger skal ske frivilligt. Kommunestyrelsesloven lagde op til en klarere opgavefordeling mellem landsstyre og kommune bl.a. er børnepasningen efterfølgende overgået helt til kommunerne. Ved at lægge flere opgaver ud til kommunerne forventes det, at flere kommuner enten vil slå sig sammen eller indlede et samarbejde, hvor opgaverne kræver det.

Da den nye kommunal styrelseslov trådte i kraft den 1. januar 2001 var der 48 kommuner. Siden da har flere kommuner forhandlet og underskrevet aftale om sammenlægning. Fra

den første januar 2005 blev følgende kommuner lagt sammen: Kirkjubøur-, Nólsoyar og Hest kommuner blev sammenlagt med Tórshavnar kommune. Bíggjar- og Mykinesar kommune blev sammenlagt med Sørvágs kommune. Skála-, Oyndarfjarðar- og Elduvíkar kommune blev sammenlagte med Runavíkara kommune. Mikladals kommune blev sammenlagt med Klaksvíkar kommune. Hvalvíkar-, Saksunar-, Harldórsvíkar-, Sunda-, Gjáar og Hósvíkar blev én kommune. Der er således 34 kommuner fra 1. januar 2005.

De 6 største kommuner på Færøerne (Tórshavn, Klaksvík, Runavík, Tvøroyri, Fuglafjørður og Vágur) har oprettet sammenslutningen Kommunusamskipan Føroya. Disse 6 kommuner repræsenterer knap 68 pct. af befolkningen på Færøerne. For de 28 øvrige kommuner varetager organisationen Føroya Kommunefelag kommunernes interesser over for landsstyret.

Valg til kommunestyret

Reglerne for valg til kommunestyret er fastsat ved lagtingslov nr. 44 af 19. juni 1972 som senest er ændret ved lagtingslov nr. 110 af 6. oktober 2000 om valg til samtlige færøske kommuner. Der afholdes valg hvert 4. år, og det seneste valg fandt sted den 9. november 2004.

Valgret og valgbarhed har enhver, der er fyldt 18 år, som opfylder betingelserne for valgret og valgbarhed til Færøernes Lagting, som er tilmeldt folkeregistret i vedkommende kommune senest 7 dage inden valgdagen, og som på valgdagen bor i kommunen.

Afstemningen foregår i henhold til kandidatlistor, hvorpå bestemte personer bringes i forslag til valg. Samtidig med kommunalvalget og efter samme regler vælges en skolekommission.

Kommunalbestyrelserne benævnes bygderåd, idet kommuner med over 1.500 indbyggere dog har mulighed for at benytte benævnelsen byråd. Alle kommuner, der har – eller har haft – over 1.500 indbyggere, dvs. Tórshavn, Klaksvík, Runavík, Tvøroyri, Vágur og Fuglafjørður anvender således denne benævnelse.

Bortset fra de største kommuner er kommunalvalg på Færøerne domineret af særlistor/personlistor i de enkelte kommuner.

Den kommunale styrelsesordning

Reglerne om det kommunale styre findes i lagtingslov nr. 87 af 17. maj 2000 som senest er ændret ved lov nr. 71 af 6. maj 2003 om færøske kommuner. Denne lov er de færøske kommuners forfatningslov og indeholder regler om de styrende organer, det vil sige by- eller bygderådene, udvalgene og by- eller bygderådsformanden. Endvidere fastsætter den visse regler for kommunernes finansstyre, og endelig reguleres tilsynet med kommunerne.

Loven indeholder hjemmel til at fastsætte regler inden for bestemte områder i en styrelsesvedtægt, der vedtages af den enkelte kommune. De styrelsesregler, der kan optages i vedtægten, er i første række dem, hvis indhold er afhængigt af de lokale forhold bl.a. byggerådets medlemstal og udvalgsstrukturen. I styrelsesvedtægten skal det ligeledes være fastsat, hvorledes kommunalbestyrelsens medlemmer kan indhente oplysninger eller teknisk bistand fra administrationen i forbindelse med sagernes behandling.

Kommunalbestyrelsen skal endvidere fastsætte nærmere regler om sagsprocedurer i en mødeplan og om personaleforhold i et personalereglement. Bestemmelser i overenskomster om løn- og ansættelsesforhold, indplacering og løntrin skal godkendes af landsstyremanden, dersom disse ikke forud er klart fastlagt i overenskomst eller aftale. Dette er tillige gældende for kommunale fællesskaber.

Den nyvalgte kommunalbestyrelse skal træde sammen til et konstituerende møde senest den 31. december det år, valget er foretaget.

Borgmesteren, der står for den daglige ledelse af kommunen, forbereder kommunalbestyrelsens møder og indkalder medlemmerne til disse. Han leder møderne og sørger for, at beslutningerne indføres i protokol og for at byggerådets beslutninger føres ud i livet.

Til varetagelse af den umiddelbare forvaltning af kommunens anliggender nedsættes et økonomiudvalg samt et eller flere stående udvalg, hvis sammensætning og myndighedsområde fastsættes i styrelsesvedtægten. Udvalgene konstituerer sig selv, idet dog borgmesteren er født formand for økonomiudvalget.

Hver kommune skal have en sagkyndig revision. Revisoren skal være statsautoriseret eller registreret.

Landsstyremanden udøver tilsyn med, at kommunale beslutninger er i overensstemmelse med lovgivningen og med kommunernes økonomiske forhold. Han fastsætter regler vedrørende ansvarsforpligtelser, kaution o.l. og vedrørende tilsagn om regelmæssige ydelser, som kommunen ikke efter loven er forpligtet til at udbetale.

Med henblik på at give landsstyremanden mulighed for at udøve sin tilsynsforpligtelse med kommunens økonomiske forhold skal kommunen til landsstyremanden indsende det reviderede regnskab efter udløbet af finansåret, det vedtagne årsbudget og den vedtagne tillægsbevilling. Såfremt kommunens nettogæld udgør mere end svarende til én nettoligning, kan landsstyremanden under visse forudsætninger give kommunalbestyrelsen meddelelse om at foretage de nødvendige ændringer.

Kommunale opgaver

De vigtigste kommunale opgaver er fastlagt ved lov som funktioner inden for større samfundsmæssige ordninger, fx forsorgsvæsen, skolevæsen og børnepasningen. Ud over disse varetager kommunerne en række mere serviceprægede opgaver overfor kommunernes beboere, fx veje, vandforsyning, havne, bibliotek, idrætspladser og idrætshaller.

Folkeskolen er en af kommunernes væsentligste opgaver. Kommunen har ansvaret for, at kommunens borgere kan få den fornødne undervisning. Tilsynet med og styrelse af kommunens skoler ligger hos skolekommissionen. Nogle kommuner har anlagt og driver en folkeskole i fællesskab.

En række af de større kommuner har etableret folkebiblioteker og fritidsundervisning. Landskassen yder tilskud til kommunernes driftsudgifter på disse områder.

Kommunerne dækker en mindre del af udgifterne til sociale pensioner samt visse forsorgsydelser. Endvidere betaler kommunerne en del af det faste honorar til kommunelæger, og stiller i øvrigt fri bolig, konsultationslokaler og instrumentarium til rådighed. Udgifterne til skoletandlæger dækkes fuldt ud af kommunerne, mens kommunens udgifter til skolelæger, sundhedsplejersker, skolesundheds- eller skolesygeplejersker og hjemme-sygeplejersker kun udgør en mindre del af de samlede udgifter.

De fleste kommuner har anvendt store beløb til udbygning af havne- og landingspladser, idet disse – med landskassetilskud – bygges og drives af kommunerne. Endvidere dækker kommunerne udgifter til anlæg og vedligeholdelse af veje, som ikke er landsveje og til gadebelysning. Kommunale opgaver er i øvrigt anlæg og vedligeholdelse af kloakker, renovation, anlæg og vedligeholdelse af kirkegårde, vandforsyning og brandvæsen. Som eneste kommune har Tórshavn kommune udgifter til kollektiv trafik (buslinier) inden for kommunen.

Tórshavn kommune er forpligtet til at udarbejde en byplan for kommunen, og landsstyret kan pålægge andre kommuner (eller andre kommuner i fællesskab) at tilvejebringe en byplan. På nuværende tidspunkt er det op til kommunerne selv at afgøre, om der skal planlægges eller ej.

Det er dog nødvendigt for kommuner med en vis vækst at udarbejde en byggevedtægt med bindende regler for både kommunestyret og den enkelte. Landsstyret er bemyndiget til at sætte en særlig byggevedtægt i kraft for de kommuner, der ikke har egne godkendte bestemmelser vedrørende byggeriet.

Tórshavn kommune har som den eneste kommune etableret eget anlæg til affaldsforbrænding. De fleste kommuner har sluttet sig sammen i Færøernes Interkommunale Renovations-selskab om et fælles affaldsforbrændingsanlæg i Leirvík.

3. Erhvervs- og arbejdsmarkedsforhold

Erhvervs- og arbejdsmarkedsforhold er overvejende reguleret ved lagtingslove mv. som færøsk særanliggende, mens en række formueretlige områder, herunder aktieselskabslovgivningen, penge- og valutaforhold samt bank- og sparekasselovgivning mv. er fællesanliggender.

3.1. Befolkningens erhvervsforhold

Hagstova Føroya skønnede i marts 2006 den færøske arbejdsstyrke til 28.553 personer. Befolkningstallet var på samme tid 48.258 personer, og erhvervsfrekvensen var således godt 59 pct. I Danmark er det tilsvarende tal 78 pct.

Der foreligger ikke tal for arbejdsstyrkens fordeling på erhvervssektorer, og det er således ikke muligt at belyse udviklingen i befolkningens erhvervsmønstre. Dog foreligger der tal for lønudbetalingerne fordelt på erhverv, *jf. tabel 3.1.*

Som det fremgår af tabel 3.1 har lønudbetalingerne i de primære erhverv, der udgøres af landbrug og fiskeri, været faldende til og med 2004 i takt med tilbagegangen for fiskeriet for så at stabiliserer sig i 2005. Serviceerhvervenes andel har omvendt været stigende og udgjorde i 2005 knap 2/3 af de samlede lønudbetalinger.

Stigningen i de samlede lønudbetalinger har i perioden 2003-2005 været forholdsvis afdæmpet med en gennemsnitlig årlige nominel stigning på under 1½ pct. Inflationen har i samme periode været under 1 pct., og der har således været en mindre fremgang i de samlede reale lønninger. Udviklingen i de samlede lønudbetalinger siden 2003 skal ses i lyset af kraftige stigninger i de samlede lønudbetalinger i årene før 2003.

Foreløbige tal for de første 6 måneder af 2006 viser en stigning i de samlede lønudbetalinger på 6,1 pct. i forhold til samme periode året før. Det er især stigninger i lønudbetalingerne på 14-20 pct. inden for fiskeri- og transporterhervene samt i den finansielle sektor, der har bidraget til stigningen i de samlede lønudbetalinger, hvorimod stigningen i lønudbetalingerne for den offentlige sektor har været mere begrænset med en stigning på 2,3 pct.

I *bilag 3.1* er vist udviklingen i ledigheden på Færøerne i perioden januar 2001-april 2006. Ledigheden på Færøerne har de seneste år været forholdsvis lav. I januar 2005 var den sæsonkorrigerede ledighed 4,0 pct., men er siden faldet i takt den forbedrede økonomiske udvikling og har i perioden marts-juli 2006 været uændret med en sæsonkorrigeret ledighed på 2,8 pct.

Ledigheden på Færøerne er i international sammenhæng lav, og lavere end i Danmark hvor den i juni måned 2006 udgjorde 4,5 pct. af arbejdsstyrken.

Tabel 3.1. Lønudbetalinger fordelt på hovederhverv. 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
	Mio. kr.				
1. Landbrug	6	7	7	7	8
2. Fiskeri.....	956	1.009	874	777	834
3. Fiskeopdræt og -forarbejdning .	159	160	129	92	60
4. Råstofudvinding	71	38	32	22	25
5. Fiskeindustri	373	413	411	396	380
6. Værfter og værksteder	124	130	131	128	130
7. Produktion i øvrigt	199	218	223	217	223
8. Byggevirksomhed.....	303	346	348	385	381
9. Energiforsyning	43	47	46	50	47
10. Handel og reparation	505	568	588	595	585
11. Hotel og restauranter	55	63	70	65	70
12. Søtransport	212	256	257	261	285
13. Øvrig transport	124	143	138	143	156
14. Post og telegraf.....	147	156	162	165	163
15. Finansiering og forsikring	213	223	224	234	246
16. Erhvervsservice	148	160	178	193	207
17. Husholdningsservice	31	36	37	40	42
18. Offentlig adm. og tjenester	1.623	1.768	1.868	2.032	2.119
19. Foreninger og kultur.....	102	102	147	118	128
20. Diverse	38	40	35	43	44
I alt	5.432	5.883	5.905	5.963	6.133
	Pct.				
Ændring i forhold til året før	13,7	8,3	0,4	1,0	2,9
<i>Andel af lønudbetalinger</i>					
Primær sektor (1.-4.)	21,9	20,6	17,6	15,1	15,1
Industrien (5.-9.).....	19,2	19,6	19,6	19,7	18,9
Serviceerhvervene (10.-19.)	58,2	59,1	62,1	64,5	65,2

Anm.: Lønudbetalingerne omfatter udbetalte A-indtægter og kildeskat. Arbejdsløshedsforsikring og offentlige ydelser som sociale pensioner og dagpenge er fratrukket.

Kilde: Hagstova Føroya.

3.2. Ejerformer og erhvervslivets geografiske fordeling

Ejerformer

Inden for kystfiskeri, håndværk, småindustri og butikserhvervet samt dele af serviceerhvervene, er enkeltmandsforetagendet den mest almindelige etableringsform. Inden for

fiskerierhvervet, fiskeindustrien, større industri og grossistvirksomhed er aktieselskabsformen den mest almindelige.

Fra 1975 til og med 1993 var antallet af registrerede aktieselskaber stærkt stigende, men fra 1994 til og med 1998 faldt antallet af aktieselskaber kraftigt, da en kraftig afgang af aktieselskaber ikke blev modsvaret af en tilsvarende tilgang. I 1999 vendte udviklingen og nettoafgang af aktieselskaber blev vendt til nettotilgang. I 2004 var nettotilgangen 126 selskaber. Udviklingen i antallet af registrerede aktieselskaber i perioden 2001-2005 fremgår af *tabel 3.2*.

Tabel 3.2. Antallet af aktieselskaber pr. 1. januar. 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
	----- Mio. kr. -----				
Aktieselskaber	1.553	1.670	1.790	1.932	2.048

Kilde: Skråseting Føroya (Den færøske registreringsmyndighed)

3.3. Fiskeri, Fiskeindustri og Fiskeopdræt mv.

Indledning

Fisk og fiskevarer udgør 98-99 pct. af Færøernes samlede eksportindtjening, når der ses bort fra eksporten af skibe (der varierer betydeligt over årene). Fiskerierhvervet har derfor fortsat en afgørende betydning for indkomst- og beskæftigelsesmulighederne på Færøerne, selv om andre erhverv, især serviceerhvervene, spiller en stadig større rolle i den færøske økonomi.

Beskæftigelsen indenfor fiskeriet har i en længere periode været faldende. Hertil kom den økonomiske krise først i 90'erne, som betød, at mange arbejdspladser indenfor erhvervet forsvandt. Beskæftigelsen inden for fiskeriet og forarbejdningsleddet faldt fra ca. 8.000 ansatte i 1989 til ca. 4.400 i 1994, men steg igen til ca. 5.900 ansatte i 1999. Der var ca. 5.000 ansatte indenfor fiskeriet og forarbejdningsleddet¹. I 2001 kunne godt 27 pct. af de samlede lønudbetalinger henføres til fiskerierhvervet (inkl. opdrætserhvervet), men erhvervets andel af de samlede lønudbetalinger er siden faldet løbende til i 2005 at udgøre under 21 pct.

Indtil midten af 1970'erne blev størstedelen af de færøske fangster taget i fjernere liggende farvande ved Grønland, Canada, Nordnorge, Nordsøen og ved Island. I takt med kyststaternes udvidelse af de nationale fiskerigrænser til 200 sømil, og den internationale regulering af fiskeriet uden for grænserne, har færøske fiskere været nødsaget til at udvide fiskeriet omkring Færøerne (den færøske 200 sømilezone). Værdien af fangsten i nærområdet udgør omkring 60 pct. af værdien af de samlede færøske fangster pga. den store andel af de betydningsfulde bundfiskearter torsk, kuller og sej. Dette fiskeri indenfor 200

¹ Kilde: Opgørelsen baseres på oplysninger fra Hagstova Føroya om antallet af beskæftigede med fiskerifangst, opdræt- og rensningsvirksomhed (slagting) samt personer beskæftigede i fiskevareindustrien.

sømilezone drives af hjemmefiskerflåden. De resterende fangster tages af fjernfiskerflåden i henhold til kvotebytteaftaler (Norge, Rusland eller EU) eller i internationalt farvand, ved Svalbard og Flemish Cap eller på kvoter baseret på historisk fiskeri ved Island og Canada.

Udviklingen af hjemmefiskeriet førte inden for en relativ kort årrække til store investeringer i såvel skibe som fabriksanlæg på land til forarbejdning af fangsten. Forarbejdningsindustrien på land har været forsøgt geografisk spredt som resultat af en bevidst politisk indsats for at bevare arbejdspladser i yderområderne. Denne strategi viste sig ikke bæredygtig under krisen i starten af 1990'erne og der har siden kun været produktion på seks fabrikker ejet af P/F Føroya Fiskavirking (United Seafood), der blev oprettet i 1993. Det oprindelige antal overtagne fabrikker var 19. Herudover produceres der bl.a. på Kósavirkjó i Klaksvík og på enkelte andre, mindre virksomheder. Der er desuden 1 fiskemølsfabrik og 1 rejefabrik på Færøerne.

Fangsterne forarbejdes i overvejende grad til frosne fileter og til saltfisk. Et andet led i tilpasningen af det færøske fiskerierhverv har bestået i en omstilling til fangst af nye arter.

En gunstig prisudvikling på verdensmarkedet for laks og lakseprodukter medførte stor fremgang for fiskeopdrætserhvervet i sidste halvdel af 1990'erne. Fiskeopdrætserhvervet, der i 2003 eksporterede for knap 1 mia. kr., svarende til knap 25 pct. af Færøernes samlede eksport det år, oplevede siden faldende verdensmarkedspriser og tilfælde af sygdom, hvilket medførte at erhvervets egenkapital på ½ mia. kr. blev tabt. Eksporten af opdrætsfisk er siden faldet til under ½ mia. kr. i 2005 og forventes at falde yderligere i 2006. Opdrætserhvervet er dog i fremgang, og stigende verdensmarkedspriser og effektiv sygdomsbekæmpelse har medført, at erhvervet er kommet på fode igen og der forventes stigende eksport fra 2007.

Internationale reguleringer og fiskeriaftaler

Kystlandene i det nordlige Atlanterhav udvidede i 1977 fiskerigrænserne til 200 sømil. Havområdet inden for de nye fiskerigrænser kom således under national jurisdiktion (lovgivning). Uden for 200 sømils fiskerigrænserne bliver fiskeriet reguleret af henholdsvis NAFO (for det nordvestlige Atlanterhav) og NEAFC (for det nordøstlige Atlanterhav).

NAFO: North-West Atlantic Fisheries Organization (før ICNAF).

NEAFC: North-East Atlantic Fisheries Commission.

ICES: International Commission for Exploration of the Sea.

NAFO, hvor Danmark på Færøernes vegne er stiftende medlem, har fungeret siden 1. januar 1979. NAFO disponerer over egen videnskabelig kommission. Organisationen har hjemmel til at fastsætte tekniske reguleringer af fiskeriet og fangstmængder for bestemte fiskearter til medlemslande i farvandene uden for 200 sømilegrænsen ved Canadas østkyst og USA's nordøstkyst. Det vigtigste fiskeri for Færøerne er rejer i område 3M og 3L ved

Flemish Cap. På NAFO-møder i 2004 og 2005 er det ikke lykkedes at nå til enighed om fordelingen af rejekvoten i NAFO-området 3L. I medfør af NAFO-konventionen rejste Danmark (på vegne af Grønland og Færøerne) protest mod den vedtagne beslutning og fastsatte en autonom kvote for rejefiskeriet i 3 L området, der var højere end den kvote, som var tildelt Danmark i NAFO-beslutningen. Som følge heraf har Canada lukket sine havne for landinger fra grønlandske og færøske fartøjer.

For så vidt angår det nordøstlige Atlanterhav bygger både kystlandene og NEAFC på videnskabelig rådgivning fra den internationale fiskeribiologiske kommission, ICES.

NEAFC er fra 1998 centrum for reguleringen af fiskeriet efter rødfisk, makrel, atlanto-skandisk sild og blåhvilling. Derudover arbejdes der på, at få fiskeriet efter dybhavsarter reguleret. Medlemslandene i NEAFC skal godkende de af NEAFC tildelte kvoter (TAC).

I 1996 blev kyststaterne i NEAFC (Færøerne, Rusland, Island, Norge, Grønland og EU) enige om en fordelingsnøgle for atlanto-skandisk sild. Som følge af en manglende kyststatsaftale for atlanto-skandisk sild siden 2002 er der ikke vedtaget en regulering af dette fiskeri i det NEAFC-regulerede område for 2006. I det NEAFC-regulerede område får Færøerne makrel og rødfisk efter en fast fordelingsnøgle.

Det er Danmark, der er medlem af både NAFO og NEAFC på vegne af Færøerne (og Grønland), men det er de færøske og grønlandske medlemmer, der tilsammen udgør den danske delegation med Udenrigsministeriet som bisidder.

Foruden det internationale samarbejde inden for NAFO og NEAFC har Færøerne siden 1977 indgået bilaterale aftaler om gensidige fiskerirettigheder med bl.a. Rusland, de baltiske lande, Norge, EU, Island og Grønland.

Traktaten om bevarelse af laksebestandene i Nordatlanten (NASCO) trådte i kraft den 1. oktober 1983. Traktaten er ratificeret af Canada, Danmark på Færøernes (og Grønlands) vegne, EU, Island, Norge, Rusland og USA.

For årene 2004-2006 er der ved de bilaterale fiskeriaftaler blevet fastsat kvoter for henholdsvis Færøernes fiskeri i andre nationers farvande og internationalt farvand og for andre nationers fiskeri ved Færøerne, *jf. tabel 3.3.*

Tabel 3.3. Færøernes fiskeriaftaler, 2004-2006

	Færøske kvoter i udenlandsk farvand			Andre landes kvoter i færøsk farvand		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006
	----- 1.000 kg. -----					
Bundfisk (torsk mv.)	29.376	27.898	25.355	19.770	17.110	15.842
Makrel	19.078	14.559	5.596	20.001	15.384	12.785
Sild ¹⁾	7.882	57.260	2.160	8.022	5.300	2.000
Lodde	40.000	30.000	0
Brisling, hestemakrel....	8.000	13.500	13.160	230	230	230
Sperling, tobis mv.	31.780	17.580	0
Blåhvilling	53.600	45.600	47.000	255.500	212.200	196.800
Andet	5.928	4.450	1.260	900	580	500
Rejer	2.544	1.650	1.700
	----- Fiskedage -----					
Rejer ²⁾	2.923	2.923	2.923

1) Kyststaterne har ikke indgået 5 partsaftale siden 2002. Island og Færøerne har autonomt fastsat autonome kvoter for 2006.

2) Rejefiskeriet ved Svalbard (1.317 dage) og Flemish Cap (1.606 dage) er ikke begrænset i mængder, men i henhold til aftale med Norge er antallet af skibe og fiskedage begrænset.

Kilde: Fiskimálaráðið.

For den færøske fjernfiskerflåde af trawlere er navnlig fiskemulighederne efter bundfisk (især torsk, kuller og sej) i Barentshavet af helt afgørende betydning, mens det for de færøske industriskibe især er kvoterne i EU-havområde og norsk zone, der har den største betydning.

De færøske fangstmuligheder i Barentshavet af bundfiskearterne torsk og kuller er væsentlige for det færøske fiskerierhverv og især for de store trawlere. Den færøske kvote for bundfisk i Barentshavet er tæt knyttet til Ruslands muligheder for fiskeri efter blåhvilling i færøsk farvand. Den færøske kvote af torsk og kuller i henhold til aftale med Rusland steg fra 10.680 tons i 2003 til 14.775 tons i 2004. I samme periode er den russiske kvote af blåhvilling i færøsk farvand øget fra 125.000 tons til 203.300 tons. Den færøske kvote af torsk og kuller i henhold til aftale med Rusland faldt siden fra 2004 til 2005, og samtidig faldt den russiske kvote af blåhvilling i færøsk farvand.

Kyststaterne Færøerne, Norge, Rusland, EU og Island indgik i 1996 en aftale om forvaltning af *atlanto-skandiske* sild, der efter 25 års fravær var begyndt at vise sig i store mængder. Efter aftalen i 1996 udgjorde Færøernes andel 5,16 pct. Siden 2002 er det ikke lykkedes kyststaterne at indgå en fællesaftale om forvaltningen af atlanto-skandiske sild, hvilket især skyldes modvilje fra norsk side om fortsat anvendelse af den fordelingsnøgle, som blev fastsat i 1996. Norge ønsker sin andel af den samlede fangstmængde øget fra 57

pct. til minimum 65 pct., men ingen af de øvrige kyststater er villige til at afgive en andel af deres kvoter til Norge.

Rådgivningen for 2006 giver mulighed for en TAC af atlanto-skandiske sild på 732.000 tons. Da man på et kyststatsmøde i november 2005 ikke nåede til enighed om en fordeling heraf, indgik Norge og EU i december 2005 en bilateral aftale om atlanto-skandiske sild for 2006. Som reaktion herpå har Færøerne og Island fastsat autonome kvoter for 2006 svarende til 1996-fordelingsnøglen.

På færøsk initiativ indgik kyststaterne Færøerne, EU og Norge i 1999 en aftale om totalforvaltning af *makrel*. TAC'en, som de tre parter fordeler mellem sig, er for 2005 fastsat til 355.000 tons mod 461.000 tons i 2004 (en reduktion på ca. 22 pct.). Fordelingsnøglen giver 66,20 pct. til EU, 30,35 pct. til Norge og 3,45 pct. til Færøerne. Hertil kommer en mængde makrel i internationalt farvand, der bringer den færøske andel op på mere end 5 pct.

Fra februar 2000 og frem til december 2005 har kyststaterne Færøerne, EU, Island og Norge, med Grønland og Rusland som særligt inviterede, ført resultatløse forhandlinger om en forvaltningsaftale om *blåhvilling*. Som resultat af den manglende regulering af fiskeriet, har fangsterne af blåhvilling været drastisk stigende fra ca. 650 tus. tons i midten af 1990'erne til ca. 2,4 mio. tons i 2004.

I december 2005 lykkedes det endelig kyststaterne EU, Norge, Island og Færøerne at nå til enighed om en aftale om forvaltningen af blåhvilling baseret på forsigtighedsprincippet og princippet om bæredygtigt fiskeri. For 2006 fastsættes en TAC på 2 mio. tons, der reduceres med mindst 100.000 tons årligt, indtil man nået et aftalt niveau for fiskeridødeligheden. Som en del af aftalen skal ICES i 2006 foretage en evaluering af, hvorvidt forvaltningsplanen er i overensstemmelse med forsigtigheds-princippet.

Aftalen indebærer, at fiskeriet i 2006 og fremover fordeles med 30 pct. til EU, 26,125 pct. til Færøerne, 26,245 pct. til Norge og 17,63 pct. til Island. Aftalen tillader fleksibilitet i kvoteudnyttelsen ved, at kvoterne kan overføres til og fra et kvoteår inden for en ramme på 10 pct. Kyststaterne har endvidere i regi af NEAFC fremsat forslag om, at 253.000 tons blåhvilling kan fiskes i internationalt farvand, hvoraf 100.000 tons fordels til Rusland og 10.000 tons til Grønland. De resterende 143.000 tons fordeles mellem kyststaterne efter den allerede vedtagne fordelingsnøgle for de tildelte kvoter

Ved årlige forhandlinger mellem *Færøerne og EU* fastsættes årlige fangstmængder for parternes fiskeri i hinandens farvande. Kvoterne har med mindre ændringer stort set været uændret siden fiskeriaftalen mellem EU på den ene side og det færøske landsstyre og den danske regering på den anden side trådte i kraft i 1980. Det har gennem flere år været hensigten, at der skulle foretages en grundig revision af aftalen, men hidtil har man ikke foretaget en gennemgribende revision af aftalen. EU-kommissionen vil i løbet af 2006

udarbejde en evaluering af aftalen med henblik på en drøftelse af rammerne for den fremtidige kvoteudveksling. Den nuværende aftale giver Færøerne ret til at fiske blåhvilling, visse industriarter, makrel, hestemakrel samt mindre mængder af andre fisk i EU-farvand. Færøerne har endvidere adgang til at fiske blåhvilling (inden for en kvote) i EU-farvand. Dertil kommer mindre mængder af bl.a. lodde, rejer, rødfisk og hellefisk i grønlandsk farvand i kraft af EU's fiskeriaftale med Grønland. EU har i henhold til aftalen adgang til at fiske makrel, blåhvilling, rødfisk, sej, torsk, kuller, lange og fladfisk.

Sammensætningen af fiskerflåden

Det fremgår af *tabel 3.4*, at den færøske fiskerflåde ved udgangen af 2005 bestod af 158 fartøjer over 20 tons med en samlet tonnage på 78.000 BRT. Hertil kommer over erhvervsfiskefartøjer på mellem 5 og 20 tons.

Den samlede vægtede gennemsnitsalder på fiskeflåden var i 1989 på 15 år og bestod af 256 fiskeskibe. Tilgang af nye fiskeskibe bragte siden gennemsnitsalderen ned på 22 år i 2000. Siden 2001 har gennemsnitsalderen været 23 år og antallet af fiskeskibe er nu nede på 158 skibe.

Tabel 3.4. Fiskeriflådens størrelse ved årets udgang. 2003-2005

	2003	2004	2005	2003	2004	2005	2003	2004	2005
	----- Antal -----			---- 1.000 BRT ----			-- Gnst. alder, år ¹⁾ --		
<i>Trawlere i alt.....</i>	78	...	69	41,7	...	47,9	20	...	23
Fjernfisketrawlere	5	...	6	8,4	...	15,8	11	...	20
Ferskfisketrawlere.....	57	...	40	18,3	...	18,7	26	...	23
Andre trawlere	16	...	23	15,1	...	13,4	17	...	26
<i>Line- og notskibe i alt..</i>	50	...	48	25,1	...	28,3	22	...	23
Stållineskibe.....	20	...	23	4,9	...	7,4	36	...	36
Notskibe	11	...	10	15,0	...	17,5	19	...	15
Frostlineskibe.....	4	...	3	1,7	...	1,0	27	...	29
Andre	15	...	12	3,5	...	2,4	28	...	39
<i>Stålskibe i alt.....</i>	128	...	117	66,8	...	76,2	21	...	23
Træskibe i alt.....	58	...	41	2,9	...	1,8	49	...	49
<i>Fiskeskibe i alt</i>	186	...	158	69,7	...	78,0	23	...	23

Anm.: Der foreligger ikke oplysninger for 2004.

1) Gennemsnitsalderen er vægтет på baggrund af det enkelte skibs alder set i forhold til skibets vægt i BRT og skibenes samlede vægt. Kun skibe over 20 BRT indgår.

Kilde: Hagstova Føroya.

Som led i bestræbelserne på at opnå en bedre balance – mellem den samlede fangstkapacitet og fiskebestandene – og samtidig sikre bedre resultater for den tilbageværende del af flåden, har landsstyret i de seneste år gjort tilladelser til indførsel

eller bygning af nye fiskefartøjer betinget af, at tilsvarende kapacitet udgår af flåden, dog ikke for så vidt angår skibe til fangst af pelagiske fisk, samt ubenyttede fiskerimuligheder efter rejer ved fx Svalbard. I de senere år har den pelagiske flåde (fiskeri af blåhvilling, sild og makrel) undergået en kraftig fornyelse som led i de voksende muligheder for denne flådetype.

Færøske skibes fangster

Stort set alle områder, som den færøske fiskerflåde fisker i, er som tidligere beskrevet reguleret ved overenskomster eller internationale aftaler. At fordelingen på nære og fjerne områder har særlig interesse knytter sig til mulighederne for at bringe fisken frisk til forarbejdning på Færøerne. De færøske fiskere fanger ca. 40 pct. af deres fangster i fremmede og internationale farvande.

Til fjernområderne henregnes Flemish Cap, Internationalt farvand (NAFO 3), Vestgrønland, Barentshavet med områderne ved Nordnorge, Bjørnøen og Svalbard og russisk område.

Fra 1975 til 1990 reduceredes fangsterne i de fjerne områder fra ca. 18 pct. af de samlede fangster til kun 9 pct. af fangsterne i 1990. I 1993 udgjorde fangsterne i dette område 20 pct. Stigningen fra 1990 til 1993 skyldes især, at loddefiskeriet blev genoptaget i den russiske del af Barentshavet, og at kvoterne af bundfisk i dette havområde også var noget højere. I 1996 var fangstandelen i fjernområderne tilbage på niveauet fra 1990 på ca. 10 pct., hvilket specielt skyldtes en mindre fangst af torsk i områderne NAFO 3 og i Barentshavet. At den procentvise fangstandel i de fjerne områder er faldet jævnt fra midten af 1990'erne skyldes hovedsageligt den kraftigt forøgede fangst af blåhvilling og sild i midterområderne, men også en mindre fangst torsk i russisk område og gråzonen i Barentshavet. Gråzonen er et fællesområde i Barentshavet, hvor Norge og Rusland er uenige om grænsefastsættelse. Færøske fangster i gråzonen bliver regnet af enten norske eller russiske kvoter. Fjernområdernes andel er de senere år faldet jævnt og udgjorde i 2003 kun 4 pct. af fangsterne, men er siden steget til 8 pct. i 2005. I 2003 havde Færøerne lov til at fiske sild i norsk område og Færøerne fangede derfor kun godt 3.600 tons sild i Svalbard-området. I 2004 og 2005 har man ikke haft nogen aftale om færøsk fiskeri efter sild i norsk område og derfor er sildefiskeriet steget i Svalbard-området - i 2005 til over 18.200 tons. Fiskeriet efter sild, og det samme gælder for blåhvilling, har således skiftet område og påvirker dermed de tre områders (fjern-, midter- og nærområderne) andel af de samlede fangster markant som følge af de forholdsvis store mængder, der fanges af disse fiskearter.

Til midterområderne henregnes fiskeområderne ved Island, Nordsøen og Skagerrak, områderne vest for de britiske øer, Rock All, Øst-Grønland, Jan Mayen og ved Norge (Nordsøen). Bortset fra fiskeriet ved Island og rejefiskeriet ved Øst-Grønland, Flemish Cap og ved Svalbard er det færøske fiskeri på midterområderne hovedsageligt begrænset til fiskeri med not- og industriskibe.

Især fiskeriet af lodde og sild ved Island, Øst-Grønland og Norge var fra 1996 hovedbidragsyder til væksten i fangstmængderne i midterområderne. Midterområdernes andel af den samlede fangst steg fra 33 pct. i 1995 til at udgøre mellem 51 og 57 pct. i perioden 1998-2000. I 2001 faldt fangstandelen til 45 pct. på grund af tilbagegang i fiskeriet af lodde ved Island og sild ved Norge, Øst-Grønland, Jan Mayen og det internationale farvand nord for Færøerne, men rettede sig op i 2002 og 2003 med en andel tæt på 50 pct., især pga. øget fiskeri af blåhvilling. Midterområdernes andel af de samlede fangstmængder er siden faldet markant til 24 pct. i 2005 som følge af, at fiskeriet efter bl.a. sild og blåhvilling har skiftet område, jf. bemærkningerne til fiskeriet i fjernområderne.

I perioden 1991-1993 faldt den procentvise andel af fangsterne i nærområderne, for i midten af 1990'erne at stige til over 50 pct. af fangsterne med torskens og sildens tilbagevenden til færøsk farvand. Fra 1996 til 1999 faldt andelen af fangsten i nærområdet til ca. 40 pct. af de samlede fangster, hvilket hovedsageligt skyldes den kraftigt forøgede fangst af blåhvilling og sild i midterområderne i samme periode. Nærområdernes andel af fangsterne blev forøget kraftigt i 2001 og udgjorde 48 pct., hvilket især skyldes øget fiskeri efter blåhvilling. I 2002 og 2003 har nærområdernes andel af fangsterne ligget lidt lavere end i 2001, hvilket især kan henføres til en fremgang i fiskeriet i midterområdet efter blåhvilling, og skyldes ikke en mængdemæssig tilbagegang for nærområdet, hvor torskefiskeriet dog gik tilbage i 2004. I 2005 har nærområdernes andel af de samlede fangster været 53 pct.

Sammensætningen af de færøske skibes fangster i perioden 2001-2005 i alle områder fordelt på fiskearter fremgår af *tabel 3.5.* på næste side. Der foreligger ikke oplysninger over de færøske skibes fangster for alle områder i 2002.

Oversigten viser, at den samlede færøske fangst steg markant fra 2001 til 2003, men at udviklingen vendte i 2004, hvor den samlede fangst faldt med godt 4 pct. Den markante stigning fra 2001 til 2003 skyldes især stigende fangster af blåhvilling. Af de betydende bundfiskearter (torsk, kuller og sej) har fangsten af torsk været faldende siden 2003. Færøske fiskeres fangst af sej stabiliserede sig på samme niveau til og med 2004 for at stige markant i 2005. Fangsten af kuller har, efter at have ligget på et forholdsvis lavt niveau i 2001, stabiliseret sig på et noget højere niveau. Fangsterne af sild faldt frem til 2003, men er de seneste to år mere end fordoblet. Fangsten af rejer er omvendt halveret i løbet af de to seneste år.

Tabel 3.5. Færøske skibes fiskefangster. 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
	-----		1.000 kg.	-----	
Torsk.....	38.706	...	51.049	42.261	33.180
Kuller.....	16.061	...	26.547	25.452	22.432
Stor sej.....	45.792	...	44.058	44.485	63.687
Brosme-Lange.....	5.480	...	5.256	7.186	6.785
Byrke/Lange.....	2.454	...	2.092	1.311	1.605
Rødfisk.....	13.572	...	8.835	10.372	8.723
Hellefisk.....	4.128	...	2.990	492	1.151
Sildehaj.....	8	...	14	5	0
Rejer.....	16.175	...	13.991	9.316	7.077
Skaldyr.....	4.053	...	3.658	4.055	4.512
Hummer.....	51	...	33	66	41
Blåhvilling.....	259.761	...	335.504	322.320	266.799
Sperling.....	2.429	...	2.459	1.114	24
Lodde.....	32.110	...	45.175	29.391	18.620
Tobis.....	603	...	5.162	3.676	0
Hestemakrel.....	180	...	809	3.846	3.695
Makrel.....	24.005	...	14.014	13.030	9.770
Sild.....	35.172	...	28.923	44.161	68.406
Guldlaks.....	9.952	...	6.671	3.429	7.455
Stinglaks.....	412	1.142	219
Skolæst.....	91	...	516	537	6
Havtaske.....	2.006	...	2.344	3.324	4.233
Andet.....	11.636	...	4.618	8.157	6.186
I alt.....	524.837	...	604.718	579.128	534.606

Anm.: Foreløbige tal for 2005.

Kilde: Hagstova Føroya, Fiskimálaráðið og Fiskiveiðieftirlitið.

Fangster ved Færøerne

De samlede fangster ved Færøerne var i 1975 på ca. 137.000 tons. I slutningen af 1980'erne udgjorde de totale fangster mellem ca. 250.000 og 350.000 tons – men med betydelige udsving mellem de enkelte år. I midten af 1990'erne steg niveauet til at ligge mellem 300.000 og 450.000 tons, dog fortsat med betydelige udsving. Siden er niveauet steget til op imod 675.000 tons årligt. En væsentlig årsag hertil er en markant stigning i fangsten af sild, makrel og blåhvilling i farvandene omkring Færøerne.

Tabel 3.6. viser udviklingen og fordelingen af fangsterne ved Færøerne fordelt på lande i årene 2001-2004.

Tabel 3.6. Fiskefangster ved Færøerne fordelt på lande. 2002-2005

	2002	2003	2004	2005	2002	2003	2004	2005
	1.000 tons				Pct.			
Færøerne.....	244,9	290,9	263,9	284,4	47,1	60,4	46,4	42,2
Island.....	90,7	5,9	99,6	175,2	17,5	1,2	17,5	26,0
Rusland.....	143,6	129,6	147,9	154,2	27,6	26,9	26,0	22,9
Norge.....	34,9	33,9	40,7	38,7	6,7	7,0	7,2	5,7
Frankrig.....	2,8	4,5	4,9	4,9	0,5	0,9	0,9	0,7
Tyskland og UK.....	2,2	4,7	3,3	6,9	0,4	1,0	0,6	1,0
Andre lande ¹⁾	0,4	12,2	8,2	9,5	0,1	2,5	1,4	1,4
I alt.....	519,5	481,7	568,5	673,8	100,0	100,0	100,0	100,0

1) Danmark, Holland og Grønland.

Kilde: Fiskimálaráðið.

Efter flere år med markant fremgang var der i 2002 og 2003 en væsentlig tilbagegang i de samlede fiskefangster ved Færøerne – en tilbagegang på over 18 pct. over to år. De seneste to år har der til gengæld været en stigning på knap 40 pct. i de samlede fiskefangster ved Færøerne.

Af de knap 674.000 tons fisk, som blev fanget ved Færøerne i 2005, er ca. 42 pct. fanget af færøske skibe. Den faldende færøske andel de seneste par år modsvares stort set af en tilsvarende stigning i den islandske andel af fangsten ved Færøerne. Det russiske fiskeri i færøsk havområde består hovedsageligt af fiskeri efter blåhvilling og makrel, mens EU-landenes begrænsede fiskeri er sammensat af et bredt udsnit af fiskearter – herunder navnlig blåhvilling, makrel og sild.

Tabel 3.7. Fiskefangster ved Færøerne fordelt på lande og arter. 2005

	Torsk	Kuller	Sej	Blåhvilling	Andre fisk	I alt
	1.000 tons					
Færøerne.....	17.872	18.846	61.546	138.922	47.253	284.439
UK.....	329	127	1.028	2.200	835	4.519
Norge.....	247	253	87	34.025	4.049	38.661
Rusland.....	0	0	506	144.656	9.068	154.230
Andre lande ¹⁾	5	0	189	184.163	7.638	191.995
I alt.....	18.453	19.226	63.356	503.966	68.843	673.844

1) Island, Danmark, Holland, Frankrig, Tyskland og Grønland.

Kilde: Fiskimálaráðið.

For de betydende bundfiskearter (torsk, kuller og sej) er den færøske andel af fangsterne alle årene tæt på 97-98 pct. Der har de seneste to år været en markant tilbagegang i torskefiskeriet og en mindre tilbagegang i fangsten af kuller. Mængdemæssigt er denne

tilbagegang mere end opvejet af en fremgang i fiskeriet af sej, der værdimæssigt dog ikke modsvarer tilbagegangen for den væsentlig dyrere torsk.

Tabel 3.8. Færøske ferskfiskeflådes fangst af torsk, kuller og sej, 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
	----- 1.000 tons -----				
Torsk	27.675	38.443	37.334	25.282	18.880
Kuller	14.815	23.856	24.565	22.356	19.978
Sej.....	44.792	50.758	42.521	42.518	62.103
I alt	87.279	113.057	104.420	90.156	100.961

Kilde: Hagstova Føroya.

Fangsttryk og fangstregulering

Fra midten af 1970'erne og indtil slutningen af 80'erne fandt der en omfattende modernisering og effektivisering sted af den færøske fiskerflåde. Som en følge af udvidelsen af fisketerritorierne i Nordatlanten i 1977, blev en stor del af den færøske flåde tvunget væk fra de sædvanlige fiskefelter til færøsk farvand. Dette medførte, at den samlede fangstkapacitet og fiskeriindsatsen steg kraftigt. Den langt større fangstkapacitet og fangstintensitet har ifølge biologerne i ICES (International Council for the Exploration of the Sea) og Fiskirannsóknarstovan (Færøernes Fiskeriundersøgelser) medført, at fangsttrykket på navnlig bestandene af torsk, kuller og sej ved Færøerne har været for stort. Foruden at medføre, at man ikke kan få et optimalt udbytte af bestanden, er der også risiko for, at bestandene i ugunstige miljømæssige forhold ikke kan reproducere sig selv. I rapporterne fra ICES anbefales et fangsttryk, ikke anbefalinger om fangstniveau; men samtidig opgiver ICES en sandsynlig fangst svarende til det anbefalede fangsttryk.

Rapporten fra ICES med vurderinger af fiskebestandene og anbefalinger om fangsttrykket for fiskeåret 2006/2007 anbefaler, at fangsttrykket for torsken og kuller på Færøplateauet reduceres med 25 pct. Færøernes Fiskeriundersøgelser har udtalt, at bestandsvurderingen viser, at torskbestanden i området kun én gang har været så lav som nu, nemlig i kriseårene 1991-92. Hvad angår gydebestandenes størrelse på Færøplateauet kan siges, at bestanden af torsk vurderes at være så lille og fangsttrykket så stort, at der er fare for, at fiskeriet ikke er bæredygtigt. Kulleren synes derimod i god stand.

Rådgivningen for torsken på Færøbanke er ligesom tidligere år, at indsatsen ikke må overstige den gennemsnitlige insat for perioden 1996-2002. Det vil indebære en reduktion på ca. 50 pct. i antallet af brugte fiskedage. For sej anbefales, at antal fiskedage ikke får lov til at stige i forhold til niveauet i 2005/2006. På Færøbanke synes gydebestanden for torsk at være på et lavt niveau, hvorimod kulleren er i god stand, men med udsigt til at formindskes hurtigt de kommende få år. Sejbstanden synes at være i god stand.

Da den nuværende lagtingslov om erhvervsmæssigt fiskeri blev indført i 1996, blev antal fiskedage til de forskellige flådegrupper fastsat således, at det gennemsnitlige årlige fangsttryk for henholdsvis torsk, kuller og sej var 33 pct. Med henvisning til sikkerhedsprincippet anbefaler ICES i stedet for, at man tilstræber et fangsttryk på henholdsvis 27 pct., 20 pct. og 22 pct. for de tre bundfiskearter. For perioden 1996-2005 har det årlige fangsttryk for torsk på Færøplateuet i gennemsnit været 41 pct., for kuller 27 pct. og sej 32 pct.

Fra 1996 til og med 1999 har torskefangsten været nedadgående, men er siden 2000 steget til et højt niveau i 2002 for siden at falde markant i 2005. Fangsterne af sej steg støt i årene 1996-2002, faldt noget i 2003-2004, men steg så kraftigt i 2005 til over 61 tus. tons, hvilket er rekord. Fangsten af kuller steg kraftigt i 1996-1998, aftog noget i 1999-2001 for at stige igen til et nær historisk maksimum i 2003. Fangsterne af kuller faldt i 2004 og 2005, men var fortsat langt over middel.

Den flerårige positive udvikling i fangsterne af torsk, kuller og sej gav sig i 2002 udslag i, at hjemmefiskerflåden dette år satte ny rekord i fangstmængde for de tre bundfiskearter med 113.000 tons. I kriseårene i starten af 1990'erne lå fangstniveauet for de tre bundfiskearter på ca. 45.000-50.000 tons.

For at sikre en bedre balance mellem fiskerikapaciteten og fiskebestandene og samtidig sikre et bedre økonomisk grundlag for fiskeflåden blev der i 1987 iværksat et fiskeritilladelsessystem for alle fartøjer over 20 tons. Dette tilladelsessystem blev suppleret med en række andre tekniske reguleringer, herunder navnlig fredning af bestemte fiskeområder (beskyttede områder) og fiskeforbud i bestemte tidsrum, som navnlig tog sigte på en beskyttelse af ungfisken. De beskyttede områder er gennem de seneste år blevet større, og der er blevet flere af de beskyttede områder. Siden er der med samme sigte indført regler om mindste maskevidde, hvorved maskevidden er forøget fra 135 mm til 145 mm for torsk og kuller. Maskevidden for sej og rødfisk er 135 mm og for blålange 100 mm. I 1994 indførtes kvotesystemet, og i 1996 blev kvotesystemet erstattet med fiskedageordningen, jf. nedenfor.

Fiskeriordninger i færøsk farvand

Først i 90'erne blev der indført kvoter for det færøske fiskeri baseret på internationale biologers vurderinger. Kvotesystemet viste sig hurtigt uhensigtsmæssigt, da det medførte en for tidlig opfiskning af kvoterne, samt store problemer i forbindelse med bifangster, specielt ved fiskeri af bundfiskearterne torsk, sej og kuller. Man konstaterede endvidere uregelmæssigheder i rapporteringssystemet, hvilket gav anledning til bekymring hos biologerne.

Landsstyret nedsatte på den baggrund et udvalg, "Reguleringsudvalget", til at se nærmere på hele fiskerireguleringssystemet. Reguleringsudvalget, der var nedsat med repræsentanter fra alle fiskeriorganisationer, landsstyret og Færøernes Fiskeri-

undersøgelser, fremkom i februar 1996 med sin redegørelse om en fremtidig reguleringsordning for fiskeriet. Udvalgets anbefalinger gik ud på at afskaffe kvotesystemet og erstatte dette med indførelse af omsættelige fiskedage og fredning af bestemte områder i perioder samt lukkede områder for trawlfiskeri.

Et lovforslag om fiskedage blev vedtaget i maj 1996 og trådte i kraft 1. juni 1996. Ordningen kaldes fiskedageordningen, og i denne er det – i modsætning til kvoteordningen – ikke fangsterne, der reguleres, men fangstindsatsen. Den samlede fiskeflåde opdeles i forskellige fartøjsgrupper efter redskabstyper/fiskemetode (kyst-, line- og trawlfiskere) samt i størrelse (BRT), og hver fartøjsgruppe tildeles et samlet antal fiskedage pr. år, som fordeles ligeligt på fartøjerne i gruppen. I ordningen reguleres fangsterne af bundfisk.

Fordelingen af fiskedage på fartøjsgrupper er bestemt ved anvendelse af detaljeret fiskeristatistiske opgørelser for 10-års perioden 1985-94. For hver fiskeart beregnes fangsteffektiviteten som den andel af den skønnede bestand et fartøj i en given gruppe i gennemsnit har fanget i løbet af en dag. Desuden beregnes, hvorledes fangsterne af hver enkelt art har fordelt sig på fartøjsgrupperne.

Under ordningen opdeles farvandet omkring Færøerne i henholdsvis et indre og et ydre fiskedageområde. En fiskedag giver ret til fiskeri i ét døgn i det indre fiskedageområde, men kan ombyttes til tre døgn i det ydre fiskedageområde.

Allerede i løbet af efteråret 1996 opstod der diskussion i lagtinget om fordelingen og antallet af fiskedage. Denne diskussion fortsatte i årene herefter og tager udgangspunkt i bestandsvurderingerne og de deraf afledte antal fiskedage.

Fiskedagene er omsættelige, hvilket er ensbetydende med, at der mellem de fleste hovedgrupper af fiskefartøjer kan overføres fiskedage, dog ikke fra linefiskeri til trawlfiskeri og fra gruppe 5 (kystfiskerbåde under 15 tons, der fisker med krog) til andre. Indenfor hovedgrupperne er der fri omsættelighed. I slutningen af året kan landsstyret endvidere regulere antallet af uforbrugte fiskedage, eller efter råd fra det færøske fiskerilaboratorium inddrage eller udbyde fiskedage. Fiskedagene kan som hovedregel sælges eller lejes ud for en periode på op til 10 år.

Fiskedageordningen overvåges af landsstyret, der efter afgivelse af skøn fra udvalget vedrørende fiskedage og Færøernes Fiskeriundersøgelser foreslår antallet af fiskedage. Selve fastsættelsen af antal fiskedage sker ved lagtingslov. Ordningen har en række undtagelser, bl.a. kan kystfartøjer med licens til både line og håndline fordoble antal fiskedage ved at skifte fra line til snelle. Fiskedageudvalget er sammensat af repræsentanter for fiskerierhvervet og en formand udpeget af landsstyremanden.

Antallet af fiskedage bliver løbende reguleret ved lagtingslove, hvor der kan forekomme forskydninger mellem de forskellige typer af fiskefartøjer. Det har generelt været gældende for de gennemførte reguleringer, at de har ligget væsentligt under anbefalingerne fra Færøernes Fiskeriundersøgelser og noget tættere på Fiskedageudvalgets anbefalinger. Det samlede antal fiskedage for fiskeårene 1999/2000, 2000/2001 og 2001/2002 forblev uændret. Færøernes Fiskeriundersøgelser havde ellers gerne set, at fangsttrykket straks blev reduceret med 25 pct., men i erkendelse af, at det ville være omfattende og vanskeligt at gennemføre fra et år til et andet, anbefalede man i stedet at gennemføre reduktionen over tre år. For fiskeåret 2002/2003 blev der vedtaget en reduktion i antal fiskedage på 1 pct. Siden blev antal fiskedage reduceret med 2 pct. for fiskeåret 2003/2004.

For fiskeåret 2004/2005 blev antal fiskedage reduceret med 1½ pct. i forhold til foregående fiskeår. Landsstyremanden for fiskerianliggender valgte herudover ved udstedelse af bekendtgørelser at reducere antal fiskedage på Færøbanke med 10 pct. og frede Færøbanke i torskens gydningsperiode. Færøernes Fiskeriundersøgelses indstilling til landsstyremanden fulgte stort set de tidligere beskrevne anbefalinger fra ICES. For fiskeåret 2005/2006 vedtog Lagtinget i august 2005 et stort set uændret fangsttryk.

For indeværende fiskeår 2006/2007 er antal fiskedage for de fleste grupper af fiskefartøjer reduceret med 3 pct. For Færøbanke er antal fiskedage yderligere blevet reduceret med 15 pct. i forhold til foregående fiskeår, og fredningen i gydningsperioden fortsætter.

Fiskeriinspektion og redningstjeneste

Tilsynet med og beskyttelsen af ”Fiskeriterritorium ved Færøerne”, der er fastlagt ved Kgl. anordning af 21. december 1976, varetages ifølge en samarbejdsaftale af 2. januar 1986 af landstyreets fiskerikontrol (herunder Fiskiveiðueftirlitið) og Færøernes Kommando. Tilsynet udføres i henhold til fiskerilovgivningen fra 1994 med senere ændringer.

Ved udvidelsen af det færøske fiskeriterritorium (til 200 sømil) pr. 1. januar 1977 forøgedes de områder, der skal inspiceres, fra ca. 4.500 sømil² til ca. 80.000 sømil². Med denne udvidelse og efterfølgende aftaler med andre lande om fiskerirettigheder, bl.a. med fastsættelse af kvoteordninger og nye redskabsbestemmelser, har fiskeriinspektionen skiftet karakter fra at være inspektion af grænsen til at være inspektion af områder.

Dette har medført, at inspektionen har fået til opgave at administrere en pålagt meddelelsespligt for alle fiskefartøjer og samtidig kontrollere, at alle fartøjer, som træffes på fiskeriterritoriet, har de nødvendige tilladelser og overholder de love og bekendtgørelser, der gælder på området. I ønsket om at styrke forholdene omkring fiskerikontrollen har landsstyret foretaget en række omstruktureringer inden for fiskerikontrollen.

Færøernes Kommando disponerer over et inspektionsskib af ”Thetis-klassen”, med en ”Lynx” helikopter. Herudover benyttes fly af typen CL-604 Challenger fra flyvevåbnet i fiskeri- og farvandsinspektionen.

Fiskerikontrollen disponerer over to inspektions- og redningsskibe ”BRIMIL” og ”TJALDRID”, samt en 30 fods motorbåd ”Spógvin”. Herudover benytter fiskerikontrollen også Atlantic Airways to helikoptere til inspektion- og redningsarbejde.

Der blev i 2001 arbejdet frem mod en færøsk overtagelse af ledelsen af søredningstjenesten ved Færøerne og i den forbindelse oprettelse af en færøsk MRCC-station (Maritime Rescue Co-ordination Centre). De færøske myndigheder overtog ledelsen af søredningstjenesten ved Færøerne den 1. april 2002. Der blev i den forbindelse indgået en samarbejdsaftale om MRCC-Tórshavns mulighed for at anvende Færøernes Kommandos kommunikationsinstallationer under en SAR (Search and Rescue) operation.

Fiskeristøtte

Tidligere tiders direkte støtte til fiskerierhvervet, bl.a. pristilskud og investeringsstøtte, er fra 1997/98 helt bortfaldet. Der gives dog stadigvæk en række former for indirekte støtte ved fastsættelse af mindstelønninger og dagstøtte, støtte til telefonering mv., *jf. tabel 3.9.*

Tabel 3.9. Fiskeristøtte fordelt på støtteordninger. 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
	----- 1.000 kr. -----				
<i>Udbetalt til lønninger mv.</i>	31.533	32.878	35.371	48.497	37.677
Mindsteløn	1.201	2.994	1.205	5.471	3.627
Mindsteløn til hjemmefiskere	10.277	8.200	11.027	11.264	8.522
Telefonstøtte	3.370	3.550	3.464	3.498	12.584
Dagstøtte	8.353	9.769	11.377	17.908	7.024
Tillæg ved sygdom	5.967	5.647	5.716	6.160	2.501
Ferieløn	1.845	2.202	2.198	3.543	2.778
Arbejdsmarkedsbidrag	520	516	384	653	641
<i>Særlige støtteordninger</i>	7.510	7.074	2.967	1.381	2.884
Transporttilskud	3.726	3.676	1.950	1.381	2.335
Importtilskud	3.628	3.111
Særlig støtte	156	287	1.017	...	549
<i>Udbetalt i alt</i>	39.043	39.952	38.338	49.878	40.561

Kilde: Fiskimálaráðið.

Den samlede fiskeristøtte blev reduceret med ca. 110 mio. kr. i perioden fra 1996 til 2001. Fra 2001 til og med 2003 udgjorde fiskeristøtten ca. 39 mio. kr. årligt for så at stige til knap 50 mio. kr. i 2004. Stigningen har baggrund i tilbagegangen for fiskeriet i 2004 med øget udbetaling af mindsteløn og dagstøtte til følge.

I maj 1995 blev der skabt hjemmel for landsstyret til at yde støtte til transport af fisk til de områder, hvor man har vanskeligt ved at bruge de etablerede fiskeauktioner (især Sandoy, Suðuroy, Vágur og Nólsoy). Med lovændringer i 1999 og 2000 blev hjemlen til støtte bl.a. udvidet til at omfatte transport fra auktioner til fiskevirksomheder og transport af fersk og forarbejdet fisk fra fiskevirksomheder til afskibningshavn, der er adskilt af fjord eller sund. Fra 2003 ydes der nu kun støtte til transport fra auktion til fiskevirksomhed.

Finansiering af fiskefartøjer

Nybygning og ombygning af færøske fiskefartøjer har typisk været finansieret ved låneoptagelse i Føroya Realkreditstovnur (Færøernes Realkreditinstitut), Fiskeribanken eller Skibskreditfonden suppleret af lån fra landskassen og/eller lån med landskassegaranti. Supplerende lån, udrustningslån, driftskreditter mv. for færøske fiskefartøjer tilvejebringes overvejende gennem de færøske pengeinstitutter. Fiskeribanken og Skibskreditfonden har reduceret udlånsvirksomheden på Færøerne meget.

Føroya Realkreditstovnur har siden oprettelsen i 1955 ydet 1. prioritetslån til fiskefartøjer hjemmehørende på Færøerne med op til 50 pct. af vurderingsværdien. Løbetiden for realkreditinstitutts lån er 10 år. Lagtinget vedtog i november 1998 lov om Realkreditinstitutts virksomhed, der udvider lånerammerne med adgang til 2. prioritetslån op til 80 pct. af vurderingen med øget løbetid på 15 år. Samtidig vedtoges at Realkreditinstituttet på vegne af landsstyret kan genudlåne såkaldte likviditetslån som 2. prioritetslån sidestillet med 2. prioritetslån fra Realkreditinstituttet og andre låneinstitutioner. Realkreditinstituttet har med den nye lovgivning også fået adgang til et noget større virkeområde indenfor maritimt relateret virksomhed i opdræts- og offshorenæringen og finansiering af et begrænset antal specialfartøjer.

Føroya Realkreditstovnurs virksomhed er pr. 5. november 1998 overgået til et rent færøsk lovgivnings- og forvaltningsansliggende, jf. aftalen mellem landsstyret og regeringen af 10. juni 1998.

I regnskabsåret 1. april 2005 til 31. marts 2006 har Føroya Realkreditstovnur ydet lån på i alt 183 mio. kr. Institutts udlån pr. 31. marts 2006 har en hovedstol på 542,3 mio. kr., der ved afdrag og indfrielse er nedbragt til 471,7 mio. kr. Institutts egenkapital udgør pr. 31. marts 2006 592,6 mio. kr.

Kongeriget Danmarks Fiskeribank har siden 1959 kunnet yde lån til fiskefartøjer og fiskeindustri på Færøerne. Lån til nybygning af fartøjer kan ydes med op til 70 pct. af kontraktprisen og have en løbetid på op til 20 år. Lån til andre fartøjer kan ydes med op til 60 pct. af fartøjets værdi. Fiskeribanken kræver normalt 1. prioritets pant i fartøjet.

Folketinget har i 2005 truffet beslutning om nedlæggelse af Fiskeribanken. Banken viderefører sin virksomhed i årene 2006-2008, men med reducerede udlånsgrænser i 2007

og 2008. Ultimo 2008 nedlægges Fiskeribanken, og staten indtræder i alle bankens rettigheder og forpligtelser.

Fiskeribankens udlån på Færøerne ultimo 2005 omfatter 3 engagementer med i alt 3 udlån. Der er i 2005 ydet et lån på 10,0 mio. kr. Restgælden af færøske lån fra Fiskeribanken til fiskefartøjer var ved udgangen af 2005 på 26,6 mio. kr. mod 25,6 mio. kr. i 2004 og 19,7 mio. kr. i 2003.

Danmarks Skibskreditfond har tidligere ydet lån til færøske fiskefartøjer på vilkår svarende til de lån, der gives af Færøernes Realkreditinstitut eller den såkaldte "værftspakke". Danmarks Skibskreditfond har ikke siden 1993 kunnet yde lån under "værftspakken", idet statssubsidier til danske nybygninger på daværende tidspunkt blev ændret til en såkaldt rentestøtteordning. Fonden har således siden 1993 ydet lån på markedsvilkår uden statssubsidiering og opererer på lige fod med banker. Fonden blev pr. 12. juli 2005 omdannet til et aktieselskab. Fondens finansiering sker således i dag på fuldt ud kommercielle vilkår. Fonden vurderer fortsat løbende projekter på Færøerne, men konkurrencevilkår fra primært lokale institutter har bevirket, at der p.t. ikke er udlån til færøske kunder.

Op gennem 90'erne har der været iværksat en række forskellige muligheder for finansiering til nybygning og ombygning af fiskefartøjer, som oftest gennem lån, hvor landsstyret stillede en form for garanti. Landsstyrets långivning til fiskefartøjer faldt markant fra 1990 for stort set at ophøre fra 1997.

I løbet af 1998 og foråret 1999 var der fra politisk hold en løbende debat om at give et større beløb i støtte til fiskeflåden til nybygninger, idet store dele af flåden var ældet. I efteråret 1999 besluttede landsstyret, at der ikke skal gives støtte til fornyelse af fiskeflåden.

I forbindelse med skibsbyggeri på færøske værfter, kan der gives op til 12 pct. i refusion af fragtomkostninger og importafgifter. Derudover gives ingen støtte til skibsværftsindustrien.

Fiskernes aflønning

Fiskernes aflønning afhænger som udgangspunkt af fangstmængden samt af den pris, som fangsten kan indbringe ved salg.

Afhængig af, om fiskeren er aflønnet efter en såkaldt nettooverenskomst eller en bruttooverenskomst, kan udviklingen i omkostningerne ligeledes få indflydelse på hyrens størrelse.

Brugen af henholdsvis brutto- og nettooverenskomster varierer alt efter, hvilken fartøjstype og fangstmetode, der er tale om. Efter bruttoprincippet aflønnes mandskabet

med en vis andel af skibets indtægter opgjort som fangsternes salgsværdi. Den resterende del tilfalder rederen, der ud af sin andel afholder omkostningerne.

De forskellige aflønningsformer medfører betydelige forskelle i mandskabslønnen mellem de forskellige skibstyper og fangstformer, og samtidig til stærkt svingende indtægter. Med henblik på at afbøde virkningerne af de svingende indtægter er der ved lagtingslov fastsat regler om mindsteløn, dagstøtte og mindsteindtægt.

Mindsteløn ydes personer, som er påmønstret fiskefartøj i henhold til overenskomst mellem Føroya Reidarafelag (Færøernes Rederiforening) og vedkommende fagforening. Såfremt sådan overenskomst ikke foreligger, er mindstelønnen betinget af, at der er mønstret efter aftale mellem vedkommende reder eller ejer af skibet og vedkommende fagforeninger. Mindstelønnen pr. 1. maj 2004 er 14.515 kr. pr. måned plus 12 pct. i feriegodtgørelse, eller 484,83 kr. pr. døgn, hvor fiskeren er påmønstret.

For mandskab påmønstret fiskefartøjer bliver der desuden udbetalt dagstøtte. På alle havgående fiskeskibe (typisk fiskeskibe over 100 BRT) ydes hver mand med den nuværende mindsteløn for hver påmønstret dag på turen det, som er forskellen mellem 8 almindelige timelønninger i overenskomsten mellem Føroya Arbeidarafelag (Færøernes Arbejderforbund) og Føroya Arbeidsgevarafelag (Færøernes Arbejdsgiverforening) og 1/30 del af månedsmindstelønnen. Dette tillæg reduceres med 65 øre for hver krone, som fangstandel, inkl. mindsteløn og mandskabsstøtte pr. dag overstiger 1/30 af gældende måneds mindsteløn.

Dagstøtten er siden 1. maj 2004 322,56 kr. pr. døgn, fiskeren er påmønstret fiskefartøj. Dagstøtten er et tillæg til mindstelønnen, som sammenlagt giver (mindst 484 kr. + 322,56 kr.) 806,56 kr. pr. døgn + 12 pct. i feriegodtgørelse. Det specielle ved dagstøtten er aftrapningsordningen, hvor dagstøtten reduceres med 65 øre for hver krone, som fangstandel inkl. mindsteløn og mandskabsstøtte pr. dag, overstiger 1/30 af gældende måneds mindsteløn. Aftrapningsordningen udregnes efter følgende formel: $\text{Dagstøttemax.} - (0,65 \times (\text{fangstandel} - \text{mindsteløn})) = \text{Dagstøtte}$. Dagstøtten bortfalder helt, når fangstandelen kommer op på 980 kr. pr. dag.

Til mandskab på fartøjer i hjemmefiskeri indenfor færøsk fiskerizone er der siden 1. juni 1996 blevet udbetalt mindsteindtægt, som udgør minimum 8.200 kr./md. Mindsteindtægten nedsættes med 5 kr. for hver 10. kr. der tjenes, herunder indtægter fra fiskeandele. For at oppebære mindsteindtægtsstøtte skal der i de foregående 6 måneder være solgt for mindst 54.000 kr. pr. mand.

For en oversigt over gennemsnitshyrer i fiskerflåden fordelt på skibstyper 2001-2005 henvises til *bilag 3.2*.

Føroya Reiðarafelag og Føroya Fiskimannafelag indgik den 6. maj 2002 en ny overenskomst, hvor der som noget nyt blev indført en pensionsordning for fiskere. Et andet væsentligt punkt i den nye overenskomst var, at den maksimale varighed af fisketurene blev forkortet. For mere om overenskomsten fra 2002 henvises til afsnit 3.8. Den 3. marts 2004 blev overenskomsten fornyet med visse ændringer, bl.a. med øget pensionsbidrag for både fisker og reder. Den nye overenskomst løb frem til 1. december 2004. Overenskomsten blev fornyet 17. januar 2005 og kan opsiges med 3 måneders varsel til den 1. december 2006. Den nye overenskomst indeholder kun mindre ændringer, bl.a. klarere regler om afskedigelse, der tæller mere i indhold end i penge.

Fiskepriser

En af de væsentligste faktorer for den færøske samfundsøkonomi er niveauet for prisen på fisk, dels ved salget via auktioner fra fiskeflåden til fiskeindustrien, og dels ved fiskeindustriens salg af forarbejdet fisk til brugerne (i første omgang til catering, supermarkeder mv.). Priserne på fisk varierer ofte og er let påvirkelige overfor internationale konjunkturer og valutakurserne. Herudover har efterspørgslen efter fisk naturligvis også en indvirkning på prisen.

Salget af fisk fra fiskeskibene sker enten direkte til forarbejdningsindustrien på Færøerne eller i udlandet eller via auktion. Der findes på Færøerne kun én fiskeauktion, Fiskamarknaður Føroya. Fiskeauktionen har fire afdelinger på Færøerne: en i Toftir på Eysturoy, en i Klaksvík på Borðoy, en i Sørvágur på Vágar og en i Vágur på Suðuroy. Mest brugt er auktionen i Toftir på Eysteroy.

Salget via auktion foregår enten som en gulvauktion, hvor fisken udbydes beset, eller via telefonauktioner.

Omsætningen på auktionerne er meget forskellige fra auktion til auktion og fra uge til uge, men for auktionen i Toftir ligger omsætningen mellem små 100 tons pr. uge og op mod 600 tons pr. uge. Andelen af ferskfiskerflådens fangster i færøsk og fremmed zone omsat over auktionen faldt fra 49 pct. i 2000 til 37 pct. i 2004, men steg så igen til 43 pct. i 2005.

I *tabel 3.10.* præsenteres en oversigt over de gennemsnitlige årspriser på de betydende bundfiskearter (torsk, kuller og sej) i perioden 2001-2005.

Tabel 3.10. Prisen på torsk, kuller og sej. 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
	----- Kr. pr. kg. -----				
Torsk	18,9	14,0	15,5	15,3	18,2
Kuller	14,6	10,6	7,3	7,8	9,9
Sej.....	4,9	4,8	3,7	3,2	4,0

Ann.: Oversigten bygger på et vejte gennemsnit over kr. pr. kg. Vægtning foretaget af Rigsombudet.

Kilde: Hagstova Føroya.

Prisen på torsk begyndte at stige i 1998 og lå siden frem til efteråret 2001 på et højere niveau end nogensinde før. Det høje prisniveau på torsk skyldtes, at fiskeriet af torsk i Nordatlanten gik meget tilbage, samtidig med at kvoten i Barentshavet blev reduceret. Andre kvoter er ikke forhøjet synderligt, og udbudet af torsk blev derfor reduceret. I begyndelsen af 2002 faldt prisen på torsk markant, uden dog at være historisk lav, men rettede sig siden op og lå på et noget højere niveau frem til årsskiftet 2003/2004, hvor prisen faldt igen. I løbet af efteråret 2004 steg prisen på torsk til noget nær det historisk høje niveau i 2002, for siden at falde igen, men holdt sig fortsat på et højt niveau i 2005.

Prisudviklingen for kuller var frem til foråret 2002 stort set den samme som for torsk, men prisen på kuller fortsatte modsat prisen på torsk med at falde i både 2002 og 2003. Fiskeriet af kuller var godt i perioden, og udbudet derfor stort. I starten af 2004 rettede prisen på kuller sig op, og den er steget markant i 2005 uden dog at nå samme høje pris som i 2000 og 2001.

Prisen på sej fulgt ikke med prisstigningen på de øvrige bundfisk fra 1998 til efteråret 2001. Prisen på sej har ligget og svinget omkring 5 kr. pr. kg. fra 1999 til og med 2002 for at falde til et noget lavere niveau fra starten af 2003. Siden har prisen på sej ligget meget lavt hvilket bl.a. skyldes, at den fangede sej er meget mager. Prisen på sej har dog rettet sig op i slutningen af 2005 og starten af 2006.

Fiskerflådens driftsresultater

Flere års positiv udvikling for ferskfiskerflåden vendte i 2003, både som følge af et fald i fangstmængden på 6 pct. og som følge af et fald i prisen på fisk, navnlig for kuller og sej, der er af stor betydning for fiskeriet. Den samlede fangstværdi faldt således i 2003 med knap 12 pct. i forhold til året før. Den negative udvikling for ferskfiskeflåden fortsatte i 2004 med et fald i den samlede fangstmængde på 12 pct., som sammen med et fald i afregningspriserne betød, at værdien af fangsten faldt med ca. 16 pct. De fleste af skibene i ferskfiskerflåden var dog godt rustet til tilbagegangen, da der blandt rederierne blev opbygget en finansiell robusthed under højkonjunkturen.

For 2005 har udviklingen for fiskerflåden været mere positiv end i de to foregående år. For ferskfiskerflåden har der både i mængde og værdi været tale om en fremgang på 10 pct. i forhold til 2004. Prisændringer har således ikke påvirket den samlede afregningsværdi, selv om der har været prisstigninger på både torsk, kuller og sej. Årsagen er primært den, at der har været et skifte i fangsterne fra de dyrere fiskearter, især torsk, til den billigere sej. Af andre fiskearter end de sædvanlige bundfiskearter (torsk, kuller og sej) er havtaske blevet en væsentlig bidragsyder til indtjeningen i fiskeriet. Af ferskfiskerflådens fangster i 2005 tegner havtasken sig i værdi for mere end 10 pct. af den samlede værdi af fangsterne. Flådens økonomiske resultat er dog meget mærket af de høje oliepriser.

Fjernfiskerflåden, især de energiintensive trawlere og rejeflåden, er presset af de stigende oliepriser. Rejeflåden oplever stadigvæk lave priser og er fortsat i alvorlige problemer i 2005 og første halvdel af 2006. Antallet af rejeskibe falder fortsat – der var fem inde i fiskeriet i 2005, men det er i 2006 faldet til kun tre.

Notfiskerflåden, som fisker pelagiske fisk (blåhvilling, sild og makrel) har i en årrække haft tilfredsstillende indtjeningsforhold. Ikke mindst fiskeriet af blåhvilling har bidraget hertil. Rederierne har som resultat af de gode år været i stand til at konsolidere sig, næsten hele flåden er skiftet ud med nye skibe og består overvejende af store og effektive skibe, men også dette fiskeri er energikrævende og denne flådes økonomiske resultat er også mærket af de høje oliepriser.

Fabrikstrawlerne, som overvejende fisker i Barentshavet, har haft en stabil indtjening de senere år, hvor priserne har været tilfredsstillende. Forøgede færøske kvoter i Barentshavet i 2004 var en positiv udvikling for fabrikstrawlerne, ikke mindst set i lyset af, at denne gruppe havde fået større fangstkapacitet efter at nye trawlere var kommet til for ældre skibe. 2005 blev et tilfredsstillende år for denne del af fiskerflåden.

For partrawlerne, der fisker sej, var 2005 et rekordår, hvad angår fangstmængden. Prisen på sej var til gengæld ikke så høj først på året, men stigende priser senere på året reddede resultatet for partrawlerne.

Fiskeindustri

Kapaciteten i den færøske konsumfiskeindustri omfattede tidligere 29 filetfabrikker fordelt ud over landet. Med stærkt faldende råvaretilførsel var der tale om meget stor overkapacitet i konsumfiskeindustrien. Problemet med den faldende råvaretilførsel søgtes afhjulpet ved opkøb af udenlandsk fisk til forarbejdning på Færøerne samt ved øget forædling af fisken på Færøerne.

I slutningen af 1997 vedtog lagtinget en lov, der sætter begrænsninger for færøske fiskefartøjers mulighed for at afsætte fangsten uden for Færøerne. Færøske fiskefartøjer har frit lov til at lande op til 25 pct. af fangsten uden for Færøerne², uden at antallet af fiskedage begrænses. Overskrides grænsen på 25 pct. kan antallet af fiskedage reduceres med op til 30 pct. Ligeledes kan der foretages begrænsninger i tildelingen af kvoter. Loven er ikke gældende for en række fiskearter, bl.a. sild, makrel og laks.

Ordningen viste sig umiddelbart at være succesfuld, idet en langt mindre del af fangsten fra færøske fiskere blev solgt ubehandlet i udlandet end tidligere. Det skal dog her bemærkes, at de høje fiskepriser til og med 2001 højest sandsynligt også har haft en indvirkning herpå.

² Beregnet ud fra et gennemsnit af 4 måneders fangst.

I 2002 og 2003 blev en stigende andel af den landede fisk dog sendt ud af landet uden forarbejdning på Færøerne (som frosset/iset hel fisk), og endte således ikke som råvarer til videre forarbejdning på Færøerne. Som forklaring på denne udvikling har det været nævnt, at ovenfor nævnte lov kun giver mulighed for at lande op til 25 pct. af fangsten udenlands, men det står samtidig rederierne frit at lande fisken på Færøerne, sælge den over auktionen til sig selv og efterfølgende eksportere fisken uforarbejdet.

Ifølge fiskefabrikkerne er en væsentlig årsag til den udvikling de store lønstigninger, som Færøerne har oplevet de seneste 5-6 år, hvilket bl.a. har betydet, at det kan betale sig at sende fisken fra Færøerne til forarbejdning i lavtlønslande. Især kulleren har været forholdsvis dyr at forarbejde på Færøerne med den lille størrelse, som den har haft i nogle år.

Hvor der i 2002 og 2003 hvert år blev sendt ca. 35.000 tons torsk, kuller og sej uforarbejdet ud af landet, har der i både 2004 og 2005 været sendt ca. 27.000 tons uforarbejdet ud af landet.

Den anslåede forarbejdningskapacitet på Færøerne, ekskl. forarbejdning af industrifisk, er nu formentlig omkring 130.000 tons årligt og dermed lidt højere end de samlede landinger, *jf. tabel 3.11*. Sæsonmæssige flaskehalse, mangel på arbejdskraft i fiskeindustrien og manglende efterspørgsel efter bestemte fiskearter har været en medvirkende årsag til, at store mængder fisk de senere år er sendt uforarbejdet ud af landet.

Et indtryk af udviklingen i råvaretilførslen til de færøske filetfabrikker fås i *tabel 3.11*, der viser udviklingen i landinger fra de færøske fiskeskibe til færøske fiskekøbere i perioden 2001-2005.

Tabel 3.11. Landinger af ferskfisk til fiskekøbere og fiskeauktioner, 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
	----- 1.000 kg., landet vægt -----				
Landinger af ferskfisk	112.894	121.421	111.606	104.504	123.039

Kilde: Hagstova Føroya.

Føroya Fiskavirking (United Seafood) blev 1. januar 2005 formelt lagt sammen med Faroe Seafood i ét selskab i håb om at opnå synergigevinster. Det fusionerede selskab fortsatte under navnet P/F Faroe Seafood. Begge selskaber var ejet af Framtaksgrunnur Føroya (Færøernes Erhvervsudviklingsinstitut). Føroya Fiskavirking har været den største forarbejdningsvirksomhed på Færøerne med en omsætning de senere år på omkring ½ mia. kr. og over 500 ansatte. Faroe Seafoods forretningsområde omfattede globalt salg og markedsføring af bundfisk, rejer og laks. Målt på salg var Faroe Seafood Færøernes største selskab indenfor erhvervet med en omsætning tæt på ½ mia. kr.

Færøernes Erhvervsudviklingsinstitut besluttede i starten af 2005 at sætte det nu fusionerede selskab Faroe Seafood til salg. Det blev besluttet, at interesserede købere skulle få lov til at byde på 100 pct. af aktiekapitalen i Faroe Seafood. Den 30. marts 2006 blev aktiekapitalen solgt for 112 mio. kr. De nye ejere blev Færøernes Erhvervsudviklingsinstitut (32,5 pct.), der besluttede at beholde en del af aktiekapitalen; ventureselskabet Notio (28 pct.); Traustfang hf. (17 pct.), der er et datterselskab til et islandsk forsikringselskab; Kaupthing (8 pct.); Pf. 14 (14,5 pct.), der er de tidligere ejere af Torshavn Skibsværft; Pf. Vinnan (3 pct.), der bl.a. driver rederivirksomhed på Færøerne; og virksomhedens ledelse (6,5 pct.). Kaupthing har efterfølgende afhændet sin aktieandel til selskabet Trans-Farex.

Fiskeindustrien på Færøerne kom efter flere gode år i betydelige økonomiske problemer i 2004, som blev fulgt op af endnu et dårligt år i 2005. I 2001 havde industrien under ét et overskud på næsten 53 mio. kr. og i 2002 et overskud på 45 mio. kr. Allerede i 2003 var der tilbagegang for fiskeindustrien og samlet set endte man med balance i regnskabet, men i 2004 blev situationen forværret med et samlet underskud i nærheden af 40 mio. kr., jf. Fiskeopkøberforeningen. Situationen blev samlet set lidt bedre i 2005 med et samlet underskud på 10-15 mio. kr. En væsentlig del af dette underskud kan henføres til Faroe Seafood, der kom ud af 2005 med et underskud på knap 8 mio. kr.

Faroe Seafood havde i 2005 et underskud på 7,978 mio. kr. ved en omsætning på knap 831 mio. kr. Egenkapitalen er ultimo 2005 opgjort til 60,3 mio. kr. Selskabet, der aftager ca. en tredjedel af fangsten af bundfiskearterne ved Færøerne, producerede på syv fabrikker i 2005 og har salgskontorer i Frankrig og England.

Ud over de nævnte fabrikker i Faroe Seafood produceres der bl.a. på Kósavirkid i Klaksvík, der modtager 18-20 pct. af de færøske skibes fangster af bundfisk, samt på en række mindre virksomheder eller grupperinger, der har øget deres andel af den færøske produktion de senere år.

Industrifiskefabrikken Havsbrún i Fuglefjord, der producerer fiskemel- og olie samt foder til fiskeopdræt, havde i 2005 en omsætning på 434 mio. kr. mod en omsætning i 2004 på 538 mio. kr. Ultimo 2005 var egenkapitalen på 134 mio. kr., og fabrikken havde 86 ansatte (årsværk) i forhold til 101 året før. Havsbrún forarbejdede 290.000 tons råvarer/fisk i 2005, hvilket er en tilbagegang i forhold til rekordåret 2004, hvor der blev forarbejdet 332.000 tons råvarer/fisk.

Fiskeopdræt

Det færøske havbrugserhverv er en forholdsvis ny erhvervsgren, som siden slutningen af 70'erne og navnlig gennem 80'erne var i kraftig udvikling. I 1988 blev der produceret i 63 anlæg. I slutningen af 80'erne kom opdrætserhvervet i alvorlig krise på grund af stærkt faldende markedspriser kombineret med en række svære sygdomsproblemer i

besætningerne. Dette resulterede i en række konkurser, således at der i 1994 alene var mellem 17 og 20 anlæg i drift.

Fra midten af 90'erne og frem til 2001 gennemgik erhvervet en positiv udvikling præget af stærk fremgang. I årene 2001 til 2004 ramte kombinationen af sygdom og kraftigt faldende markedspriser erhvervet hårdt. De fleste lakseopdrættere led alvorlige tab, og flere selskaber gik konkurs i 2003 og 2004. En reorganisering af erhvervet og betydelig kapitaltilførsel var derfor nødvendig. Denne proces var ikke afsluttet ved udgangen af 2005.

Etablering og drift af havbrugsanlæg og smoltanlæg kræver tilladelse fra Færøernes landsstyre. Administrationen af opdrætslicenser er fra januar 2005 delegeret til Búnaðarstovan. I 2005 var der i alt 26 opdrætstilladelser til havbrug på forskellige lokaliteter. Disse havbrug blev kontrolleret af 10 selskaber (koncerner) mod 17 selskaber i 1997. I og med at der i større grad er sammenfald i ejerinteresserne, er tallet af kontrollerende virksomheder faldet de seneste år. Denne tendens vil fortsætte i 2006.

Produktionen af laks og ørred har en lang produktionstid. Midt i 1990'erne var produktionstiden på ca. 4 år. Gennem de seneste år har man formået at nedbringe produktionstiden væsentligt. Fra tidspunktet, hvor der bliver truffet afgørelse om af producere smolt, og til den er klar til at slagte, går der i gennemsnit 2-2½ år

På grund af den lange produktionscyklus stilles der store krav til likvid kapital, da foder og løn mv. skal finansieres i produktionsperioden. Dette finansieringsbehov er i overvejende blevet tilgodeset gennem lån- og kreditgivning fra færøske pengeinstitutter og udlånsfonde samt foderfirmaer. Der er også indskudt udenlandsk (norsk) kapital i enkelte opdrætsvirksomheder.

Lovgivningen om opdræt af fisk mv. er ændret de seneste år således, at opdrætslicenser nu kan omsættes. Endvidere er restriktioner vedrørende udenlandsk ejerandel i aktieselskaber, der driver opdræt, fjernet.

Fiskeopdræt er en af Færøernes vigtigste erhvervsgrøner og det næststørste eksport erhverv. Omkring 15 pct. af Færøernes eksport i 2005 stammer fra eksport af laks og i mindre omfang ørreder. I 2004 var eksportandelen 21 pct. og hele 28 pct. i 1999.

Som det fremgår af *tabel 3.12*, så blev 2003 det år, hvor både eksportværdien og eksportmængden blev den største nogensinde. Nedgangen i eksporten i 2005 vil fortsætte i 2006, men på baggrund af kendskab til udsætningen af smolt forventes stigende produktion og eksport fra og med 2007.

Tabel 3.12. Eksport af laks og ørred. 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
	----- Mio. kr. -----				
Laks og ørred	925	943	964	762	498
	----- 1.000 kg. -----				
Laks og ørred	45.835	52.535	57.640	42.200	22.000

Anm.: Eksport af laks opgjort som vægt af rund fisk (WFE = Whole Fish Equivalent).

Kilde: Fiskaaling og P/F Búnaðarstovan.

I 2005 blev der eksporteret for 499 mio. kr. laks og ørred, et fald på 35 pct. i forhold til 2004. Til sammenligning blev der i 2000 eksporteret for 889 mio. kr. laks og ørred. Hovedparten (440 mio. kr. i 2005) af eksporten er laks. Laksen tegnede sig for 97 pct. af den samlede værdi af fiskeopdrætseksporten i 2001, men andelen faldt først til 86 pct. i 2002 og siden til 83 pct. i 2003, hvor der blev slagtet og eksporteret betydelig større mængder ørred end tidligere år. I 2004 og 2005 steg andelen af eksporteret laks igen til omkring 90 pct. af den samlede værdi af fiskeopdrætseksporten.

Iset, hel laks og ørred tegner sig for størstedelen af eksporten. Siden slutningen af 90'erne er mellem 19 og 25 pct. af produktionen af laks dog forarbejdet på Færøerne, hvor andelen først i 90'erne var ca. 10 pct. Eksporten af forarbejdet laks sker hovedsageligt som lakseportioner. Eksporten af røget laks faldt bort i 2004. Denne var 13 tons i 2003, 384 tons i 2002 og 688 tons i 2001.

Den eksporterede mængde var næsten 50 pct. lavere i 2005 end 2004. Faldet i eksporten i 2004 og 2005 sker, som det fremgår af figur 4.6, efter at eksporten har været stigende frem til 2003.

For såvel laks som ørred gælder, at prisen pr. kg. forarbejdet fisk faldt jævnt gennem 1990'erne frem til 1998/1999. Fra sidst i 1999 steg priserne betydeligt og holdt sig på et usædvanligt højt niveau i 2000. Den gennemsnitlige eksportværdi pr. kg. laks var fra 1996 til og med 1999 godt 22 kr. pr. kg. (eksportværdi opgjort pr. WFE). For 2000 var den gennemsnitlige eksportværdi 26,80 kr. pr. kg. laks. En global overproduktion af laks medførte hen på efteråret 2001, at lakseprisen faldt til omkring 15 kr. pr. kg, som ikke giver dækning for produktionsomkostningerne. For 2001 var den gennemsnitlige eksportværdi 20,34 kr. pr. kg. laks. Lakseprisen faldt yderligere i 2002, hvor den gennemsnitlige eksportværdi blev 18,97 kr. pr. kg. laks. I 2003 faldt den gennemsnitlige eksportværdi yderligere til 16,86 kr. pr. kg. laks. Et pænt stykke under produktionsomkostningerne. I 2004 steg den gennemsnitlige eksportværdi til ca. 18 kr./kg. og i 2005 yderligere til omkring 23 kr./kg.

I 2000 blev det første tilfælde af laksesygdommen ILA (Infektøs Lakse Anæmi) konstateret i et laksebrug på Færøerne. Der blev konstateret 18 tilfælde i løbet af 2001-2003 og yderligere tilfælde i 2004, således at hovedparten af havbrugene efterhånden har haft sygdommen. Det sidste tilfælde af sygdommen blev konstateret i april 2005. ILA-sygdommen, der er en virusinfektion, viser sig ved, at fiskenes lever og nyrer svulmer op, hvorefter fiskene dør af iltmangel. De syge fisk slagtes, desinficeres og brændes. Havområderne, hvor der er konstateret ILA, braklægges i et halvt år, inden de atter tages i brug.

Der er gennemført omfattende tiltag for at bekæmpe smittespredning mellem opdrætsvirksomheder. Vinnumaráðið, Landsstyrområdet for erhvervsanliggender, har med bekendtgørelser indført en række bestemmelser angående drift af opdrætsanlæg og forholdsregler i tilfælde af sygdom. Disse foranstaltninger anses som vigtige forudsætninger for den fremtidige udvikling af opdrætserhvervet.

Fangst i øvrigt

Fangst af søfugle har i dag kun en marginal erhvervmæssig betydning for enkelte bygdesamfund. På grund af tilbagegangen i bestandene af visse arter (lomvier, søpapegøjer mv.), er der ved lov fastsat begrænsninger for fangsten af de pågældende arter.

Derimod har fangsten af grindehvaler og andre småhvaler en vis økonomisk betydning.

Grindefangsten er i nyere tid blevet udsat for stærk kritik af forskellige miljøorganisationer, der har anført, dels at bestanden trues af færingernes hvalfangst, dels at de anvendte jagtmetoder er præget af brutalitet. Denne kritik, der fra tid til anden har medført problemer for de færøske eksporterhverv, er imidlertid præget af manglende kendskab til de faktiske forhold. Grindehvalen har gennem år været genstand for særdeles grundige videnskabelige undersøgelser, og det er ved disse fastslået, at den nordatlantiske bestand udgør ca. 800.000 hvaler. Det er ud af denne bestand, den færøske grindefangst tages.

Den færøske grindestatistik er formentlig verdens ældste jagtstatistik, der kan føres tilbage til i al fald år 1584, og den er ubrudt siden 1709. Den viser, at jagttrykket ligger betydeligt under det af den internationale hvalfangstkommission (IWC) krævede maksimale jagttryk på 2 pct., idet det færøske jagttryk udgør i gennemsnit 0,1 pct. med en variation fra 0,0 til 0,6 pct. Det er herved dokumenteret, at den færøske grindefangst på ingen måde truer bestanden, men at det er en marin ressource, Færøerne kan høste af uden at true arten. I 1999 blev der taget 608 grindehvaler (8 grindeflokke), hvilket er under 0,1 pct. af den anslåede bestand. I 2002 blev der taget 626 grindehvaler (10 grindeflokke), i 2003 blev der taget 503 grindehvaler (5 grindeflokke), i 2004 blev der taget 1.010 grindehvaler (9 grindeflokke) og i 2005 blev der taget 302 grindehvaler (6 grindeflokke).

For så vidt angår selve fangsten er metoderne og redskaberne nu udviklet således, at både fangst og den efterfølgende slagting ikke påfører hvalerne unødige lidelser. Fangsten foregår efter gammel skik ved at flokke af grindehvaler, der observeres i farvandene tæt ved øerne, med småbåde drives ind mod stranden, hvor de aflives.

Man har på Færøerne gennem de senere år taget en række initiativer til dyreværns-mæssige forbedringer af indfangning og aflivning af hvaler. Således skal fangstpladsen være godkendt. I øjeblikket er der 21 godkendte lokaliteter og 3 lokaliteter med foreløbig godkendelse. Hvalspydet og hvalharpunen er afskaffet og figurerer ikke længere som tilladte redskaber.

Kød og spæk fordeles efter traditionelle fordelingsregler blandt deltagerne og andre indbyggere i området og går således kun rent undtagelsesvis ud i nogen omsætning. Grindekødet var i tidligere tid af helt afgørende betydning for befolkningens protein-forsyning. Det gælder fortsat i dag, at grindekødet, som en gratis ressource dækker gennemsnitligt en fjerdedel af kødforsyningen, hvorfor det fortsat er af stor betydning i et område, der som det færøske ikke er storproducent af grønsager. Fordelingen af fangsten følger ganske bestemte retningslinier, der indeholder tydelige elementer af et socialt forfølgelsessystem. Landslægen har i 1998 anmodet færingerne om at være tilbageholdende med spisning af grindekød, da man har konstateret ophobning af bl.a. kviksølv i hvalerne.

Den økonomiske værdi af grindefangsten kan vanskeligt opgøres, men det samlede udbytte af kød og spæk er anslået til at være 1 1/2-2 gange større end vægtudbyttet af fåre- og lammekød.

Offentligt tilsyn fiskeindustriområdet

Offentligt tilsyn indenfor områderne fødevarer, miljø og lakseopdræt, bliver forestået af Heilsufrøðiliga Starvsstovan (Levnedsmiddel-, Miljø-, og Veterinærstyrelsen). Opgaverne omfatter bl.a. autorisation af fiskefartøjer og fiskeindustriens virksomheder samt tilsyn med den hygiejniske standard sammesteds.

Heilsufrøðiliga Starvsstovan (www.hfs.fo) er en styrelse under Vinnumálaráðið (Landsstyreområdet for erhvervsanliggender), idet lov om levnedsmidler og dyresygdomme hører til dette landsstyreområde, mens Heilsufrøðiliga starvsstovan løser tilsyns- og styrelsesopgaver for Innlendismálaráðið, idet miljølovgivningen hører under dette landsstyreområde.

Formålet med Heilsufrøðiliga Starvsstovan er at foretage lovmæssigt tilsyn og laboratorievirksomhed indenfor fagområderne: fødevarer, miljø og veterinære forhold samt at forske og udvikle indenfor disse fagområder.

Heilsufrøðiliga Starvsstovan er offentligt referencelaboratorium indenfor de fagområder styrelsen dækker. Laboratoriet omfatter et kemisk-, mikrobiologisk-, og fiskepatologisk laboratorium. De to første laboratorier er akkrediteret af DANAK, iht. EN 17025, se www.danak.dk, under autorisation nr.: 303.

Indenfor fødevarer- og veterinærområdet, er godkendelses- og tilsynsarbejdet i stor udstrækning reguleret af landstyrets handelsaftale med EU.

Opgaverne, Heilsufrøðiliga Starvsstovan løser for landstyret, er bl.a.:

- Autorisation og tilsyn med virksomheder, der producerer fiskeprodukter, der eksporteres bl.a. til EU (i alt ca. 100 autorisationer), samt af autorisation/godkendelse og tilsyn med fødevareraktiviteter med tilknytning til hjemmemarkedet (i alt ca. 700 autorisationer/godkendelser).
- Miljøgodkendelser af kap. 5-virksomheder, såsom opdrætsvirksomhed, forbrændingsanlæg, etc. I alt er der udstedt 60 miljøgodkendelser. Iht. miljøloven er der ca. 300 virksomheder på Færøerne, der skal have miljøgodkendelse.
- Veterinært tilsyn indenfor lakseopdrætserhvervet, herunder transporttilladelser.
- Kontrol med veterinære restriktioner i lakseopdrætserhvervet.
- Godkendelser og tilsyn med desinfektionsanlæg for afløbsvand fra virksomheder med tilknytning til lakseopdrætsindustrien.
- Autorisation og tilsyn med fabriksfartøjer og fiskeskibe over 20 BRT.
- Autorisation og tilsyn med fiskefodervirksomheder, samt non-food/non-feed virksomheder.
- Laborativirksomhed både for styrelsens eget tilsyn, samt for industri og kommuner.
- Tilsyn med import og eksport af fødevarer, herunder drift af tre grænsekontrolstationer for import af fiskeriprodukter fra tredjelande (Border Inspection Post).
- Miljøgodkendelser og miljøtilsyn i forbindelse med olieeftersøgning.
- Kontrol med import af levende dyr og kontrol med flytning af varmblodige dyr på Færøerne.
- Projektvirksomhed indenfor de fagområder styrelsen dækker. Specielt aktivitet omkring miljøovervågning, hvor styrelsen har deltaget i nogle danske programmer og andre internationale overvågningsprogrammer.
- Overvågning med medicinering af opdrætsfisk.

En oversigt over godkendte virksomheder findes på styrelsens hjemmeside.

Styrelsens nettobevilling er for 2006 ca. 14,2 mio. kr. fra Vinnuáráðið og 3,42 mio. kr. fra Innlendismáráðið. Antallet af årsværk er ca. 46 personer.

3.4. Landbrug

Landbruget var indtil slutningen af det 19. århundrede Færøernes hovederhverv, men den økonomiske og erhvervsmæssige udvikling i landet har medført, at landbruget i dag kun bidrager med skønmæssigt 1,0 pct. til Færøernes samlede bruttofaktoriindkomst.

Produktionen af landbrugsvarer

Ud fra et ønske om en større selvforsyningsgrad ydes offentlig støtte til investeringer i landbruget og tilskud til visse af erhvervets produkter, bl.a. mælkeproduktion. Den offentlige støtte er blevet stærkt reduceret de seneste år.

Mælkeproduktionen på Færøerne har været stigende i de sidste mange år og dækker nu hele forbruget af konsummælk og en del af forbruget af surmælksprodukter. Siden 1986 er den indvejede mælk steget fra 4,5 mio. liter til 7,5 mio. liter i 2005. Også produktiviteten i mælkeproduktionen er steget, idet udbyttet pr. ko er forøget betydeligt de seneste 20 år. For at kontrollere mælkeproduktionen indførtes fra den 1. januar 1994 kvoter på mælkeproduktionen. I mejeriet MBM var der i slutningen af 2005 1.048 køer på de 44 færøske kvægbrug. Gennemsnitskvægbruget er 20 køer, og der er 3 gårde, der har over 30 køer.

Det samlede fårehold med græsningsrettigheder i udmarken er på ca. 70.000 stk. med en produktion af fårekød på ca. 700 tons årligt. Dertil kommer en produktion på ca. 225 tons fra får, der ikke har græsningsrettigheder i udmarken. Tilsammen svarer det til ca. 56 pct. af det samlede forbrug af fårekød. Den årlige produktion af oksekød, der får offentligt tilskud, er på ca. 100 tons. Den overvejende del af kødforbruget må således importeres. Der er én ægproducent, der i 2005 dækkede 60 pct. af forbruget på Færøerne. Der findes en mindre produktion af kartofler og andre gartneriprodukter, men hovedparten af disse landbrugsprodukter må ligeledes importeres.

Der er ved lagtingslov af august 1997 med senere ændringer iværksat en låneordning (Grunnurin fyrí vakstrarhús og grønmetisframleiðslu) til gartneri- og grønsagsproduktion på Færøerne. Vinnuframagrunnurin (Erhvervsfremmefonden) administrerer ordningen, der kan yde støtte i form af lån med op til 0,5 mio. kr.

Landbrugsinvesteringer finansieres i stort omfang af Búnaðargrunnurin. Fondens samlede udlån pr. 31. december 2005 var på 132 mio. kr. Gartneri- og grønsagsproduktion kan ligeledes finansieres af fonden.

Ved lagtingslovene nr. 20 fra 17. maj 2004 om landsjord og nr. 21 fra 17. maj 2004 om landbrugsfonden ("um Búnaðargrunn"), der trådte i kraft 31. december 2004, er der sket følgende ændringer:

Lov om jordbrugets fremme fra 1937, lov om landsjord fra 1988 og lov om lån til gartneri- og grønsagsproduktion fra 1997 er ophævede.

Føroya Jarðarráð, der har administreret landsjorden og Jarðargrunnin (Jordfonden), er nu erstattet af Búnaðarstovan (www.bst.fo), der administrerer landsjorden. Búnaðargrunnurin har overtaget finansieringsopgaverne til landbrug, gartneri- og grønsagsproduktion m.v.

Offentlig støtte

Landbruget på Færøerne er blevet støttet gennem offentlige tilskud. Der er således udbetalt 12, 5 mio. kr. i støtte til landbruget i 2005. Búnaðarstovan administrerer støtten.

Der ydes bl.a. støtte til produktion af oksekød, stråfoder, nydyrkning, uldindsamling, fårekød, færøske husdyr, vikarordninger for landmænd og ikke mindst til mælkeproduktion. I 2004 blev der givet støtte for 6,78 mio. kr. til mælkeproduktion.

Offentlig tilsyn mv. - fødevarer, miljø og lakseopdræt

Landsdyrlægen, der er rådgiver for landsstyret og andre myndigheder med hensyn til veterinære spørgsmål, fører tilsyn med overholdelsen af gældende veterinære bestemmelser og iværksætter forholdsregler med henblik på forebyggelse og bekæmpelse af sygdomme hos husdyr og arbejder med at registrere forekomsten af husdyrsygdomme på Færøerne.

Offentligt tilsyn indenfor områderne fødevarer, miljø og lakseopdræt, bliver forestået af Heilsufrøðiliga Starvsstovan (Levnedsmiddel-, Miljø-, og Veterinærstyrelsen).

Heilsufrøðiliga Starvsstovan (www.hsf.fo) er en styrelse under Vinnumálaráðið (Landsstyreområdet for erhvervsanliggender), idet lov om levnedsmidler og dyresygdomme hører til dette landsstyreområde, mens Heilsufrøðiliga Starvsstovan løser tilsyns- og styrelsesopgaver for Innlendismálaráðið (Landsstyreområdet for indenlandsanliggender), idet miljølovgivningen hører under dette landsstyreområde.

Formålet med Heilsufrøðiliga Starvsstovan er at foretage lovmæssigt tilsyn og laboratorievirksomhed indenfor fagområderne: fødevarer, miljø og veterinære forhold samt at forske og udvikle indenfor disse fagområder.

3.5. Oliefterforskning

Efter at der først i 1990'erne blev konstateret en række olieforekomster i de britiske farvande tæt ved den færøske grænse, har der været en begrundet formodning om olieforekomster på færøsk territorium. Bl.a. som følge af, at grænseforholdene mellem Storbritannien og Danmark/Færøerne var uafklarede, før end en aftale om territorialgrænsen blev indgået i maj 1999, var indsatsen for udvinding af olie til og med 1999 koncentreret om forundersøgelser (undersøgelser af den geologiske struktur, samt indsamling af seismisk data og gravimetriske målinger mv.) og oprettelse af en offentlig olieadministration.

Forundersøgelserne koncentrerede sig overvejende om farvandet sydøst for Færøerne (mellem Færøerne og Shetlandsøerne). Dette skyldes for det første, at briterne har fundet store forekomster af olie tæt på Shetlandsøerne, og for det andet, at der i området nærmest det britiske område ikke forefindes basaltlag i samme omfang, der vanskeliggør og fordyrer både seismologiske undersøgelser og eventuelle senere borer.

Lagtinget vedtog i marts 1998 en kulbrintelov, der som væsentligste formål har at regulere olieeftersforskning og olieudvinding i færøsk territorium. Loven omfatter endvidere bestemmelser om, at bl.a. transport til og fra boreplatforme skal foregå via Færøerne.

Det fiskale regime kom på plads i løbet af 1999 og 2000. Lagtinget vedtog i april 1999 en tilføjelse til bestemmelserne om erhvervsbeskatning, som giver mulighed for beskatning af bl.a. foretagender, der foretager seismologiske undersøgelser eller på anden måde er involveret i udvinding af olie på færøsk territorium.

Beskatningsprocenten for indkomster i forbindelse med *udvinding* af olie er 27 pct. (den normale kulbrinteskate), hvorimod den almindelige aktieselskabsskattesats blev sænket fra 27 pct. til 20 pct. med virkning fra 2000 og yderligere til 18 pct. fra 2006. Det er desuden vedtaget at indføre en produktionsafgift (*royalty*) på 2 pct. Herudover er der indført en *særskat* af den såkaldte "rate of return"-type, hvor beskatningsgrundlaget er feltbaseret. Det er en skat, der inddrager en andel af den gevinst, der er tilbage, efter at selskabet først har fået forrentet sine direkte udgifter til efterforskning, drift og anlæg (bortset fra renter) med en rentesats, der afspejler et acceptabelt selskabskrav til forrentning, inkl. en risikopræmie. Gevinst herudover forudsættes selskabet at dele med det offentlige i form af en særskat. Den færøske særskat er progressiv med tre skalatrin. Den marginale beskatning af olieudvinding vil højst blive ca. 57 pct. inkl. særskat. Hvis der ikke skal erlægges særskat, vil marginalskattesatsen blive ca. 28,5 pct.

1. udbudsrunde

Et vigtigt skridt i retning af udvinding af olie fra den færøske undergrund var loven om 1. udbudsrunde, der blev vedtaget af Lagtinget den 4. februar 2000. Loven fastlagde udbudsarealet og betingelserne for 1. udbudsrunde.

1. udbudsrunde blev åbnet den 17. februar 2000 med ansøgningsfrist den 17. maj 2000. Det udbudte område dækkede 14.000 km² og ligger i et område syd og øst for Færøerne.

Ved ansøgningsfristens udløb den 17. maj 2000 var der indkommet 22 ansøgninger fra 8 sammenslutninger repræsenterende 17 selskaber. Ansøgningerne dækkede ca. halvdelen af det udbudte område, og som forventet var det især det såkaldte "guld hjørne", der ligger sydøst for Færøerne op mod landsokkelgrænsen mellem Færøerne og Shetlandsøerne, som havde selskabernes store interesse. Dette område har ikke generende basaltflader og der er konstateret store oliefund på den britiske side af grænsen.

Resultatet af 1. udbudsrunde blev, at 13 olieselskaber, der har indgået et samarbejde i 5 sammenslutninger, fik 7 efterforskningslicenser. Licenserne er givet for henholdsvis 6 og 9 år, og tilsammen dækker de et område på 4.214 km², svarende til ca. 1/3 af det udbudte område. Ved de 6-årige licenser er der tale om, at selskaberne eller sammenslutningerne har forpligtiget sig til at gennemføre minimum i alt 8 prøveboringer inden for de 6 år, hvorimod de 9-årige licenser indebærer, at selskaberne eller sammenslutningerne har op til 3 år til at lave forundersøgelser, inden de beslutter, om de vil gennemføre prøveboringer.

Hovedkriterierne for tildeling af licenser var det geologiske arbejde, som selskaberne ville påtage sig at udføre, herunder arbejder med hensyn til at udforske fremtidige efterforskningsmuligheder, samt finansiering af erhvervsmæssige kompetenceløft på forskellige plan. De færøske myndigheder besluttede, at færøsk erhvervsliv skulle have mulighed for at deltage i aktiviteterne, men det skulle være på konkurrencemæssige betingelser.

Investeringerne i den første runde vurderes at udgøre godt 1,5 mia. kr., hvoraf olieselskaberne yder 85 mio. kr. i licensperioden, dvs. indtil august 2006, til uddannelse og oplæring med sigte på at fremme færøsk erhvervslivs generelle kompetence.

Olieselskaberne er endvidere forpligtet til at anvende ca. 40 mio. kr. til 'Sindri', et fællesprojekt med bl.a. geologiske undersøgelser af det samlede færøske område, som kan få betydning for en eventuel fremtidig olieefterforskning ved Færøerne. Projektet skal i vid udstrækning hjælpe til at få et klarere helhedsbillede af de geologiske forhold ved Færøerne og bidrage til at finde løsninger på problemerne med basaltlagene ved olieefterforskning omkring Færøerne. Basaltlagene absorberer de seismiske energier, hvilket gør det svært at kortlægge undergrunden.

Der er gennemført i alt fire prøveboringer, heraf tre prøveboringer i 2001 og yderligere én i 2003.

Den første prøveboring blev gennemført i licens 003 af Statoil-sammenslutningen, den anden prøveboring i licens 004 af BP og Shell. De to prøveboringer blev stoppet i september 2001. Brøndene viste sig at indeholde kulbrinter, men ikke i så store mængder, at udnyttelse vil være rentabelt.

Den tredje prøveboring blev gennemført af The Faroes Partnership-sammenslutningen bestående af operatøren Amerada Hess (71,547 pct.), DONG (28,286 pct.) og Atlantic Petroleum (0,167 pct.) i licens 001. Prøveboringen blev afsluttet den 16. november 2001 med et fund i en dybde af 4.246 meter under havoverfladen. De foreløbige resultater af boringen viser, at fundet indeholder olie og gas, men det er endnu for tidligt at sige noget præcist om fundets størrelse. Boringen er evalueret, og en endelig rapport med resultatet og planer for eventuel testproduktion blev afleveret til olieadministrationen i august 2002.

Yderligere efterforskningsboringer de kommende år vil kunne bidrage til en vurdering af, om der er olie og gas nok i området til, at det kan betale sig at udnytte det.

Det oprindelige mål for The Faroes Partnerships boring i licens 001 var 3.800 meter. Det var derfor overraskende, og ikke i overensstemmelse med de geologiske forundersøgelser, at fundet blev konstateret på mere end 4.200 meters dybde. Det overraskende fund og resultatet af de to andre efterforskningsboringer viser, at de geologiske forhold i området ikke er som forventet. Olieselskaberne er på den baggrund i færd med at revurdere de geologiske data og modeller for området. ENI-sammenslutningen fik på baggrund af de nye oplysninger om de geologiske forhold tilladelse til at udsætte den i sommeren 2002 planlagte efterforskningsboring i licens 002 til juni 2003. Denne efterforskningsboring, den fjerde i rækken, blev afsluttet i august 2003, uden at brønden viste tegn på olie eller gas.

Resultaterne hidtil har nok ikke indfriet selskabernes forventninger. De geologiske modeller, der lå til grund for boringerne, viste sig ikke helt at holde stik. Selskaberne havde i stor udstrækning ekstrapoleret de geologiske forhold fra britisk sokkel, hvilket viste sig uholdbart. Boringerne har dog givet vigtige oplysninger om undergrunden, bl.a. at der findes et aktivt kulbrintesystem.

Der resterede herefter fire prøveboringer, som ifølge licensbetingelserne skulle være afsluttet inden august 2006. Da områderne, hvor prøveboringerne skulle være gennemført, ikke længere er så interessante ud fra den viden, man har om allerede gennemførte prøveboringer, har selskaberne dog fået tilladelse til at flytte boringerne længere ind mod Færøerne og dermed ind til basalten. Formålet er fortsat først og fremmest at finde kulbrinteforekomster, men samtidig får man ny viden om de geologiske forhold under basalten til fremme for den fremtidige efterforskning ved Færøerne.

Tre prøveboringer forventes gennemført over de kommende 3-4 år. Den første prøveboring, hvor boreforpligtelserne fra to 6-årige licenser er slået sammen og flyttet til et nyt område med en 9-årig licens, påbegyndtes medio juli 2006 med Statoil som operatør for en sammenslutning af 8 selskaber. Prøveboringen har overraskende vist, at basaltlaget ikke har været så stor en udfordring som forventet og derfor forventes prøveboringen afsluttet op til en måned før end forventet, dvs. primo oktober 2006.

BP og Shell har efter aftale med Anadarko og olieadministrationen besluttet at gennemføre en prøveboring i 2007 i et område med et tykt lag basalt. Anadarko har hidtil været alene om en 9-årig licens, som BP og Shell nu bliver en del af. Samtidig fritages BP og Shell for boreforpligtelsen i en 6-årig licens.

Den tredje af de planlagte prøveboringer gennemføres i 2008 eller 2009 med ENI som operatør.

Udover de geologiske resultater har aktiviteten hidtil også haft anden afsmittende effekt på det færøske samfund. Interessen fra det færøske erhvervsliv for at få del i aktiviteten medførte, at flere virksomheder blev ISO-certificerede eller fik anden certificering, samt fik diverse kompetenceløft, finansieret af olieselskaberne, som en del af forpligtelserne for at få licens.

Også rent økonomisk har aktiviteten haft en vis betydning. Kulbrinteefterforskningsloven fastsætter, at al transport til og fra felterne skal gå via færøsk havn eller lufthavn. Det medfører naturligt en konkurrencefordel for færøske virksomheder. Der har også været en vis, om end beskednen, skatteindtægt i forbindelse med olieaktiviteten.

En vurdering, der blev foretaget efter de første tre boringer, skønnede, at ca. 25 pct. af boreomkostningerne var blevet brugt på Færøerne. Hvad det mere nøjagtig beløber sig til vides ikke, men skønsmæssigt i størrelsesordenen 150 mio. kr. Det bemærkes dog, at en betydelig del heraf blev brugt på f. eks. leje af helikopter og køb af brændstof, dvs. at en del af indtægterne blev eksporteret igen.

En anden afsmittende effekt har været, at en del virksomheder har fået tildelt kontrakter i udlandet.

2. udbudsrunde

For at udvide og fastholde efterforskningen ved Færøerne vedtog Lagtinget i maj måned 2004 at gennemføre en 2. udbudsrunde. Udbudsrunderen blev åbnet 17. august 2004 med ansøgningsfrist 17. november 2004.

Der har i 2004 og 2005 været en del boreaktivitet i britisk farvand tæt op mod territorialgrænsen og der er stigende optimisme i området. Et eller flere fund tæt op til grænsen kunne være en fordel for efterforskning på færøsk side, idet infrastrukturen da vil komme nærmere det færøske område, og der derved eventuelt kunne åbne for muligheder for samarbejde med deraf reducerede omkostninger.

Oplægget fra færøske myndigheders side til 2. udbudsrunde var overvejende det samme som i første runde. Det var primært de geologiske forpligtelser, og sekundært tilbudene om at løse efterforskningsudfordringer og fremme af kompetence i færøsk erhvervsliv, ansøgerne ville blive vurderet på. Andre betingelser var ligeledes stort set uændret i forhold til første runde. De miljømæssige undersøgelser, der kræves, er i stor udstrækning allerede udført. De fiskale betingelser forblev uændret.

Det udbudte område dækker 19.000 km² og ligger primært i et område syd og øst for Færøerne op til britisk sokkelområde. Ved ansøgningsfristens udløb den 17. november 2004 var der indkommet 9 ansøgninger fra 5 sammenslutninger repræsenterende 8 selskaber.

Resultatet af 2. udbudsrunde blev, at 8 olieselskaber, der har indgået et samarbejde i 5 sammenslutninger, fik 7 efterforskningslicenser. Licenssammensætningen for 2. udbudsrunde ser således ud:

- Licens 008: Chevron (40 pct.), Statoil (30 pct.), DONG (20 pct.) og OMV (10 pct.)
- Licens 009: Statoil (50 pct.), Shell (20 pct.), DONG (20 pct.) og Føroya Kolvetni (10 pct.)
- Licens 010 : Statoil (100 pct.)
- Licens 011 : Statoil (100 pct.)
- Licens 012 : Føroya Kolvetni (100 pct.)
- Licens 013 : Geysir Petroleum (60 pct.) og Atlantic Petroleum (40 pct.)
- Licens 014: Geysir Petroleum (60 pct.) og Atlantic Petroleum (40 pct.)

Selskaberne Chevron, Geysir Petroleum og OMV er nye selskaber på den færøske landsokkel.

Licenserne, der er givet, løber over perioder fra 3 til 8 år, som igen er delt op i kortere faser af 1 til 5 års varighed, hvor der er lagt et fast arbejdsprogram for første fase. Der er ikke aftalt nogen prøveboringer i denne første fase. Arbejdsprogrammerne omfatter seismiske og andre undersøgelser, foruden behandling og tolkning af indsamlede data, der har til formål at øge kendskabet til området således, at man eventuelt senere kan gå videre med prøveboringer.

Afgørelsen om at fortsætte til anden fase af licenserne ligger hos selskaberne. Hvis selskaberne vælger at fortsætte til anden fase, forpligter de sig samtidig til at gennemføre et arbejdsprogram for denne fase. To af licenserne indeholder bestemmelser om, at der skal foretages prøveboringer i den anden fase. Hvis selskaberne ikke vil fortsætte med anden fase går licensen tilbage til myndighederne.

I forbindelse med 2. udbudsrunde har selskaberne forpligtet sig til at afsætte 10,6 mio. kr. til undersøgelse af projekter af betydning for fremtidig olieefterforskning ved Færøerne og andre 13,7 mio. kr. til fremme af erhvervsmæssig kompetence.

Atlantic Petroleum, der udover at have deltaget i begge færøske udbudsrunder også har købt sig ind i felter og områder i den britiske sektor og deltager i flere feltudbygninger, blev børsnoteret den 15. juni 2005. Dette skete gennem det færøske værdipapirmarked VMF, som er tilknyttet den islandske børs ICEX. Aktiekursen, der ved emissionen i december 2004 var 265, endte først dag på 380. Siden da, har aktiekursen været helt oppe på 830 og vende, men har et stykke tid ligget stabilt omkring 600-700. For nylig gennemførte selskabet en kapitalforhøjelse, hvor nye investorer kunne tegne sig for aktier til en pris af 550 kr. pr. stk. Provenuet fra kapitalforhøjelsen skal primært bruges til at finansiere Atlantic Petroleum's 8,27 pct.'s andel af udbygningen af Ettrick feltet i Nordsøen. Sekundært skal selskabet bruge provenuet til at sikre ekspansion gennem mulige opkøb af felter og/eller selskaber.

For nylig annoncerede ICEX, at Atlantic Petroleum aktien var kommet med i det toneangivende ICEX-15 index, der svarer til OMXC20 index'et på Københavns Fondsbørs.

Atlantic Petroleum har for nyligt annonceret, at de vil søge om optagelse på en anden børs udover ICEX. Det er ikke afgjort endnu hvilken børs.

3.6. Finansieringsvirksomhed

Penge- og valutaforhold

Penge- og valutaforhold er fællesanliggender. Området reguleres af retsfor skrifter fastsat af rigsmyndighederne, herunder Danmarks Nationalbank.

Færøerne udgør en del af det danske valutaområde. Møntenheden er 1 króna og værdiforholdet til danske sedler er 1:1. De færøske sedler ombyttes i Danmark vederlagsfrit til danske sedler af Nationalbanken, og danske sedler veksles ligeledes frit til færøske sedler på Færøerne. Mønterne på Færøerne er de samme som i det øvrige Danmark.

Ifølge loven fra 1949 om pengesedler mv. på Færøerne har Færøerne egne pengesedler. Sedlerne, der er det lovlige betalingsmiddel på Færøerne, fremstilles af Danmarks Nationalbank med pålydende værdi 1.000 kr., 500 kr., 200 kr., 100 kr. og 50 kr. I forbindelse med udskiftningen af de danske sedler, og indførslen af bl.a. en ny 200-kroneseddel, er de færøske pengesedler udskiftet, da Nationalbanken ifølge loven skal fremstille færøske pengesedler med tekst på færøsk, men i øvrigt med samme værdier og i samme formater som de sedler, der udsendes i Danmark. Udskiftningen blev påbegyndt med udstedelsen af en ny færøsk 50-kroneseddel juli 2001 og blev afsluttet med udstedelsen af 1.000-kroneseddelen den 15. august 2005.

Det færøske pengevæsen henhørte tidligere under Statsministeriet, men blev i forbindelse med regeringsdannelsen i marts 1998 overflyttet til Økonomiministeriets ressortområde.

Danmarks Nationalbank administrerer valutabestemmelserne, men har i et vist omfang uddelegeret sin kompetence, for så vidt angår "valutaindlændinge" der er hjemmehørende på Færøerne til valutacentralen på Færøerne. Betalinger til eller fra udlandet skal som hovedregel ske gennem en autoriseret valutahandler. De færøske banker er autoriserede valutahandlere.

Færøerne modtager en andel af Danmarks Nationalbanks overskud, svarende til den færøske seddelcirkulations andel af den samlede seddelcirkulation i riget. Færøernes andel af Nationalbankens overskud i 2005 var godt 21,4 mio. kr. (i 2004 var andelen 22,0 mio. kr.).

Seddelcirkulationen på Færøerne har de senere år ligget på samme niveau. Seddelcirkulationen er både ultimo 2005 og 2004 opgjort til 369 mio. kr. og ultimo 2003 til 368 mio. kr.

Penge- og kapitalmarkedet

I kraft af valutaunionen og de tætte relationer mellem danske og færøske finansielle institutioner, udgør det færøske penge- og kapitalmarked et særligt delsystem inden for det samlede danske penge- og kapitalmarked. Der er i øvrigt ikke fastsat lovgivningsmæssige begrænsninger for færøske finansielle institutioner og den øvrige private sektors finansielle mellemværender med danske finansielle institutioner og markeder. Således understregede aftalen af 10. juni 1998 (kan ses som bilag 4.1 i Rigsombudsmandens Beretninger fra 1999-2003) mellem landsstyret og regeringen, at ansvaret for den førte økonomiske politik er landsstyrets, herunder ansvaret for de tidligere fælles dansk/færøske finansielle institutioner, som fx Finansieringsfonden af 1992.

Pengeinstitutter mv.

Indtil 31. december 1993 svarede lovgrundlaget for de færøske sparekasser stort set til reglerne i den tidligere danske sparekasselovgivning fra 1937 (med senere ændringer). Denne var mere restriktiv over for sparekasserne end for bankerne. Den 1. april 1994 trådte en ny bank- og sparekasselov i kraft på Færøerne. Med den nye lov fik sparekasserne adgang til at konkurrere på lige fod med banken. Det nuværende grundlag for bank- og sparekassevirksomhed på Færøerne er anordning nr. 86 af 10. februar 2006 om ikrafttræden for Færøerne af lov om finansiel virksomhed. Anordningen trådte i kraft den 1. marts 2006. Til forskel fra den i Danmark gældende lovgivning om finansiel virksomhed omfatter lovgivningen på Færøerne ikke forsikringsvirksomhed, der er et færøsk særanliggende. Færøernes landsstyre har tilkendegivet, at man vil ændre den færøske lov om forsikringsvirksomhed, så den kommer i overensstemmelse med bestemmelserne i lov om finansiel virksomhed.

Der er 3 sparekasser på Færøerne, én landsdækkende - Føroya Sparikassi med hovedsæde i Tórshavn - og to regionale sparekasser - Norðoya Sparikassi (i Klaksvík) og Suðuroya Sparikassi (i Vágur). Suðuroya Sparikassi har en filial i Tórshavn, og Norðoya Sparikassi åbner en filial i Tórshavn i løbet af efteråret 2006.

På Føroya Sparikassis generalforsamling den 5. april 2002 blev det besluttet at omlægge sparekassen til et aktieselskab med virkning fra 1. januar 2002. Ved omlægningen oprettedes Sparekassefonden, der overtog den opsparede egenkapital på 798,9 mio. kr. i Føroya Sparikassi. Sparekassefondens kapital blev derefter placeret i aktier i Føroya Sparikassi. Sparekassefonden ejer nu 94,1 pct. af aktiekapitalen i aktieselskabet Føroya Sparikassi. Garanterne fik oprindeligt mulighed for at omlægge garantikapitalen til aktiekapital for 25 mio. kr., men på grund af den store interesse blandt garanterne endte det med, at 40 mio. kr. blev omlagt til aktiekapital.

Dette afspejles stadig i sammensætningen af institutternes udlånsmasse. Sparekassernes udlån består hovedsageligt af prioritetslån (fortrinsvis til boligbyggeri), byggelån samt andre private lån, mens bankerne har meget betydelige udlån til erhvervslivet og til det offentlige. Dette er ved at ændre sig, idet specielt Føroya Sparikassi nu yder erhvervslån. Føroya Sparikassis udlån til husholdningerne udgjorde ca. 50 pct. af sparekassens samlede udlån ultimo 2005, 3 pct. kunne henføres til den offentlige sektor og resten til erhvervslivet. Føroya Sparikassi stiftede i 1998 datterselskabet P/F Inni, som er en ejendomsmæglervirksomhed. Føroya Sparikassi ejede 25 pct. i den danske bank Kaupthing Bank A/S. Pr. 31. december 2004 købte Føroya Sparikassi de resterende 75 pct., således at ejerandelen blev 100 pct., og Kaupthing Bank A/S blev dermed fuldt ud ejet af Føroya Sparikassi. Samtidig blev bankens navn ændret fra Kaupthing Bank A/S til Eik Bank Danmark A/S.

Norðoya Sparikassi har været inde i samme udvikling, som Føroya Sparikassi, hvad angår stigningen i andelen af erhvervslån. Norðoya Sparikassis udlån til erhvervslivet udgjorde således 35 pct. af sparekassens samlede udlån ultimo 2003 mod 27 pct. i 2000 og kun 17 pct. i 1998.

Pengeinstitutternes resultater

De færøske pengeinstitutter har samlet set over de seneste fem år haft betydelige overskud før skat, *jf. tabel 3.13.*

Tabel 3.13. Pengeinstitutternes samlede resultater. 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
	----- Mio. kr. -----				
<i>Indtægter:</i>					
Nettorenteindtægter.....	509	509	529	501	493
Nettogebyrindtægter.....	30	36	43	49	54
Kursreguleringer	19	50	16	86	33
Andre indtægter	18	24	28	13	17
Datterselskaber.....	1	0	2	13	42
<i>Omkostninger:</i>					
Driftsomkostninger	272	302	294	306	334
Tab og hensættelser.....	-6	23	425	102	-36
Ordinært resultat	311	294	-101	254	341

Kilde: Pengeinstitutternes regnskaber.

I 2003 var der dog et samlet underskud i pengeinstitutterne på godt 100 mio. kr. Føroya Sparikassi havde i 2003 et underskud (før skat) på 171 mio. kr. og udgiftsførte 309 mio. kr. til hensættelser, primært i forbindelse med opdræts erhvervet, hvilket var hovedårsagen til årets underskud.

Føroya Banki havde ligeledes store hensættelser på opdrætserhvervet i 2003. Føroya Banki hensatte således 110 mio. kr., men havde alligevel et overskud på 47 mio. kr.

Situationen vendte markant i 2004, hvor Føroya Bankis regnskab udviste et overskud på 121 mio. kr. før skat, og Føroya Sparikassi præsterede et overskud på 112 mio. kr. før skat.

Føroya Banki havde i 2005 et overskud på 158 mio. kr. før skat (129 mio. kr. efter skat), mod 121 mio. kr. i 2004, jf. *tabel 3.14* der viser de enkelte pengeinstitutters resultater i 2005. Ifølge bankens årsregnskab 2005 skyldes det forbedrede resultat en stigning i bankens ind- og udlån samt øget kreditværdighed for bankens kunder. Bankens indlån er fra 2004 til 2005 øget med 12 pct. (400 mio. kr.) og udlån med 16 pct. (600 mio. kr.). Banken har i 2005 kunnet tilbageføre 34 mio. kr. af bankens hensættelser.

Tabel 3.14. Pengeinstitutternes resultater. 2005

	Føroya Banki	Føroya Sparikassi	Norðoya Sparikassi	Suðuroyar Sparikassi	I alt
	----- Mio. kr. -----				
Finansielle poster	265	256	60	16	597
Omkostninger.....	143	144	33	15	334
Tab og hensættelser.....	-34	-1	-1	0	-36
Datterselskaber.....	2	40	0	0	42
Ordinært resultat	158	153	28	1	341

Kilde: Pengeinstitutternes regnskaber.

Føroya Bankis bestyrelse besluttede i 2006 at udlodde et ekstraordinært stort udbytte på 600 mio. kr. bestående af hele bankens overskud i 2005 plus 471 mio. kr. af reserverne. Finansieringsfonden af 1992, og dermed indirekte Færøernes landsstyre, ejer 99,4 pct. af aktiekapitalen i banken, hvorved knap 600 mio. kr. tilfalder landskassen i form af udbytte og skatter. Beslutningen er truffet med henblik på at klargøre banken til privatisering og tilpasning af kapitalgrundlaget. I maj 2006 vedtog Lagtinget et beslutningsforslag, der giver landsstyremanden for finansanliggender bemyndigelse til at sælge aktierne i Føroya Banki. Finansieringsfonden af 1992 er påbegyndt forberedelsen af salget i samarbejde med et rådgivningsfirma.

For Føroya Sparikassi blev regnskabsåret 2005 det hidtil bedste i dets 173 års historie. Resultatet for det hidtidige rekordår 2004, hvor overskuddet var på 112 mio. kr. før skat, blev forbedret til 153 mio. kr. før skat.

Føroya Sparikassis regnskab for 1. halvår 2006 viste et overskud før skat på 147 mio. kr. Det tilsvarende halvårsresultat var sidste år 71 mio. kr. 60% af nettooverskuddet efter skat på 121,9 mio. kr. stammer fra aktiviteter uden for Færøerne. Alene datterselskabet Eik Bank Danmark har bidraget med 37,2 mio. kr. Føroya Sparikassi ejer endvidere 25 pct. af

egenkapitalen i det danske selskab Ejendomsvækst, hvis overskud i første halvår udgjorde 92,3 mio. kr. efter skat, ligesom sparekassen er største enkeltaktionær i den islandske bank Spron, som har bidraget til resultatet med 13,5 mio. kr. netto i første halvår af 2006. Egenkapital forrentningen efter skat udgør 12%. Sparekassen forventer et helårsresultat før skat på 225 mio. kr.

Føroya Banki kunne udvise et væsentligt mere beskedent halvårsresultat. Halvårsresultatet før skat udgjorde således 46 mio. kr., sammenholdt med 74 mio. kr. sidste år. Resultatforringelsen skyldes tab på beholdninger af værdipapirer, hvor banken i første halvår har måttet konstatere et tab på 14 mio. kr. mod en tilsvarende gevinst sidste år på 15 mio. kr. Egenkapitalen udgør 1,1 mia. kr.

I *tabel 3.15* er pengeinstitutternes balance ultimo 2005 vist. Det fremgår af tabellen, at de to landsdækkende pengeinstitutter, Føroya Banki og Føroya Sparikassi, er markant større end de to regionale sparekasser.

Tabel 3.15. Pengeinstitutternes balance ultimo. 2005

	Føroya Banki	Føroya Sparikassi	Norðoya Sparikassi	Suðuroyar Sparikassi	I alt
	----- Mio. kr. -----				
Likviditet, netto.....	1.951	256	378	54	2.638
Udlån.....	4.071	4.434	1.111	313	9.929
Indlån.....	4.507	4.146	1.219	334	10.206
Egenkapital.....	1.086	917	283	39	2.325
Balance.....	6.374	7.924	1.514	383	16.195

Kilde: Pengeinstitutternes regnskaber.

Sidst i 2005 er konkurrencen på privatmarkedet skærpet, især på markedet for boligfinansiering. Hvor boliglån hidtil – som hovedregel – er blevet finansieret med 20-årige annuitetslån i pengeinstitutterne med variabel rente, er der nu indført lånemuligheder lig de danske med fast eller variabel rente, med eller uden afdragsfrihed og med løbetid i op til 30 år. Den øgede konkurrence medførte, at renteniveauet på boliglån faldt med ca. 0,8 pct.-point i en periode, hvor renteniveauet i øvrigt var på vej op. Den lempeligere finansiering og de nye finansieringsmuligheder med bl.a. realkreditlån har bevirket, at boligpriserne sidst i 2005 og starten af 2006 er steget væsentlig, især i Tórshavn. Endvidere er islandske banker i stigende grad gået ind i erhvervsfinansiering.

Fondsmæglervirksomhed

Kaupthing Føroyar Virðisbrævameklarafelag P/F er det eneste fondsmæglerselskab på Færøerne og er samtidig det eneste finansielle selskab på Færøerne, der udelukkende fokuserer på porteføljepleje og corporate finance ydelser. Denne type tjenesteydelser har ikke været almindelige på Færøerne, og har i stor udstrækning været tilbudt af udenlandske – primært danske – pengeinstitutter mv.

Portefølje og værdipapirhandel for private, virksomheder og institutionelle investorer var fra starten i 2000 selskabets hovedvirksomhed, men i 2002 startede Kaupthing Føroyar tillige med at tilbyde corporate finance ydelser.

I relation til dette nye forretningsområde tog Kaupthing Føroyar i 2002 initiativ til at starte det første private ventureselskab på Færøerne – Notio Framtaksfelag P/F.

Kaupthing Føroyar Virðisbrævameklarafelag P/F's aktionær er Kaupthing Bank hf. – en nordeuropæisk investeringsbank med 2300 ansatte i 10 lande.

Endvidere har Kaupthing Føroyar i 2003 været med til at stifte et ejendomsselskab ved navn P/F Fastogn, som køber og udlejer erhvervsejendomme. I 2004 har Kaupthing Føroyar udvidet sit tilbud af tjenesteydelser til at omfatte erhvervsfinansiering.

Obligationsudstedende institutter

Kendetegnende for de obligationsudstedende institutter er, at de yder lån mod pant i fast ejendom (jord, bygninger, skibe o.lign.), og at lånet ofte udbetales i form af obligationer.

På Færøerne yder danske kreditforeninger lån på realkreditvilkår til finansiering af erhvervsejendomme. Derimod har der normalt ikke været ydet danske kreditforeningslån til boligformål på Færøerne, men det ændrede sig sidst 2005, hvor øget konkurrence om boligfinansiering medførte nye lånemuligheder, herunder mulighed for danske realkreditlån via et færøsk pengeinstitut.

Kapitalforvaltende institutioner

Føroya Lívstrygging blev stiftet ved lagtingslov 10. oktober 1966. Den 1. januar 2000 blev Føroya Lívstrygging omdannet til et offentligt ejet aktieselskab, P/F Føroya Lívstrygging. Føroya Lívstrygging har pr. 31. december 2005 en balance på 2.006 mio. kr. Livs- og pensionsmidlerne er primært placeret i danske obligationer og udenlandske aktier. Den samlede formuefordeling var ultimo 2005 fordelt på 76 pct. i danske stats- og realkredit obligationer og 15 pct. i aktier, primært børsnoterede udenlandske aktier, men også en mindre del i færøske aktier. Den resterende del af midlerne er placeret i fast ejendom, som udlån på Færøerne. og som indestående i færøske pengeinstitutter. Lagtinget har i maj 2006 vedtaget en lagtingslov om privatisering af Føroya Lívstrygging, som giver landsstyret hjemmel til at sælge 50 pct. af aktierne, samt at overdrage de resterende 50 pct. til "Ognarfelagið Lív", der er en forening, hvor alle forsikringstagerne er medlemmer. Der påregnes et provenu til landskassen på ca. 43 mio. kr. ved salget af de 50 pct. af aktierne.

Offentlige udlånsinstitutioner

Ud over de statslån, der er givet til landsstyret med henblik på redning af bankerne og de statslån, der løbende ydes landsstyret til refinansiering af Færøernes udlandsgæld,

omfatter den statslige långivning fra Kongeriget Danmarks Fiskeribank. Fiskeribankens udlån til Færøerne vedrører kun fiskefartøjer. Fiskeribankens sidste nyudlån til Færøerne var på 10,0 mio. kr. i 2005 (se tabel 5.2) Ultimo 2005 omfatter Fiskeribankens udlån 3 engagementer med i alt 3 udlån. Restgælden på udlånene ultimo 2005 udgør 26,6 mio. kr. Folketinget har i 2005 besluttet at afvikle og nedlægge Fiskeribanken. Banken viderefører sin virksomhed med reducerede udlånsgrænser i 2007-2008 og ultimo 2008 nedlægges Fiskeribanken.

Landskassens direkte långivning omfatter bl.a. subsidierede lån til fiskerierhvervet (støttelån og likviditetslån m.v.). Långivningen til erhvervet er nærmere omtalt i afsnit 3.3.

En række færøske offentlige udlånsfonde yder lån til finansiering af boligbyggeri og erhvervsinvesteringer inden for håndværk, industri og serviceerhverv.

Húsalánsgrunnurin (Boliglånefonden) virker efter bestemmelserne i lagtingslov nr. 118 af 18. juni 1997 med henblik på at yde boliglån. Lånegrænserne afhænger af boligens størrelse, og der kan kun i helt særlige tilfælde gives til boliger over 150 m². Lånene ydes som annuitets- eller serielån med en afdragstid på op til 28 år.

Fondens boliglångivning var 2,4 mio. kr. i 2005 mod 16,6 mio. kr. i 2004. Årsregnskabet for 2005 viser et driftsoverskud på 20,2 mio. kr. efter afskrivninger og hensættelser mod 17,3 mio. kr. i 2004. Egenkapitalen var pr. 31. december 2005 på 447,8 mio. kr. mod 427,5 mio. kr. i 2004. Fonden havde ved udgangen af 2005 en langfristet indenlandsk gæld på 10,7 mio. kr.

Boliglånefondens långivning har tidligere været finansieret ved bevillinger over lagtingsfinanslovene. Fondens långivning har dog ikke været finansieret ved bevilling over lagtingets finanslove siden 1995. Fonden er endvidere bemyndiget til i hvert enkelt tilfælde med hjemmel i lagtingslov at optage lån. Fonden kan dog kun med landsstyremandens godkendelse optage lån på Færøerne.

Bestyrelsen for Boliglånefonden bestyrer endvidere en særlig boligfond med det formål at tilvejebringe udlejningsboliger i samarbejde med kommuner, boligforeninger og institutioner.

I april 2001 vedtog Lagtinget, med ikrafttræden den 1. januar 2001, at oprette Vinnuframagrunnurin (Erhvervsfremmefonden). Fonden, der er oprettet som en ekstern fond, ledes af en bestyrelse på 5 personer valgt af landsstyremanden for erhvervsanliggender. Erhvervsfremmefonden har først og fremmest til formål at fremme erhvervslivets konkurrenceevne og internationalisering uden at yde drifts- og investeringstilskud. Fonden skal endvidere yde støtte til særskilte erhvervsfremmetiltag og projekter indenfor eksport, nyskabelse og forskning. Fonden skal ikke yde lån eller stille

garantier, da det ikke er i overensstemmelse med landsstyrets politik om et bæredygtigt erhvervsliv.

Oprettelsen af Erhvervsfremmefonden skal ses i sammenhæng med ønsket om at koordinere og omstrukturere de forskellige erhvervsstøtteordninger. Erhvervsfremmefondens startkapital er blevet tilført fra 5 fonde, der blev aftaget med loven om Erhvervsfremmefonden. De 5 fonde, der nu er aftaget, var Føroya Ídnaðargrunnur (Færøernes Industrifond), Menningargrunnur Ídnaðarins (Industriens Udviklingsfond), Ábyrgdargrunnurin (Garantifonden), Grunnurin til ídnaðarfremjandi endamál (Fonden til industrifremmende formål) og Grunnur Ferðavinnur (Turismefonden). Vinnuframagrunnurin egenkapital var pr. 1. januar 2001 42,5 mio. kr. Fonden tilføres årligt 5-6 mio. kr. ved bevilling på finansloven. Pr. 31.12.2005 udgør egenkapitalen 51,8 mio. kr. Fonden har i 2005 ydet 4,699 mio. kr. i støtte (brutto), mens 0,655 mio. kr. er tilbageført, således at nettostøtten udgør 4,044 mio. kr.

Ved lov nr. 28 af 29. januar 1964 oprettedes Investeringsfonden for Færøerne (Ílleggingargrunnurin fyri Føroyar). Af fondens formålsbestemmelse fremgår, at fondens midler i første række skal anvendes til udlån til investeringer, navnlig i større anlæg og lignende, som må anses for påkrævede eller ønskelige af hensyn til det færøske erhvervslivs udvikling, og hvortil midler ikke kan tilvejebringes i tilstrækkeligt omfang. Fondens midler blev tilvejebragt ved statstilskud på 10 mio. kr. i hvert af finansårene 1964/1965 - 1969/1970. Loven er siden ændret ved lov nr. 217 af 27. maj 1970 og lov nr. 153 af 31. marts 1976, og fonden blev tilført yderligere midler, i alt 140 mio. kr. frem til 1980. Siden lovændringen i 1976 ledes fonden af en bestyrelse, der udpeges af det færøske hjemmestyre, ligesom de nærmere regler om fondens virksomhed fastsættes af hjemmestyret.

I henhold til Investeringsfondens årsregnskab for 2005 udgjorde fondens egenkapital 793 mio. pr. 31. december 2005 i forhold til 787 mio. kr. året før. Ved udgangen af 2005 havde fonden udlån hos 4 låntagere, hvor restgælden udgjorde 527 mio. kr. De 5 låntagere er SEV (elforsyningen), Atlantic Airways, Pf. Norðoyatunnilin (A/S Nordøtunnelen) og Pf. Vágatunnilin (A/S Vågøtunnelen).

Lagmanden og statsministeren underskrev på Rigsmødet den 27. juni 2006 en fælleserklæring hvori det er anført, at driften og ejerskabet af de danskejede dele af Vágar Lufthavn overdrages vederlagsfrit til de færøske myndigheder på grundlag af Lov om de færøske myndigheders overtagelse af sager og sagsområder af 24. juni 2005.

På baggrund af rapporten af 10. april 2006 fra den færøske-danske arbejdsgruppe om ”Opdatering og udbygning af Vágar Lufthavn”, og landsstyrets vurdering af betydningen for det færøske samfund af de heri anførte opdateringsmuligheder, samt de økonomiske konsekvenser, har landsstyret besluttet at forlænge landingsbanen med 350 meter til 1.600

meter og udbygge terminalen med 5.700 m². De samlede udgifter hertil er skønnet til 365 mio. kr. Opdateringen af Vágar Lufthavn iværksættes efter den færøske overtagelse.

Opdateringen af lufthavnen søges finansieret gennem en nedkapitalisering af egenkapitalen i Investeringsfonden for Færøerne og eventuelle udgifter ud over de skønnede 365 mio. kr. afholdes af landsstyret.

Færøernes Landsbank

Allerede i 1978 vedtog Lagtinget en lov om Landsbanki Føroya – Færøernes Landsbank. Om landsbankens formål er det i loven fastsat, at banken skal "medvirke til varetagelse af samfundsmæssige interesser med henblik på opretholdelse af stabile finansielle forhold på Færøerne samt en afbalanceret udbygning af det færøske samfund". Banken kan i den forbindelse pålægge pengeinstitutter o.a. finansielle institutioner at afgive oplysninger, der er nødvendige for bedømmelsen af den økonomiske udvikling på Færøerne.

Landsbanken blev først oprettet i 1988, på hvilket tidspunkt bankens direktør blev ansat. De første år blev der arbejdet med at ændre regelgrundlaget og etablere rammerne samt opbygge bankens aktivitetsområde. Bankens aktiviteter udviklede sig for alvor, da lagtingsloven om landskassens indlån og lån i Landsbanken trådte i kraft i april 1992. 1992-loven blev afløst af en lagtingslov fra 1995 om landskassens indlån og lån i Landsbanken.

Landsbanken fungerer som bankforbindelse for landskassen. Banken kan modtage indlån og yde lån til landskassen samt færøske pengeinstitutter og offentlige institutioner. Endvidere er der i loven hjemmel til, at banken kan modtage indlån fra udenlandske finansielle institutioner, Danmarks Nationalbank og statslige institutioner. I henhold til lagtingsloven fra 1995 skal landskassen have et indestående i Landsbanken på mindst 15 pct. af bruttonationalproduktet det foregående år, og landskassens lånoptagelse kan ikke overstige 70 pct. af mindsteindlånet i mere end 6 måneder. Disse regler sikrer en god likviditet. Se også *tabel 5.4*.

Landsbanken ledes af et tilsynsråd (hvor der bl.a. sidder repræsentanter fra det færøske erhvervsliv, pengeinstitutter og arbejdsmarkedet), en bestyrelse og en direktør.

Landsbanken har ansvaret for landskassens låntagning. I kriseårene i 90'erne overtog den danske stat den færøske landskassens lån, således at den færøske landskasse nu skyldte den danske stat lånene. I 1998 havde den danske stat indfriet alle lånene.

Disse lån blev opsamlet i et enkelt lån på 4 mia. kr., og der blev efter forhandling truffet aftale om, at dette lån skulle tilbagebetales over 20 år. Lånet var fast forrentet med 5 pct. p.a. Herudover er 500 mio. kr. omlagt til et rentefrit lån, der kun skal tilbagebetales, såfremt Færøerne påbegynder udvinding af råstoffer før 2018.

Som følge af det faldende renteniveau siden 1998 blev halvdelen af den rentebærende gæld på 3,1 mia. kr. i 2003 omlagt til obligationslån til en rente, der lå omkring 3,3 pct. I november 2005 blev resten af denne gæld omlagt, således at al rentebærende gæld i dag er på obligationsmarkedet

Merrenten for landskassens lån i forhold til det, som den danske stat kan låne til, er faldet betydeligt siden kriseårene i 90'erne. I 1994 blev de første 1-årige obligationer udstedt af Færøernes landskasse til en merrente på 2,25 pct. i forhold til den danske stat. Merrenten på 1-årige landskasselån var i november 2005 på 0,18 pct. i forhold til den danske stat.

Landsbanken blev først i juni 2000 enige med repræsentanter, der udsteder værdipapirer, investorer og myndigheder om at oprette et selskab, der skulle etablere et marked for handel med værdipapirer på et sikkert grundlag. Formålet med et færøsk værdipapirmarked er at sætte gang i registreringen af færøske virksomheder på værdipapirmarkedet og herved salg og køb af færøske værdipapirer. Pf. Virðisbrævamarknaður Føroya (Værdipapirhandelsmarked Færøerne A/S) blev oprettet i november 2000. I starten af 2004 indgik Pf. Virðisbrævamarknaður Føroya en samarbejdsaftale med det islandske værdipapirmarked Kauphóll Íslands. Teknisk bliver færøske værdipapirer noteret i danske kroner på det islandske marked og registreret i Værdipapircentralen.

Der er i maj 2006 noteret fire obligationsserier og en aktie på "det færøske værdipapirmarked". De fire obligationsserier er landskassens obligationer og den ene aktie er Atlantic Petroleum, der er et olieselskab, der driver efterforskning omkring Færøerne og efterforskning og udvikling i britisk område.

3.7. Forsikringsvirksomhed

Færøske forsikringsselskaber har i henhold til lagtingslov haft monopol på at drive forsikringsvirksomhed på Færøerne. I henhold til aftalen af 1. februar 1993 mellem den danske regering og det færøske landsstyre, forpligtede landsstyret sig til inden udgangen af 1993 at fremlægge et forslag til en modernisering af den færøske lovgivning om forsikringsvirksomhed. Det daværende landsstyre fremsatte et lovforslag, som imidlertid bortfaldt pga. udskrivelsen af lagtingsvalget i foråret 1994. Landsstyret genfremsatte lovforslaget i lagtingssamlingen 1995/96, og det blev vedtaget tidligt i 1996. Den nye lov om forsikringsvirksomhed, der bygger på den danske lov om forsikringsvirksomhed, ophæver i princippet monolet, idet dog kun selskaber, der bygger på færøsk kapital, kan få koncession. Lagtingsloven trådte i kraft den 1. januar 1997.

De oprindeligt eksisterende forsikringsselskaber på Færøerne er "Føroya Livstrygging" (livsforsikring) og "Tryggingarsambandið Føroyar". Den sidstnævnte forsikrings-sammenslutning er opdelt i en hovedafdeling samt flere underafdelinger – krigsskade-forsikring, søassurance, pensionsforsikring, genforsikring, brandforsikring og ulykkesforsikring. Afdelingerne for brand- og ulykkesforsikring har dog egne bestyrelser.

Fra 17. september 1998 blev ovennævnte underafdelinger lagt sammen i et selskab under navnet Tryggingarfelagið Føroyar.

I 2003 startede en ny epoke i Tryggingarfelagið Føroyars historie. Den 1. juli 2003 blev der foretaget ændringer i organisationen. Årsagen hertil var, at Tryggingarfelagið Føroyar P/F ønskede at arbejde mere med sine aktiver med henblik på at opnå en bedre forrentning af egenkapitalen.

Den forsikringsvirksomhed, som før blev drevet af det gensidige selskab, drives nu af Tryggingarfelagið Føroyar P/F, mens investeringsvirksomheden, der ikke er knyttet til forsikringsvirksomheden, drives af TF Holding P/F. Tryggingarfelagið Føroyar P/F er et datterselskab af TF Holding P/F.

Tryggingarfelagið Føroyar P/Fs regnskab for 2005 viste et overskud efter skat på 5,3 mio. kr. mod 19,5 mio. kr. efter skat i 2004. Ultimo 2005 udgør egenkapitalen 326 mio. kr.

Der var i 2005 et underskud af forsikringsdriften på 10,9 mio. kr., hvor der i 2004 var et overskud af forsikringsdriften på 7,5 mio. kr.

Koncernen TF Holding P/F havde i 2005 et overskud før skat på 91,0 mio. kr. og ultimo 2005 udgjorde egenkapitalen 1.327 mio. kr.

Forsikringsselskabet P/F Trygd, der stiftedes i 1932, mistede med indførelsen af et lovfæstet forsikringsmonopol i 1943 adgangen til at nytte forsikringer. Forsikringsmonopolet blev afskaffet i 1997, og Trygd genoptog i februar 1998 sin hidtidige virksomhed og begyndte at tegne indboforsikringer og parcelhusforsikringer. Fra 1999 tegner selskabet også bilforsikringer og erhvervsforsikringer. I begyndelsen af 2000 introducerede Trygd autohjælp som tillæggsforsikring til bilforsikringen, og i oktober måned 2000 gik Trygd ind på søforsikringsmarkedet. I 2005 påbegyndte Trygd at tegne arbejdsskadeforsikring. Trygd tegner i dag stort set alle former for skadeforsikring. Trygd skønner, at det i 2004 havde en markedsandel af familie- og parcelhusforsikringer på 25 pct., 21 pct. på personbiler og 23 pct. på søforsikringerne.

Føroya Banki erhvervede i 1997 via bankens datterselskab P/F FB Holding en kontrollerende aktiepost i forsikringsselskabet Trygd. I august 1999 besluttede Føroya Banki at indløse selskabets mindretsaktionærer, og Trygd er i dag et 100 pct. ejet datterselskab af Føroya Banki.

Trygds regnskab for 2005 viser et overskud før skat på 2,2 mio. kr. mod 4,6 mio. kr. i 2004 og 2,4 mio. kr. i 2003. Efter skat er overskuddet i 2005 på 1,7 mio. kr. mod 3,7 mio. kr. i 2004 og 1,9 mio. kr. i 2003. Der var i 2005 et underskud på forsikringsdriften på 1,145 mio. kr. mod et overskud i 2004 på 1,449 mio. kr. Selskabet finder ikke resultatet

tilfredsstillende. Ved udgangen af 2005 andrager Trygds egenkapital 121,7 mio. kr. Aktiekapitalen, der andrager 40 mio. kr., er i sin helhed ejet af Føroya Banki.

Tabel 3.16. Forsikringspræmier og -udbetalinger. 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
	----- Mio. kr. -----				
<i>Skadesforsikringer:</i>					
<i>Forsikringspræmier</i>	296,5	316,5	323,8	331,5	320,0
Søforsikring.....	87,2	86,0	88,9	80,2	71,1
Automobilforsikringer	85,6	92,5	100,1	104,7	109,6
Ansvarsforsikring mv.....	21,4	25,3	22,4	35,0	14,6
Ulykkesforsikring	26,9	30,4	29,6	29,8	25,1
Brandforsikring	75,4	82,3	82,8	81,8	99,6
<i>Forsikringsudbetalinger</i>	181,7	199,7	182,3	203,8	182,2
Søforsikring.....	82,0	88,9	62,5	71,8	46,4
Automobilforsikringer	50,7	55,9	57,4	73,8	65,2
Ansvarsforsikring mv.....	8,5	4,9	12,5	4,6	9,8
Ulykkesforsikring	12,2	10,1	8,9	10,7	5,7
Brandforsikring	28,3	39,9	41,0	42,9	55,1
<i>Livs- og pensionsforsikringer:</i>					
<i>Forsikringspræmier</i>	121,7	149,3	167,2	205,1	217,7
Kapitalforsikring mv.....	65,0	84,9	92,3	114,0	121,7
Rente og rateforsikring....	35,1	40,3	45,9	57,5	58,4
Gruppelivsforsikring	21,6	24,1	29,0	33,6	37,6
<i>Forsikringsudbetalinger</i>	48,2	47,7	73,2	63,6	70,4
Ved død og invaliditet.....	11,3	13,8	16,2	29,3	29,8
Pensionsudbetalinger	19,7	25,0	49,1	26,3	31,1
Tilbagekøb mv.	17,2	8,9	7,9	8,0	9,5

Kilde: Forsikringsselskaberne.

Den 1. januar 2000 blev Føroya Livstrygging (LÍV) omdannet til et 100 pct. offentligt ejet aktieselskab, P/F Føroya Livstrygging. Selskabet er for indværende inde i en privatiseringsproces. Lag tinget har i maj 2006 vedtaget en lagtingslov om privatisering af LÍV, som giver landsstyret hjemmel til at sælge 50 pct. af aktierne, samt at overdrage de resterende 50 pct. til "Ognarfelagið Lív", der er en forening, hvor alle forsikringstagerne er medlemmer. Der påregnes et provenu til landskassen på ca. 43 mio. kr. ved salget af de 50 pct. af aktierne.

LÍV's regnskab for 2005 viser et overskud før skat på 7,9 mio. kr. mod 6,5 mio. kr. i 2004 og 6,0 mio. kr. i 2003. Overskud efter skat i 2005 er 6,4 mio. kr. mod 5,9 mio. kr. i 2004

og 5,5 mio. kr. i 2003. Resultatet svarer til, at egenkapitalen blev forrentet med 8 pct. i 2005 før skat. Der var i 2005 et overskud på forsikringsdriften på 2,1 mio. kr. i 2005 mod 2,4 mio. kr. i 2004. De seneste års positive resultater betyder, at faldene i bonusudjævningsfonden i 2001 og 2002 er genoprettet. Der er i 2005 overført 49,5 mio. kr. til bonusudjævningsfonden mod 32,0 mio. kr. i 2004, og der henstår 111,2 mio. kr. i bonusudjævningsfonden ultimo 2005 mod 61,7 mio. kr. i 2004. LÍV's regnskab for 2005 viser et resultat af de finansielle poster på 132,6 mio. kr. svarende til en forrentning på 7,2 pct. Præmieindtægterne blev øget fra 205,1 mio. kr. i 2004 til 217,7 mio. kr. i 2005. Over de seneste fem år er præmieindtægterne øget med 12,3 pct. årligt. Balancen er pr. 31. december 2005 2.006 mio. kr. mod 1.763 mio. kr. i 2004 og 1.551 mio. kr. i 2003. Selskabets egenkapital er ultimo 2005 86,6 mio. kr.

3.8. Arbejdsmarkedsforhold

Indledning

Det færøske arbejdsmarked er baseret på aftaleprincippet, hvilket indebærer, at det som udgangspunkt er overladt til arbejdsmarkedets parter at indgå individuelle eller kollektive overenskomster/aftaler om løn- og ansættelsesforhold. Til mægling i arbejdsstridigheder på det private arbejdsmarked er oprettet en forligs-institution, mens fortolkningsspørgsmål vedrørende indgåede overenskomster af parterne kan indbringes for faglige voldgiftsretter.

Overenskomst- og aftalesystemet på arbejdsmarkedet suppleres dog af lovgivning om erhvervsuddannelser, mindsteløn i fiskerierhvervet, arbejdsugens længde, ferie, funktionærloven, lov om barsel mv. Lovgivningen er rent færøsk, idet arbejdsmarkedsforhold samt lønninger og priser er overtaget som særanliggende.

Som noget nyt på det færøske arbejdsmarked er der den 1. maj 2006 oprettet en fast voldgiftsret til løsning af konflikter, uenighed og tvivlsspørgsmål på arbejdsmarkedet. Den faste voldgiftsret er baseret på en aftale mellem næsten alle arbejdsgiver- og lønmodtagerorganisationer på det færøske arbejdsmarked. Lagtinget har i den forbindelse vedtaget at yde voldgiftsretten hjælp i form af et kontor og finansiering af dens aktiviteter. Landskassens årlige udgifter hertil anslås til 1,2 mio. kr.

Det private arbejdsmarked

Organisations- og forhandlingsstrukturen på det private arbejdsmarked er præget af et antal organisationer på både arbejdsgiver- og arbejdstagerside. Organiseringen er baseret på faglige/uddannelsesmæssige kriterier.

De færøske arbejdsgivere er organiseret i flere foreninger. Arbejdsgiverne inden for industri og anden forarbejdning er organiseret i 2 foreninger: Havnar Arbejdsgevarafelag, der omfatter arbejdsgiverne i Tórshavn, og Føroya Arbejdsgevarafelag, som omfatter arbejdsgiverne i det øvrige land. Havnar Arbejdsgevarafelag er medlem af Føroya Arbejdsgevarafelag, som også varetager opgaverne for Havnar Arbejdsgevarafelag.

Formanden i Havnar Arbeidsgevarafelag er desuden medlem af bestyrelsen i Føroya Arbeidsgevarafelag. Håndværksmestrene er organiseret i én landsorganisation, Føroya Handverksmeistarafelag, som også er medlem af Føroya Arbeidsgevarafelag. Arbejdsgiverne inden for handel og kontor er organiseret i Føroya Keypmannafelag, som er en branceorganisation og ikke forhandler overenskomster. Arbejdsgiverne inden for handel og kontor er også organiseret i Føroya Arbeidsgevarafelag, som forhandler overenskomst på deres vegne.

Endelig er rederne organiseret i 2 foreninger: Føroya Reiðarafelag (Rederiforeningen), som består af ejerne af fiskeskibe m.v., og Reiðarafelagið fyri Farmaskip (Rederiforeningen for Fragtskibe), der omfatter ejerne af fragtskibe m.v. Reiðarafelagið fyri Farmaskip er medlem af Føroya Arbeidsgevarafelag. Begge foreninger forhandler løn- og arbejdsforhold.

Langt de fleste af arbejdsgiverforeningerne er med i Vinnuhúsið (Industriens Hus), hvor de har fælles administration. I Vinnuhúsið er Føroya Arbeidsgevarafelag, Havnar Arbeidsgevarafelag, Føroya Handverksmeistarafelag, Arbeidsgevarafelagið fyri Fíggjarstovnar í Føroyum, Føroya Prentsmiðjufelag og Reiðarafelagið fyri Farmaskip. Desuden er også følgende brancheorganisationer med i Vinnuhúsið: Føroya Keypmannafelag, Føroya Ráfiskakeyparafelag, Føroya Havbúnaðarafelag, Føroya Ídnaðarafelag og Felagið Laksaskip, Føroya Smoltalarafelag, Oljuvinnufelagið og KT-felagið. Endvidere er Oljutingið, der er en interesseorganisation, med i Vinnuhúsið.

Håndværkerne er organiseret i Føroya Handverkarafelag. Foreningen har 700 aktive medlemmer og indgår aftaler for alle tilsluttede afdelinger. I 1997/98 har de lokale foreninger i Tórshavn, Tvøroyri og Vág meldt sig ud af Føroya Handverkarafelag, da de ikke følte deres interesser blev varetaget, og oprettet en ny landsorganisation med navnet Landsfelag Handverkaranna, som har 850 medlemmer. Typograferne har deres egen forening med 15 medlemmer, som indgår selvstændig overenskomst med Føroya Prentsmiðjufelag.

Arbejderne på Færøerne er organiseret i 5 organisationer:

- Havnar Arbeidsmannafelag for arbejdsmændene i Tórshavn med 735 medlemmer,
- Havnar Arbeidskvinnufelag for arbejdskvinderne i Tórshavn med ca. 1.200 medlemmer,
- Klaksvíkar Arbeidskvinnufelag for arbejdskvinderne i Klaksvík med ca. 550 medlemmer,
- Klaksvíkar Arbeidsmannafelag for arbejdsmændene i Klaksvík med 270 medlemmer og
- Føroya Arbeidarafelag for resten af Færøerne med ca. 7.000 medlemmer.

De færøske hjemmefiskere (kystflåden) er overvejende organiseret i én landsorganisation, Meginfelag Útróðrarmanna, som har ca. 1.200 medlemmer. Sammenslutningen omfatter såvel ejere som lønmodtagere.

Færøske fiskere, der arbejder om bord på de havgående fiskefartøjer, er organiseret i Føroya Fiskimannafelag. Foreningen har ca. 2.500 medlemmer – herunder også en særlig sømandsafdeling (for søfolk på fragtskibe). Ansatte fiskere er i et vist omfang medlemmer af arbejdsmændenes organisationer.

Overenskomster – det private arbejdsmarked

Føroya Reiðarafelag og Føroya Fiskimannafelag indgik den 6. maj 2002 en ny overenskomst, som løb frem til 1. december 2003. Som noget nyt blev der med overenskomsten indført en pensionsordning for fiskere. Det blev aftalt, at der fra 1. juli 2002 skulle indbetales 25 kr. pr. dag til en pensionsordning (fiskeren indbetaler 10 kr., rederen 15 kr.). Fra 1. juli 2003 steg pensionsindbetalingen til 47 kr. om dagen (fiskeren indbetaler 20 kr., rederen 27 kr.). Et andet væsentligt punkt i den nye overenskomst var, at den maksimale varighed af fisketurene blev forkortet. Til og med først i 1999 kunne fisketurenes længde være op til 5 måneder, men den maksimale turlængde blev siden begrænset til 4 måneder. Nu blev turlængden begrænset til 3½ måned og fra 1. januar 2003 fik mandskabet på fiskeskibene krav på at komme hjem efter 3 måneder. Der kan dog gøres undtagelser i særlige tilfælde, men kun efter samråd med besætningen. Overenskomsten er siden blevet fornyet med mindre ændringer i marts 2004 og januar 2005. De seneste ændringer er bl.a. klarere regler om afskedigelse, der tæller mere i indhold end i penge.

Skipper, navigatører og maskinmestre har deres egne organisationer, der indgår overenskomster med såvel private som offentlige arbejdsgivere. Skipper- og Navigatørforeningen har 1.200 medlemmer og Maskinmesterforeningen har 605 medlemmer.

Handels- og kontorfunktionærer, beskæftiget på det private arbejdsmarked, er organiseret i S&K, som er medlem af Føroya Arbeiðarafelag. S&K har ca. 720 medlemmer.

Der slutes sædvanligvis 2-årige overenskomster på det private arbejdsmarked. Overenskomsterne er i det store og hele mindstebetalingsoverenskomster.

De seneste år har de store lønforhøjelser svækket Færøernes konkurrenceevne. Arbejdsgiverforeningen er tilfreds med de nye overenskomster for 2005, da det lykkedes at få overenskomsterne holdt på et realistisk niveau.

Den nye overenskomst med arbejderforeningerne gav 3 pct. i pensionsbidrag over 2 år, hvilket svarer til en lønfremgang på 2,4 pct. Overenskomsterne kan opsiges til den 1. maj 2007.

Arbeidsgevarafelgið hjá Fíggjarstovnum í Føroyum (Finanssektorens arbejdsgivere) indgik 3 nye 2-årige overenskomster. Yrkisfelagið Tryggin (Forsikringsområdet) fik en ny overenskomst, der gav 1,75 pct. i pensionsbidrag. Derudover blev feriefri dagene forhøjet med 5 dage. Og SSF (Starvsfólkafelag Føroysku Sparikassana og Elektron P/f) og Finansforbundet fik 1,85 pct. i pensionsbidrag, og feriefri dagene forhøjet med 2 dage. Overenskomsterne kan opsiges til den 30. april 2007.

Efter 2 ugers i strejke blev en ny overenskomst underskrevet mellem Starvsmannafelagið (funktionærforbundet) og Føroya Arbeidsgevarafelag. Den 20. april 2006 indgik de en 4 årig overenskomst gældende for Føroya Tele (Færøernes Tele), der indebærer en lønforhøjelse på 4,5 pct., og pensionsbidraget forhøjet med 4,5 pct. Det svarer til en lønfremgang på 7,71 pct. over 4 år.

Den 30. september 2005 blev der underskrevet en ny 2-årig overenskomst mellem Føroya Arbeidsgevarafelag/Føroya Handverksmeistarafelag og Føroya Handverkarafelag/Landsfelag Handverkanna. Pensionsbidraget steg med 3 pct., hvilket svarer til en lønfremgang på 2,4 pct. over 2 år. Derudover blev der aftalt en overenskomst for lærlinge.

Den 9. maj 2005 indgik Føroya Arbeidsgevarafelag og Føroya Arbeidarafelag/S&K en ny 2-årig overenskomst. Pensionsbidraget/livsforsikringen blev forhøjet med 3 pct., hvilket svarer til en lønfremgang på 2,4 pct.

Den 10. maj 2006 indgik Føroya Arbeidsgevarafelag/Føroya Prentsmiðjufelag og Føroya Prentarafelag en ny 2-årig overenskomst. Pensionsbidraget blev forhøjet med 2 pct. Derudover blev der indført et anciennitetstillæg, som medfører at efter 8 år forhøjes lønnen med 0,75 kr. og efter 12 år med 2,00 kr.

Det offentlige arbejdsmarked

Inden for landsstyret og dets institutioner er de ansatte som hovedregel ansat i henhold til overenskomst mellem landsstyreområdet for finansanliggender og de respektive fagforeninger.

Starvsmannafelagið – funktionærernes forbund – er den største fagforening, som landsstyret har overenskomst med. Foreningens medlemmer er bl.a. ansat indenfor landsstyrets administration, færøske fjernsyn og radio, spiritusmonopolet, Vagt- og Bjærgningstjenesten og ved Strandfaraskip Landsins (Den offentlige Kystfart). Foreningen har 1.760 medlemmer.

Maskinmesterforeningen og Navigatørforeningens overenskomst med det offentlige omfatter de medlemmer, der arbejder indenfor Vagt- og Bjærgningstjenesten, Strandfaraskip Landsins samt maskinmestrene med arbejde på land.

Medarbejderne indenfor postvæsenet har deres egen organisation, Postfelag Føroya med ca. 350 medlemmer.

Gruppen af akademikere er organiseret i følgende organisationer:

- Føroya Verkfrøðingafelag, hvor civil-, akademi- og teknikumingeniører er organiseret. Foreningen havde pr. 1. januar 2003 143 medlemmer.
- Føroya Búskapar- og Løgfrøðingafelag, hvor offentligt ansatte med en samfundsvidenskabelig uddannelse, er organiseret. Foreningen havde 140 medlemmer pr. 1. januar 2003.
- Føroya Byggifrøðingafelag, hvor bygningskonstruktører er organiseret. Foreningen havde pr. 1. januar 2003 60 medlemmer.
- Føroya Magistarafelag, der organiserer akademisk uddannede, som ikke er organiseret i en af ovennævnte foreninger. Foreningen havde pr. 1. januar 2003 113 medlemmer.
- Arkitektafelag Føroya, der organiserer arkitekterne, havde pr. 1. januar 2003 38 medlemmer.

De færøske tjenestemandsløve er opbygget på samme måde som de danske fra 1969. Ændringer i tjenestemændenes løn- og ansættelsesvilkår foretages ved aftale, dels med tjenestemandsföreningen, dels med Føroya Pedagogfelag (pædagogernes fagforening), dels med Føroya Lærarafelag (folkeskolelærernes fagforening), og dels med Felagið Føroyskir Sjúkrarøktarfrøðingar (sygeplejerskernes fagforening). I tjenestemandsföreningen, der pr. 1. januar 2003 havde 100 medlemmer, er chefer indenfor det offentlige, toldere samt en del andre med centrale opgaver organiseret. I forbindelse med udlægningen af særfor sorgen på Færøerne i 1988 fik de ansatte statstjenestemænd tilbud om at blive færøske tjenestemænd. Pædagogerne indenfor særfor sorgen på Færøerne er også efterfølgende blevet tjenestemandsansat. Føroya Pedagogfelag, der pr. 1. januar 2003 havde 1.150 medlemmer, heraf er ca. 100 tjenestemænd, har forhandlingsretten for denne gruppe.

Overenskomster – det offentlige arbejdsmarked

Føroya Heimahjálparafelag (hjemmehjælperforeningen), som er et særforbund indenfor Føroya Arbeðarafelag, indgik i 1990 overenskomst med landsstyret. Hjemmehjælperne havde fra hjemmehjælperordningens indførelse i 1976 og frem til 1990 været aflønnet i henhold til overenskomst mellem Føroya Arbeðarafelag (arbejdernes forening) og Føroya Arbeðsgevarafelag (arbejdsgiverforeningen) med enkelte ændringer. Foreningen havde pr. 31. december 2002 ca. 450 medlemmer.

Da bloktilskudsordningen blev indført i 1988, medførte dette, at områder, som tidligere helt eller delvis havde været finansieret med refusion fra staten blev overført til hjemmestyret. På denne baggrund indgik landsstyret efterfølgende overenskomster for flere områder, der hidtil var blevet aflønnet i henhold til danske overenskomster.

Indenfor sundhedsvæsenet indgik landsstyret overenskomst med Felagið Føroyskir Sjúkrarøktarfrøðingar (sygeplejerskeforeningen), der pr. 1. januar 2003 havde 825

medlemmer, Ergoterapeutforeningen (34 medlemmer), Fysioterapeutforeningen (54 medlemmer), bioanalytikere (35 medlemmer), økonomaer (38 medlemmer), plejere (300 medlemmer) og yngre læger (23 medlemmer). Landsstyret havde tidligere indgået overenskomst med Ljósmøðrafelag Føroya (jordemødrene), der pr. 1. januar 2003 havde 25 medlemmer. I forbindelse med overenskomsterne har nogle foreninger bevaret deres tilknytning til de tilsvarende danske organisationer.

Indenfor socialvæsenet blev der – udover i ovennævnte tjenestemandsguppe – i samme periode indgået overenskomster med Føroya Pedagogfelag for pædagoger ansat indenfor forsorgs- og børneforsorgslovens område. Dette omfatter pædagoger og medhjælpere på døgn- og daginstitutioner for børn og unge, samt personer med psykiske eller fysiske handicaps.

Lærere i folkeskolen var indtil 1. juli 1997 tjenstemandsansat i henhold til lov om tjenstemænd m.fl. i folkeskolen på Færøerne. Fra 1. juli 1997 er de ansat efter den færøske tjenstemandslov. Føroya Lærarafelag havde pr. 1. januar 2003 930 medlemmer (inkl. pensionerede og hvilende medlemmer). I maj 1997 vedtog Lagtinget, at disse tjenstemænd pr. 1. juli 1997 ville overgå til ansættelse som tjenstemænd under Færøernes hjemmestyre. Pensionering før 1. juli 1997 vil ske efter den danske tjenstemandspensionslov, mens senere pensionering vil ske efter den færøske tjenstemandspensionslovgivning. Der var i august 2006 347 tjenstemandsansatte folkeskolelærere. Nye folkeskolelærere ansættes som overenskomstansatte.

Yrkisfelag Studentaskúla og HF-lærara Føroya (Gymnasielærernes forening) organiserer lærere på gymnasier og HF-kurser. Foreningen havde pr. 1. januar 2003 110 medlemmer.

De kommunale tjenstemænd og funktionærers arbejds- og lønforhold aftales med de enkelte kommuner. For funktionærernes vedkommende er vilkårene som hovedregel i overensstemmelse med aftalen mellem landsstyret og Starvsmannafelagið. Der findes faglige foreninger for kommunalt ansatte i Tórshavn og Klaksvík.

Personalet ved statsinstitutionerne på Færøerne er lønnet efter overenskomster og aftaler indgået mellem Finansministeriet i Danmark og danske faglige organisationer. Pr. 1. januar 2003 udgør dette personale 336 personer. Her har Handels- og Kontorfunktionærernes fagforbund (HK) oprettet en særlig afdeling, HK-Føroya Deild med 59 medlemmer. Den omstændighed, at arbejdsmarkedsforhold er et færøsk særانliggende, indebærer imidlertid, at statsansatte på Færøerne ikke er omfattet af dansk arbejdsmarkedslovgivning – herunder love om forlængelse af overenskomster og aftaler på det danske arbejdsmarked.

Funktionærforbundet og landsstyreområdet for finansanliggender indgik i september 2003 en ny overenskomst, der er gældende fra 1. oktober 2003 til 1. oktober 2005. Overenskomsten indeholder, udover lønstigninger på 5,8 pct. over 2 år, og forhøjelse af

pensionsbidraget med 2 pct. i samme periode, også en særlig ferieuge og aftale om kompetenceudvikling. Desuden er arbejdstiden nedsat til 39 timer om ugen. Alt i alt er rammen 9 pct. over 2 år.

Overenskomsten mellem Funktionærforbundet og Finansforbundet har lagt linien for de senere indgåede overenskomster indenfor det offentlige område. Alle disse overenskomster har lønstigninger (inkl. pensionsbidrag, særlig ferieuge etc.) på omkring 9 pct. over 2 år.

I 2005 startede forhandlingerne på det offentlige arbejdsmarked med Funktionærforbundet. Efter en uges arbejdsnedlæggelse indgik man i oktober 2005 en kun ét-årig overenskomst, som medførte en lønstigning på 0,9 pct.

Landsstyreområdet for finansansliggende indgik i november 2005 en ny overenskomst med Føroya Lærarafelag. Denne overenskomst er 2-årig med en lønstigning det første år på 0,9 pct., og det andet år på 1,7 pct. Siden har alle overenskomster indgået af landsstyreområdet for finansansliggende været 2-årige overenskomster med lønstigninger svarende til Føroya Lærarafelags.

Generelle arbejdsmarkedsordninger

Arbejdstiden er fastsat ved lagtingslov, og den ugentlige normalarbejdstid har siden 1. januar 1980 været fastsat til 40 timer. Den færøske ferielov fra 1986 sikrer alle lønmodtagere - der ikke i forvejen er sikret ferierettigheder i samme omfang - ret til ferie og feriegodtgørelse efter lovens bestemmelser. Tjenestemænd og fiskere kommer ikke under ferieloven.

Fra 1986/87 blev ferien forlænget gradvist med 2 dage om året, således at den fra og med 1988/89 udgjorde 5 uger. Samtidig blev feriegodtgørelsen forhøjet til 12 pct. for personer, som ikke har ret til løn under ferie. Fra 1. april 1993 blev ferien nedsat fra 30 dage til 26 dage, og feriegodtgørelsen nedsat til 10,25 pct. Samtidig blev der indført to karensdage ved sygdom. I forbindelse med overenskomstforhandlingerne på det offentlige område i foråret 1995 opnåedes - fordelt over 1996 og 1997 - ret til yderligere 3 feriedage, således at antallet af feriedage kom op på 29. Forinden der opstod egentlig konflikt på det private arbejdsmarked i forbindelse med overenskomstforhandlingerne i foråret 1996, vedtog Lagtinget den 10. maj 1996 et forslag fremsat af to lagtingsmedlemmer (Arbejdersammenslutningen og Centerpartiet) om ændring af ferieloven, således at man vendte tilbage til ordningerne før lovændringen i 1993. Hermed blev ordningen med to karensdage ophævet.

Dyrtidsregulering af lønninger blev afskaffet ved en lagtingslov i 1990. I 1988 er der etableret en garantifond for færøske lønmodtagere, der garanterer løn mv. i tilfælde af arbejdsgivers konkurs, død eller virksomhedens ophør. Til finansiering af fonden har der været opkrævet bidrag hos færøske arbejdsgivere på 1,5 promille af lønsummen. Bidraget

er ved bekendtgørelse sat til 0 promille fra 1. januar 2003, da man har vurderet, at fonden er velkonsolideret.

Den 1. august 1992 startedes udbetalingerne for første gang fra en generel færøsk arbejdsløshedsforsikring – ALS-ordningen. Ordningen administreres af en bestyrelse sammensat af repræsentanter for arbejdsmarkedets parter, der er valgt af landsstyremanden i arbejdsmarkedsspørgsmål – efter indstilling fra arbejdsmarkedets parter – for en 4-årig periode.

Alle arbejdsgivere, der udbetaler lønindkomst, og lønmodtagere, der er mellem 16 og 67 år og fuldt skattepligtige på Færøerne, betaler hver 1 pct. af den udbetalte eller modtagne løn til forsikringsordningen. Selvstændige kan tegne forsikring.

For lønmodtagere, der er tilknyttet fiskeindustrien på land, har der siden starten været en speciel ordning i forbindelse med udbetaling af understøttelsen.

Arbejdsløshedsordningen omfatter også et arbejdsanvisningssystem, og her betragtes hele landet som ét anvisningsområde, og der anvises arbejdsmuligheder uden hensyntagen til fagrænser, dvs. at den arbejdsløse skal kunne påtage sig ethvert arbejde som vedkommende har faglig kompetence til.

I efteråret 1993 indgik landsstyret og den danske regering en aftale om, at færøske lønmodtagere kan overføre anciennitet fra den færøske arbejdsløshedsforsikringsordning til de danske A-kasser og vice versa.

Udbetalingsperioderne er præciseret og fastsat til 5 år, dog således at retten til udbetaling bortfalder, når der er modtaget arbejdsløshedsunderstøttelse i 798 dage – eller ca. 3 år og 2 måneder – i den seneste 5-års periode. Ny udbetalingsperiode kan ikke opnås før end udløbet af en periode på 24 måneder. Den årlige udbetaling er 70 pct. af vedkommendes indtægtsgrundlag, som er A-indkomsten de seneste 12 måneder før stadfæstet ret til dagpenge. Den højeste udbetaling af understøttelse er svarende til 70 pct. af en arbejderløns. En fuldtidsarbejdsløs kan, med virkning fra den 1. januar 2006, maksimalt få udbetalt kr. 569,52 pr. dag.

Generelt kan siges, at arbejdsløshedsprocenten på Færøerne har været meget lav de senere år. Der er sket et fald i arbejdsløsheden fra 4 pct. foråret 2005 til 2,8 pct. foråret 2006 iberegnet modtagere af ydelser fra Almannastovan.

Lagtinget vedtog i april 2001 lagtingslov nr. 48 fra 3. april 2001 om barselsordning. Loven er siden ændret af flere omgange, senest i december 2005. Loven fastlægger reglerne for lønkomensation i forbindelsen med barsel for det færøske arbejdsmarked.

I hovedtræk kan siges om barselsordningen, at kvindelige lønmodtagere har ret til barselsorlov 4 uger før fødslen. Såfremt der er sundhedsfare for mor og barn, har kvinden ret til barselsorlov 8 uger før fødslen. Efter fødslen har lønmodtagende forældre ret til sammenlagt 24 ugers barsel. Faderen har ret til 10 uger af disse 24 ugers barsel. Disse uger kan kun tages fra 14. til 24. uge. Derudover har faderen ret til orlov i 2 uger indenfor de første 14 uger efter fødslen.

Beregningsgrundlaget for barselspenge er den gennemsnitlige månedlige indtægt de seneste 12 måneder før barselsfraværet. Barselspengene er 100 pct. af beregningsgrundlaget, dog maksimalt 25.000 kr. om måneden. 12 pct. af barselspengene bliver betalt som feriegodtgørelse.

Pr. 1. januar 2003 trådte den ændring i kraft, at barselsorloven blev forlænget fra 24 til 52 uger efter fødsel; dog således at der ikke er nogen lønkompensation for perioden efter 24 uger. Forældre kan frit vælge hvem af dem, der tager orlov efter den 14. uge. Barselsordningen finansieres af parterne på arbejdsmarkedet. I 2006 betaler arbejdsgiver og arbejdstager hver 0,62 pct. af den udbetalte løn. Satsen er fastsat i barselsloven, men landsstyremanden kan ved bekendtgørelse ændre satsen til mellem 0 og 0,62 pct.

Ansøgning om barselsudbetaling skal sendes til Barselsordningen inden 6 måneder efter fødslen. Såfremt dette ikke bliver gjort, bortfalder barselsudbetalingen.

Lovgivningen om dagpenge ved sygdom sikrer i en række tilfælde lønmodtagere på Færøerne ret til dagpenge mv. ud over den periode, hvor de i henhold til overenskomst/aftale har ret til fuld løn under fravær på grund af sygdom. Lagtinget har april 2003 vedtaget, at arbejdsgiverne skal betale for de to første sygedage. Ordningen administreres af Almannastovan (Socialforvaltningen).

Lagtinget vedtog i april 1991 en lov om etablering af en arbejdsmarkedspensionsfond. Loven trådte i kraft den 1. januar 1992. Lovens formål er at sikre alle personer, der er fyldt/fylde 67 år, og som har fast bopæl på Færøerne, ret til arbejdsmarkedspension.

Arbejdsmarkedspensionsfondens midler skal tilvejebringes ved, at alle lønmodtagere årligt indbetaler 1/2 pct. af årets A og B-indkomst, og at alle arbejdsgivere tilsvarende indbetaler et bidrag på 1/2 pct. af de udbetalte A-indkomster. Også selvstændige er pålagt at indbetale et bidrag på 1/2 pct. af de skattepligtige indkomster. Udbetalingen i 2005 er 910 kr. til alle, der er fyldt 67 år og bosiddende på Færøerne. Beløbet er skattepligtigt.

Ud over de omtalte generelle arbejdsmarkedsordninger findes bl.a. lovgivning om lærlingeforhold og om funktionærer. Lagtingslov om arbejdsmiljø blev endelig vedtaget af Lagtinget i maj 2000, efter at lovforslag flere gange havde været fremlagt i Lagtinget, men hver gang var blevet nedstemt.

I lighed med de andre nordiske lande er der på Færøerne et offentligt reguleret arbejdstilsyn. Arbejdstilsynet er reguleret som særanliggende via lagtingslov.

Lagtinget vedtog i april 2006 lagtingslov nr. 21 fra 11. april 2006 om etablering af en fast arbejdsret. Parterne på arbejdsmarkedet var, før forslaget blev til lov, enige om fremgangsmåden vedrørende arbejdsretten. Det er endnu ikke afgjort, hvor administrationen af arbejdsretten skal placeres, men ALS har været fremme som et forslag.

3.9. Lønninger og Priser

Lønninger

Udviklingen i de overenskomstmæssige tariflønninger siden 2002 for typiske lønmodtagergrupper på det færøske arbejdsmarked er vist i *tabel 3.17*.

Tabel 3.17. Overenskomstaftalt timeløn pr. 1. januar. 2001-2005

	2002	2003	2004	2005	2006
	----- Kr. pr. time -----				
Arbejdere.....	101,9	107,5	112,5	117,5	120,6
Håndværkere	116,7	124,5	130,0	135,4	136,5
Funktionærer	119,6	124,1	137,6	144,4	145,8
Tjenestemænd	159,8	169,5	175,4	181,6	183,2
	----- Ændring i pct. -----				
Arbejdere.....	5,8	5,5	4,7	4,5	2,6
Håndværkere	7,2	6,7	4,3	4,2	0,8
Funktionærer	5,5	3,7	10,9	4,9	0,9
Tjenestemænd	4,0	6,1	3,5	3,5	0,9

Anm.: Timelønnen er beregnet inkl. feriepenge og pension mv.

Kilde: Hagstova Føroya.

Der er for arbejdere taget udgangspunkt i en gennemsnitsløn (inkl. feriepenge, pension mv.) for arbejdere som angivet i overenskomst (pkt. 1.a) mellem Føroya Arbeidarafelag og Føroya Arbeidsgevarafelag. Januar 2006 udgør lønnen pr. time 120,56 kr.

For håndværkere er der taget udgangspunkt i overenskomstens 9. lønramme, 14 løntrin og uden feriepenge og pensionsbidrag. Lønnen udgør januar 2006 136,53 kr. pr. time.

For funktionærer er timelønnen januar 2006 på 145,77 kr. Tjenestemændenes timeløn udgør januar 2006 183,22 kr. pr. time.

Priser

Selv om Færøerne er en del af det danske valutaområde, varierer priserne på Færøerne fra danske priser. Årsagen hertil er bl.a. tilskuds- og afgiftspolitikken samt fragt-omkostningerne (både eksterne og interne).

Et ved lagtingslov af 1992 nedsat prisråd blev aftaget i juni 1997. Med vedtagelsen af lagtingslov om konkurrence blev det afløst af et konkurrenceråd. Konkurrencerådet består af 5 medlemmer udpeget af landsstyremanden for erhvervsanliggender. Formålet med loven er at fremme konkurrence i produktion og handel ved at skabe mest mulig gennemsigtighed vedrørende konkurrenceforholdene. Med henblik på at fremme konkurrence eller skabe gennemsigtighed i prisforholdene kan konkurrencerådet for en periode i op til 2 år pålægge en virksomhed at oplyse om priser, avancer, handelsbetingelser mv. Loven indeholder endvidere bestemmelser om pris-mærkninger og dokumentation om prisfastsættelse mv. Hvis konkurrencerådet er af den opfattelse, at der er tale om skadelig begrænsning af konkurrenceforholdene, og dette ikke kan løses ved forhandling, kan rådet for en periode på op til et år ad gangen fastsætte maksimums-/minimumspriser eller kræve dokumentation for udregning af priser eller avancer.

Fra 1. januar 1997 har Færøernes Statistik (Hagstovan) formelt overtaget pristalsberegninger fra Prisrådet.

Den 1. april 2001 overgik man til et nyt forbrugerpristal. Det nye forbrugerpristal er baseret på en ny undersøgelse af husholdningernes samlede forbrug for 1998. Det gamle forbrugerpristal var baseret på en undersøgelse i 1971 og 1972 af 47 husstande (med 2-8 børn) forbrug og var først og fremmest tiltænkt at skulle vise prisudviklingen for en afgrænset del af de færøske husholdninger (en lønmodtager-børnefamilie), da det oprindelig var hensigten at anvende forbrugerpristallet til pristalsregulering af lønninger, hvor især børnefamilierne skulle sikres.

Det nye forbrugerpristal skal først og fremmest vise prisudviklingen på Færøerne for varer og tjenester i helhed for en gennemsnitshusholdning og ikke for en bestemt samfundsgruppe eller husholdningstype. Det viste sig, at der har været en væsentlig forskydning i husholdningernes forbrugssammensætningen i de 26 år, der har været mellem de to undersøgelser af forbrugssammensætningen. Hvor godt 52 pct. af en husholdnings forbrug i 1972 gik til fødevarer og beklædning, så er den andel kun 27 pct. i 1998. Desuden indgår der i det nye forbrugerpristal nogle varer og tjenester, som slet ikke blev udbudt eller efterspurgt i 1992.

Da det nye forbrugerpristal er opgjort på en anden måde end det forrige forbrugerpristal og med et helt andet formål er det ikke muligt umiddelbart at sammenligne prisudviklingen før og efter 1. april 2001. Det nye forbrugerpristal i *tabel 3.18* kan derfor ikke sammenlignes med forbrugerpristallet fra udgaver af Rigsombudsmandens beretning fra før 2002.

Tabel 3.18. Forbrugerprisudviklingen (1. kvrt. 2001 = 100). 2.kvt. 2002-2.kvt. 2006

	1998	2002	2003	2004	2005	2006
	Vægte	Indeks, 2. kvrt.				
Fødevarer.....	21,3	103,4	103,5	104,0	104,8	107,7
Vin, øl, spiritus og tobak	5,9	100,2	101,0	101,6	110,4	114,3
Beklædning og fodtøj	5,4	101,4	99,9	98,0	92,5	93,6
Bolig.....	20,2	93,8	95,1	93,9	98,0	101,8
Boligudstyr, hush.tjenester ...	6,0	102,3	102,4	102,2	101,2	99,6
Sundhed.....	2,8	102,4	108,4	112,0	112,9	112,9
Transport	13,1	99,9	105,4	107,6	110,8	116,0
Kommunikation.....	4,6	92,8	91,0	87,1	87,6	89,0
Fritid og kultur	11,9	105,7	107,9	107,5	107,1	105,3
Uddannelse.....	0,1	104,1	100,3	94,8	101,2	101,2
Hotel og restauration	3,6	106,4	108,1	111,5	113,0	115,2
Andre varer og tjenester	5,3	103,7	105,5	107,2	108,7	111,0
I alt	100,0	100,5	102,0	102,2	103,9	106,2

Kilde: Hagstova Føroya.

Det fremgår af tabel 3.18, at forbrugerpristallet efter næsten at have været uændret fra 2003 til 2004 steg med 1,7 pct. fra 2. kvartal 2004 til 2. kvartal 2005. Det var primært stigende udgifter til vin, øl, spiritus og tobak, transport og bolig, der trak pristallet op. Gruppen boligudgifter er sammensat af husleje, renteudgifter på boliglån, vedligeholdelse samt elektricitet og varme, og her har det især været stigende udgifter til boligopvarmning som følge af stigende oliepriser, der bidrog til det stigende forbrugerpristal. Afgiften på tobak blev væsentlig forhøjet i 2004, hvilket også slog igennem på pristallet for gruppen vin, øl, spiritus og tobak.

Pristallet er steget endnu mere fra 2. kvartal 2005 til 2. kvartal 2006. Stigningen på 2,3 pct. kan især henføres til transport og bolig, men der har været stigninger indenfor næsten alle grupper.

4. Økonomi

4.1. Aktuelle økonomiske forhold

Den færøske økonomi var i 2005 i fremgang efter to-tre år med lavkonjunktur, og fremgangen synes at fortsætte med øget styrke i 2006.¹

Lønudbetalingerne er i 1. halvår 2006 steget med godt 6 pct. i forhold til samme periode året før. Med en samtidig stigning i forbrugerpriserne på godt 2 pct. er der tale om en markant stigning i de reale lønudbetalinger. Der har især været en stigning i lønudbetalingerne inden for fiskeri- og transporterhvervene samt i den finansielle sektor.

Den økonomiske fremgang og den øgede økonomiske aktivitet afspejles i ledighedsstatistikken. Den sæsonkorrigerede ledighed er medio 2006 faldet til 2,8 pct. efter at have været knap 4 pct. i det meste af 2005.

Med den økonomiske fremgang er importen steget væsentligt. Efter en næsten uændret import (ekskl. skibe o. lign) de seneste to år, er importen i 1. halvår 2006 steget med 14 pct. i forhold til samme periode året før. Især en stigende import af biler og stigende oliepriser er med til at trække importen op. Eksporten, der fortsat hovedsagligt består af fisk og fiskeprodukter, er samtidig næsten stagneret.

Handelsbalancen forventes for andet år i træk at udvise et markant underskud. Efter et underskud i 2005 på ca. 680 mio. kr., er der for 1. halvår 2006 tale om et underskud på 275 mio. kr. Der forventes, trods underskud på handelsbalancen, fortsat overskud på betalingsbalancen i 2005 og 2006, bl.a. som følge af overførslerne fra Danmark.

Landskassen havde i 2005 et underskud på lidt over 200 mio. kr., hvilket stort set var som budgetteret. For 2006 er der budgetteret med et næsten uændret underskud, men væsentlig større indtægter end forventet fra skatter og især afgifter betyder, at landskasseregnskabet for 2006 forventes at balancere eller udvise et lille overskud.

Landskassen har de senere år nedbragt udlandsgælden ved bl.a. at trække på indestående i Færøernes Landsbank. Sidst i 2005 har landsstyret endvidere indfriet restgælden på det 20-årige annuitetslån, der var en del af aftalen mellem Den Danske Regering og Færøernes landsstyre af 10. juni 1998. Restgælden blev finansieret med

¹ En aktuel vurdering af aktiviteten i den færøske økonomi må nødvendigvis baseres på andre konjunkturindikatorer end bruttonationalproduktet (BNP), der offentliggøres med betydelig forsinkelse og kun i løbende priser. Nationalregnskabet for 2004 forventes således først offentliggjort i oktober 2006. For en aktuel vurdering af økonomien er lønudbetalingerne en væsentlig indikator sammen med en række statistikker for arbejdsmarkedet, fiskeriet og udlandshandelen.

obligationsudstedelser. Landsstyrets gæld til staten udgøres dermed nu kun af et rente- og afdragsfrit lån på 500 mio. kr., jf. aftalen af 10. juni 1998.

4.2. Nationalregnskabet for Færøerne

For perioden 1989 til og med 1998 er der ikke udarbejdet et officielt nationalregnskab for Færøerne, og der har således i en lang årrække ikke foreligget officielle opgørelser af bruttonationalproduktet (BNP) og bruttofaktorindkomsten (BFI). Et nyt officielt nationalregnskab udarbejdet af Hagstova Føroya (Færøernes Statistisk) med en opgørelse for perioden 1998-2000 blev offentliggjort i sommeren 2003. Til brug for denne beretning foreligger en opgørelse af BNP til og med 2003. En officiel opgørelse af BNP for 2004 forventes at foreligge oktober 2006.

Produktionen

Bruttonationalproduktet (BNP) er et mål for den erhvervsmæssige indkomstkabelse (værditilvækst). BNP udregnes som værdien af produktionen i samtlige erhverv med fradrag af værdien af de rå- og hjælpestoffer samt tjenester, erhvervene har forbrugt ved produktionen. BNP opgøres i markedspriser, hvilket vil sige, at afgifter (indirekte skatter og told) er medregnet og offentlige tilskud fratrukket.

I *tabel 4.1* er vist BNP i årets priser for perioden 2001-2005. Der foreligger ikke en opgørelse af BNP i faste priser.

Tabel 4.1. Færøernes bruttonationalprodukt. 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
	----- Mio. kr. -----				
BNP, årets priser	9.589	9.973	9.699	9.764	10.000
	----- Pct. -----				
Vækst i BNP, årets priser	11,7	4,0	-2,7	0,7	2,4

Anm.: Tallene for BNP for 2001-2003 er fra den officielle nationalregnskabsopgørelse udarbejdet af Hagstova Føroya (Færøernes Statistik) og kan ikke sammenlignes med opgørelser over Færøernes BNP i Rigsombudsmandens beretninger fra før 2003. BNP for 2004-2005 er baseret på modelberegninger foretaget af Landsbanki Føroya (Færøernes Landsbank) baseret på foreliggende regnskaber og statistik for de samme år.

Kilde: Hagstova Føroya og Landsbanki Føroya.

Den kraftige økonomiske vækst der kendetegnede færøsk økonomi fra midten af 1990'erne, aftog i sidste halvdel af 2002 og vendte til økonomisk tilbagegang i 2003 med et fald i BNP i løbende priser på 2,7 pct. Den økonomiske situation stabiliserede sig i løbet af 2004 og udviste en lille bedring i 2005 med en stigning i BNP i løbende priser på 2,4 pct., som bl.a. kan henføres til en stigning i lønudbetalingerne indenfor fiskerierhvervet. Realt set har der de seneste to år været tale om en mindre tilbagegang for færøsk økonomi.

En aktuel vurdering af aktiviteten i den færøske økonomi sker med udgangspunkt i andre konjunkturindikatorer end BNP. Her er udviklingen i lønudbetalingerne den bedste indikator. Lønudbetalingerne udgør normalt lidt mere end 2/3 af bruttofaktorindkomsten.

De samlede lønudbetalinger for 1. halvår 2006 viser en vækst på 6,1 pct. i forhold til samme periode året før. Stigningen i de samlede lønudbetalinger kan især forklares ved stigninger i lønudbetalingerne indenfor fiskerierhvervet, transporterhvervet og private serviceerhverv, hvorimod stigningen i lønudbetalingerne i den offentlige sektor ser ud til at være aftagende med en stigning på 2,3 pct. for årets første seks måneder. I perioden 2000-2005 steg lønudbetalingerne i den offentlige sektor gennemsnitligt 7,3 pct. årligt.

Landsbanki Føroya udarbejder løbende prognoserne for den økonomiske udvikling på Færøerne og forventer på baggrund af modelberegninger en stigning i BNP i årets priser på 6,4 pct. i 2006. Dette stemmer stort set overens ned stigningen i de samlede lønudbetalinger for 1. halvår 2006.

Som et mål for de forskellige sektorer/erhvervs bidrag til samfundsøkonomien benyttes bruttofaktorindkomsten (BFI). BFI beregnes som bruttonationalproduktet med tillæg af pristilskud, men med fradrag af afgifter på varer og tjenesteydelser.

Tidligere estimerede opgørelser af BFI opdelt på erhverv har vist, at fiskerierhvervet som ventet har stor samfundsøkonomiske betydning, idet knap 30 pct. af BFI i perioden 1998 - 2002 har hidrørt fra fiskeri, fiskeopdræt og fiskeindustri. Den samfundsøkonomiske betydning forstærkes af, at produktionen i disse erhverv er bærende for det færøske samfunds eksportindtjening. Færøernes BFI fordelt på erhverv i årene 2000-2004 er vist i *tabel 4.2.*

Tabel 4.2. Færøernes bruttofaktorindkomst. 2000-2004

	2000	2001	2002	2003	2004
	----- Mio. kr. -----				
Ikke-finansielle selskaber	4.723	5.410	5.491	4.979	5.129
Finansielle selskaber	316	358	357	427	412
Off. forvaltning og service	1.507	1.654	1.816	1.943	2.090
Husholdninger og NPISH ¹⁾	1.329	1.402	1.470	1.489	1.510
Indirekte finansielle tjenester ..	-341	-356	-363	-396	-406
BFI i alt	7.534	8.468	8.771	8.442	8.735

Anm.: NPISH – Non-profit institutioner rettet mod husholdninger.

Kilde: Hagstova Føroya (2000-2003) og Landsbanki Føroya (2004).

4.3. Udenrigshandel, betalingsbalance og udlandsgæld

Færøernes handels- og valutapolitiske stilling

Færøerne deltager på grund af landets størrelse, beliggenhed og erhvervsstruktur i meget høj grad i den internationale arbejdsdeling. Med begrænsede indenlandske produktionsmuligheder importere Færøerne hovedparten af de nødvendige forbrugsgoder. Denne import finansieres ved eksport, navnlig af fisk og fiskeprodukter.

Økonomiens forholdsvis høje åbenhed fremgår bl.a. af, at eksporten af varer og tjenester i 2005 skønmæssigt udgjorde 42 pct. og importen af varer og tjenester udgjorde 46 pct. af det færøske bruttonationalprodukt.

Sagsområderne *import og eksport* samt *direkte og indirekte skatter* er overtaget som færøske særanliggender. Det betyder bl.a., at Færøerne er et selvstændigt toldområde med egne regler om told (indførselsafgifter) og indførselskontrol mv. De øvrige dele af rigsfællesskabet (Danmark og Grønland) er således i handelsmæssig sammenhæng at betragte som udland.

Hjemmestyreordningen indebærer, at Færøerne selv kan fastsætte regler for en række økonomiske områder, såsom erhvervspolitik, skatte- og afgiftspolitik samt import og eksport.

Færøerne er omfattet af bl.a. Danmarks medlemskab af FN og af OECD. Siden 1952 har Færøerne desuden været omfattet af Danmarks GATT-forpligtelser (i det omfang, der ikke er taget konkrete forbehold), og fra 1. januar 1995 er Færøerne tillige omfattet af WTO-aftalen.

Færøerne udgør en del af det danske valutaområde, men har egne pengesedler, der er det lovlige betalingsmiddel på øerne. Møntenheden på Færøerne er króna. Med lov nr. 248 fra 12. april 1949 om pengesedler mv. på Færøerne er værdiforholdet mellem den færøske króna og den danske krone fastlåst til 1:1.

Der eksisterer ikke restriktioner i forbindelse med ind- eller udførsel af færøsk eller anden valuta.

Færøerne og europæisk integration

Danmarks indtræden i De Europæiske Fællesskaber (EF) den 1. januar 1973 omfattede i henhold til tiltrædelsestraktaten ikke Færøerne. Dog kunne Danmark, i en treårig periode, det vil sige indtil udgangen af 1975, afgive en erklæring om, at Færøerne skulle være omfattet.

På baggrund af en enstemmig lagtingsbeslutning meddelte Færøernes landsstyre imidlertid i foråret 1974, at man ikke ønskede færøsk medlemskab af EF. Herefter blev der forhandlet et handelsarrangement, der trådte i kraft den 1. september 1974.

Danmarks indtræden i EF betød bl.a., at Færøerne sammen med Danmark udtrådte af det europæiske frihandelsområde, EFTA.

Handelsarrangementet af 1974, blev i 1992, bl.a. i lys af indførelsen af EF's indre marked, afløst af en handelsaftale. Som led heri blev et tidligere system med fiskale importafgifter i 1992 afløst af en færøsk toldlovgivning med respekt for GATT-forpligtelserne, samt ikke-diskriminatoriske omsætningsskatter, herunder en merværdiafgift (moms). Efter denne told- og afgiftsreform havde Færøerne samme udgangspunkt som europæiske lande i øvrigt for at kunne indgå i et netværk af aftaler til sikring af øget frihandel mellem Færøerne og resten af Europa.

Den bilaterale aftale mellem Færøerne/Danmark og EF om delvis frihandel mellem Færøerne og EF trådte i kraft den 1. januar 1992. Aftalen blev set som en del af en bredere løsning, der omfattede Færøernes samhandel med det samlede EF og EFTA-område. Der blev de følgende år indgået frihandelsaftaler med EFTA-landene Island, Norge, Sverige og Finland, Schweiz og Østrig.

Med de tre sidstnævnte landes indmeldelse i EF pr. 1. januar 1995 blev frihandelsaftalerne med disse lande ophævet (aftalen med Østrig nåede formelt ikke at træde i kraft, men var blevet foreløbigt anvendt), og der blev undertegnet en ny handelsaftale mellem det udvidede EF og Danmark/Færøerne den 6. december 1996, der trådte i kraft 1. januar 1997. I 1999 skete ved en ændring i handelsaftalens Protokol 1 en liberalisering af Færøernes adgang til toldfri eksport af fiskeprodukter til EF.

Handelsaftalen mellem EF og Danmark/Færøerne

Aftalen af 2. december 1991 mellem på den ene side Danmarks regering og Færøernes landsstyre og på den anden side EF, som ændret ved aftalen af 6. december 1996, regulerer samhandelen mellem Færøerne og EF (inkl. Danmark).

Aftalens indhold er modelleret efter de frihandelsaftaler, som EF indgik med EFTA-landene i første halvdel af 1970'erne, og den blev anmeldt til GATT som en frihandelsaftale.

EF på den ene side og Færøerne på den anden side har i henhold til aftalen afskaffet al told- og afgiftsmæssig diskrimination af hinandens varer, dog med en række undtagelser.

I henhold til aftalen giver Færøerne EF toldfrihed for alle varer, dvs. både industri-, landbrugs- og fiskerivarer, med undtagelse af mælkeprodukter og fårekød. EU giver toldfrihed for færøske industrivarer, men kun for få landbrugsvarer.

Færøerne har ikke opnået fuld og ubegrænset toldfrihed i EF for alle fiskeprodukter. Der er i Protokol 1 til aftalen opregnet en såkaldt positivliste over produkter, hvor Færøerne hidtil havde kunnet påvise at have haft eksport, og som opnåede toldfrihed. For adskillige af disse varer blev toldfriheden imidlertid i 1991-aftalen begrænset af kvoter og referencelofter, hovedsageligt beregnet på basis af EF's import fra Færøerne i en given periode. De kvotebelagte varer belægges med MFN-told, når kvoten nås. Der er gradvis sket en opblødning heri, navnlig ved en ændring i Protokol 1 i 1999, hvorved alle lofter og flere kvoter blev ophævet, så man nu tilnærmelsesvis har opnået frihandel på fiskeriområdet. Dog eksisterer der fortsat enkelte kvoter på varer af relativ stor betydning for færøsk eksport.

I aftalen med Danmark/Færøerne har EF ikke fået fiskerikoncessioner som modydelse for toldfrihed for fiskeprodukter, hvilket skal ses i lyset af Færøernes specielle forhold. I præambelen til aftalen henvises der dog til parternes hensigt om at opretholde den gældende aftale om gensidigt fiskeri på et tilfredsstillende niveau, hvilket hidtil også har været anset for værende i Færøernes interesse.

Aftalen rummer en generel udviklingsklausul, en specifik udviklingsklausul vedrørende færøske fiskeprodukters toldfri adgang til EF, i takt med udviklingen i varesortimentet, ligesom der er en fælles erklæring om, at såfremt en af parterne giver EFTA fordele, der er mere gunstige, vil man positivt overveje at udstrække dem til modparten.

Revisionen i 1999 af Protokol 1 vedrørende told på fiskevarer medførte følgende handelsliberaliseringer:

- Referenceprissystemet blev ophævet.
- Fuld toldfrihed for laks og lakseprodukter.
- De 12 vejledende lofter samt statistikkontrol blev ophævet, således at handelen med fiskevarer omfattet deraf blev liberaliseret.

Disse ændringer fik stor betydning for en betydelig del af Færøernes eksport til EF og indebærer, at 98 pct. af eksporten nu foregår på frihandelsbasis.

Der er dog stadigvæk to, for Færøerne væsentlige, varekategorier, hvor toldfriheden i EF fortsat er omfattet af kvoter: pillede rejer og fiskefoder. På et møde i juli 2006 blev det dog aftalt at hæve Færøernes toldfrie kvote på rejer til EF. Kvoten hæves gradvis fra de nuværende 3.000 tons med 1.000 tons om året frem til 2009, hvor kvoten bliver 6.000 tons. Aftalen forudsætter, at færøske virksomheder udnytter kvoten.

En af årsagerne til de i 1999 indførte ændringer var en generel vurdering af, at de tidligere begrænsninger i toldfriheden for fiskevarer stred mod intentionerne i WTOs bestemmelser om frihandel.

Aftalen indeholder en beskyttelsesklausul, som træder i kraft ved markedsforstyrrelser hos en af aftalens parter. Det er således muligt at indføre midlertidige beskyttelsesforanstaltninger for den ene parts egne produkter, ligeledes kan parterne indføre anti-dumpingforanstaltninger mod modpartens produkter. Dette har haft praktisk betydning. I 2002-2003 blev færøske lakseeksportører udsat for en anti-dumping-undersøgelse, der resulterede i frifindelse, mens en tilsvarende undersøgelse af ørredeksportørerne i 2003 medførte, at EU indførte anti-dumpingafgifter på færøsk opdrættet ørred.

EU tog endvidere i begyndelsen af 2004 skridt til overvejelser om indførelse af beskyttelsesforanstaltninger for import af opdrætsslaks. En EU-forordning om beskyttelsesforanstaltninger, der fra 15. august 2004 indførte foreløbig beskyttelsestold på importeret laks ud over en referencemængde, omfattede også laks fra Færøerne, men bortfaldt den 6. december 2004 på grund af manglende tilslutning fra EU's ministerråd. Den 6. februar 2005 indførte EU-kommissionen som en endelig foranstaltning en kombination af toldkvoter og mindstepriser på importeret opdrætsslaks, men på grund af fortsat manglende tilslutning i ministerrådet bortfaldt disse foranstaltninger den 27. april 2005. I begge tilfælde var Danmark – i forståelse med Færøernes landsstyre – initiativtager til, at EU-kommissionens foranstaltninger blev indbragt for ministerrådet. Der gælder således for tiden ingen særlige tiltag imod færøsk lakseeksport til EU.

I 2000 blev handelsaftalen med EF udbygget med en aftale om veterinære anliggender. Den gør Færøerne til en del af det indre marked på dette område og medfører store praktiske lettelser i parternes samhandel. Veterinæraftalen sigter primært imod at lette eksporten af færøske fiskevarer til EF og dermed sidestille dem med varer fra EFTA-lande som Island og Norge, der i en årrække har haft tilsvarende ordninger

Den 1. januar 2002 blev der i samhandelen Færøerne-EF indført regnskabsmæssig adskillelse ved opgørelsen af varers oprindelse, analogt med hvad der gælder for andre frihandelsaftaler.

Den gensidige toldfrihed i henhold til en frihandelsaftale er begrænset til varer af de to parters oprindelse. Et vigtigt element i en frihandelsaftale er derfor udformningen af oprindelsesreglerne. En ulempe for Færøerne i den bilaterale handelsaftale med EU er, at kravene til en vares oprindelse er strengere for fiskeprodukter end fx for industrivarer. Som led i netværket af europæiske frihandelsaftaler har man indført regler om, hvorledes oprindelse kan kumuleres mellem flere af de deltagende parter. Der er indført et system med paneuropæisk kumulering af oprindelse. Den 1. december 2005 blev Færøerne, sammen med middelhavslandene, omfattet af ordningen. Det vil yderligere lette

integreringen af færøsk økonomi i en europæisk sammenhæng. Ordningen medfører bl.a., at færøske fiskeforarbejdningsfabrikker vil kunne anvende fx islandske eller norske råvarer, uden at dette går ud over toldfriheden i fx EU, samt at islandske eller norske virksomheder vil kunne købe færøsk råfisk, forarbejde den og sælge den under præferencetold i EU. Endvidere vil varer, der fx er produceret i Danmark på grundlag af fx norske råvarer, nu i henhold til aftalen kunne importeres toldfrit til Færøerne. Nyordningen indebærer, at også oprindelsesreglerne i de gældende aftaler med EFTA-landene (Island, Norge og Schweiz) er ajourført tilsvarende.

På baggrund af en udbredt opfattelse på Færøerne af, at handelsaftalen af 1991 ikke har været tilstrækkelig til varetægelse af de færøske interesser, nedsatte landsstyret i 1995 et udvalg til undersøgelse af den mest gavnlige markedsadgang til EF. Udvalget afgav samme år en betænkning til landsstyret *Muligheder for samarbejde med EF*. På baggrund heraf nedsatte landsstyret i 1997 et udvalg, der skulle udarbejde mulige oplæg til forhandlinger med EF om en nyordning af forholdene mellem Færøerne og EF. Udvalget afgav betænkning i 1998 *Redegørelse for forhandlinger med EF*. Landsstyret har siden overvejet, hvorledes man kan arbejde frem imod en ny og mere integreret samarbejdsordning med EU. Man har således udtrykt interesse for, at den frie udveksling udstrækkes til at omfatte en række EØS-relaterede områder som fri bevægelse for varer, tjenesteydelser, kapital og personer. Tilsvarende ønskes også uddannelse, forskning og kultur, samt luftfart, inddraget. Disse emner er genstand for sonderinger mellem på den ene side færøske og danske myndigheder og på den anden side EU-kommissionen.

Andre handelsaftaler

Udover aftalen med EF har Færøerne fortsat frihandelsaftaler med Island, Norge og Schweiz. Herudover blev der henholdsvis i 1997 og 1998 indgået frihandelsaftaler med Estland og med Polen (ikrafttrådt henholdsvis 1998 og 1999). Estlands og Polens medlemskab i EU pr. 1. maj 2004 medførte bortfald af disse aftaler, idet samhandelen med disse lande blev omfattet af aftalen Færøerne-EF. Derudover har der været færøsk interesse for indgåelse af tilsvarende aftaler med EF-ansøgerlande i Central- og Østeuropa, samt med Tyrkiet og Israel. Bestræbelserne herpå er imidlertid ikke lykkedes. Der har ligeledes været rejst initiativer med henblik på at indgå handelsaftaler med visse oversøiske lande, fx Israel og Chile. Med Rusland har der været ført forhandlinger om handel, navnlig med henblik på at indføre gensidig mestbegunstigelsesbehandling. En brevveksling herom er sommeren 2006 ved at være fuldført.

Landsstyrets bestræbelser på at opnå flere handelsaftaler skal bl.a. ses på baggrund af Færøernes ønske om, at færøske eksportvarer, navnlig fiskeprodukter, ikke skal udsættes for en dårligere toldbehandling i andre lande end tilsvarende produkter fra EF, og navnlig fra EFTA-landene, hvis aftaler med mange lande indebærer betydelige toldpræferencer for fisk og fiskevarer.

Med Island blev der den 31. august 2005 undertegnet en aftale, der udvider den gældende frihandelsaftale med fri bevægelighed også for arbejdskraft, kapital og tjenester (de fire friheder), samt åbner mulighed for udstrakt sektorsamarbejde. En færdigforhandlet aftale herom blev undertegnet på Færøerne den 31. august 2005. Aftalen blev i foråret 2006 godkendt af Lagtinget, og afventer nu rigsmyndighedernes godkendelsesprocedurer. Aftalen vil træde i kraft, når parterne har meddelt hinanden, at de parlamentariske godkendelsesprocedurer er fuldført. Endvidere blev der den 2. september 2005 – med hjemmel i lov om Færøernes landsstyes indgåelse af folkeretlige aftaler (omtalt nærmere i kap. 2), som her anvendtes for første gang efter sin ikrafttræden den 29. juli 2005 – indgået en bilateral aftale mellem Færøernes landsstyre og Islands regering om en foreløbig yderligere liberalisering af frihandelsaftalen af 1992. Aftalen af 2. september 2005 ophører, når aftalen af den 31. august 2005 træder i kraft.

Færøerne og EFTA

Som led i landsstyrets bestræbelser på at få placeret Færøerne i den europæiske integrationsproces har landsstyret i foråret 2006 indledt sonderende drøftelser med EFTA-landene (Norge, Islands, Schweiz og Liechtenstein) om mulighederne for Færøernes tilknytning til den europæiske frihandelssammenslutning EFTA. Udenrigsministeren har på opfordring fra lagmanden i breve til sine kollegaer i EFTA-landene givet udtryk for den danske regerings støtte til de færøske bestræbelser. Endnu er det for tidligt at vurdere, hvorvidt de færøske bestræbelser på at opnå medlemskab af EFTA, vil bære frugt.

Eksport

Færøernes eksport af varer fordelt på hovedgrupper er vist i *tabel 4.3*. For en opgørelse af eksporten fordelt på fiskearter mv. henvises til *bilag 4.1*.

Eksporten af færøske varer har været faldende siden 2001. I perioden fra 2001-2005 faldt værdien af eksporten med over 700 mio. kr. eller 16 pct. Faldet i eksporten skal dog ses i lyset af gennemsnitlige stigninger på 15 pct. om året i perioden 1998-2001.

Af *tabel 4.3* fremgår, at faldet i eksporten de senere år især kan henføres til en tilbagegang i eksportværdien af nedkølet/iset fisk, frossen fisk og saltet fisk.

Eksportværdien af laks og ørred faldt med knap 50 pct. i perioden 2002-2005 som følge af både faldende priser og mængde. Den mængdemæssige tilbagegang skyldtes især sygdom i besætningerne.

Tabel 4.3. Færøernes eksport af varer, 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
	----- Mio. kr. -----				
Nedkølet/iset fisk	1.404	1.477	1.288	1.185	1.026
Frossen fisk	1.638	1.580	1.368	1.194	1.334
Saltfisk	678	653	642	541	511
Røget fisk	67	29	14	29	41
Tørret fisk	222	220	238	364	350
Fiskekonserves	125	127	109	83	54
Anden konserveret fisk	74	74	104	81	49
Andre fiskeprodukter	15	1	0	0	1
Andre varer	28	12	9	23	25
<i>Eksport ekskl. skibe, fly o.lign.....</i>	<i>4.242</i>	<i>4.173</i>	<i>3.772</i>	<i>3.500</i>	<i>3.391</i>
Skibe, fly o.lign.....	58	61	139	189	195
<i>Eksport i alt.....</i>	<i>4.310</i>	<i>4.234</i>	<i>3.912</i>	<i>3.689</i>	<i>3.586</i>
	----- Pct. -----				
Eksport i pct. af BNP	44,9	42,5	40,3	37,8	35,9

Kilde: Hagstova Føroya og Landsbanki Føroya.

Eksporttallene for 1. halvår 2006 viser næsten uændret eksport i forhold til samme periode i 2005. Eksportværdien (ekskl. skibe) for januar-juni 2006 udgør 1.730 mio. kr. mod 1.698 mio. kr. for samme periode i 2005 (inkl. skibe er der en beskedent tilbagegang på 1 pct.). Bag den næsten uændrede eksportværdi gemmer sig store forskydninger i eksportværdien mellem forskellige varegrupper og fiskearter. Eksporten af laks er således 177 mio. kr. mindre, og sej næsten 100 mio. kr. højere, for 1. halvår 2006 sammenlignet med 1. halvår 2005.

Det er først og fremmest dårligt torskefiskeri, faldende lakseproduktion og reduktionen i rejefiskeriet, der er årsag til tilbagegangen. Eksportværdien for disse tre varegrupper er sammenlagt faldet med 280 mio. kr. En fremgang i eksportværdien på 170 mio. kr. for kuller, sej og andre fiskearter, bl.a. havtaske, kan kun delvis opveje det samlede fald i eksporten.

Eksportens procentvise fordeling på bestemmelseslande i forhold til værdien af eksporten for årene 2001-2005 fremgår af *tabel 4.4*. På grund af ændret opgørelsesmetode kan tallene i tabel 4.4 ikke sammenlignes med tilsvarende opgørelser i Rigsombudsmandens beretninger fra før 2002.

Tabel 4.4. Færøernes eksport i pct. fordelt på bestemmelsesland. 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
	----- Pct. -----				
Storbritannien.....	17,8	24,2	22,1	25,7	28,6
Danmark.....	25,6	20,2	23,3	19,4	14,4
Spanien.....	11,9	11,3	11,9	10,1	9,7
Frankrig.....	9,9	7,9	9,4	8,3	8,2
Norge.....	8,6	7,1	5,1	7,7	5,9
Tyskland.....	7,5	6,7	5,9	5,2	5,1
Rusland.....	0,1	0,1	0,1	0,7	3,7
Japan.....	2,5	4,0	4,1	4,0	3,5
Italien.....	3,2	4,1	3,2	3,7	2,8
Andre lande.....	12,9	14,4	14,9	15,1	18,1
I alt.....	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Kilde: Hagstova Føroya.

Storbritannien har siden 2004 været Færøernes vigtigste eksportmarked efter at Danmark tidligere har været det i mange år. Spanien er fortsat Færøernes tredje væsentligst eksportmarked. Spanien aftager især færøsk saltfisk. Uden for EU har det amerikanske marked tidligere været af relativ stor betydning, men eksporten hertil er de seneste par år faldet markant.

Import

Færøernes import af vare fordelt på hovedgrupper i perioden 2001-2005 er vist i *tabel 4.5*.

Tabel 4.5. Færøernes import af varer. 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
	----- Mio. kr. -----				
Foder til landbrug og fiskeopdræt.	340	249	269	193	76
Andre varer til landbruget.....	28	29	28	27	26
Bygge- og anlægsvirksomhed.....	343	383	357	366	365
Produktion i øvrigt.....	769	790	756	689	639
Brændsel mv.	489	415	445	531	716
Maskiner og udstyr.....	622	441	475	367	303
Biler.....	250	260	229	208	221
Direkte forbrug.....	978	1.050	1.066	1.083	1.060
Fisk mv.	118	103	86	96	84
<i>Import ekskl. skibe, fly o.lign.</i>	<i>3.937</i>	<i>3.720</i>	<i>3.711</i>	<i>3.560</i>	<i>3.490</i>
Skibe, fly o.lign.....	223	178	1.154	179	776
<i>Import i alt.....</i>	<i>4.160</i>	<i>3.898</i>	<i>4.865</i>	<i>3.739</i>	<i>4.266</i>

Kilde: Hagstova Føroya.

Færøernes samlede import steg med godt 25 pct. fra 2002 til 2003. Den markante stigning skyldtes indregistreringen af passagerfærgeren Norröna, der forøgede importen med godt 700 mio. kr. Eksklusiv skibe og fly var importen næsten uændret fra 2002 til 2003.

Importen eksklusive skibe og fly er faldet med knap 450 mio. kr. siden 2001. Faldet kan især henføres til en betydelig nedgang i importen af foder til fiskeopdræt som følge af tilbagegangen i erhvervet.

Den gunstige økonomiske udvikling det seneste år ses igen i opgørelsen af importen for 1. halvår 2006, hvor der inkl. skibe er importeret for 242 mio. kr. mere end i samme periode året før, hvilket svarer til en stigning på 14 pct. Ekskl. skibe er stigningen i importen ligeledes 14 pct.

Der har været stigninger indenfor alle varegrupper, men stigningen har været størst for biler med 38 pct. og for brændsel med 29 pct. Ud fra tallene for de første seks måneder af 2006 forventes det, at der i 2006 i alt vil blive importeret tæt på 2000 nye personbiler, hvilket vil være ny rekord. Af stigningen i importen for årets første seks måneder på 242 mio. kr. kan de 100 mio. kr. udelukkende henføres til stigende oliepriser.

I *tabel 4.6.* er vist Færøernes import fordelt på oprindelsesland i perioden 2001-2005.

Tabel 4.6. Færøernes import i pct. fordelt på oprindelsesland. 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
	----- Pct. -----				
Danmark.....	29,5	31,4	25,9	32,9	26,7
Norge.....	23,2	18,7	23,2	18,4	18,1
USA.....	2,6	1,2	1,0	1,0	8,8
Spanien.....	0,7	2,2	0,6	0,7	7,0
Tyskland.....	8,0	7,6	22,1	7,5	6,2
Sverige.....	6,0	6,5	4,4	7,0	5,4
Storbritannien.....	4,3	4,6	3,5	5,3	4,7
Island.....	6,4	4,6	3,6	4,2	2,5
Frankrig.....	2,9	3,4	2,6	3,1	2,1
Andre lande.....	16,4	19,8	13,1	19,9	18,5
I alt.....	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Kilde: Hagstova Føroya.

Godt 2/3 af den færøske import kommer fra EU-området, med Danmark som det klart største oprindelsesland. Importen fra USA og Spanien steg betydeligt i 2005 og udgør nu tilsammen over 15 pct. af den samlede import mod tidligere 2-3 pct.

Handelsbalancen

I *tabel 4.7.* er vist Færøernes handelsbalance i perioden 2001 - 2005.

Tabel 4.7. Færøernes handelsbalance. 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
	----- Mio. kr. -----				
<i>Eksport</i>	4.310	4.234	3.912	3.689	3.586
Skibe og fly	58	61	139	189	195
Ekskl. skibe og fly	4.252	4.173	3.773	3.500	3.391
<i>Import</i>	4.160	3.898	4.865	3.739	4.266
Skibe og fly	223	178	1.154	179	776
Ekskl. skibe og fly	3.937	3.720	3.711	3.560	3.490
<i>Handelsbalancen</i>	150	336	-953	-50	-680
Skibe og fly	-165	-117	-1.015	10	-581
Ekskl. skibe og fly	315	453	62	-60	-99

Kilde: Tabel 4.3. og Tabel 4.5.

Efter et par år med underskud var der i 2001 og 2002 overskud på handelsbalancen. Et fald i importen og en samtidig stigning i eksporten resulterede således i en forbedring af handelsbalancen på 815 mio. kr. fra 2000 til 2002.

Indregistreringen af passagerfærgen Norröna øgede importen med godt 700 mio. kr. i 2003 og var dermed den væsentligste årsag til årets underskud på handelsbalancen på godt 950 mio. kr. I 2004, hvor der ikke i samme omfang var skibsimport, faldt underskuddet på handelsbalancen betydeligt i forhold til året før og udgjorde 50 mio. kr.

I 2005 blev passagerfærgen Smyril til ca. 300 mio. kr. indregistreret og Atlantic Airways købte et fly i 2005. Underskuddet på handelsbalancen for 2005 steg bl.a. som følge heraf til knap 700 mio. kr.

Handelsbalancen for 1. halvår 2006 udviser et underskud på 275 mio. kr. Hvis udviklingen i eksporten og importen for årets første halvdel fortsætter året ud, vil handelsbalancen for andet år i træk udvise et væsentligt underskud.

Betalingsbalancen

Den færøske betalingsbalance omfatter foruden handelsbalancen bl.a. tjenesteydelser (søtransport, rejser m.v.), lønninger, renter samt overførsler fra den danske stat og Danmarks Nationalbank. En oversigt over den færøske betalingsbalances løbende poster i perioden 2000-2004 er vist i *tabel 4.8.*

Tabel 4.8. Færøernes betalingsbalance, 2000-2004

	2000	2001	2002	2003	2004
	----- Mio. kr. -----				
<i>Løbende indtægter fra udlandet</i>	6.176	6.689	6.357	5.979	5.722
Eksport af varer og tjenester	4.265	4.733	4.760	4.391	4.219
Faktorindkomst fra udlandet	700	720	723	727	626
Løbende overførsler fra udlandet..	1.211	1.235	875	862	877
 <i>Løbende udgifter til udlandet</i>	 5.376	 5.423	 5.267	 6.109	 4.894
Import af varer og tjenester	4.969	4.900	4.781	5.681	4.598
Faktorindkomst til udlandet	369	465	407	365	231
Løbende overførsler	38	58	79	63	65
 <i>Betalingsbalancen</i>	 800	 1.266	 1.091	 -130	 829

Kilde: Hagstova Føroya.

Færøerne har i perioden 2000-2004 haft årlige overskud på betalingsbalancens løbende poster på i gennemsnit godt 800 mio. kr. Med kendskabet til handelsbalancen for 2005 skønnes overskuddet på betalingsbalancen i 2005 at have været væsentlig mindre end i 2004.

Udlandsgælden

Fordelingen mellem offentlig og privat nettoudlandsgæld i årene 2000-2004 fremgår af *tabel 4.9*. Gælden er beregnet som forskellen mellem Færøernes samlede aktiver og passiver i udlandet (netto) - herunder Danmark.

Tabel 4.9. Færøernes nettoudlandsgæld, 2000-2004

	2000	2001	2002	2003	2004
	----- Mio. kr. -----				
Offentlig	3.159	2.860	2.104	3.052	2.956
Privat	-5.617	-6.432	-6.489	-6.471	-6.328
I alt	-2.458	-3.572	-4.385	-3.419	-3.372

Kilde: Hagstova Føroya.

Færøernes situation med nettogæld til udlandet blev i 1998 vendt til et nettotilgodehavende.

Opbygningen af betydelige nettotilgodehavender i udlandet skyldes bl.a. den gunstige udvikling i den færøske økonomi fra 1995 til sidst i 2002, hvor der er betalt af på gælden samtidig med, at den privat sektor har opbygget et betydeligt nettotilgodehavende i forhold til udlandet.

Reduktionen af den offentlige færøske nettoudlandsgæld kan bl.a. tillægges det forhold, at den danske stat i forbindelse med aftalen mellem regeringen og landsstyret af 10. juni 1998 afskrev foreløbig 900 mio. kr. af landsstyrets gæld. Sidst i 2003 blev den offentlige nettoudlandsgæld yderligere nedbragt med 0,5 mia. kr. Det skete ved, at landskassens gæld til den danske stat ekstraordinært blev nedbragt med 1,7 mia. kr., som blev finansieret ved at trække 0,5 mia. kr. på landskassens indestående i Færøernes Landsbank og ved samtidig at optage obligationslån i udlandet for 1,5 mia. kr., hvoraf 0,3 mia. kr. anvendtes til refinansiering af et eksisterende obligationslån.

Den 25. november 2005 indfrie de landsstyret restgælden på det 20-årige annuitetslån. På linie med den førtidige låneindfrielse i 2003 blev restgælden finansieret med obligationsudstedelser. Landsstyrets gæld til staten udgøres dermed af det rente- og afdragsfrie lån på 500 mio. kr., jf. aftalen mellem Den Danske Regering og Færøernes landsstyre af 10. juni 1998.

5. Offentlige finanser

5.1. Indledning

De offentlige finanser på Færøerne omfatter staten, hjemmestyret, kommunerne samt en række offentlige institutioner og fonde.

Fra hjemmestyreordningens indførelse i 1948 til i dag har det færøske hjemmestyre overtaget ansvaret for en stadig større del af de offentlige opgaver på Færøerne. Hvor overtagelsen af et sagsområde er sket som særanliggende, har hjemmestyret samtidig overtaget det fulde økonomiske ansvar for områdets finansiering. Har hjemmestyret derimod overtaget administrationen af et fællesanliggende, finansieres området fortsat delvist af tilskud (bloktilskud) fra den danske stat.

5.2. Statens udgifter mv. på Færøerne

Bloktilskuddet

Regeringen og Færøernes landsstyre indgik i 1987 en aftale om en tilskudsreform, som indebar, at størstedelen af de statslige tilskud i form af refusioner til Færøerne pr. 1. januar 1988 blev omlagt til generelle tilskud (bloktilskud). Det gjaldt bl.a. udgifterne på sundhedsområdet og på undervisningsområdet.

På det sociale område omfattede omlægningen til bloktilskud især udgifterne til driften af sociale institutioner på Færøerne. Det hidtidige refusionssystemet blev alene bibeholdt for en række sociale bistandsydelse (kontanthjælp mv.) samt for pensions- og sikringsydelse (sociale pensioner samt dag-penge ved sygdom og fødsel).

Den 1. juli 1993 blev også refusionerne på det sociale område omlagt til bloktilskud. Refusionssystemet er herefter alene bibeholdt for udgifterne til pensionerede folkeskole-tjenestemænd.

Bloktilskuddet for 1999-2001 blev fastsat 10. juni 1998 ved aftale mellem regeringen og landsstyret. Tilskuddet blev for 1999 aftalt til 932 mio. kr. årligt i reelt niveau, dvs. at tilskuddet herefter blev reguleret med pris- og lønreguleringerne på statens driftsbudget.

Den 21. december 2001 indgik regeringen og landsstyret aftale om, at hjemmestyret overtog sagsområderne den offentlige forsyng og skolevæsenet som særanliggende pr. 1. januar 2002 i medfør af hjemmestyrelovens § 2. Med overtagelsen af sagsområderne har Færøernes hjemmestyre overtaget de med sagsområderne forbundne udgifter. Der blev på den baggrund mellem regeringen og landsstyret aftalt, at bloktilskuddet blev reduceret i overensstemmelse hermed. De to sagsområders andel af bloktilskuddet for 2001 udgjorde i alt 366,4 mio. kr. fordelt med 92,4 mio. kr. til den offentlige forsyng og 274,0 mio. kr. til skolevæsenet. Bloktilskuddet blev for 2002 derefter fastsat til 615,5 mio. kr. Heraf

vedrører 117,0 mio. kr. særforsoegen, 213,3 mio. kr. folkeforsikringen, 283,6 mio. kr. sundhedsvæsenet og 1,6 mio. kr. Færøernes Fiskerilaboratorium.

Efter aftale mellem landsstyret og den danske regering er bloktilskuddet fastfrosset på niveauet for 2002 og således fastsat til 615,5 mio. kr. nominelt årligt i perioden 2003-2006. Tilskuddet reguleres til og med 2006 således ikke med pris- og lønreguleringen på statens driftsbudget. Bloktilskuddet for 2007 fastsættes i løbet af efteråret 2006.

Statens drifts- og anlægsudgifter

De statslige udgifter på Færøerne omfatter bloktilskud, refusion af visse pensionsudgifter og fra 1993 desuden krigspensioner samt udgifter til driften af statslige institutioner på Færøerne, herunder enkelte anlægsudgifter.

Statens drifts- og anlægsudgifter (netto) vedrørende Færøerne i perioden 2002-2006 er vist i *tabel 5.1*. For en mere detaljeret oversigt henvises til *bilag 5.1*.

Tabel 5.1. Statens drifts- og anlægsudgifter på Færøerne. 2002-2006

	2002	2003	2004	2005	2006
	----- Mio. kr. -----				
<i>Tilskud i alt:</i>	725,8	722,3	720,3	717,0	716,4
Bloktilskud.....	615,5	615,5	615,5	615,5	615,5
Krigspensioner	81,8	78,2	73,6	69,0	65,3
Lærerpensioner	13,8	13,1	15,8	15,2	17,0
Andre pensioner	14,7	15,5	16,0	17,3	18,6
<i>Drifts- og anlægsudgifter</i>					
<i>statslige institutioner</i>	237,6	239,6	224,9	241,0	231,2
<i>I alt</i>	963,4	961,9	945,8	958,0	947,6

Anm.: De anførte tal for 2006 er budgettal og skøn.

Kilde: Oplysninger fra statsinstitutioner samt finanslove.

Opgørelsen omfatter alene de direkte udgifter, som staten enten yder som driftstilskud eller udgifter til driften af de statslige institutioner på Færøerne. Indirekte udgifter fx i forbindelse med færingers uddannelse ved uddannelsesinstitutionerne i Danmark og den bistand, som en række danske myndigheder til stadighed yder hjemmestyrets institutioner, indgår ikke i opgørelsen.

Statens og andre offentlige institutioners udlån og garantier

Udover statens direkte drifts- og anlægsudgifter yder KommuneKredit og Fiskeribanken lån og garantier til forskellige formål på Færøerne. Institutionernes nyudlån i årene 2002-2005 og den samlede restgæld på lån pr. 31. december 2002-2005 er vist i *tabel 5.2*. Långivningen fra KommuneKredit sker med garanti fra staten og landsstyret.

Tabel 5.2. Offentlige danske institutioners nye udlån og udlånsrestgæld. 2002-2005

	Nye udlån				Udlånsrestgæld ultimo året			
	2002	2003	2004	2005	2002	2003	2004	2005
	----- Mio. kr. -----							
KommuneKredit.....	0,0	0,0	0,0	0,0	121,9	63,5	52,9	44,3
Fiskeribanken.....	11,0	0,0	8,0	10,0	21,4	19,7	25,6	26,6
I alt	11,0	0,0	8,0	10,0	143,3	83,2	78,5	70,9

Kilde: Regnskaber og oplysninger fra institutionerne.

I aftalen af 10. juni 1998 mellem regeringen og landsstyret blev landsstyrets gæld til staten nedskrevet med 900 mio. kr. Endvidere blev 500 mio. kr. af restgælden hensat som et rente- og afdragsfrit lån. Lånet afskrives, såfremt der efter 20 år ikke er startet en udvinding af råstoffer. Den resterende gæld skulle i henhold til aftalen afvikles som et 20-årigt annuitetslån på 4.023 mio. kr. til en fast årlig rente på 5 pct. Annuiteten var fastsat til 323 mio. kr. årligt.

Ovennævnte aftale giver landsstyret ret til førtidig indfrielse af restgælden helt eller delvis. Sidst i 2003 blev landskassens gæld til den danske stat ekstraordinært nedbragt med 1,7 mia. kr. Nedbringelsen af gælden blev finansieret ved at trække 0,5 mia. kr. på landskassens indestående i Færøernes Landsbank og ved at udstede obligationer for 1,5 mia. kr., hvoraf 0,3 mia. kr. anvendtes til refinansiering af et eksisterende obligationslån.

Den 25. november 2005 indfriede landsstyret restgælden på det 20-årige annuitetslån. På linie med den førtidige låneindfrielse i 2003 blev restgælden finansieret med obligationsudstedelser. Landsstyrets gæld til staten udgøres dermed af det rente- og afdragsfrie lån på 500 mio. kr., jf. aftalen af 10. juni 1998.

5.3. Landskassens økonomi

De budgetmæssige rammer for hjemmestyrets økonomi fastlægges ved lagtingsfinanslov, og de faktiske indtægter og udgifter i et finansår registreres i landskassens regnskab. Tilskuddene fra den danske stat er optaget som indtægt på lagtingsfinansloven, mens udgifterne på de forskellige udgiftsområder opføres brutto.

En oversigt over landskassens samlede indtægter og udgifter i perioden 2002-2006 er vist i *tabel 5.3*. Landskassen drifts-, anlægs- og udlånsaldo er siden 2002 blevet forringet, og har udvist underskud siden 2004.

Tabel 5.3. Landskassens drifts- og anlægsudgifter. 2002-2006

	2002	2003	2004	2005	2006
	Regnskab	Regnskab	Regnskab	Regnskab	Finanslov
	----- Mio. kr. -----				
<i>Indtægter i alt:</i>	3.602	3.568	3.472	3.528	3.565
Indkomstskatter.....	1.675	1.581	1.539	1.508	1.467
Afgifter og told	1.239	1.274	1.259	1.322	1.377
Overførsler fra staten	629	632	633	631	631
Andre indtægter, ekskl. renter..	58	81	41	67	90
 <i>Udgifter i alt:</i>	 3.411	 3.545	 3.624	 3.739	 3.778
Driftsudgifter	3.147	3.192	3.324	3.467	3.487
Anlægsinvesteringer	240	262	228	201	258
Renteudgifter, netto.....	24	91	72	71	33
<i>DAU-saldo</i>	<i>191</i>	<i>23</i>	<i>-152</i>	<i>-211</i>	<i>-212</i>

Kilde: Landskasseregnskaber 2002-2005 og Finanslov 2006.

På finansloven for 2003 var der budgetteret med et overskud på 240 mio. kr. Da landskasseregnskabet forelå viste det et overskud på 23 mio. kr. At overskuddet blev mindre end budgetteret skyldes, at indtægterne var ca. 180 mio. kr. mindre end budgetteret og udgifterne ca. 40 mio. kr. større. Faldet i indtægterne skyldes bl.a. den økonomiske udvikling på Færøerne, men også at Lagtinget har vedtaget skattelettelse på 52 mio. kr. for 2003 og yderligere 71 mio. kr. for 2004. Landsstyrekoalitionen, der siden starten af 2004 har bestået af Socialdemokratiet, Sambandspartiet og Folkeflokket, har i deres regeringsgrundlag anført, at de ønsker at gennemføre skattelettelse for 240 mio. kr. over 4 år. Som det første skridt på vejen er der for 2005 gennemført skattelettelse for 60 mio. kr.

For 2004 blev der på finansloven budgetteret med et underskud på 204 mio. kr., men landskasseregnskabet for 2004 viste et underskud på 152 mio. kr. Det bedre en budgetterede resultatet skyldes primært at skatteindtægterne blev større end forventet.

På finansloven for 2005 var der budgetteret med et DAU-underskud på 228 mio. kr. Landskasseregnskab for 2005 viste et faktisk underskud på 212 mio. kr. Yderligere skattelettelse, der medførte et fald i indtægterne på 42 mio. kr. i forhold til året før, var medvirkende til forværring af DAU-saldoen.

På finansloven for 2006 er der budgetteret med et DAU-underskud på 212 mio. kr., men væsentlig større indtægter end forventet ved vedtagelse af finansloven betyder, at DAU-saldoen for 2006 forventes at balancere eller måske udvise overskud, selv uden ekstraordinære indtægter i form af ekstraordinært udbytte fra Føroya Banki som følge af bankens forberedelser med henblik på landsstyrets privatiseringsplaner, jf. nedenfor.

På baggrund af den positive økonomiske udvikling i første halvdel af 2006, jf. kap. 4, er indtægterne fra skatter og afgifter i første halvdel af 2006 væsentligt højere end forventet med en stigning på mere end 9 pct. i forhold til samme periode året før. Stigningen i indtægterne kan i væsentlig omfang henføres til stigende indtægter fra afgifter som følge af en markant stigning i importen. Alene som følge af stigende indtægter fra skatter og afgifter forventes balance på DAU-saldoen eller et mindre overskud. Hertil kommer en forbedring af DAU-saldoen for 2006 som følge af ekstraordinære indtægter i forbindelse med forberedelsen af Føroya Banki til en privatisering. Banken har med henblik på privatiseringen valgt at tilpasse kapitalgrundlaget ved at udlodde 600 mio. kr. i udbytte til aktionærerne. Finansieringsfonden af 1992 ejer 99,4 pct. af aktierne i Føroya Banki, hvormed mere end 596,5 mio. kr. tilfalder fonden og dermed indirekte Færøernes landsstyre og således bidrager til et positivt DAU-resultat for 2006. Den ekstraordinære indtægter fra Føroya Banke forventes anvendt til nedbringelse af udlandsgælden.

Landskassens indestående i Landsbanki Føroya

I henhold til lagtingslov nr. 31 af 21. februar 1995 om landskassens indlån og lån i Landsbanki Føroya (Færøernes Landsbank) skal landskassen have et indestående på mindst 15 pct. af BNP det foregående år, og landskassens lånoptagelse kan ikke overstige 70 pct. af mindsteindlånet i mere end 6 måneder. Landskassens indestående i Landsbanki Føroya i perioden 2002-2006 og mindstekravet er vist i *tabel 5.4*.

Tabel 5.4. Landskassens indestående i Landsbanki Føroya. 2002-2006

	2002	2003	2004	2005	2006
Landskassens indestående.....	2.401	1.858	1.505	1.302	1.219
Mindstekrav	1.385	1.515	1.485	1.500	1.500
Forskel	1.016	343	20	-198	-281

Anm.: For 2006 indestående maj.

Kilde: Landsbanki Føroya.

Landskassen indestående i Landsbanki Føroya er nedbragt betydeligt siden 2002, som følge af nedbringelse af landsstyrets gæld til staten og forringelser af DAU-saldoen.

Landskassens indestående i Landsbanki Føroya har i dele af 2005 og hidtil i 2006 været under mindstekravet. Landskassen har dog ifølge loven mulighed for i perioder at være under mindstekravet ved lånoptagelse i Landsbanki Føroya, jf. ovenfor.

Landskassens udlån og garantier

Landskassen yder garantiforpligtelser for lån optaget af offentlige institutioner (fx el-selskabet SEV, kommunerne og de offentlige udlånsfonde) samt private erhvervs-virksomheder. Garantierne har de senere år været forholdsvis begrænsede, jf. tabel 5.5.

Tabel 5.5. Landskassens udestående garantier ultimo året. 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
	----- Mio. kr. -----				
<i>Offentlige låntagere i alt:</i>	210	164	122	94	80
Kommunerne.....	152	123	109	92	80
SEV (Elforsyning)	17	12	6	1	0
Telefonvæsenet	10	3	0	0	0
Andre offentlige virksomheder	31	26	7	1	0
<i>Private låntagere i alt:</i>	3	4	0	0	0
<i>I alt</i>	213	168	122	94	80

Kilde: Føroya Gjaldstova.

5.4. Færøske udlånsfonde

Lagtinget vedtog i april 2001 at oprette Vinnuframagrunnurin (Erhvervsfremmefonden) ved en sammenlægning af bl.a. Industriens Udviklingsfond og Industrifonden. Fonden har til formål at yde støtte til tiltag, der kan forbedre det færøske erhvervslivs konkurrenceevne og medvirke til øget internationalisering. Herudover kan fonden yde støtte til specifikke erhvervsfremmetiltag og projekter, der kan føre til et bredere erhvervsliv og øget nytte af viden. Fonden yder ikke lån eller stiller garantier. Ved udgangen af 2005 udgjorde fondens egenkapital 51,8 mio. kr. I 2005 bevilligede fonden 4,7 mio. kr. i støtte mod 5,6 mio. kr. i 2004.

5.5. Kommunernes økonomi

En samlet opgørelse over kommunernes økonomi i perioden 2002-2006 er vist i tabel 5.6.

Kommunerne budgetterer samlet set med et overskud på DAU-saldoen i 2005 og 2006 på henholdsvis 11 og 64 mio. kr. efter at der i 2004 var underskud på 25 mio. kr.

En foreløbig opgørelse fra Hagstova Føroya over de kommunale regnskaber for 2005 viser, at de senere års stigning i drifts- og anlægsudgifterne er stoppet og i stedet er afløst af et mindre fald i udgifterne. De budgetmæssige forudsætninger for kommunerne for 2005 ser således ud til at holde for så vidt angår udgifterne.

Tabel 5.6. Kommunernes økonomi, 2002-2006

	2002	2003	2004	2005	2006
	----- Mio. kr. -----				
<i>Skatteindtægter</i>	1.085	1.099	1.117	1.086	1.172
<i>Drifts- og anlægsudgifter i alt: ...</i>	891	1.011	1.142	1.075	1.108
<i>Driftsudgifter</i>	627	751	783	791	889
<i>Anlægsudgifter</i>	228	236	343	264	205
<i>Renteudgifter, netto</i>	36	24	16	20	14
<i>DAU-saldo</i>	194	88	-25	11	64

Anm.: For årene 2002-2004 regnskabstal. For årene 2005-2006 budgettal.
Kilde: Innlendismålarådö.

Stigende driftsudgifter forventes i 2006 mere end finansieret af en nedgang i anlægs- og renteudgifterne og øgede skatteindtægter.

Den gennemsnitlige kommunale skatteprocent er i 2006 på 20,26 pct. med 15 pct. som den laveste og 24 pct. som den højeste. Kommunerne kan frit fastsætte de kommunale skatte-procenter.

Ved udgangen af 2005 udgjorde de færøske kommuners samlede bruttogæld godt 0,6 mia. kr. Hertil kommer lån til bl.a. el-selskabet SEV, det mellemkommunale renovationsselskab IRF og Tórshavn Havn. De færøske kommuner budgetterer i 2006 med afdrag på gæld på 62 mio. kr. og de samlede kommunale betalinger til renter (netto) og afdrag budgetteres til at udgøre godt 6 pct. af de samlede skatteindtægter. I 1995 var det tilsvarende tal godt 40 pct.

Med den kommunale styrelseslov fra 2000 skal landsstyret ikke længere godkende de kommunale budgetter. For kommuner, hvis nettogæld er større end et års skatteindtægter med en skatteprocent på 23 pct., har landstyret dog hjemmel til at kræve ændringer i budgettet. Kommunerne kan med styrelsesloven fra 2000 uden landsstyrets godkendelse optage nye lån, hvis nettogælden ikke er større end et års skatteindtægter.

5.6. Den samlede offentlige økonomi

Byrdefordelingen mellem staten og hjemmestyret

Byrdefordelingen, der udtrykker fordelingen mellem landskassens og statens samlede drifts- og anlægsudgifter, har tidligere primært varieret i takt med landskassens udgiftsniveau. Et stigende niveau i landskassens drifts- og anlægsudgifter vil medføre, at statens andel, der alene reguleres som det øvrige statsbudget, falder, mens et faldende niveau i landskassens drifts- og anlægsudgifter bevirker, at den statslige andel stiger. Med reduktionen af bloktilskuddet i 2002 blev der ændret væsentlig på byrdefordelingen.

I midten af 1970'erne udgjorde statens andel af statens og landskassens samlede drifts- og anlægsudgifter ca. 40 pct., men var i 1992 faldet til 24 pct. I perioden 1993-1998 har statens andel af statens og landskassens samlede udgifter udgjort mellem 29 og 32 pct. Med reduktionen af bloktilskuddet som følge af hjemmestyrets overtagelse af den offentlige forsorg og skolevæsen pr. 1. januar 2002 er statens andel af statens af landskassens samlede drifts- og anlægsudgifter siden faldet til godt 20 pct., *jf. tabel 5.7.*

Tabel 5.7. Statens og landskassens drifts- og anlægsudgifter. 2002-2006

	2002	2003	2004	2005	2006
	----- Mio. kr. -----				
Landskassen	3.411	3.545	3.624	3.739	3.778
Staten.....	963	962	946	958	948
I alt	4.374	4.507	4.566	4.697	4.726
	----- Pct. -----				
Statens andel.....	22,0	21,3	20,7	20,4	20,1

Anm.: For årene 2002-2005 regnskabstal. For 2006 budgettal.

Kilde: Tabel 5.1 og 5.3.

6. Skatter og afgifter

6.1. Indledning

Sagsområdet skatter og afgifter er overtaget som færøsk særanliggende. Det indebærer, at skatte- og afgiftsbestemmelser fastsættes og administreres af færøske myndigheder. Områdets status som særanliggende medfører samtidig, at de øvrige dele af riget (Danmark og Grønland) sidestilles med det øvrige udland i skatte- og afgiftsmæssig henseende. Færøerne er med i den fællesnordiske dobbeltbeskatningsaftale og Færøerne indgik i 2001 en dobbeltbeskatningsaftale med Grønland, og forventer at indgå dobbeltbeskatningsaftaler med Storbritannien, Holland og Italien i løbet af foråret 2007. Der er ultimo 2001 gennemført en større kapitalvindingsskatte-reform.

Landskassen opkræver indkomstskat, rente- og udbytteskat, meromsætningsafgift (MVG), lønsumsafgift, vejskat (vægtafgift), told- og fremstillingsafgifter, registreringsafgifter og en række andre afgifter. Kommunernes indtægter kommer næsten udelukkende fra indkomstskatter.

6.2. Direkte skatter

De direkte skatter omfatter på Færøerne indkomstbeskatning af personer og selskaber samt rente- og udbytteskat. Der er hverken formueskat eller beskatning af fast ejendom.

Personbeskatning

Grundlaget for indkomstbeskatningen af personer er den skattepligtige indkomst i kalenderåret. For personer med fuld skattepligt omfatter den skattepligtige indkomst al indkomst, uanset om den er oppebåret på Færøerne eller i udlandet (globalindkomsten). Som indkomst betragtes endvidere visse former for naturalydelser (fri bolig og bil mv.), mens lejeværdi af egen bolig ikke beskattes.

Optrækningen af indkomstskat er siden 1984 foregået som kildeskat. Til brug for den endelige ligning indsender skatteyderen i marts måned selvangivelse for det forløbne år. Eventuelle restskatter forfalder til betaling i månederne maj, juni og juli i slutningsåret. Udbetaling af overskydende skat finder sted fra februar.

Med virkning fra 1992 blev der indført et bidrag på 0,5 pct. af den skattepligtige indkomst til en nydannet arbejdsmarkedspensionsordning. Fra den 1. januar 2006 udgør bidraget til arbejdsmarkedspensionsordningen 1,0 pct. Til arbejdsløshedsforsikringsordningen blev der i 1992 samtidig indført (tvungne) bidrag, som siden juli 2004 er fastsat til 1,0 pct. Ingen af disse bidrag kan fradrages ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst.

Personer under begrænset skattepligt betaler 42 pct. af A-indkomsten i skat og 1,0 pct. til arbejdsmarkedspensionsordningen.

For personer, der er fuldt skattepligtige til Færøerne, foretages der i forbindelse med den endelige skatteberegning en række fradrag i den beregnede bruttoskat.

Siden 2002 har grundbeløbet i folkepensionen været skattefrit, samtidig med at folkepensionisterne fra 2002 ikke længere får det særlige pensionsfradrag. Førtidspensionister har et pensionsfradrag på 16.200 kr. for enlige og 10.500 kr. for gifte.

I den beregnede landsskat fradrages der i 2006 et beløb på 5.500 kr. for hvert barn under 18 år. Herudover gives der i den beregnede kommuneskat et fradrag, der størrelsesmæssigt varierer fra kommune til kommune (mellem 2.500 og 5.500 kr.), ligeledes for hvert barn under 18 år. I Tórshavn kommune er fradraget i 2006 på 5.000 kr. pr. barn.

Renter af privat gæld har tidligere kunnet fradrages i den beregnede kommuneskat med 15 pct. af renteudgifterne og i den beregnede landsskat med 33 pct. Den samlede skattemæssige værdi af rentefradraget udgjorde således 48 pct. Det er overladt til ægtefæller selv at foretage en fordeling af renteudgifterne. Med virkning fra 1991 kan renteudgifter kun fradrages, såfremt lånet er optaget til køb, opførelse, istandsættelse eller ombygning af egen bolig, til uddannelsesformål eller til betaling af en afgiven kaution efter lagtingslov om kommuneskat og landsskat § 33, nr. 2, hvis kautionen er aftalt før 3. december 1994 – eller såfremt lånet er optaget inden 18. januar 1991. Samtidig er retten til rentefradrag begrænset til 60.000 kr. pr. person, i særlige tilfælde dog op til 120.000 kr. I 2000 var rentetilskuddet 44 pct. I 2002 blev det sænket til 42 pct., og i 2004 blev det sænket yderligere til 40 pct.

Samlevende ægtefæller er i princippet underlagt sambeskatning, idet manden beskattes af hele sin og hustruens indkomst. Gifte kvinder sættes dog selvstændigt i skat af indkomst ved selvstændig erhvervsvirksomhed og af indkomst ved arbejde uden for mandens erhverv. Fra og med indkomståret 2002 er det blevet muligt for en ægtefælle at overføre et eventuelt uudnyttet bundfradrag ved beregning af landsskatten og kommuneskatten til den anden ægtefælle.

Skatteloftet blev pr. 1. januar 1997 sænket fra 52 pct. til 50 pct. Hertil kommer opkrævningen af de tvungne bidrag til arbejdsløshedsforsikringsordningen, barselsordningen og arbejdsmarkedspensionsordningen, der reelt betyder, at skatteloftet i 2006 vil være 52,6 pct.

Skattereformen 1997

Færøernes lagting vedtog ved årsskiftet 1996/1997 en omlægning af skattesystemet med henblik på en gradvis indførelse af et bruttoskattesystem. Hensigten med reformen var ydermere at få forenklet skattelovgivningen for såvel skatteyderne som skatteadministrationen. Omkring halvdelen af de eksisterende fradrag faldt bort med reformen,

og på længere sigt var det hensigten helt at overgå til en ren bruttobeskatning med landsskattesatser mellem 30 og 35 pct.

En oversigt over gældende fradragmuligheder er vist i *tabel 6.1*.

Tabel 6.1. Oversigt over fradragmuligheder. 2001-2004

	2001	2002	2003	2004
	----- Mio. kr. -----			
<i>Indtægtsfradrag:</i>	254,1	250,3	228,7	221,6
Arbejdsmarkedspensioner	69,5	70,2	61,0	64,0
Ægtefællefradrag	0,4	0,1	0,0
Underskud ved udlejning	1,8	1,3	1,4	0,7
Underskud ved egen virksomhed..	13,2	14,8	15,5	17,7
Tab af udlån, kautioner	1,0	5,0	2,0	0,1
Afskrivninger	1,4	3,1	1,5	0,7
Andre fradrag	8,2	0,8	0,4	0,4
Udlandsfradrag	20,9	9,6	5,0	15,7
Særlig søindkomstfradrag ¹⁾	138,1	145,1	141,8	122,3
<i>Skattefradrag:</i>	218,8	195,7	191,6	192,5
Pensionistfradrag	95,0	23,5	23,5	23,8
Børnefradrag	98,6	125,9	131,5	136,0
Skat betalt i udlandet	25,2	46,3	36,6	32,7

1) For fiskere og sømænd under FAS (Færøernes Internationale Skibsregister) ydes et særligt fradrag på 14 pct. i indkomsten før skatteberegningen, dog maks. 14 pct. af 470.000 kr.

Anm.: Fordelingen er opgjort juni 2006.

Kilde: Toll- og Skattstova Føroya.

Ændringer af skatteskalaen

Lagtinget vedtog den 21. december 2000 forskellige diverse ændringer af skatte-lovgivningen. Ændringerne indebar bl.a., at skatteberegningen for både indkomstkatten til landskassen og indkomstkatten til kommunerne blev ændret ad to gange, første gang i 2001 og atter i 2002.

For landsskattens vedkommende blev bundfradraget hævet og de øverste progressionstrin hævet. Endvidere reduceredes skattesatserne på de tre laveste skalatrin. For den kommunale skatteberegning var der med de vedtagne ændringer alene tale om, at bundfradraget forhøjedes svarende til ændringerne ved beregningen af landsskatten.

Ændringerne medførte et samlet provenutab for land og kommuner på ca. 81 mio. kr. Bundgrænsen eller progressionstrinnene havde ikke været ændret siden indkomståret 1996, hvorfor den reelle lempelse var mindre end tallet umiddelbart antyder.

Målt i procent gav ændringerne de største lettelser til lav- og mellemindkomsterne, men i kroner for indkomster mellem 150.000 og 500.000 kr. Personer med en årlig skattepligtig indkomst på over 540.000 kr. fik ingen skattelettelse.

I april 2003 vedtog et enigt Lagting at lette indkomstskatten med yderligere 123 mio. kr. over to år: 52 mio. kr. i 2003 og 71 mio. kr. i 2004. Skattelettelsen blev gennemført ved igen at forhøje bundfradraget og progressionstrinnene, men herudover også ved at reducere skattesatserne på progressionstrinnene.

Målt i procent medførte ændringerne igen de største lettelser til lav- og mellemindkomsterne, men i kroner for indtægter mellem ca. 170.000 og ca. 640.000 kr. Personer med en årlig skattepligtig indkomst på over 670.000 kr. fik ingen skattelettelse.

Landsstyrekoalitionen, der siden starten af 2004 består af Socialdemokratiet, Sambandspartiet og Folket flokken, har i deres regeringsgrundlag anført, at de ønsker at gennemføre skattelettelser for 240 mio. kr. over 4 år. Som det første skridt på vejen blev det i december 2004 vedtaget at lette indkomstskatten for 2005 med ca. 60 mio. kr. Skattelettelsen blev som senest gennemført ved at forhøje bundfradraget og progressionstrinnene og samtidig reducere skattesatserne på progressionstrinnene.

Beregningen af indkomstskatten til landskassen i 2006 er vist i *tabel 6.2*.

Tabel 6.2. Beregning af indkomstskatten til landskassen. 2006

Ved skattepligtige indk. højere end kr.	men lavere end kr.	betales kr.	af kr.	og pct. af resten
26.000	70.000	0	26.000	7,0
70.000	120.000	3.080	70.000	18,0
120.000	205.000	12.080	120.000	22,0
205.000	...	30.780	205.000	34,0

Indkomstskatten til kommunerne beregnes af samme indkomst som anvendes ved beregningen af landsskatten, idet der for 2006 er et bundfradrag på 26.000 kr. Skatten udskrives med samme procent for alle skatteyderne i kommunen (proportionalbeskatning).

Ved lagtingslov blev der i 1994 fastsat rammer for de kommunale skatteprocenter, således at disse kunne ligge mellem 16 pct. og 23 pct. Fra 2002 er kommunerne ikke længere forpligtet til at have en skatteprocent mellem 16 pct. og 23 pct. Den gennemsnitlige kommunale skattesats er 20,61 pct. i 2006. Laveste kommunale skattesats i 2006 er 15 pct., den højeste 24,0 pct. Kirkeskat opkræves i alle kommuner på nær to. Kirkeskatteprocenten er fastlagt til 0,4 pct. i 2006.

Personlige skatteydere og skattepligtige indkomster

I tabel 6.3. er vist det samlede antal personlige skatteydere fordelt efter størrelsen af de skattepligtige indkomster i 2004 samt de enkelte indkomstgruppers andel af den samlede skattepligtige indkomst. Der forelå ikke en opgørelse for 2005 ved beretningens afslutning.

Tabel 6.3. Det samlede antal personlige skatteydere. 2004

Skattepligtig indk. i 1.000 kr.	Antal personer	Andel i pct.	Skattepligt. indk. i alt	Andel i pct.	I alt skat	Andel i pct.
< 0	85	0,2	-6.750	-0,1	-483	0,0
0	1.090	2,6	0	0,0	-1.601	-0,1
0-100	15.582	37,0	614.772	8,7	76.104	3,1
100-200	10.093	24,0	1.506.894	21,4	419.180	17,2
200-300	8.338	19,8	2.068.010	29,4	744.846	30,5
300-400	4.408	10,5	1.509.481	21,5	607.623	24,9
400-500	1.512	3,6	667.179	9,5	285.702	11,7
500-600	523	1,2	283.485	4,0	126.561	5,2
600-700	211	0,5	135.409	1,9	62.212	2,6
700-800	96	0,2	71.319	1,0	32.112	1,3
800-900	52	0,1	44.311	0,6	21.050	0,9
900-1.000	59	0,1	56.175	0,8	27.374	1,1
1.000-1.500	57	0,1	67.184	0,1	33.448	1,4
1.500-2.000	10	0,0	17.121	0,2	8.515	0,4
>2.000	0	0,0	0	0,0	0	0,0
I alt	42.116	100,0	7.034.590	100,0	2.442.643	100,0

Anm.: Fordelingen er opgjort juni 2006.

Kilde: Toll- og Skattstova Føroya.

Knap 40 pct. af de personlige skatteydere havde i 2004 en skattepligtig indkomst på 100.000 kr. og derunder. Disse skatteydere tegnede sig tilsammen for knap 9 pct. af de samlede skattepligtige indkomster, men kun 3 pct. af skatteprovenuet. Hovedparten af skatteyderne befinder sig i gruppen 100.000-400.000 kr.. Denne gruppe har godt 72 pct. af de skattepligtige indkomster og godt 72 pct. af skatteprovenuet. Knap 6 pct. af skatteyderne tjener mere end 400.000 kr. pr. år og betaler godt 24 pct. af den samlede skat.

Selskabsbeskatningen

Aktieselskaber mv., som er registreret på Færøerne, betragtes som hjemmehørende, og er derved skattepligtige til Færøerne af deres globalindkomst.

Grundlaget for skatteansættelsen af selskaber for et givet skatteår er selskabets indkomst i den regnskabsperiode, der udløber i eller falder sammen med det foregående kalenderår.

Som skattepligtig indkomst betragtes globalindkomsten (dvs. al indkomst uanset oprindelsesland) med fradrag af udgifter, som er anvendt til at erhverve, sikre og vedligeholde indkomsten. Fradragene omfatter således bl.a. løbende driftsudgifter (herunder renter af investerings- og driftsgæld), afskrivninger samt tab og henlæggelser til drifts- og investeringsfond.

Selskabsskatten udgør 49 pct. af den skattepligtige indkomst for selskaber med aktiekapital/anpartskapital på under kr. 80.000. For selskaber med aktie/anpartskapital over kr. 80.000 udgjorde selskabsskatten 27 pct. i 1999. Med virkning fra 2000 blev selskabsskatten sat ned til 20 pct. og med virkning fra 2006 er selskabsskatte sænket yderligere til 18 pct. Provenuet fordeles med 62 pct. til landskassen og 38 pct. til kommunerne.

Eventuelle fremtidige indkomster erhvervet ved produktionen af kulbrinter, og dermed ikke den tilknyttede virksomhed i forbindelse hermed, vil dog fortsat blive beskattet med 27 pct. Provenuet vil alene tilfalde landskassen.

Antallet af skattepligtige selskaber udgjorde 2.149 i regnskabsåret 2004, *jf. tabel 6.4.*

Tabel 6.4. Skattepligtige selskaber. 2004

Skattepligtig indk. i 1.000 kr.	Antal selskaber	Andel i pct.	Skattepligtig indkomst	Andel i pct.
< 0	1.300	60,5	0	0,0
0-50	214	10,1	5.130	0,6
50-100	125	5,8	9.545	1,1
100-200	139	6,5	20.236	2,4
200-300	80	3,7	19.672	2,3
300-400	51	2,4	17.747	2,1
400-500	30	1,4	13.301	1,6
500-1.000	88	4,0	58.767	7,0
1.000-2.000	53	2,5	73.593	8,8
2.000-3.000	21	1,0	50.374	6,0
3.000-4.000	11	0,5	38.576	4,6
4.000-5.000	7	0,3	32.277	3,8
5.000-10.000	17	0,8	108.107	12,9
> 10.000	13	0,6	393.793	46,8
I alt	2.149	100,0	841.118	100,0

Anm.: Fordelingen er opgjort juni 2006.

Kilde: Toll- og Skattstova Føroya.

Heraf havde godt 75 pct. af selskaberne en skattepligtig indkomst på under 100.000 kr., og disse selskaber havde samtidig en andel på under 2 pct. af den samlede selskabsindkomst. Knap 6 pct. af selskaberne havde en skattepligtig indkomst på over 1 mio. kr., men havde over 80 pct. af den samlede skattepligtige selskabsindkomst.

Kapitalvindingsskattereformen 2001

Lagtinget vedtog den 20. december 2001 lov om beskatning af kapitalgevinster (kapitalvindingsskatteloven). Som kapitalgevinster efter kapitalvindingsskatteloven regnes bl.a.:

- 1) Gevinst og tab ved salg og anden afhændelse af aktier, obligationer, investeringsbeviser samt pante- og gældsbreve mv.
- 2) Frigørelse af gæld.
- 3) Købe- og salgsrettigheder til værdipapirer og fordringer omfattet af 1) og 2)
- 4) Udbytte.
- 5) Renteindtægter.

Lovens bestemmelser trådte i kraft den 16. november 2001. Det betyder, at kapitalgevinster og -tab stadfæstet denne dag eller senere skal behandles efter den nye kapitalvindingsskattelov. Samme dato gør sig gældende for renteindtægter tilskrevet og udloddet udbytte efter 16. november 2001 eller senere. Loven af 20. december 2001 indeholdt særlige overgangsregler for salg og afhændelse af værdipapirer nævnt under 1) og som er erhvervet inden 16. november 2001. Overgangsreglerne er beskrevet nærmere i afsnittet om gevinster og tab af aktier, investeringsbeviser m.v.

Formålet med den nye kapitalvindingsskattelov er at sikre en enklere og mere ensartet beskatning af alle former for kapitalindkomst, både beskatningen af det løbende afkast og gevinst/tab ved afhændelse af alle former for kapitalanbringelse.

Alle som har kapitalgevinster skal sammen med den almindelige selvangivelse indlevere en kapitalvindingsskatteopgørelse, hvor alle gevinster og tab, som er skattepligtige i henhold til kapitalvindingsskatteloven lægges sammen og beskattes med 20 pct. for juridiske personer og 35 pct. for fysiske personer.

Gevinster og tab af aktier, investeringsbeviser mv.

Gevinster og tab ved salg og anden afhændelse af aktier, investeringsbeviser mv., som er erhvervet 16. november 2001 eller senere, bliver beskattet som kapitalgevinst i henhold til kapitalvindingsskatteloven som vedtaget december 2001. Kapitalgevinsten er skattepligtig uanset ejertid af aktien eller investeringsbeviset. Tab ved salg og anden afhændelse af aktier, investeringsbeviser mv. kan fratrækkes i anden kapitalvindingsindkomst.

For aktier, investeringsbeviser mv. erhvervet inden 16. november 2001 gjaldt ifølge kapitalvindingskatteloven fra december 2001 særlige overgangsregler, der stort set svarer til de gamle regler i værdipapirhandelsloven. Overgangsreglerne skelnede således også mellem ejertiden, jf. tabel 6.5. Overgangsreglerne er siden ændret væsentligt, jf. afsnittet efter tabel 6.5.

Tabel 6.5. Beskatning af gevinster og tab af aktier, investeringsbeviser mv.

	<i>Mindretsaktionærer (< 25 pct. af aktiekapitalen og ≤ 50 pct. af stemmeretten)</i>	<i>Hovedaktionær (≥ 25 pct. af aktiekapitalen eller > 50 pct. af stemmeretten)</i>
<i>Ejertid mindre end 3 år</i>	Kapitalvindingsindkomst: Selskaber: 20 pct. Personer: 35 pct.	Kapitalvindingsindkomst: Selskaber: 20 pct. Personer: 35 pct.
<i>Ejertid over 3 år, men mindre end 10 år</i>	Skattefri indkomst	Kapitalvindingsindkomst: Selskaber: 20 pct. Personer: 35 pct.
<i>Ejertid over 10 år</i>	Skattefri indkomst	Skattefri indkomst

Med virkning fra 20. maj 2006 er overgangsreglerne i kapitalvindingskatteloven ændret.

Fra lovens ikrafttræden, dvs. fra den 20. maj 2006, og frem til 31. december 2006 vil der ifølge nye overgangsregler være skattefrihed for alle gevinster og tab af gevinster og tab ved afhændelse af aktier, investeringsbeviser m.v. anskaffet før 16. november 2001. Dette gælder både for mindrets- og hovedaktionærer og uanset ejertid.

Fra den 1. januar 2007 aftages skattefriheden for aktier, investeringsbeviser mv. erhvervet inden 16. november 2001 for alle aktionærer uanset ejertid. Skattepligten vil fremover kun gælde for den værdiforøgelse, der konstateres 1. januar 2007 og senere. Til formålet skal værdien af aktier m.v. fastsættes pr. 31. december 2006.

Gevinster og tab af investeringer der er en del af en pensionsordning beskattes ikke efter den nye kapitalvindingskattelov, men beskattes efter særskilt lovgivning og først ved udbetaling af pensionen.

Gevinst og tab af obligationer mv.

Gevinst og tab ved indfrielse, salg og anden afhændelse af obligationer mv. beskattes som kapitalgevinst ifølge kapitalvindingskatteloven. Kapitalgevinster beskattes med 18 pct. for juridiske personer, for fysiske personer er skattesatsen 35 pct.

For fysiske personer gælder, at kun samlede gevinster over 10.000 kr. skal medregnes ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst efter kapitalvindingskatteloven.

Der er kun fradragsret for tab af obligationer, gældsbreve og pantebreve, som er registreret i en værdipapircentral.

Udbytte

Udbytte, som er udloddet 16. november 2001 eller senere, beskattes med 18 pct. for juridiske personer og 35 pct. for fysiske personer. Det gælder uanset om udbyttet er udloddet af færøsk eller udenlandsk selskab.

For udloddet udbytte før den 16. november 2001 sondres mellem udbytte fra henholdsvis færøske og udenlandske selskaber. Udbytte, som er udloddet af færøske selskaber inden 16. november 2001, beskattes for både juridiske og fysiske personer med 35 pct. Udbytte fra udenlandske selskaber beskattes som almindelig skattepligtig indkomst.

Både før og efter 16. november 2001 var det ved kapitalvindingsskatteovens ikrafttræden den 20. december 2005 gældende, at selskaber og fonde, som var fuldt skattepligtige på Færøerne, og som ejede 25 pct. eller mere af aktiekapitalen/indskuds-kapitalen i det udloddende selskab, ikke skulle betale skat af udbyttet. Med virkning fra 20. maj 2006 er kravet om 25 pct.'s ejerskab for skattefritagelse aftaget.

Renteindtægter og -udgifter

Fra den 16. november 2001 skal fysiske personer og dødsboer ved opgørelsen af kapitalindkomst medregne alle renteindtægter af indestående i færøske og udenlandske pengeinstitutter/postgiro, renter af private udlån fra personer eller selskaber, renter af færøske og udenlandske pante- og gældsbreve og obligationer. Renteindtægterne beskattes med 35 pct. For juridiske personer er renteindtægter almindelig skattepligtig indkomst og medgår ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst. Renteindtægter fra før den 16. november 2001 blev beskattet efter en særlig renteskattelov (med 35 pct.), som blev ophævet med vedtagelsen af den nye kapitalvindingsskattelov.

Med ikrafttræden af ændringen af kapitalvindingsskatteoven den 20. maj 2006 kan privatpersoner med virkning fra indkomståret 2006 og frem fratække renteudgifter af lån optaget i forbindelse med køb af værdipapirer. Renteudgifterne kan kun fratækkes i positive kapitalgevinster. Renteudgifterne kan fremføres i op til 5 år.

Erhvervsmæssig virksomhed

Hvis der er tale om, at virksomheden handler med værdipapirer udelukkende med salg for øje (har handel med værdipapirer som en næringsvej), skal gevinst eller tab alene medregnes ved opgørelsen af virksomhedens almindelige skattepligtige indkomst.

6.3. Indirekte skatter

De indirekte skatter er kendetegnet ved, at den skatteudløsende begivenhed er produktion eller omsætning af varer eller tjenester. På Færøerne omfatter de indirekte skatter meromsætningsafgift (MVG), told, fremstillingsafgifter, lønsumsafgift, vægtafgift (vej-skat), registreringsafgift på motorkøretøjer, rejseafgift, olieafgift, arveafgift samt andre former for punktafgifter.

Merværdiafgift (MVG)

Varer og arbejds- og tjenesteydelser pålægges en merværdiafgift på 25 pct., idet der dog er en række undtagelser. Indførelse af MVG har for visse varegrupper betydet prisstigninger, idet varerne tidligere var belagt med en særlig lav importafgift, mens andre varer er faldet i udsalgspris, fordi disse varegrupper havde været belagt med særligt høje indførselsafgifter.

Fremstillingsafgifter

Der er fastsat produktionsafgifter på øl, sodavand, chokolade og sukkervarer. Produktion af berusende drikke var indtil 1980 forbudt på Færøerne. I 1980 blev forbudet lempet, således at de færøske bryggerier fik tilladelse til at fremstille øl, som indeholder indtil 4,6 vægtprocent alkohol. Der er fastsat en produktionsafgift for sådant øl, omtrent svarende til indførselsafgiften.

Lønsumsafgift

Lønsumsafgiften opkrævedes første gang i 1994. Afgiften opkræves fra følgende virksomhedstyper:

- Lægevirksomhed, tandlæge- og anden dentalvirksomhed, kiropraktik, fysioterapi og anden egentlig sundhedspleje.
- Forsikringsvirksomheder.
- Bank-, sparekasse- og finansieringsvirksomhed.

Afgiftsgrundlaget for de førstnævnte virksomheder er lønsummen med tillæg af overskud eller fradrag af underskud af selvstændig virksomhed, mens det de to andre grupper er virksomhedens lønsum i afgiftsperioden. Afgiften er 2,5 pct. af afgiftsgrundlaget for virksomheder indenfor sundhedsområdet, og 5 pct. for de to sidstnævnte grupperinger.

Vejskat (vægtafgift)

Med hjemmel i en lagtingslov fra 1982 om vægtafgift af motorkøretøjer mv. opkræves en årlig afgift af motorkøretøjer indregistreret på Færøerne. Afgiftssatsen varierer – ud over med motorkøretøjets vægt – for de forskellige typer af køretøjer (personbiler, hyrevogne, busser, vare- og lastvogne mv.) Af afgiftspligtige køretøjer, der er indrettet til at benytte anden driv-kraft end benzin, svares tillige en udligningsafgift.

Registreringsafgift (motorkøretøjer)

Registreringsafgiften på motorkøretøjer blev indført i efteråret 1986 til afløsning af den tidligere indførselsafgift på motorkøretøjer. Lagtingsloven om registreringsafgift blev ændret i februar 1995. Med ønsket om at fremme bilsalget og dermed landskassens indtægter ændredes beregningsgrundlaget for afgiften, så afgiften nu er en ren værdiafgift.

Arveafgift

Afgiftsgrundlaget er fastlagt i en ældre lovgivning og beregnes efter mere lempelige regler end den danske arveafgift. Afgiften opkræves af skifteretten (Sorenskriveren). Landsstyret fremsatte i efteråret 1994 og igen i foråret 1996 forslag om forhøjelse af arveafgifterne, men forslagene mødte modstand i Lagtinget blev i begge tilfælde forkastet.

Olieafgift

I oktober 1986 blev der indført en særlig afgift på brændselsolie mv. Provenuet ved afgiften tilfalder landskassen. Frem til april 2000 var der tale om en variabel olieafgift, idet olieafgiften var fastlagt til 0,95 kr. pr. liter, men blev reguleret alt efter om salgsprisen på olie, inkl. afgift, var over eller under 2,45 kr. For hver øre salgsprisen kom op over hhv. ned under 2,45 kr., blev afgiften mindsket hhv. forhøjet med 0,5 øre. Olieafgiften er nu ved lov fastlagt til 0,80 kr. pr. liter.

Rejseafgift

Afgift på udlandsrejser fra Færøerne blev indført med virkning fra juni 1987. Afgiften blev i 1994 nedsat fra 300 til 120 kr. Landsstyret har tilkendegivet, at en yderligere nedsættelse af afgiften kan komme på tale i løbet af 2006 eller 2007.

6.4. Opkrævede skatter og afgifter

Det samlede skatte og afgiftsprovenu i årene 2001-2005 fordelt på hovedtyper er vist i *tabel 6.6.*

Tabel 6.6. Samlet skatte- og afgiftsprovenu. 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
	----- Mio. kr. -----				
<i>Indkomstskatter:</i>	2.618	2.751	2.726	2.673	2.667
Landsskat	1.284	1.415	1.358	1.320	1.321
Kommuneskat	992	1.036	1.103	1.104	1.133
Selskabsskat	208	189	199	173	169
Kulbrintesk, personer	17	20	7	5	2
Renteskat	48	34	0	0	0
Udbytteskat	59	48	0	0	30
Kapitalindvindingskat.....	0	0	51	62	0
Pensionsafgift (35 pct.)	10	9	8	9	12
<i>Afgifter:</i>	1.355	1.486	1.516	1.406	1.462
MVG	903	998	1.061	941	989
Told	188	198	192	204	184
Fremstillingsafgift	16	18	18	18	19
Olieafgift	81	82	60	68	64
Vejskat	42	45	49	50	52
Afg. på finansielle aktiviteter ..	-4	1	0	0	0
Lønsumsafgift	11	11	12	12	13
Rejseafgift	10	11	11	11	12
Registreringsafgift.....	79	82	77	68	92
Arveafgift	3	4	4	3	5
Indbetaling til barselsordning..	16	29	29	29	30
Diverse øvrige afgifter	10	7	3	2	2
<i>I alt</i>	3.973	4.237	4.242	4.079	4.129

1) Skat af indkomst i forbindelse med forundersøgelser og anden tilknyttet aktivitet i forbindelse med kulbrinteefterforskning ved Færøerne.

Anm.: Fordelingen er opgjort juni 2006.

Kilde: Toll- og Skattstova Føroya.

6.5. Skatte- og afgiftstrykket

Færøernes Statistik opgjorde i 2003 skattetrykket (skatter i pct. af BNP i markedspriser) i til 46,5 pct., mod 50 pct. i 1997.

7. Infrastruktur og turisme

7.1. Indledning

Der er gennem en lang årrække investeret i en udbygning og modernisering af trafikforholdene på Færøerne og kommunikationsforbindelserne til omverdenen.

Udbygningen er gennemført for at skabe de bedst mulige forudsætninger for en fortsat erhvervsmæssig og befolkningsmæssig udvikling, som også omfatter øernes mindre lokalsamfund.

7.2. Vejnettet og motorkøretøjer

Vejnettet

Landsverk (Landsingeniøren) anlægger og vedligeholder landsvejnettet, mens bygdevejene anlægges og vedligeholdes af kommunerne. Landskassens udgifter til veje og tunneller finansieres ved bevillinger på de årlige lagtingsfinanslove. Landskassens udgifter til veje og tunneller har de seneste fem år været på godt 100 mio. kr. årligt, *jf. tabel 7.1.*

Tabel 7.1. Landskassen udgifter veje og tunneller. 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
	----- Mio. kr. -----				
Nyanlæg af veje og tunneller.....	59,7	53,0	38,9	31,8	69,5
Stenbrud og asfaltværk.....	-5,9	-3,2	3,4	8,4	-5,7
Vedligeholdelse og forbedringer	45,5	57,9	49,3	52,0	47,6
Værksteder og maskiner mv.....	1,0	-5,7	-4,6	-5,6	12,6
Færgelejer.....	1,2	2,4	1,5	0,9	1,3
I alt	101,5	104,4	88,5	87,5	125,3

Kilde: Landsverk.

Det samlede landsvejnet (inkl. tunneller) på Færøerne er på ca. 470 km, heraf er 99,5 pct. asfalteret vej.

I december 2002 blev Vágatunnelen – der forbinder Vágur med Streymoy – indviet. Tunnelen kostede 240 mio. kr. og er 4,9 km lang. Anlægget er dels finansieret over finansloven, dels gennem lån, hvis tilbagebetaling finansieres via brugerbetaling.

Den 29. april 2006 åbnede tunnelen til Klaksvik, og der er dermed skabt et sammenhængende vejnet mellem størstedelen af Færøerne. Suðuroy og Sandoy er således de eneste større færøske øer, der ikke er en del af det sammenhængende vej og tunnelsystem. Nordoyatunnelen er 6,3 km lang har kostet 355 mio. kr. Finansieringen er sket ved et indskud på 235 mio. kr. fra landskassen. Restbeløbet lånefinansieres og tilbagebetales via brugerbetaling.

Motor køretøjer

Antallet af motor køretøjer har været jævnt stigende over årene i takt med den økonomiske vækst og udbygningen af vejnettet, *jf. tabel 7.2.*

Tabel 7.2. Antal indregistrerede motor køretøjer ultimo året. 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
	----- Antal køretøjer -----				
Personbiler.....	15.598	16.356	16.993	17.420	18.040
Last- og varevogne.....	3.522	3.769	3.918	4.005	4.017
Påhængsvogne.....	1.353	1.502	1.638	1.746	1.868
Busser.....	176	191	201	207	214
Hyrevogne.....	95	90	92	93	100
Motorcykler.....	213	254	378	498	567
I alt.....	20.957	22.162	23.220	23.969	24.806

Kilde: Landfogeden på Færøerne og Akstovan (Biltilsynet på Færøerne).

Der blev i 2005 indregistreret i alt 2.210 nye motor køretøjer. I 2004 var det tilsvarende tal 1.764.

Den kollektive persontransport på Færøerne varetages af det offentlige busselskab Bygdaleiðir, der betjener 20 busruter, samt af et antal private busselskaber. Godstransporten til lands varetages af private vognmandsfirmaer, men også det landsejede rederi Strandfaraskip Landsins har godstransportopgaver mellem byggerne.

7.3. Havne, skibsflåden og skibstransport

Havne

Havne og landingspladser på Færøerne bygges og drives som hovedregel af kommunerne. Landskassen yder dog i visse tilfælde tilskud og støtte, når det drejer sig om havneanlæg, der skal betjene landets bil- og passagerfærger.

I 2005 var de samlede investeringer i havneudbygninger og vedligeholdelse af disse 27,1 mio. kr., *jf. tabel 7.3*, heraf udgjorde landskassens andel ca. 3 mio. kr.

Tabel 7.3. Samlede investeringer i havne og landingspladser. 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
	----- Mio. kr. -----				
Større havne inkl. byggermodning....	43,3	62,1	72,9	107,7	21,6
Mindre havne og landingspladser....	14,3	4,8	5,4	9,9	5,5
I alt.....	57,6	66,9	78,3	117,6	27,1

Kilde: Landsverk.

De 4 største havne er Tórshavn, Runavík, Fuglafjørður og Klaksvík.

Skibsflåden

Størstedelen af den færøske skibsflåde udgøres af fiskerflåden, *jf. tabel 7.4*. Antallet af fiskeriskibe har de seneste år stabiliseret sig efter markante fald igennem 1990'erne. Da den Færøske fiskeflåde var størst i 1988 udgjorde den 267 fartøjer. Mens antallet af fiskeriskibe er faldet, så er der ikke sket en tilsvarende tilpasning i fiskerflådens størrelse målt i BRT. I 1988 var den samlede fiskerflåde på 64.400 BRT eller stor set det samme som i 2001-2003. I takt med at mindre både har forladt fiskerflåden, så er de blevet erstattet af færre men tilsvarende større skibe.

Tabel 7.4. Skibsflåden på Færøerne i antal og 1.000 BRT. 2001-2005

	2001		2002		2003		2004		2005	
	Antal	BRT	Antal	BRT	Antal	BRT	Antal	BRT	Antal	BRT
Fiskeriskibe	185	61,0	186	69,5	186	69,7	158	78,0
Fragtskibe	19	10,1	20	11,1	21	12,1	15	48,9
Passagerskibe	11	16,5	12	14,4	12	54,1	10	56,7
Sandbåde	11	2,8	11	3,3	11	3,3	7	3,1
Tankskibe	2	1,5	2	1,8	2	1,8	2	2,0
Forskningskibe.	1	0,5	1	0,5	1	0,5	1	0,7
Redningskibe ...	4	1,2	4	2,6	4	2,6	2	2,0
Andre	13	2,9	15	1,5	29	6,6	54	23,3
I alt	246	96,5	251	104,7	266	150,7	249	214,7

Anm.: Der foreligger ikke tal for skibsflåden på Færøerne i 2004 som følge af overgang til ny opgørelsesmetode. Tallene for antal BRT i 2005 er således ikke helt sammenlignelige med tallene for 2001-2003. Opgørelsen omfatter kun skibe over 20 BRT.

Kilde: Hagstova Føroya.

Skibstransport

Færgeforbindelsen mellem øerne varetages næsten udelukkende af det offentlige gennem Strandfaraskip Landsins (Strandferðslan), der betjener 8 ruter.

Fragt- og passagertrafikken til og fra Færøerne varetages af private danske, islandske og færøske rederier. Rederiet Smyril Line besejler Færøerne med færgen Norröna, som har plads til 1.482 passagerer og 800 personbiler. Færgen anvendes også til fragttransport. Udover at sejle mellem Færøerne og Danmark sejler færgen også til Bergen i Norge, til Lerwick på Shetlandsøerne og til Seyðisfjørður i Island.

7.4. Luftfart

Statens Luftfartsvæsen forestår driften af Vágar lufthavn, men den ventes overdraget til Færøerne i løbet af 2006. Landingsbanen planlægges i den forbindelse udbygget fra 1.250 meter til 1.600 meter og terminalområdet udbygget med 5.700 m². De forventede omkostninger til opdateringen af lufthavnen er anslået til 365 mio. kr.

Vágar Lufthavn er den eneste lufthavn på Færøerne. Der er herudover 12 helikopterlandingspladser, bl.a. på de mest afsides beliggende øer og bygder. Landingspladserne er anlagt og ejet af Færøernes landsstyre og beflyves af Atlantic Airways. I 2005 gjorde knap 6.000 personer brug af muligheden for at flyve med helikopter mellem øerne.

Ruten mellem Færøerne (Vágar) og København beflyves af de færøsk ejede selskaber Atlantic Airways og FaroJet. Antallet af flypassagerer til og fra Færøerne er steget betydeligt de senere år og især i 2005, hvor fremgang i det samlede passagerantal var 8,3 pct., jf. tabel 7.5. Fremgangen i det samlede passagerantal ser ud til at fortsætte i 2006, hvor der for årets første syv måneder er tale om en stigning på 11,5 pct. i forhold til 2005. For juli 2006 har stigningen i passagerantallet været 16 pct. i forhold til samme måned i 2005. Udviklingen skal ses i lyset af de senere års økonomiske fremgang.

Tabel 7.5. Flypassagerer til og fra Færøerne. 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
----- Antal personer -----					
<i>Ankommet fra:</i>					
Danmark.....	63.761	65.757	66.165	69.176	75.791
Norge.....	999	1.373	1.433	1.877	1.758
Island.....	4.759	4.676	5.870	5.790	6.621
Storbritannien.....	5.501	4.091	5.670	4.018	4.167
Andre lande.....	707	533	653	596	853
I alt.....	75.727	76.430	79.791	81.457	88.190
<i>Afrejst til:</i>					
Danmark.....	64.294	65.719	66.409	70.353	75.777
Norge.....	1.230	1.372	1.516	1.458	1.863
Island.....	4.682	4.806	5.807	5.614	6.746
Storbritannien.....	5.104	4.142	5.575	3.894	3.900
Andre lande.....	762	531	758	904	815
I alt.....	76.072	76.570	80.065	82.223	89.101
Passagerer i alt.....	151.799	153.000	159.856	163.677	177.291

Kilde: Statens Luftfartsvæsen.

Antallet af passagerer med det færøske flyselskab Atlantic Airways, der blev oprettet i 1987 og startede med flyvninger mellem Færøerne og København i 1988, er steget jævnt gennem en lang periode. Selskabet havde i 1998 ca. 75.000 passagerer i 2005 var antallet steget til over 160.000, (inkl. helikopterflyvninger på Færøerne).

Atlantic Airways ejer medio 2006 fire fly af typen BAae 146-200, og her derudover lejet to fly, så selskabet har i alt seks fly, der servicerer Atlantic Airways rutenet med

tilhørende charteropgaver. Flyene kan medbringe mellem 84-94 passagerer. Atlantic Airways råder desuden over to helikoptere; henholdsvis en Bell-212 og en Bell-412.

Atlantic Airways har indgået flere aftaler om flyvninger i udlandet det kommende år; bl.a. har selskabet indgået en aftale med Aker Stord i Norge om flyvning af et stort antal personer frem til efteråret 2007 i forbindelse med Norsk Hydros udbygning af gasproduktionen i Molde. Kontrakten skønnes at have en værdi på mellem 60 og 100 mio. kr.

Fremgangen i passagertallet for Atlantic Airways kan aflæses i selskabets regnskaber for de senere år. Omsætningen er steget fra 199 mio. kr. i 2003 til 380 mio. kr. i 2005, hvor selskabet havde et rekordstort overskud efter skat på knap 20,7 mio. kr. Personalet er samtidig vokset fra 93 årsværk i 2003 til 160 i 2005. Selskabet vurderer, at antallet af flyvetimer vil stige med 30 pct. i 2006, og at der vil være beskæftiget 200 personer i højsæsonen.

En medvirkende årsag til det stigende antal passagerer har været, at der de senere år er åbnet en række nye flyruter til bl.a. Island og Norge (Stavanger og Oslo), samt en øget intensitet i flyvningerne til Danmark, bl.a. til Billund og Aalborg. I sommeren 2001 påbegyndte Atlantic Airways flyvning til og fra England (Stanstead lufthavnen ved London) og udvidede fra sommeren 2002 med flyvninger til Oslo i Norge i sommerperioden. I sommerperioden flyves desuden til Stavanger. Ruten mellem Færøerne og Island beflyves efter aftale med Icelandair alene af Atlantic Airways. Fra sommeren 2006 flyves også til Shetlandsøerne fra Færøerne og Atlantic Airways er desuden startet op med 2 ugentlige afgang mellem Shetlandsøerne og London. Endvidere er det nu muligt med en mellemlanding på Færøerne, at flyve mellem Danmark (København og Billund) og Island med Atlantic Airways.

Den 15. maj 2006 påbegyndte det nye færøske selskab FaroeJet ruteflyvning mellem Færøerne og København med én daglig returflyvning, som i sommerperioden udvides til to returflyvninger. FaroeJet har leaset et fly af typen British Aerospace Avro RJ100 med plads til 94 passagerer for en periode på 5 år, men har planer om yderligere ét fly. Selskabet har en aktiekapital på 25 mio. kr. og 950 aktionærer bestående af større og mindre private virksomheder samt privatpersoner. FaroeJet har som mål, at have 30 pct. af markedet (regnet ud fra 2004-tal) på ruten mellem Færøerne og København.

7.5. Turisme

I 2004 var der godt 100.000 overnatningsdøgn på de færøske hoteller, vandrehjem mv., jf. tabel 7.6. Der har således været en betydelig stigning siden 1993, hvor antallet af overnatningsdøgn var godt 52.000.

Hovedparten af de besøgende på Færøerne kommer fra Danmark, jf. tabel 7.6. I 2004 udgjorde danske besøgende således 34 pct. af de overnattende gæster på Færøerne.

Der er i højsæsonen godt 1.200 sengepladser til rådighed på de færøske hoteller og vandrehjem mv. I 1999 åbnede et nyt og moderne vandrehjem i Tórshavn med 98 sengepladser, men på samme tid lukkede et ældre vandrehjem så antallet af sengepladser forblev stort set uændret. I 2004 og i 2006 er to mindre hoteller åbnet i Tórshavn.

Tabel 7.6. Overnattende gæster (hotel, vandrehjem mv.) på Færøerne. 2002-2004

	2002		2003		2004	
	Antal	Andel i pct.	Antal	Andel i pct.	Antal	Andel i pct.
Færøerne.....	26.305	28,7	24.404	27,1	30.669	30,6
Danmark.....	37.933	41,4	31.571	35,1	34.472	34,3
Norge.....	7.867	8,6	11.103	12,3	12.006	12,0
Island.....	3.482	3,8	5.252	5,8	6.345	6,3
Storbritannien.....	4.642	5,1	4.821	5,4	4.095	4,1
Tyskland.....	2.558	2,8	4.147	4,6	3.477	3,5
Sverige.....	1.999	2,2	2.052	2,3	1.949	1,9
Andre lande.....	6.939	7,6	6.618	7,4	7.370	7,3
I alt.....	91.725	100,0	89.968	100,0	100.383	100,0

Anm.: Stigningen i antal overnatninger fra 2003 til 2004 kan delvis forklares ved, at et af hotellerne i en årrække har opgivet antal personer i stedet for antal nætter. Der foreligger ikke oplysninger for 2005.

Kilde: Hagstova Føroya.

Antallet af rejsende til Færøerne ad søvejen er steget fra 13.500 i 1997 til godt 30.200 i 2005. Den markante stigning skyldes bl.a., at Smyril Line, som sejler mellem Hanstholm og Tórshavn med færgen Norrøna, siden 1998 har sejlet denne rute året rundt. Tidligere blev der udelukkende sejlet mellem Danmark og Færøerne i sommermånederne. Om sommeren blev der ligeledes sejlet til Norge (Bergen), Shetlandsøerne og Island (Seyðisfjörður). Dertil kommer, at Smyril Line i april 2003 indsatte en ny og betydelig større færge til sejladsen på ruterne i Nordatlanten.

Færgen har i vinteren 2003/2004, udover at sejle mellem Færøerne og Danmark, også sejlet fra Færøerne til Norge og Shetlandsøerne og siden vinteren 2004 også til Island. Smyril Line har annonceret, at man vil ophøre med at sejle til Shetlandsøerne i 2007 og i stedet for påbegynde at sejle til Skotland.

Krydstogtskibe et blevet en stadig større del af den færøske turisme. Antallet af krydstogtskibe der besøger Færøerne er steget støt de senere år. I 2004 aflagde 45 skibe med 20.350 passagerer besøg på Færøerne, og i 2006 forventes ca. 40 krydstogtskibe med ca. 23.000 passagerer at anløbe Færøerne. Disse passagerer regnes ikke med i de nævnte statistikker, da passagererne på krydstogtskibene ikke overnatter på Færøerne. Krydstogtskibene ankommer typisk om morgenen, hvorefter der arrangeres diverse ture til attraktioner på Færøerne, for så at sejle videre samme aften.

Landsstyret har for at fremme turisterhvervet bl.a. bevilliget 9,3 mio. kr. på finansloven for 2006 til Færøernes Turistråd (Ferðaráð Føroya). Færøernes Turistråd, der er en institution under Landsstyreområdet for erhvervsanliggender, har til formål at udvikle og markedsføre Færøerne som turistmål.

I forbindelse med det stigende antal turister er der de seneste år gjort en betydelig indsats for at forbedre Færøerne som turistmål. Der er bl.a. oprettet en række lokale turistkontorer (Kunningarstovar). Der er i alt syv turistkontorer spredt over øerne. Turistkontorerne er delvist støttet af Færøernes Turistråd. Der er således gennem de seneste år taget både offentlige og private initiativer med henblik på at øge tilbudene til turister. Der er således øgede muligheder for vandre- og rideture i fjeldene, fiskeri, sejlture mv., ligesom der er en stadig større aktivitet på det kulturelle område.

7.6. Postvæsen

Postvirksomhed varetages på Færøerne af Postverk Føroya, der er et aktieselskab ejet af landsstyret. Udviklingen i Postverk Føroyas virksomheden i perioden 2001-2005 er vist i tabel 7.7.

Tabel 7.7. Udviklingen i postvirksomheden. 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
	----- 1.000 stk. -----				
Indbetalinger	925	902	789	732	608
Udbetalinger.....	65	63	56	55	38
Rekommanderede breve.....	18	16	13	13	13
Afsendte pakker	68	59	51	46	43
Modtagne pakker	149	139	128	122	115
Færøske aviser	1.585	1.411	1.365	1.300	830
Brevforsendelser	8.342	8.302	8.329	8.174	7.555
Adresseløse forsendelser.....	2.653	2.237	3.189	3.272	3.212

Kilde: Postverk Føroya.

7.7. Radio- og Telekommunikation

Lovgivnings- og myndighedskompetencen på radio- og telekommunikationsområdet er efter aftale mellem den danske regering og det færøske landsstyre overdraget til hjemmestyret. Det overordnede arbejde med frekvensplanlægning, frekvenskoordinering og internationalt samarbejde er dog fortsat et fællesanliggende.

Telekommunikationsloven

Det færøske radio- og telekommunikationsmarked reguleres i henhold til lagtingslov nr. 79 af 23. maj 1997 om telekommunikation, som er ændret ved lagtingslov nr. 176 af 21. december 2001. Lovens formål er bl.a., at:

- Tilgodese telekommunikationsbehovet på Færøerne.
- At fremme en fornuftig brug af ressourcerne.
- At skabe betingelser for fri konkurrence på telekommunikationsområdet.

Det er ifølge loven Fjarskiftiseftirlitið (Telestyrelsen), der forestår forvaltningen af radio- og telekommunikation på Færøerne.

Fjarskiftiseftirlitið er en styrelse under landsstyreområdet for erhvervsanliggender, hvis opgave bl.a. er at medvirke aktivt til at skabe gunstige rammebetingelser for konkurrence på radio- og telekommunikationsmarkedet, så brugerne får adgang til et betydeligt udbud af telekommunikationstjenester til lave priser med høj kvalitet. Fjarskiftiseftirlitið udøver tilsyn og fastsætter administrative regler i henhold til lovgivningen.

I international sammenhæng er Færøerne i ITU (International Telecommunication Union) registreret som en territorial administration (områdeforvaltning), og Færøerne samarbejder direkte med ITU. Fjarskiftiseftirlitið deltager sammen med danske IT- og Telestyrelsen og Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling i møder mv. indenfor ITU.

Liberaliseringen af markedet

Liberaliseringen af det færøske telemarked startede i 1997 med vedtagelsen af Teleloven. I 1999 fik de første teleudbydere koncession, og en lang række transmissionsvirksomheder, telefoncentraler og ejerforeninger mv. har siden fået koncession.

Transmissionsvirksomhed mv.

Inden for radiofoni er der tre større kanaler på Færøerne. Útvarp Føroya (Færøernes Radio), Rás 2 og Lindin. Alle benytter analoge sendere.

På fjernsynsområdet er der udover det landsdækkende Sjóntvarp Føroya (Færøernes Fjernsyn) flere kabelnet i forbindelse med ejerforeninger. Herudover udbyder Televarpið, som er ejet af Føroya Tele, tjenester på et digitalt jord-sendenet (DVB-T). Omkring 80 pct. af øerne er dækket af nettet.

Telekommunikationstjenester

En række selskaber udbyder internettelefoni på Færøerne, med Føroya Tele som det dominerende selskab med en markedsandel på knap 70 pct. Bredbåndsdækningen på Færøerne er på over 95 pct.

På mobiltelefoniområdet er der to selskaber Føroya Tele og Kall. Føroya Tele har også på dette område en markedsandel på knap 70 pct.

Føroya Tele og Kall yder også udlandstelefonitjenester. Prisniveauet på Færøerne for udlandsforbindelse svarer til niveauet i de øvrige nordiske lande.

Færøernes forbindelse med udlandet

Færøerne er på telekommunikationsområdet forbundet med udlandet via søkabel (CANTAT-3 og FARICE-1) og satellit. FARICE-1 kabelet, der ligger mellem Island og Skotland via Færøerne, blev taget i brug 1. marts 2004. Med kablet blev driftsikkerheden forbedret væsentligt og transmissions-kapaciteten øget med 10 gange.

Teletænastan (TeleServe), Føroya Tele, El&Tele og Vikmar er leverandører af satellit-tjenester. Der er de sidste år sket en fortsat udvikling af tjenesterne, og priserne er faldet i takt hermed til gavn for især søfolk og andre erhverv på havet.

7.8. El-forsyning

Det fælleskommunale elselskab SEV forestår produktion og salg af elektricitet på Færøerne. I 2005 producerede selskabet 245 mio. kWh. eller 1½ pct. mindre end i 2004, jf. tabel 7.8.

Tabel 7.8. El-produktion på Færøerne. 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
	----- Mio. kWh -----				
Vandkraft.....	76,0	95,9	85,7	94,4	99,0
Diesekraft.....	154,8	143,2	160,3	147,0	135,6
Vindkraft.....	0,5	0,6	3,0	7,5	10,3
I alt.....	231,3	239,7	249,0	248,9	244,9

Kilde: Elselskabet SEV.

Godt 40 pct. af produktionen er baseret på vandkraft, mens den øvrige produktion sker på dieseldrevne værker og vindmøller.

Knap 5 pct. af den samlede el-produktion på Færøerne var i 2005 baseret på vindkraft, mod godt 20 pct. i Danmark. Et privat firma opstillede i 2003 tre møller á 660 kW i samarbejde med SEV og yderligere tre møller á 660 kW i 2005. De seks vindmøller forventes i 2006, at give en samlet årsproduktion på omkring 15 mio. kWh. eller godt 6 pct. af Færøernes samlede el-produktion.

En almindelig husholdning på Færøerne betaler en fast afgift på 600 kr. årligt og 1,39 kr./kWh (inkl. merværdiafgift). Det er mindre end i Danmark. Industrivirksomheder betaler 0,64 kr./kWh (ekskl. merværdiafgift) samt en fast årlig afgift på 9.080 kr., hvilket er noget højere end i Danmark.

Salget af elektricitet fordelte sig i 2005 med 32 pct. til husholdninger, 30 pct. til industri, landbrug og fiskeri, 16 pct. til offentlige og private tjenesteydelser mv. og resten til øvrige brugere.

8. Sociale forhold

8.1. Indledning

Sociale forhold omfatter almindelig forsorg, børneforsorg, børnebidrag, børnetilskud, særforborg, sygeforsikring, folke- og førtidspension, enkepension, lovpligtig ulykkesforsikring, dagpenge samt områder i nær tilknytning til disse.

Efter vedtagelse af lagtingslov nr. 130 af 8. oktober 2001 er det sociale område et særanliggende, bortset fra særforborgen.

Statens tilskud til Færøernes hjemmestyre for årene 2003 til 2006 er i medfør af aftale mellem den danske regering og Færøernes Landsstyre et fast årligt beløb på 615,5 mio. kr., hvoraf 117,0 mio. kr. vedrører særforborgen.

Lov nr. 315 af 17. maj 1995 om sociale ydelser på Færøerne, der fortsat har gyldighed for særforborsområdet, giver hjemmestyret mulighed for selv at tilrettelægge og tilpasse særforborslovgivningen til de færøske forhold. De gældende rigslove forbliver i kraft, indtil de ophæves af lagtingslove, der udstedes af Færøernes hjemmestyre.

Forvaltningen af det sociale område varetages af Almannastovan (Færøernes Socialforvaltning), Tórshavn. Almannastovans administration omfatter den direkte forvaltning med kontakt til klienterne samt afgørelser og beregninger vedrørende de fleste sociale ydelser. Almannastovan har afdelinger bemandet med socialrådgivere i Klaksvík, Tvøroyri og Runavík.

Hjemmehjælps-, sundheds- og hjemmesygeplejeordningen er sammenlagt i en integreret hjemmepleje, Heimarøktin, hvorunder særforborgen ligeledes er placeret.

Hjælpemiddelcentralen, der tidligere var en selvejende institution, er henlagt under Almannastovans administration.

Almannastovans afgørelser i personsager vedrørende almindelig forsorg, børneforsorg, børnebidrag, særforborg, folke- og førtidspension, enkepension, tillæggydelser til enker, dagpenge ved sygdom eller fødsel, og vederlag for pleje af ældre og hjælpeløse personer hjemme kan indankes for det færøske sociale ankenævn, der har den endelige administrative afgørelse. Ankenævnet er oprettet ved lagtingslov nr. 47 af 23. marts 1993.

I visse tilfælde er forvaltningen på det sociale område henlagt til andre organer. Kommuner med mindst 2000 indbyggere administrerer således selv reglerne i forsorgsloven om varig hjælp. Afgørelser truffet af kommunerne i disse sager kan ankes til Almannastovan, hvis afgørelse kan påklages til det færøske sociale ankenævn.

Afgørelser om tilkendelse af førtidspension er pr. 1. januar 2006 flyttet fra Færøernes Ulykkesforsikringsråd til Almanastovan, hvis afgørelse ligeledes kan påklages til det færøske sociale ankenævn.

Ulykkesforsikringsrådet træffer afgørelser i henhold til ulykkesforsikringsanordningen, der forvaltes af forsikringsselskaberne Tryggingarfelagið Føroyar og Trygd.

Ulykkesforsikringsrådets afgørelser efter lagtingslov om almannapensioner og efter ulykkesforsikringsanordningen kan påklages til Den Sociale Ankestyrelse.

Rådet behandlede i 2005 i alt 1.977 sager fordelt på 32 møder, heraf 710 sager vedrørende førtidspensionslovgivningen, 1.229 ulykkesforsikringsager og 38 sager vedrørende især generelle spørgsmål.

En ny lov om børneforsorg er trådt i kraft den 1. januar 2006, som erstatter den tidligere danske lov om børneforsorg fra 1960. I den nye lov er en væsentlig del af ansvaret decentraliseret til kommunale enheder. Men der er etableret et centralt børneværnsudvalg, der skal træffe afgørelser i omsorgsovertagelse, samtidig med at administrationen af døgninstitutioner fastholdes på centralt niveau. Formålet med den nye lov er først og fremmest at forbedre børns og forældres retssikkerhed.

8.2. De enkelte ydelser

Dagpenge ved sygdom, fødsel og ulykkestilfælde

Dagpenge ydes til lønmodtagere, som ikke har ret til hel eller delvis løn under sygdom eller fødsel ifølge anden lovgivning eller overenskomst i øvrigt.

Dagpenge ydes fra 1. fraværdsdag og den tabte arbejdsindtægt erstattes, dog max. 80 pct. af den aktuelle ugeløn for ufaglærte arbejdere. Arbejdsgiveren opkræves for udgifter for 1. og 2. fraværdsdag. Beregningsgrundlaget er gennemsnitsindtægten de sidste 5 uger, dog kan der undtagelsesvis benyttes andre, længere og kortere beregningsperioder. Dagpenge ydes højst i 40 uger i en 12 måneders periode. Arbejdskravet er mindst 20 timer de sidste 5 uger.

Personer, der har anden erhvervsindtægt end lønindtægt (selvstændige erhvervsdrivende), kan sikre sig dagpenge fra 1. hele fraværdsdag ved at tegne en frivillig forsikring. Personer, der udfører husligt arbejde i eget hjem for mindst 1 person foruden sig selv, kan sikre sig dagpenge fra 1. sygedag. For hver husstand kan der kun tegnes forsikring for 1 person. Retten til dagpenge indtræder 4 uger efter, anmodningen om optagelse i den frivillige forsikring er indgivet.

Fiskeriets Løngarantifond yder mindsteløn indtil 3 måneder for mønstrede fiskere under sygdom eller i tilfælde af skade. Varer uarbejdsdygtigheden over 3 måneder, kan der ydes sygedagpenge for den resterende periode i indtil 20 uger i alt i følge sygedagpengeloven.

Reglerne i ulykkesforsikringsanordningen svarer i princippet til de danske, således som disse var inden ændringen til arbejdsskadeforsikring. Dagpenge efter ulykkesforsikringsanordningen ydes i op til 3 år i fortsættelse af en eventuel dagpengeret, eller når vedkommende ikke er berettiget til dagpenge efter dagpengeloven. Invaliditetserstatning omfatter både mén og tabt erhvervsevne. Ydelser til efterladte er éngangsydelser. Ydelserne er – uden hensyn til indtægten – mindst halvdelen af den maksimale ydelse.

Hjælp efter forsorgsloven

Hjælp efter forsorgsloven er opdelt i forbigående hjælp – dog uden fast varighedsbegrænsning – og varig hjælp. Forbigående hjælp ydes når der indtræffer sociale begivenheder så som sygdom, skilsmisse eller svigtende arbejdsmuligheder. Ydelsen er behovsudregnet. Varig hjælp ydes med et beløb af samme størrelse som folkepensionen til en pensionist, der ikke har andre indtægter, med tillæg for hvert barn svarende til børnetillægget efter folkepensionsloven.

Hjemmehjælp ydes i henhold til forsorgsloven i kortere perioder i forbindelse med fødsel og sygdom mv. eller varigt, såfremt der er behov for dette. Endvidere kan der ydes hjemmehjælp til personer, der i hjemmet passer et barn eller voksen med en fysisk eller psykisk lidelse.

Med virkning fra 1. januar 1992 indførtes der en generel færøsk arbejdsløshedsforsikring, ALS-ordningen. For yderligere oplysninger om ordningen henvises til *kapitel 3.10* og www.als.fo

Børnetilskud mv.

Med virkning fra 1. januar 1997 er indført lov om børnebidrag til enlige forsørgere mv. Efter disse regler kan der gives et bidrag til børn hvor ingen af, eller kun den ene af, forældrene lever. Der kan ligeledes gives bidrag til børn født udenfor ægteskab, hvor faderskabet ikke er fastslået.

Støtte til betaling af underholdsbidrag

I henhold til lagtingslov nr. 90 fra 6. juni 1997 kan personer, der af det offentlige er pålagt at betale underholdsbidrag, det være sig bidrag til ægtefælle, skilt eller separeret, eller bidrag til børn under 18 år, få 50 pct. af de betalte bidrag refunderet af landskassen.

Isoleringstilskudslån mv. til pensionister

Der kan af en særlig fond, finansieret udelukkende fra færøsk side, ydes isoleringstilskudslån til pensionister i eget hus. Lånene, der er rente- og afdragsfri, kan højst udgøre

80.000 kr. Húsalánsgrunnurin (Boliglånefonden) ekspederer sagerne og tager herunder stilling til isoleringsforanstaltningernes kvalitet. Visse pensionister kan få et årligt brændsels- og kommunikationstilskud.

Vederlag for pasning af plejepatienter i hjemmet

I medfør af lagtingslov nr. 64 af 5. juni 1984 kan der ydes vederlag til den, der i hjemmet påtager sig pasning af hjælpeløse personer, der har behov for vedvarende pleje og tilstede-værelsen af andre. Vederlaget udgør samme beløb som mellemste førtidspension.

Adoptionstilskud

Lagtinget vedtog i 1994 en lov, hvorefter forældre, der adopterer et udenlandsk barn, kan få et adoptionstilskud. Med virkning fra 1. januar 2001 udgør tilskuddet 50.000 kr. Tilskuddet ydes som et engangsbeløb for hvert barn og gives uden hensyntagen til adoptanternes indkomster. Betingelsen for at få adoptionstilskud er, at adoptionen er formidlet af en af de hertil godkendte organisationer i Danmark (for tiden AC International Børnehjælp og DanAdopt), og at forældrene har fast bopæl på Færøerne.

For yderligere information om AC International Børnehjælp og DanAdopt henvises til deres hjemmesider www.a-c.dk og www.danadopt.dk

Sygekasser

Sygekasserne er bibeholdt på Færøerne, og reglerne svarer til de tidligere danske med den forskel, at befording til og fra læge samt lægens beforderingsudgifter er en sygekasse-ydelse. Sygekassernes virksomhed omfatter således hovedsagelig betaling for lægehjælp, herunder speciallægehjælp, tandlægehjælp, fysiurgisk og kiropraktisk behandling, ophold på hvilehjemmet "NAINA", medicin, briller, bandager, begravelseshjælp og befording. Sygekasserne er under tilsyn af Almannastovan.

Der er 11 sygekasser på Færøerne, og det samlede medlemstal var ved udgangen af 2004 34.931. Færinger under midlertidigt ophold i Danmark er omfattet af den danske sygesikring ved pludselig opstået eller forværret sygdom, medens danskere under midlertidigt ophold på Færøerne er omfattede af de færøske sygekassers ydelser.

Fra 1. juli 1997 er alle der er tilmeldt folkeregisteret sikret ovenstående ydelser. Fra det fyldte 18. år betaler medlemmerne kontingent til sygekassen.

Den udbetalte sygehjælp udgjorde 102,8 mio. kr. i 2004. Sygekassernes totale udgifter (inkl. befording, begravelseshjælp, afskrivning, renter og administration) var 111,9 mio. kr. i 2004, mens landskassens støttede sygekasserne med 29,8 mio. kr.

For statistiske oplysninger vedrørende sociale ydelser henvises til *bilag 8.1* bagerst i beretningen.

8.3. Institutioner

Med virkning fra den 1. juli 2000 tilkommer det i henhold til lagtingslov nr. 67 af 10. maj 2000 kommunerne at forestå forvaltningen og finansieringen af daginstitutioner og dagplejeordninger. Antallet af indskrevne børn i daginstitutioner, dagpleje og fritidsordninger i 2005 er vist i *tabel 8.1*.

Tabel 8.1. Indskrevne børn i daginstitutioner, dagpleje og fritidsordninger. 2005

	< 1 år	1-2 år	3-5 år	6 år	0-6 år i alt	7-10 år
Antal børn.....	151	1.142	1.851	590	3.734	839
I pct. af aldersgruppen...	21,4	79,9	87,3	84,5	75,4	28,5

Kilde: Almanna- og Heilsumálaráðið.

Der er 3 døgninstitutioner for børn og unge op til 18 år på Færøerne. Færøernes Børnehjem med plads til 20 børn og unge, Rókin med plads til 5 børn og unge med omfattende adfærdsvanskeligheder, og Slóðin med plads til 5 beboere.

Derudover er der etableret en daginstitution for multihandicappede børn med plads til 8 børn, og en daginstitution for børn med adfærd- og tilknytningsvanskeligheder med plads til 8 børn. Dag- og døgninstitutioner for børn og unge er under tilsyn af Almannaastovan.

En oversigt over alderdoms- og plejehjem på Færøerne i 2005 er vist i *tabel 8.2*.

Tabel 8.2. Alderdoms- og plejehjem på Færøerne. 2005

	Antal pladser
Pleje- og aflastningshjemmet Lágargarður, Tórshavn	48
Alderdoms- og aflastningshjemmet i Tórshavn	33
Plejehjemmet Tjarnargarður, Torshavn.....	10
Alderdoms- og invalidehjemmet på Vágar	34
Østerø alderdoms- og plejehjem	54
Plejehjem for demente, Østerø	8
Plejehjem for demente, Torshavn.....	16
Suderø pleje- og alderdomshjem.....	30
Nordøernes plejehjem	36
Nordøernes alderdoms- og opholdshjem.....	11
Plejeafdelingen på Landssygehuset.....	10
Plejehjemmet på Sandø	12
Plejehjemmet á Mørkini, Nordstømø	32
I alt	334

Kilde: Almanna- og Heilsumálaráðið.

En oversigt over bofællesskaber for ældre på Færøerne i 2005 er vist i *tabel 8.3*.

Tablet 8.3. Bofællesskaber for ældre på Færøerne. 2005

	Antal pladser
Bofællesskabet i Vestmanna	7
Bofællesskabet i Kollafjørður	7
Bofællesskabet i Eiði	15
Bofællesskabet i Skála	10
Bofællesskabet i Fuglafjørður	15
Bofællesskabet i Gøta	10
Bofællesskabet i Toftir	16
Bofællesskabet i Leirvík	10
Bofællesskabet i Tórshavn	9
Bofællesskabet på Vágur	12
Bofællesskabet i Skopun	7
Bofællesskabet i Skálavík	6
Bofællesskabet i Tvøroyri	5
Bofællesskaberne i Klaksvík	26
Bofællesskabet Hvalba	9
I alt	164

Kilde: Almanna- og Heilsumálaráðið.

Den selvejende institution ALV, der har til huse i Tórshavn, tilbyder undervisning mv. til erhvervshæmmede. Der arbejdes med erhvervskurser, beskyttet beskæftigelse, omsorgsarbejde, revalidering, omskoling og rådgivning. Institutionen er under tilsyn af Almannaastovan.

Administrationen af særfor sorgen blev overtaget af hjemmestyret den 1. januar 1988. Særfor sorgen består af 6 beskyttede værksteder med i alt 124 pladser, 6 boinstitutioner med i alt 41 pladser og 13 bofællesskaber med i alt 79 pladser. Endvidere er der 2 fritids- og aflastningshjem med 10 døgnaf lastningspladser og 20 dagpladser. I Sørvág er der en aflastningsordning hver anden weekend med plads til 5 personer med psykisk eller fysisk handicap og i Klaksvík en aflastningsordning for autister hver anden weekend.

Landskassen afholder udgifterne, herunder rejseudgifter, vedrørende færinger på institution i Danmark og refunderer danske kommuners pensionsudgifter til disse. Landskassen afholder ligeledes rejseudgifter for pårørende.

9. Sundhedsvæsen

9.1. Indledning

Sundhedsvæsenet omfatter den primære sundhedstjeneste med kommunelægerne, skolelægerne, tandlægerne, sundhedsplejerskerne og apotekerne samt sygehusvæsenet og Landslægen. Bortset fra apotekervæsenet er området fællesanliggende. Hjemmehjælps-, sundheds- og hjemmesygeplejeordningen er sammenlagt i en integreret hjemmepleje, Heimarøktin, hvorunder særfor sorgen ligeledes er placeret.

Fra 1. juni 1995 er der indført en rammelov om sundhedsvæsenet på Færøerne, lov nr. 316 af 17. maj 1995 om sundhedsvæsenet på Færøerne. Hensigten med rammeloven er bl.a. at give hjemmestyret bedre mulighed for at indrette sundhedsvæsenet efter særlige færøske forhold. Rammeloven er udstedt i medfør af § 9 i hjemmestyreloven, og sagsområdet er således fortsat fællesanliggende. Loven opstiller syv områder, som hjemmestyret skal udfylde med den nødvendige lovgivning, nemlig sygehusvæsenet, kommunelæge-ordningen, sundhedsplejeordningen, hjemmesygeplejeordningen, skolelægeordningen, tandplejeordningen og sygeforsikringen. De gældende rigslove forbliver i kraft, indtil de ophæves af lagtingslove, der udstedes af Færøernes hjemmestyre. Hjemmestyret har udfyldt rammeloven med undtagelse af sygeforsikringsområdet.

9.2. Den Primære Sundhedstjeneste

Kommunelægeordningen

Færøerne er opdelt i 11 kommunelægedistrikter, normeret med 30 stillinger. Kommunelægerne er alment praktiserende læger, der udover faste takster fra sygekasserne og indtægter ved forebyggende undersøgelser modtager et fast honorar fra det offentlige.

Kommunelægens arbejdsopgaver er almindelig lægehjælp i distriktet samt andre lovpligtige opgaver, herunder vaccinationer og sundhedsundersøgelser af børn.

Forebyggende sundhedsordninger for børn og unge

Den 1. januar 2006 trådte lagtingslov nr. 60 fra 17. maj 2005 om forebyggende sundhedsordninger for børn og unge i kraft. Loven erstatter lovene om henholdsvis skolelægeordningen og sundhedsplejerskerordningen.

Alle børn og unge får tilbud om ni forebyggende helbredsundersøgelser ved praktiserende læge. Børn under den undervisningspligtige alder får tilbud om syv helbredsundersøgelser. Børn og unge i den undervisningspligtige alder får tilbud om to helbredsundersøgelser.

Børn under og i den undervisningspligtige alder får tilbud om forebyggende og sundhedsfremmende helbredsundersøgelser ved sundhedsplejerske. Sundhedsplejerskerne tilbyder

vejledning om sundhed, udvikling og trivsel. Derudover skal sundhedsplejerskerne føre tilsyn med det enkelte barns helbredstilstand og sundhedsforholdene generelt.

Tandlægeordningen

Der er på Færøerne en række privatpraktiserende tandlæger, herunder en specialtandlæge i ortodonti. På Landssygehuset er der en hospitalstandlæge. Herudover har nogle kommuner fastansatte skoletandlæger til at varetage børne- og ungdomstandplejen, mens børnetand-plejen i andre kommuner varetages af privatpraktiserende tandlæger. Børne- og ungdoms-tandplejen omfatter aldersgruppen 0-16 år. Der er i alt 40 tandlæger på Færøerne.

Alle driftsudgifter vedrørende børne- og ungdomstandplejen afholdes af kommunerne.

I forbindelse med tandlægebesøg i privat praksis dækker sygekassen 45 pct. af udgifterne efter stort set samme ydelsesmønster som i Danmark.

Hjemmesygeplejerskeordningen

Ordningen omfatter vederlagsfri hjemmesygepleje efter lægeanvisning. Dette kan omfatte både sygepleje, herunder omsorg og almen sundhedsvejledning, samt pleje i hjemmet af mødre i barselsperioden og i øvrigt vejledning og bistand til personer og familier, der har særlige behov herfor. Derudover omfatter ordningen sygdomsforebyggende arbejde.

Apotekervæsenet

Apotekervæsen og lægemidler er som den eneste del af sundhedsvæsenet overtaget som særanliggende. Lagtingslov nr. 104 fra den 5. september 1988 om apotekervæsenet og lægemidler med senere ændringer regulerer området.

Apotekervæsenet har monopol på fremstilling, import, udlevering, lagerføring og handel med lægemidler.

Ved apotekervæsenet er der foruden landsapotekeren normeret 4 apotekere til apotekerne i henholdsvis Tórshavn, Eysturoyar Apotek, Klaksvík og Tvøroyri. Landsstyret har udnævnelses- og ansættelseskompetencen for landsapotekeren og apotekerne. Apotekervæsenet beskæftiger herudover 8 farmaceuter. Ved udgangen af 2005 var i alt beskæftiget 80 årsværk inden for apotekervæsenet.

9.3. Sygehusvæsenet

Sygehusvæsenet er fællesanliggende, men drives som institution under landsstyret i henhold til Lagtingslov nr. 64 af 17. maj 2005 om Færøernes sygehusvæsen, der er udstedt i henhold til lov nr. 316 af 17. maj 1995 om sundhedsvæsenet på Færøerne.

Der er tre sygehuse på Færøerne. Landssygehuset i Tórshavn (centralsygehuset) og sygehusene i Klaksvík og Tvøroyri.

Landssygehuset i Tórshavn har 196 sengepladser. I 2003 blev 10 plejepatient-sengepladser udskilt fra sygehusets sengepladser, således at sygehusets sengepladser blev opgjort til 218 imod tidligere 228. I 2004 påbegyndtes omlægning fra indlagte til ambulante behand-linger, således at antallet af sengepladser blev ændret fra 218 til 196.

Sygehuset er opdelt i centre, afdelinger og afsnit:

- Et kirurgisk center med diverse specialer i parenkymkirurgi, ortopædkirurgi og gynækologi og obstetrik, samt en øre-næse-halsafdeling, øjenafdeling og tandklinik.
- Et medicinsk center med bred intern medicin, pædiatri og dermatologi, samt onkologi og dialyse i tæt samarbejde med Rigshospitalet. Endvidere en plejeafdeling.
- Et psykiatrisk center, hvorunder en afdeling for senildemente.
- En anæstesiologisk afdeling med tilknyttet intensiv afsnit, en billeddiagnostisk afdeling, der betjener hele Færøerne, samt et fysiurgisk- og ergoterapeutisk afsnit.
- En klinisk kemisk afdeling med blodbank og mikrobiologisk afsnit.

Til sygehuset er der fast tilknyttet konsulenter i bl.a. neurologi og neurofysiologi, ungdoms- og børnepsykiatri, onkologi, børneortopædi, dermatologi, reumatologi samt klinisk kemi og mikrobiologi.

Klaksvík sygehus har 36 sengepladser. og følgende specialer er repræsenteret på sygehuset: Almen kirurgi, ortopædisk kirurgi, intern medicin, urologi og anæstesiologi. Ortopædkirurg og intern mediciner er ansatte, medens andre specialister har tilknytning gennem faste, planlagte vikariater, herunder også anæstesiologer. Herudover er der til sygehuset normeret 3 sygehuslægestillinger, som også er besat med reservelæger i kortere vikariater.

Suðuroy sygehus har 26 sengepladser. Sygehusets læger er specialister i almen kirurgi og ortopædisk kirurgi.

I 1976 etableredes Hotel Tórshavn i København, en selvejende institution, som har til formål at tilbyde logi til patienter, der sendes til behandling i Danmark, og til pårørende, der henvises som patienternes ledsagere under opholdet. Hotellets drift blev i 1986 henlagt under det færøske sygehusvæsen. I foråret 2000 flyttede institutionen til nye og bedre lokaler på Østerbro i København. Der er nu 70 pladser. Institutionen ændrede samtidig navn til Patienthotellet Tórshavn.

Oplysninger om sygehusenes kapacitet og belægning, sygehusenes samlede udgifter og indtægter, sygehusenes nettoudgifter pr. sygedag og sygehusenes normerede personale fremgår af *bilag 9.1-9.4*.

Sygehusenes administration

På sygehusene i Klaksvík og Tvøroyri forestås den daglige ledelse af en inspektør. Landssygehuset ledes af et team bestående af en sygehusdirektør, en lægelig direktør samt en sygeplejedirektør. For hvert af sygehusene vælger landsstyremanden endvidere et sygehusråd på 5 medlemmer. Rådenes hovedopgave er at behandle sager af generel og principiel betydning for behandlingen på det pågældende sygehus. De har desuden en rådgivende funktion overfor landsstyremanden. Sundhedsstyrelsen har tilsynet med det samlede sygehusvæsen.

Færøske patienters behandling udenfor Færøerne

Der var på lagtingsfinansloven for 2004 afsat et beløb på 91 mio. kr. til udgifter i forbindelse med patientbehandling udenfor Færøerne, heraf 11 mio. kr. til Patienthotellet Tórshavn og 14 mio. kr. udgifter til transport og underhold. Ved beregningen af bloktilskuddet er udgifterne i forbindelse med behandling af de færøske patienter på hospitaler i Danmark indregnet fuldt ud.

I lighed med den ordning der gælder for de danske amtskommuner betaler det færøske sygehusvæsen for behandling af patienter på Rigshospitalet.

I henhold til lagtingslov nr. 89 af 4. juni 1996 om Færøernes sygehusvæsen, har den pågældende overlæge nu ret til at sende patienter til behandling i Danmark. Også til andre hospitaler end Rigshospitalet. Efter tilladelse fra landsstyret kan overlægen i særlige tilfælde sende en patient til behandling i andre lande.

Jordemodervæsenet

I medfør af anordning fra 1982 om svangerskabshygiejne og fødselshjælp ansættes jordemødre under det færøske sygehusvæsen. Der er normeret 17 stillinger, herunder en stilling som ledende jordemoder. Der ydes vederlagsfri forebyggende undersøgelser hos læge og jordemoder, ligesom der ikke betales vederlag i forbindelse med fødslen.

9.4. Landslægen

Landslægen er rådgiver for statslige myndigheder, Færøernes landsstyre og kommunale myndigheder på Færøerne i lægelige, hygiejniske, miljømæssige og socialmedicinske forhold. Landslægen fører på Sundhedsstyrelsens vegne tilsyn med den virksomhed, der udøves på Færøerne af læger, tandlæger, jordemødre, sygeplejersker, sygehjælpere, terapi-assistenten m.fl. (medicinalpersonalet). Landslægen udarbejder og udgiver årlige medicinalberetninger for Færøerne, og han yder som embedslæge bistand til rets- og politimyndighederne. Udgifterne til landslægeembedet betales af statskassen. Landslægeembedet og dets virksomhed hviler på anordning nr. 633 af 20. juli 1995 om ikrafttræden på Færøerne af lov om embedslægeinstitutioner mv.

10. Undervisningsvæsen

10.1. Indledning

Det færøske undervisningsvæsen omfatter:

- Folkeskolen, gymnasiet, HF-kursus og erhvervsgymnasiale uddannelser.
- Lærlingeuddannelser og grunduddannelser inden for handels- og kontorfagene og de tekniske fag.
- Skibskokkeuddannelse.
- Navigationsuddannelser, maskinmesteruddannelse og andre maskin- og elteknikeruddannelser, merkonomuddannelser, sygeplejerskeuddannelse, pædagog- og læreruddannelse samt videnskabelige specialkurser, herunder basisuddannelser, forberedende eksamensuddannelser, exam.art.-studier, B.A.-studier, B.S.-studier og hovedfagsstudier.
- Anden undervisning som højskole, husholdningsskole, musikskole, efteruddannelse samt fritidsundervisning.

Særanliggende og fællesanliggende

Brandskolen, Sømandsskolen og Maskinmesterskolen er lagt sammen under navnet Vinuháskulin (Erhvervshøjskolen). Folkeskolen, Færøernes seminarium, de tekniske skoler, Færøernes handelsskole, Maskinmesterskolen og fritidsundervisningen var indtil 1. januar 2002 fællesanliggende. Gymnasierne, HF-kurserne, Fiskerierhvervsskolen, navigations-skolerne, Færøernes folkehøjskole, Færøernes husholdningsskole og Færøernes Universitet (Fróðskaparsetur Føroya) er overtaget som særanliggende. Administrationen af disse områder var dog i medfør af hjemmestyrelovens § 9 henlagt til Færøernes landsstyre, der også inden for visse grænser havde kompetencen til at fastsætte regler for de enkelte områder.

Færøernes landsstyre og den danske regering indgik den 21. december 2001 en aftale om overtagelse af den resterende del af skolevæsenet, og pr. 1. januar 2002 har Færøerne overtaget det fulde ansvar for lovgivningen, administrationen og økonomien på folkeskole- og erhvervsskoleområderne.

Administrationen af undervisningsvæsenet

Administrationen af hele det færøske undervisningsvæsen er samlet under landsstyret, og har været det siden Olajdag (den 29. juli) 1996.

10.2. Grunduddannelser mv.

Folkeskolen

Folkeskolens styrelse er fastlagt i lagtingslov nr. 125 af 20. juni 1997 om folkeskolen, som senest ændret ved lagtingslov nr. 53 af 9. maj 2005. Folkeskolen er en kommunal skole. Tilsynet med og styrelsen i øvrigt af kommunens skole udøves af skolekommissio-

nen, der har kompetence i alle sager vedrørende kommunens skolevæsen, der ikke udtrykkeligt er henlagt til andre myndigheder. Skolekommissionen vælges samtidig med og efter samme regler som kommunalbestyrelsen. Overtilsyn med folkeskolen føres af Landsskúlafyrisingin (Landsskoleadministrationen) ifølge ovennævnte skrivelse af 3. august 1996.

Folkeskolen omfatter en syvårig grundskole og en treårig fortsættelsesskole. Undervisningspligten er 7 år, men de fleste elever fortsætter i fortsættelsesskolen.

Antallet af elever i den enkelte skole varierer fra kun én elev til knapt 450 elever. Ifølge folkeskoleloven af 1997 med senere ændringer er skolen en udelt skole, hvor eleverne dog har en vis valgfrihed i fagkombinationerne i fortsættelsesskolen. Ved afslutningen af undervisningen i 9. og 10. klasse kan eleverne indstille sig til folkeskolens afgangsprøver.

Ifølge lagtingslov nr. 125 af 20. juni 1997, som senest ændret ved lagtingslov nr. 53 af 9. maj 2005 om folkeskolen, skal en lærer have eksamen fra Færøernes seminarium eller fra et dansk seminarium med tillæg af en særlig prøve i færøsk efter nærmere af Landskúlaráðið fastsatte regler.

Lærernes lønnings- og ansættelsesforhold er fastsat i henhold til lov nr. 474 af 10. juni 1997 om tjenestemænd m.fl. i folkeskolen på Færøerne. Med virkning fra den 1. juli 1997 trådte lov om ophævelse af lov om tjenestemænd m.fl. i folkeskolen på Færøerne i kraft. Herved overgik lærerne fra at have været ansat i henhold til den danske tjenestemandslvgivning til at være undergivet de færøske tjenestemandregler.

Grundlønningerne og de nærmere regler om lønfastsættelser i øvrigt fastsættes efter aftale mellem Færøernes landsstyre og Færøernes lærerforening.

Udover de tjenestemandsansatte lærere i den færøske folkeskole underviser et vist antal timelærere og vikarer. Alle ansatte vikarer har nu en seminarieuddannelse.

Privat skole og forskole

Færøernes eneste tilbageværende privatskole (Adventistaskúlin) findes i Tórshavn. I 1985 overtog Tórshavn kommune den private skole, Sankta Fransskolen. Som den eneste skole har Sankta Fransskolen en forskoleklasse (børnehaveklasse).

Specialpædagogisk og psykologisk arbejde

Det specialpædagogiske og psykologiske arbejde under Mentamálaráðið (landsstyreområdet for kulturanliggende), inkl. den landsdækkende specialskole Skúlin á Trøðni – der har været samlet under Sernámsdepilin (Specialpædagogisk/Psykologisk Center) – er ved lagtingslov om specialskole pr. 1. januar 2006 blevet adskilt således, at Skúli á Trøðni

herefter fungerer som selvstændig specialskole med eget budget. På finansloven er der således nu tale om to bevillinger, en til Skúlin á Trøðni og en til Sernámsdepilin.

Sernámsdepilin har fortsat – ud over forvaltning og udvikling af det specialpædagogiske område – til opgave at organisere og rådgive i forbindelse med alle specialpædagogiske opgaver i undervisningsvæsenet og skal især betjene børn og unge i alderen fra 0 til 18 år. Der samarbejdes med socialvæsenet på flere områder, fx i forbindelse med hjælpemidler, støtte til børn under skolealder og døgninstitutioner for børn og unge. Der er endvidere samarbejde med hospitalsvæsenet, især med den børnepsykiatriske konsulenttjeneste.

Pædagogisk psykologisk rådgivning og specialundervisning i folkeskolen

Forældre, pædagoger, lærere, medarbejdere i social- og sundhedsvæsenet og den enkelte borger kan henvende sig til PPR i forbindelse med pædagogiske og psykologiske problemer hos børn og unge.

Specialundervisning, herunder høre/tale-undervisning og anden specialpædagogisk bistand finder sted i børnehaver, folkeskolen og på Skúlin í Sernámsdepilin. Hertil kommer undervisning i hjemmet eller på sygehus. Med undtagelse af de forholdsvis få elever, der går på Skúlin í Sernámsdepilin, går alle børn i den undervisningspligtige alder uanset handicap i den lokale folkeskole. Det samme gør sig gældende for børn under skolealderen med handicap, der går i den lokale daginstitution (ofte med støttepædagog).

Specialpædagogisk bistand til børn under skolealderen omfatter rådgivning, behandling og taleundervisning. Eventuelle støttepædagoger betales af socialvæsenet.

Elever, der på grund af sygdom ikke kan deltage i den normale undervisning i skolen, får undervisning i hjemmet eller på sygehuset. Endvidere gives specialundervisning i færøsk for fremmedsprogede elever.

10.3. Ungdomsuddannelser

Almene gymnasie- og HF-uddannelser

Der findes to gymnasier på Færøerne, der begge har HF-undervisning. Føroya Studentaskúli og HF-skeið, som ligger i Tórshavn, og Studentaskúlin og HF-skeiðið í Eysturoy som ligger i Kambsdalur. Gymnasiet i Tórshavn har en gymnasieafdeling knyttet til sig på Suðuroy, mens gymnasiet i Kambsdalur har en HF-afdeling i Klaksvík. Landskassen afholder alle udgifter i forbindelse med gymnasierne og HF-kurserne. Driftsudgifterne udgjorde i 2005 58,014 mio. kr.

Gymnasieuddannelsen er en 3 årig uddannelse med obligatoriske fag samt valgfag på højt niveau og på mellemniveau.

Gymnasieelever skal ved optagelsen vælge mellem sproglig eller matematisk linie. I første gymnasieklasse er alle fag obligatoriske. I anden gymnasieklasse skal eleverne vælge 1 valgfag og i tredje gymnasieklasse mindst 3 valgfag.

I 2005 blev der optaget 7 klasser (3 sproglige og 4 matematiske) på Føroya Studentaskúla og HF-skeið i Tórshavn, 2 klasser (1 sproglig og 1 matematisk) på afdelingen i Suðuroy og 4 klasser (2 sproglige, 2 matematiske) på Studentaskúlan og HF-skeiðið på Eysturoy.

HF-uddannelsen er en 2 årig uddannelse med obligatoriske fag og valgfag.

I 2005 blev der optaget 2 HF-klasser på Føroya Studentaskúla og HF-skeið i Tórshavn, 1 HF-klasse på Studentaskúlan og HF-skeiðið i Eysturoy og 1 klasse på Klaksvíkar HF-skeið.

I henhold til den nye gymnasieordning er der mulighed for at tage fag på gymnasieniveau som enkeltfag. Denne mulighed er specielt tiltænkt elever, der mangler et fag på et bestemt niveau for at få adgang til en højere uddannelse. Det er også muligt at læse enkeltfag i HF-ordningen.

I august 2005 havde Føroya Studentaskúli og HF-skeið, inkl. afdelingen på Suðuroy, 107 lærere. På Studentaskúlin og HF-skeiðið i Eysturoy, inkl. Klaksvíkar HF-skeið, var der 33 fastansatte lærere samt 6 timelærere. I september 2005 var elevantallet i Tórshavn 532, fordelt på 453 studenter og 79 HF-elever, samt 15 enkeltfagsstuderende HF-elever. På Eysturoy var elevantallet 331, fordelt på 214 studenter, 16 enkeltfagsstuderende HF-elever samt 101 HF-elever på Eysturoy og i Klaksvík. På Suðuroy var elevtallet 93.

Basisuddannelser

Fiskeindustriens basisuddannelse (SIF) gives i henhold til lagtingslov nr. 42 af 26. marts 2002 om uddannelser indenfor fiskeindustri og akvakultur. Uddannelsen giver eleverne erhvervskompetence samt kompetence til fortsat højere uddannelse inden for fiskeindustrien og indenfor akvakultur. I alt 19 elever blev optaget til fiskeindustriens basisuddannelse i 2005.

Grunduddannelse inden for administrations-, handels- og kontorområdet (FHS) gives i henhold til lagtingslov nr. 107 af 29. december 1998. Den et-årige grunduddannelse er basisår for højere handelseksamen samt 2. del af lærlingeuddannelserne. I alt 216 elever blev optaget til FHS-grunduddannelsen i august 2005.

Teknisk grunduddannelse (SIT) gives i henhold til lagtingslov nr. 41 af 23. april 1999. Uddannelsen, der er 2-årig, er tilrettelagt i fagområder (el, metal, træ) med henblik på at opfylde optagelseskravene til fortsatte tekniske uddannelser. Det første år i uddannelsen (SIT 1) giver adgang til erhvervsuddannelserne i det valgte fagområde. Den samlede 2-årig uddan-

nelse (SIT 2) giver adgang til videre uddannelser som f.eks. erhvervsakademikeruddannelser og maskinmesteruddannelsen. I alt 89 elever gik på SIT-grunduddannelsen i Tórshavn pr. 1. september 2005. Der er i 2005 startet et hold på 12 elever på erhvervsakademiuddannelsen til produktionsteknolog, og et hold på 17 elever til byggetekniker.

Lærlinguddannelser

På det merkantile uddannelsesområde gælder lagtingslov nr. 94 af 29. december 1998 om faglige uddannelser, som senest ændret ved lagtingslov nr. 48 af 26. marts 2002, samt lagtingslov nr. 107 af 29. december 1998 om grunduddannelse inden for administrations-, handels- og kontorområdet (FHS).

Skoleopholdene i lærlinguddannelserne på det merkantile område foregår på handelsskolen i Tórshavn, der har en afdeling i Kambsdalur samt afdelinger i Klaksvík, Tvøroyri, Vágur og Sørvágur. I lærlinguddannelser, hvor skoleuddannelsen ikke er etableret på Færøerne, får lærlingene deres skoleophold på handelsskoler i Danmark. I alt blev 234 lærlingekontrakter godkendt i 2005.

På det tekniske uddannelsesområde gælder lagtingslov nr. 94 af 29. december 1998 om faglige uddannelser som senest er ændret ved lagtingslov nr. 107 af 20. december 2002 samt lagtingslov nr. 41 af 23. april 1999 om tekniske grunduddannelser.

Skoleopholdene i lærlinguddannelserne på det tekniske område foregår på de to tekniske skoler. I lærlinguddannelser, hvor skoleuddannelsen ikke er etableret på Færøerne, får lærlinge deres skoleophold på tekniske skoler i Danmark. Der undervises i følgende lærlinguddannelser: maskin-, plade og konstruktions-, stålskibssmed, rørsmed, bilmekaniker, elektriker, snedker, tømrer og frisør.

Erhvervsgymnasiale uddannelser

Højere fiskeriuddannelse (HIF) gives i henhold til lagtingslov nr. 42 af 26. marts 2002. HIF-uddannelsen foregår på Fiskeindustriskolen i Vestmanna. Uddannelsen varer 3 år med et basisår (SIF). 13 elever blev optaget til HIF-uddannelsen i 2005.

Højere handelsuddannelse (HH) gives i henhold til lagtingslov nr. 43 af 23. april 1999. HH-uddannelsen, der er en erhvervsgymnasial uddannelse, foregår på handelsskolen i Tórshavn og i afdelingen i Kambsdalur. Uddannelsen varer i 3 år med et fælles basisår. I alt 105 elever blev optaget på HH-uddannelsen august 2005.

Højere teknisk uddannelse (HT) gives i henhold til lagtingslov nr. 42 af 23. april 1999. HT-uddannelsen, der er en erhvervsgymnasial uddannelse, foregår på teknisk skole i Klaksvík. Uddannelsen varer 3 år med et fælles basisår (teknisk grunduddannelse).

Andre uddannelser/kurser

På erhvervsskolerne foregår en del kurser og efteruddannelser for faglærte. På handelskolerne er der datamatikeruddannelsen, datanomuddannelse, HD samt uddannelse indenfor bank- og sparekasseområdet og andre korte erhvervskurser. De statskontrollerede prøver omfatter både de almindelige enkeltfagsprøver og højere fagprøver. Begge er 1-årige. Akademi-Merkonom er halvårslige moduler, der kan stykkes sammen til en samlet uddannelse efter 3-4 år.

Teknisk skole i Tórshavn og handelsskolen udbyder i fællesskab en lang række lederuddannelser og lederudviklingskurser både grundlæggende og videregående. I 2005 deltog 123 personer på disse uddannelser/kurser.

10.4. Videregående uddannelser

Maskinmesterskolen, Sømandsskolen og Brandskolen

Det blev i 2004 besluttet at lægge Maskinmesterskolen, Føroya Sjómannsskúli (Sømandsskolen) og Føroya Brandskúli (Brandskolen) sammen. Disse skoler vil fremover være én skole med fælles driftsudgifter og ét nyt fællesnavn, Vinnuháskúlin (Erhvervshøjskolen).

Det samlede budget er 19 mio. kr. og det samlede antal studerende i 2005 er omkring 160. Dertil afholdes kurser for eksterne deltagere. I 2005 var der omkring 700 eksterne kursusdeltagere. Der er ikke de store ændringer i forhold til de enkelte uddannelser.

Uddannelserne til sætteskipper og skibsfører er tilrettelagt efter et modulsystem, således at der til hver enkelt uddannelse er foreskrevet et vist antal moduler, der skal bestås eller godkendes, inden eleven kan gå videre i uddannelsessystemet. Uddannelsen er normeret til henholdsvis 12, 6 og 18 måneder.

Der er indgået aftale mellem Færøernes landsstyre og Søfartsstyrelsen om ligestilling mellem den færøske skibsføreruddannelse og tilsvarende dansk uddannelse. Den færøske søfartsskoleuddannelse svarer til den danske søfartsskoles modul I og II og er normeret til 5 måneder.

Der holdes med mellemrum kurser til erhvervelse af duelighedsbevis i sejlads og radiotelefonikurser – VHF (ugekursus). Skolen udbyder endvidere kurser til radiooperatør med telex og GMDSS (95 lektioner).

Endvidere udbydes der på Trygdarmiðstöðin (Sikkerhedscenteret) sikkerhedskurser for søfarende og personale med tilknytning til søerhvervet. Kurset er af 1 uges varighed og indeholder – udover det i STCW-konventionens regulativ VI/1 foreskrevne – en del om arbejdssikkerhed.

På Vinnuháskúlin uddannes endvidere maskinister, maskinmestre og motorpassere. Skolen tilbyder også duelighedsbevis i motorpasning.

Duelighedsbevis i motorpasning er normeret til 160 timer, motorpasseruddannelsen ½ år (2dg/uge), maskinistuddannelsen 1 år og maskinmesteruddannelsen til 3 år. Uddannelserne er opdelt i halvårslige semestre og med eksamen hvert semester.

Skolen arbejder efter en færøsk lov om maskinmesteruddannelse og en færøsk bekendtgørelse. Der er lavet en aftale mellem Landsskúlafyrisingin og Søfartsstyrelsen om ligestilling af færøske og danske maskinmesteruddannelser.

Færøernes sygeplejeskole

Sjúkrarøktarfrøðiskúli Føroya (Færøernes sygeplejeskole), der blev oprettet i 1960, er godkendt af den danske sundhedsstyrelse.

Uddannelsen af sygeplejersker på Færøerne er hidtil reguleret efter bekendtgørelse nr. 653 af 17. juli 1992. I forbindelse med overtagelse af skolevæsenet som færøsk anliggende er lagtingslov nr. 2 af 22. januar 2003 om uddannelse af sygeplejersker sat i kraft.

Det første hold på den nye uddannelse startede den 1. februar 2003. Der er tale om en 4-årig uddannelse, der giver graden Bachelor of Science (BSc) i sygepleje. Elevtallet på hold 2003 er 17, på hold 2004 og 2005 er det 19, mens det på 2006 er 22.

Uddannelsestiden er fordelt mellem teoriperioder på skolen og praktikperioder på de tre sygehuse, i den primære sundhedstjeneste og på plejehjem.

I 2000 blev skolen udvidet med en afdeling i Tvøroyri, hvor der skal uddannes social- og sundhedshjælpere og assistenter. Det første hold elever blev optaget i maj 2001, og det første hold assistenter blev optaget i april 2006.

Afdelingen i Tvøroyri uddanner årligt 20 social- og sundhedshjælpere og opkvalificerer 40 hjemmehjælpere. Elevtallet til assistenter er 25. Uddannelsestiden er fordelt mellem teoriperioder på skolen og praktikperioder i den primære sundhedstjeneste og på plejehjem.

Skolens undervisningsplan for sygeplejerskeuddannelsen godkendes af Mentamálaráðið (landsstyremrådet for kulturanliggender) og Sundhedsstyrelsen. Undervisningsplanen for social- og sundhedshjælpere godkendes af Mentamálaráðið.

Færøernes seminarium

Færøernes seminarium uddanner lærere og pædagoger samt arrangerer konferencer. Læreruddannelsen, der varer 4 år, uddanner lærere til folkeskolen, lærerne skal kunne påtage

sig undervisning i andre skoleformer. Optagelsesbetingelserne på seminariet er bestået studentereksamen, HF-eksamen eller lignende. I forbindelse med seminariet findes en kommunal øvelsesskole med ca. 500 elever. Der var i skoleåret 2004/2005 121 elever på uddannelsen. Af disse var 89 kvinder og 32 mænd.

Pædagoguddannelsen, der varer 3½ år, uddanner pædagoger til vuggestuer, børnehaver, fritidshjem og institutioner for personer med sociale vanskeligheder, fysiske eller psykiske handicap. Optagelsesbetingelserne er mindst 9 års skolegang, HF- eller studenterek-samen, handelsskoleeksamen, relevant erhvervsuddannelse eller dokumenterede tilsvarende faglige kundskaber. Der bliver også lagt vægt på, at ansøgeren har arbejdet på dag-institutioner eller på andre institutioner i mindst ½ år. I skoleåret 2004/2005 var der 101 elever på uddannelsen. Af disse var 95 kvinder og 6 mænd.

Seminiariets driftsudgifter var i 2005 på 14,905 mio. kr., hvoraf Tórshavn kommune afholdt 1,4 mio. kr.

Efteruddannelse af folkeskolelærere

Der bliver løbende afholdt kurser af relevans for arbejdet i folkeskolen med emner inden for bl.a. pædagogik og psykologi, sprog, matematik, kemi, fysik, historie, biologi, geografi, musiske fag og idræt. Kurserne er som oftest arrangeret i moduler som uge- eller 14 dages kurser.

10.5. Højere uddannelser

Fróðskaparsetur Føroya (Færøernes Universitet)

Fróðskaparsetur Føroya blev stiftet i 1965 som en selvejende institution. Ifølge gældende lov (lov nr. 65 fra 21.05.87 som ændret ved lov nr. 78 fra 12.06.90 og lov nr. 84 fra 13.06.95) har institutionen til opgave at drive forskning, give højere undervisning og udbrede kendskab til videnskabelige metoder og resultater.

Administrativt står Fróðskaparsetur Føroya direkte under Mentamálaráðið, og institutionens driftsudgifter dækkes af landskassen med bevilling på lagtingets finanslov. Desuden dækkes en del projekter ved ekstern finansiering. Institutionen ledes af rektor sammen med et universitetsråd. I universitetsrådet sidder rektor samt formanden for hvert af de tre fakultetsråd. Bevillingen på finansloven for 2006 udgør 19,1 mio. kr.

I november 2003 trådte en ny bekendtgørelse om uddannelserne på Fróðskaparsetur Føroya i kraft med en overgangsordning til august 2006 for de gamle bekendtgørelser. I henhold til den nye bekendtgørelse er alle uddannelser 3-årige bacheloruddannelser med mulighed for en 2-årig overbygning til en mastergrad. Derved er uddannelserne på Fróðskaparsetur Føroya indrettet efter Bologna-aftalen. Bekendtgørelsen til ph.d.-uddannelsen er fra juli 1996.

Universitetet kan tilbyde følgende uddannelser (som dog ikke alle begynder hvert år, men varierer fra år til år, med fra ét til flere års mellemrum):

Føroyamálsdeildin (Fakultet for færøsk sprog og litteratur):

Bachelor of Arts i færøsk sprog og litteratur er en 3-årig uddannelse, og kan være både afsluttende uddannelse og danne basis for videreuddannelse til master enten ved Færøernes Universitet eller i udlandet.

M.A. i Færøsk (Master of Arts) er en 2-årig overbygningsuddannelse. Der er desuden mulighed for at tage suppleringsfag, som er tilrettelagt med henblik på at indgå i en M.A.-uddannelse i et andet fag. Fra fakultetet for færøsk sprog og litteratur har 10 studerende ved udgangen af 2005 bestået B.A.-uddannelse efter den nye bekendtgørelse fra 2003, og i samme periode har 14 studerende bestået exam.art.-uddannelse, samt 1 studerende cand-phil.-uddannelse (efter den gamle bekendtgørelse). Føroyamálsdeildin havde 3 ph.d.-studerende i 2005.

Søgu- og samfelagsdeildin (Fakultet for historie og samfundsfag):

B.A.-uddannelsen (Bachelor of Arts) i historie, og B.S.Sc. i statskundskab (Bachelor of Social Science), kan både være afsluttende uddannelser og danne basis for videreuddannelse til master enten ved Færøernes Universitet eller i udlandet.

M.A. (Master of Arts) i historie og B.S.Sc. i statskundskab (Bachelor of Social Science) er 2-årige overbygningsuddannelser. Der er desuden mulighed for at tage suppleringsfag i historie eller statskundskab, som er tilrettelagt med henblik på at indgå i en M.A.-uddannelse i et andet fag. Fra fakultetet for historie og samfundsfag har 5 studerende ved udgangen af 2005 bestået B.A.-uddannelse og 1 studerende B.S.Sc.-uddannelse efter den nye bekendtgørelse fra 2003, og i samme periode har 2 studerende bestået exam.art.-uddannelse, samt 9 studerende B.S.Sc.-uddannelse efter den gamle bekendtgørelse. Søgu- og samfelagsdeildin havde 1 ph.d.-studerende i 2005.

Náttúruvísindadeildin (Fakultet for naturvidenskab og teknik):

B.Sc. til elektroingeniør (Bachelor of Science) samt B.Sc. til petroleumingeniør. De to første år på ingeniøruddannelserne indeholder et betydeligt antal fælles kurser. Der er endvidere *B.Sc. i biologi, B.Sc. i geofysik, B.Sc. i datalogi* samt *B.Sc. i levnedsmiddelvejenskab*. Derudover har der været tilbudt en deltids *B.Sc.-uddannelse i informationsteknologi* af 2½ års halvstudium, hvor de studerendes forudsætninger svarer til datamatiker-uddannelse. Uddannelserne kan både være afsluttende uddannelser og danne grundlag for videreuddannelse i udlandet.

Fra fakultetet for naturvidenskab og teknik har 20 studerende ved udgangen af 2005 bestået B.Sc.-uddannelse efter den nye bekendtgørelse fra 2003, og i samme periode har 4 studerende bestået basisuddannelse efter den gamle bekendtgørelse. Náttúruvísindadeildin havde i 2005 4 ph.d.-studerende og 1 post.doc.

Antallet af studerende i 2004/2005 var – ifølge matriklen 31.01.2005 – 165 (63 på fakultet for færøsk sprog og litteratur, 55 på fakultet for historie og samfundsvidenskab og 47 på fakultet for naturvidenskab og teknik.) I 2005/2006 er tallene henholdsvis 153 (55, 65, og 33).

Universitetets stab af faste videnskabelige medarbejdere bestod ved udgangen af 2005 af 25 personer, heraf 8 deltidsbeskæftigede, foruden 1 forskningsstipendiat aflønnet med interne midler og 6 forskningsstipendiater aflønnet med eksterne midler. Til undervisningen benytter Universitetet også eksterne undervisere. Det teknisk-administrative personale udgjorde ved udgangen af 2005 18 personer, heraf 7 på deltid.

Foruden undervisning og forskning forestår fakultetet for færøsk sprog og litteratur flere større samlinger (ordsamling, stednavnesamling, folkemindesamling, dialektsamling).

Til to offentlige eksamenskurser i engelsk var der i 2004-2005 indskrevet 39 studerende. I 2005-06 er antallet 36.

Til et offentligt eksamenskursus i færøsk var der i 2004-2005 indskrevet 12 studerende. I 2005-06 er antallet 44.

Der var 36 offentlige foredragsaftener i 2005 – med i alt 815 tilhørere.

10.6. Anden undervisning

Ud over de ovennævnte grunduddannelser, videregående uddannelser og erhvervsuddannelser, foregår der på Færøerne forskellige andre undervisningsaktiviteter. Bl.a. på Folkehøjskolen (i Tórshavn), på Husholdningsskolen (i Klaksvík) samt på aften- og musikskolerne (Suðuroy, Vágur, Nord-Streymoy, Argir, Tórshavn, Gøta, Leirvík, Fuglafjørður og Klaksvík).

10.7. Uddannelsesstøtte

Den 1. august 1988 overtog hjemmestyret fra Statens Uddannelsesstøtte støtteordningen for studerende på Færøerne. Den nuværende fordeling af støtten sker på grundlag af regler i lagtingslov nr. 45 af 23. april 1999 med ændringer i lagtingslov nr. 60 af 27. april 2001.

I finansåret 2005 blev der i alt udbetalt godt 82 mio. kr. i uddannelsesstøtte til uddannelsessøgende elever på Færøerne og i udlandet. I 2006 forventes udbetalt knap 90 mio. kr. Hjemmestyrets overtagelse af støtteordningen for studerende på Færøerne har ikke ændret ved den hidtidige ordning, hvorefter færøske studerende på de videregående uddannelser i Danmark og i udlandet modtager støtte fra Statens Uddannelsesstøtte efter de sædvanlige danske regler.

11. Rets- og politivæsen samt overøvrigheden

11.1. Færøernes retsvæsen

Færøernes Ret har hovedtingsted i Tórshavn, hvor ordinær retsdag normalt afholdes hver tirsdag. Retten har desuden fast bitingsted i Tvøroyri, hvor der afholdes ordinære retsmøder mindst 4 gange om året. Herudover kan der undtagelsesvist holdes retsmøder i Klaksvik eller bygder.

Dommeren (Sorenskriveren) er overformynder på Færøerne og formand for Færøernes Ulykkesforsikringsråd, Færøernes Overfredningsnævn, Lejenævnet for Tórshavn kommune, Færøernes Overlandvæsenskommission, Færøernes Overudskiftningskommission, Det Færøske Nævn vedrørende erstatning fra staten til ofre for forbrydelser og Færøernes Nævn for børneforsorg. Endelig er dommeren medlem af sterilisationsnævnet, konkurrenceankenævnet og ankenævnet for telekommunikation.

Den 1. maj 1995 trådte en ændring af den færøske retsplejelov i kraft, således at retten består af 2 sorenskrivere (dommere), hvoraf den ene varetager rettens administration.

Foruden de nævnte sorenskrivere (dommere) beskæftiger dommerkontoret herefter 1 konstitueret retsassessor, 3 dommerfuldmægtige, 17 kontorfunktionærer, heraf 9 deltidsansatte, samt 1 elev.

Embedet disponerer over 1 domhus med 3 retssale, som er beliggende i C. Pløysengøta. Tinglysningen er i lejede lokaler i Undir Gláðsheggi 14. Administrationen af tinglysningen er med virkning fra 1. februar 2006 overtaget af landsstyret.

Straffesager berammes til foretagelse straks for så vidt angår arrestandtsager og fx sager vedrørende fremmede skibe, eller senest 4 uger efter anklageskriftets indlevering til retten. Berammelsestiden i borgerlige sager er ca. 2 måneder. Domsforhandling i en borgerlig sag berammes, såfremt sagen ikke kan afgøres på det foreliggende grundlag på den ordinære retsdag omkring 6 uger efter stævningens indlevering til retten. Ægteskabssager mv. berammes til domsforhandling 14 dage efter parterne har formuleret deres påstande.

En oversigt over Færøernes Rets virksomhed i perioden 2000-2005 er vist i *tabel 11.1*.

Herudover kan nævnes, at antallet af modtagne dokumenter i tinglysningen i 2005 var på 20.878, og at skifteretten i 2005 havde 446 anmeldte boer. Antallet af konkursboer i 2005 var 30, mens antallet af offentlig behandlede dødsboer var 40. Der er i 2005 modtaget 36 sager i huslejenævnet og 57 sager i overfredningskommissionen.

Tabel 11.1. Færøernes Rets virksomhed. 2000-2005

	2000	2002	2003	2004	2005
	----- Antal -----				
<i>Borgerlige sager:</i>					
Stævn. indleveret til berømmelse ..	1.651	1.756	1.791	2.319	2.103
Afsagte domme i alt	1.087	1.508	1.701	1.296	1.296
Heraf udebliv.- og erk.domme	1.004	1.424	1.027	1.241	1.246
<i>Straffesager:</i>					
Indleveret til berømmelse	559	596	634	752	861
Afsagte domme	313	357	333	353	474
<i>Forgedforretninger:</i>					
Indleveret til begæring	3.328	2.813	3.174	3.495	2.797
Heraf udpantningsbegæring	2.238	1.600	2.072	1.762	1.221
<i>Auktioner:</i>					
Auktionsbegæring i alt	43	40	43	43	36
Heraf faste ejendomme	42	35	39	35	25
Heraf skibe	0	5	3	3	8
<i>Afholdte auktioner:</i>					
Over faste ejendomme	10	12	6	13	25
Over skibe	1	3	2	3	4

Kilde: Sorenskriveren.

11.2. Færøernes politivæsen

Politiets organisation og opgaver

Færøerne er en selvstændig politikreds, der som de øvrige danske politikredse er underlagt rigspolitichefen og Justitsministeriet. Politikredsen ledes af landfogeden (politimesteren), der i modsætning til danske politimestre tillige er tillagt statsadvokatkompetence. Landfogeden møder således i alle straffesager i Færøernes Ret, i ankesager ved Østre Landsret – som i 2005 havde 3 sessioner på Færøerne – samt i nævningsager, der behandles ved Færøernes Ret med sorenskriveren (dommeren) som retsformand.

Det færøske politikorps ledes af en politiinspektør.

I politikredsen, hvor der er et landfogedkontor, en døgnbetjent station og 6 understationer af forskellig størrelse, udføres de samme opgaver som i danske politikredse. Den færøske bilinspektion, Akstovan, overtog i 1996, efter en politisk beslutning, motorkontorets arbejdsopgaver samt kompetencen til udstedelse af kørekort.

Herudover er der imidlertid henlagt en række civilretlige arbejdsopgaver til landfogeden og politiet, og disse har indenfor de sidste år beslåglagt en del af politiets og kontorpersonalets tid. Landfogden behandler bl.a. faderskabssager og var indtil marts 2002 borgerlig vielsesmyndighed. Endvidere deltager landfogeden i lovforberedende arbejde i samarbej-

de med de færøske myndigheder. Hertil kommer udarbejdelse af retningslinier for sagsbehandling, der efter forhandlinger med hjemmestyrets myndigheder tilpasses færøske forhold, idet centrale myndigheders generelle retningslinier kun sjældent kan finde anvendelse på Færøerne.

Sysselmændene (stationslederne udenfor Tórshavn), deres stedfortrædere samt nogle kontorfunktionærer er af sorenskriveren meddelt fuldmagt i medfør af retsplejelovens § 17 a, og behandler i denne forbindelse bl.a. foged- og skiftesager. Derudover deltager sysselmændene i et tæt samarbejde med dommerkontoret ved behandlingen af en række øvrige sager af civilretlig karakter. Sysselmændene er endvidere borgerlig vielses- og prøvelsesmyndighed.

Ændringer i infrastrukturen har medført, at arbejdsdistriktet for politiet i Miðvági er udvidet med Vestmanna og Kvivik kommuner, mod før alene at omfatte Vágar og Mykines.

Opgaverne med notarial-, foged-, og skifteretssager, som før blev foretaget i Vestmanna vil fremover overgå direkte til sorenskriveren (dommeren). Sysselmanden fra Strømsyssel flytter samtidig fra Vestmanna til Tórshavn.

Personaleforhold

Det juridiske personale består af landfogeden, vicepolitimesteren, en politiassessor og en politifuldmægtig.

Det færøske politikorps udgjorde pr. 31. december 2005 i alt 107 politifolk, heraf 14 under grunduddannelse i Danmark. Herudover er der ansat 11 reservepolitibetjente.

Politiet på Færøerne forestår selv den indledende udvælgelse af potentielle emner til politiuddannelsen. Disse må herefter gennemgå den almindelige ansættelsesprocedure og uddannelse i Danmark, hvorefter tjenesten skal forrettes på Færøerne. Som en naturlig følge heraf består hovedparten af politistyrken af personer af færøsk oprindelse. Der kan i begrænset omfang ske udveksling mellem danske og færøske politifolk, ligesom der i visse situationer kan udstationeres danske politifolk på Færøerne.

Ved årsskiftet var der ved politiet ansat 27 kontorfunktionærer, heraf 10 i deltidsstillinger samt 1 elev. Arrestvæsenet beskæftigede 13 personer.

Den frie kriminalforsorg

Den frie kriminalforsorg har en afdeling i Tórshavn, hvortil der er knyttet to socialrådgivere. I lighed med de danske afdelinger udarbejder man personundersøgelser og fører tilsyn med betinget dømte og prøveløsladte. Herudover arbejder man tæt sammen med politiet og arresthuset i Tórshavn bl.a. ved ugentlige møder, ligesom der samarbejdes med danske fængsler, hvor personer af færøsk oprindelse er indsat til afsoning.

Kriminalitet

I 2005 blev der registreret 971 straffelovsovertrædelser, hvilket er et fald på knap 11 pct. i forhold til 2004. Sagsantallet er dermed ikke længere over 1.000 sager. Sidst sagsantallet var under 1.000 var i 2001.

Antallet af anmeldte indbrudstyverier og tyverier i øvrigt var i 2005 henholdsvis 101 og 228 forhold, hvilket er et fald i indbrudstyverier og et mindre fald i tyverier i øvrigt i forhold til 2004, hvor tallene udgjorde henholdsvis 108 og 334. Antallet af andre anmeldte berigelsesforbrydelser var i 2005 på 9 sager. Antallet af anmeldte brugstyverier har ligget forholdsvis stabil de seneste år og var i 2005 på 78.

Antallet af hærværksanmeldelser er faldet med godt 21 pct. i 2005, og er nu på 275, mod 349 i 2004. Hærværk udgør ca. 30 pct. af alle anmeldte straffelovsovertrædelser på Færøerne.

Narkotika

I 2005 blev der behandlet 85 sager, mod 74 sager i 2004, vedrørende overtrædelser af loven om euforiserende stoffer. Bestræbelserne på at holde hash og andre stoffer ude fra Færøerne er fortsat store. Der ses dog en tendens til indpas af andre (hårdere) stoffer end hash på det færøske narkotikamarked. Det tætte samarbejde mellem politi og toldvæsen, der begge disponerer over narkohunde, indebærer at opdagelsesrisikoen er ganske høj. Derudover sanktioneres disse lovovertrædelser strengere på Færøerne end i Danmark, og Færøernes Ret er indstillet på hurtig retsforfølgning i sager, hvor der er mulighed for at idømme frihedsstraf.

Færdsel

Antallet af anmeldte færdselsuheld, herunder med personskaade samt antallet af sigtelser for spirituskørsel, har ligget på et nogenlunde stabil niveau siden midten af 1990'erne. I 2005 udgjorde antallet af anmeldte færdselsuheld 1.017.

Anden særlovgivning

Antallet af anmeldte overtrædelser af anden særlovgivning var i 2005 på nogenlunde samme niveau som i første halvdel af 90'erne.

Politiets regelgrundlag

Den færøske straffelov er hovedsageligt udarbejdet på grundlag af den danske straffelov og er således stort set identisk med den danske straffelov.

Derimod er den færøske retsplejelov på en række punkter forskellig fra den danske retsplejelov, da flere bestemmelser er tilpasset færøske forhold.

På færdselsområdet gælder en særlig færøsk lagtingslov om færdsel, der dog i opbygning og indhold minder meget om den danske færdselslov. Den 1. juni 2000 trådte lagtingslov nr. 68 af 10. maj 2000 i kraft, der bl.a. ændrede grænsen for spirituskørsel fra 1,20 promille til 0,80 promille, promillekørsel fra 0,80 til 0,50 promille, brug af håndholdte mobiltelefoner under kørslen blev forbudt og hjemmel til konfiskation og tilbageholdelse af køretøjer blev indført mv.

For en oversigt over antallet af anmeldte lovovertrædelser henvises til *bilag 11.1*. I *bilag 11.2* og *11.3* er givet en oversigt over politiets virksomhed i øvrigt og over behandlingsmåden for lovovertrædelser.

11.3. Færøernes overøvrighed (Rigsombudsmanden på Færøerne)

Overøvrighedsområdet, som i Danmark i første række varetages af statsamtterne og Københavns Overpræsidium (fra 1. januar 2007 af de 5 nye statsforvaltninger), administreres på Færøerne af Rigsombudet og i mindre udstrækning af landfogeden, sorenskriveren samt landsstyret.

Overøvrighedssager er administrative civilretlige sager vedrørende fx indgåelse og opløsning af ægteskaber, fastsættelse af samvær, fastsættelse af bidrag, adoptioner, godkendelse af ægtepagter samt af mindreåriges og umyndiges retshandler, fri proces mv.

Landsstyret anmodede i 1993 om at få langt den overvejende del af den i Danmark gældende lovgivning på det familieretlige område forelagt med henblik på stillingtagen til ikraftsættelse for Færøerne. På grund af lovgivningens omfang er forelæggelsen inden for det familieretlige område en omfattende og langvarig proces. I 1998 fik Lagtinget forelagt og vedtog et udkast til anordning til ikraftsættelse af den ægteskabslov, der gælder for Danmark med enkelte ændringer som følge af særlige færøske forhold. Anordning nr. 37 af 22. januar 2002 om ikrafttræden for Færøerne af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning trådte i kraft den 1. marts 2002.

De vigtigste typer af overøvrighedssager omtales kort i det følgende.

Indgåelse og opløsning af ægteskab

Anordning nr. 37 af 22. januar 2002 om ikrafttræden for Færøerne af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning trådte den 1. marts 2002 i kraft og afløste den da gældende lovgivning fra 1922.

En af ændringerne i den ny lov er, at lysning før ægteskabets indgåelse er gjort frivillig og fristen mellem lysningen og ægteskabets indgåelse er fjernet. Endvidere er mægling gjort frivillig, og fristerne for skilsmisse efter separation ved henholdsvis enighed/uenighed mellem parterne er ændret fra 1½ år til 6 måneder/fra 2½ år til 1 år. Man kan fortsat ved kongelig bevilling opnå tilladelse til, at vielse sker som hjemmevielse, det vil sige udenfor

de autoriserede borgerlige vielsessteder (visse byrådskontorer samt sysselmændenes kontorer). Landfogeden er ikke længere hverken prøvelses- eller vielsesmyndighed. Som noget nyt har byrådsformænd i kommuner med over 1.500 indbyggere fået prøvelses- og vielseskompetence. I 2005 blev der på Færøerne foretaget 188 kirkelige og 62 borgerlige vielser.

Skilsmisse gives enten ved dom (Færøernes Ret) eller ved bevilling (Rigsombudet). I 2005 blev 67 ægteskaber opløst ved skilsmisse, heraf 5 ved dom og 62 ved bevilling.

Grundlaget for de 62 skilsmisser, der blev givet ved bevilling, var i 52 tilfælde forudgående separation; 6 ægteskaber blev opløst på grund af utroskab og 4 ægteskaber blev opløst pga. 2 års adskillelse.

Børnebidrag

Ifølge lov om børns retstilling (1960) er forældrene hver for sig forpligtede til at forsørge deres barn. Hvis en af forældrene ikke opfylder forsørgelsespligten, kan overøvrigheden (Rigsombudet) pålægge vedkommende at udrede bidrag til barnets underhold.

Faderen til et barn uden for ægteskab kan således pålægges at betale børnebidrag, hvis han ikke opfylder sin forsørgelsespligt. Det samme gælder, uanset om forældrene er blevet separeret eller skilt, hvis en af forældrene til et barn født i ægteskab ikke opfylder sin forsørgelsespligt.

Adoption

Ansøgning om bevilling af adoption indgives til Rigsombudet. Medmindre ansøgningen vedrører adoption af et stedbarn, forelægges sagen inden eventuel godkendelse for det færøske adoptionsråd, hvor lægelig, juridisk og social sagkundskab er repræsenteret.

I 2005 blev der udfærdiget 17 adoptionsbevillinger. Heraf var 8 såkaldte stedbarnsadoptioner, hvor den ene ægtefælle adopterer den anden ægtefælles særbarn.

De øvrige 9 adoptionsbevillinger var fremmedadoption og vedrørte børn fra Indien, Kina, Polen og Bulgarien. I 2004 blev der udfærdiget 15 adoptionsbevillinger (6 stedbarnsadoptioner; de øvrige 9 vedrørte børn fra Korea, Indien, Hviderusland, Etiopien og Kina). Adoption af udenlandske børn formidles af de godkendte institutioner AC Børnehjælp og DanAdopt, der alle er hjemmehørende i Danmark.

Antallet af godkendelser som adoptanter til et udenlandsk barn siger umiddelbart mere om udviklingen på adoptionsområdet end antallet af udfærdigede bevillinger i det enkelte år, da der ofte går flere år fra en godkendelse er meddelt, og indtil adoptionen kan gennemføres endeligt med udfærdigelse af bevilling. Antallet af godkendelser var 7 i 2001, 7 i 2002, 13 i 2003, 22 i 2004, og 15 i 2005.

Lagtinget vedtog i 1994 en lov om dagpenge ved adoption, hvorefter ægtepar, der adopterer, ligestilles med øvrige forældre i relation til dagpenge under barsel.

Lagtinget vedtog endvidere 22. december 2000 lov nr. 125 af 22. december 2000, hvorefter forældre, der adopterer et udenlandsk barn, kan få et adoptionstilskud på 50.000 kr. Tilskuddet, der ydes som et engangsbeløb for hvert barn, gives uden hensyntagen til forældrenes indkomster. Betingelsen for at få adoptionstilskud er, at adoptionen er formidlet af en af de godkendte adoptionsformidlende organisationer i Danmark og at forældrene har fast bopæl på Færøerne.

Umyndiges retshandler

En umyndig person – dvs. en mindreårig eller en umyndiggjort – kan som hovedregel ikke selv råde over sin formue eller forpligte sig ved retshandler. Dette tilkommer normalt den pågældendes værge.

Værgen disponerer imidlertid ikke frit over den umyndiges formue. Overøvrigheden (Rigsombudet) skal ifølge myndighedsloven og værgebekendtgørelsen medvirke ved mange af de retshandler, som værgen foretager for den umyndige, typisk i forbindelse med sager om frigivelse af midler fra Overformynderiet, køb og salg af fast ejendom mv.

Ægtepagter

En ægtepagt er en aftale, der før eller under ægteskabet er indgået mellem ægtefæller om formueforhold. Gaver mellem ægtefæller, der ligger ud over det sædvanlige, skal gives ved ægtepagt. Aftaler mellem ægtefæller om, at fællesejeaktiver skal være særeje, eller at særejeaktiver skal være fælleseje, skal ligeledes indgås ved oprettelse af en ægtepagt.

Alle ægtepagter skal tinglyses, men visse ægtepagter skal, forinden tinglysning kan ske, være godkendt af Rigsombudet. Dette gælder således ægtepagter oprettet efter ægteskabets indgåelse, hvorved der vederlagsfrit overføres formueaktiver fra den ene ægtefælle til den anden.

Navnesager

I 1992 blev navnelovsområdet overtaget af Færøerne som særanliggende. Området reguleres af en færøsk lagtingslov om navne.

Loven giver mulighed for, at visse navneændringer kan ske ved anmeldelse til sognepræsten. Øvrige navneændringer gives ved navnebevis af landsstyret. Der er samtidig indført et gebyr for landsstyrets behandling af navnesager.

I henhold til loven kan en person højst tillægges to fornavne og fornavnene skal være i overensstemmelse med færøsk sprogbrug og i overensstemmelse med en relativt restriktiv

liste over anerkendte fornavne. Ønsker man et navn, som ikke er medtaget på navnelisten, skal sagen forelægges for et navneudvalg. For personer fra udlandet kan landsstyret i særlige tilfælde gøre undtagelse.

Der er mulighed for som efternavn at få faderens eller moderens fornavn i ejefald med tilføjelse af "-son" eller "-dóttir" i overensstemmelse med personens køn.

Hvis ægtefæller ønsker samme efternavn, skal det anmeldes til vielsemyndigheden. Den, som bærer sin ægtefælles eller tidligere ægtefælles efternavn, kan genantage sit tidligere efternavn ved anmeldelse til vielsemyndigheden.

Fri proces

For at opnå fri proces til gennemførelse af en retssag forudsættes som udgangspunkt, at man har en rimelig udsigt til at vinde sagen, samt at man ikke uden at lide væsentlige afsavn kan betale de omkostninger, der er forbundet med sagen (indtægt under sygekassegrænsen).

Såvel en sagsøger som en sagsøgt kan opnå fri proces. I den samme retssag gives der dog normalt kun bevilling til én af parterne.

Fri proces meddeles af Rigsombudet, hvis sagen skal anlægges ved Færøernes Ret. Er der tale om en ansøgning om fri proces til en ankesag, skal ansøgningen normalt behandles af Familiestyrelsen.

Indfødsret (Statsborgerskab)

Man kan opnå indfødsret ved erklæring, hvis man umiddelbart opfylder bestemte betingelser, der er fastsat i indfødsretsloven. I disse situationer opnår man dansk indfødsret ved at afgive erklæring herom til Rigsombudet. I 2005 opnåede 1 person, bosat på Færøerne, dansk indfødsret ved erklæring.

Opfylder man ikke betingelserne for at få dansk indfødsret ved erklæring, kan dansk indfødsret kun opnås ved naturalisation gennem vedtagelse af en særlig lov herom i Folketinget. Sager om indfødsret ved naturalisation behandles af Landfogeden.

12. Kirkeliv

12.1. Folkekirken

Færøerne er et selvstændigt stift i den danske folkekirke og har egen biskop. Folkekirken forventes imidlertid overtaget af de færøske myndigheder med virkning fra Olaj (29. juli) 2007. Havnar kirke i Tórshavn er Færøernes domkirke, og domkirkens kirkebogsførende sognepræst er domprovst i Færøernes stift.

Stiftsøvrigheden består af biskoppen, rigsombudsmanden og landsstyremanden for kirkelige anliggender.

Provstiudvalget består af 4 medlemmer, der vælges af menighedsrådene. Provstiudvalget vælges for 4 år, og dets funktionsperiode begynder den 1. april året efter, at der har været afholdt menighedsrådsvalg. Domprovsten er provstiudvalgets forretningsfører.

Færøerne er opdelt i 14 præstegæld med i alt 60 kirker og 7 bønhus og med 21 præsteembeder inkl. embedet som domprovst.

Præsterne på Færøerne lønnes efter samme regler som præsterne i Danmark. Staten dækker således 40 pct., mens resten af præstelønningerne betales af Præsteembedernes Fællesfond, hvis indtægter kommer fra danske kirkeskatter.

Udgifterne til aflønning af præster, domprovst og biskop, udgjorde 10.251.668 kr. i 2005

Herudover er der i 2005 afholdt udgifter til vedligeholdelse af præstegårde og bispegården for i alt 1.320.738 kr. samt løn til stiftspersonale og til administration af provste- og bispeembedet samt præsteembederne for i alt 2.430.352 kr.

For finansåret 2006 er der bevilget 3.915.644 kr. til stiftsadministrationen, mellemkirkeligt arbejde, provstiudvalgets udgifter, udgifter (ekskl. løn) til præster og domprovst mv., præsteboliger samt bispebolig.

Administrationen foregår gennem stiftsøvrigheden.

Udgifterne til kirkernes vedligeholdelse og drift samt til anskaffelse af inventar afholdes af de enkelte menigheder. Finansieringen tilvejebringes ved hjælp af gaver, indsamlinger og kirkeskat. En stor del af kirkebetjeningen udføres ved frivillig arbejdskraft. Ved de fleste kirker er hvervet som organist, degn og klokker således ikke vederlagt.

Tabel 12.1. Kirkernes placering og befolkningsgrundlag pr. 1. januar 2006

Præstegæld	Præster	Kirker	Byer/bygder	Indbyggere
Norðoya ø.....	1	5	9	896
Norðoya v. ¹⁾	2	6	10	5.094
Fuglafjarðar ¹⁾	1	4	5	2.522
Glyvra ¹⁾	1	3	8	2.567
Nes ¹⁾	1	3	9	2.397
Sjógv.....	1	4	8	1.910
Eiði.....	1	4	8	1.345
Norðstremoy ¹⁾²⁾	3	9	17	3.851
Suðurstremoy ø. ³⁾	3	3	7½	9.837
Suðurstremoy v. ³⁾	2	4	7½	8.472
Vágar ¹⁾	1	6	7	2.935
Sandoy.....	1	6	7	1.443
Suðuroy n. ¹⁾	2	5	9	2.693
Suðuroy s.....	1	5	7	2.257
I alt.....	21	67	119	48.219

Anm.: 1) Heraf 1 bønhus. 2) Omfatter Kollafjarðar, der er en del af Tórshavn kommune. 3) Skønsmæssigt angivet, da Tórshavn (excl. Kollafjarðar) er delt mellem østre og vestre Suðurstremoy.

Kilde: www.folkakirkjan.fo og Hagstova Føroya.

Kirkefonden, hvis midler tilvejebringes ved en årlig bevilling på lagtingsfinansloven (for 2006 er bevillingen 2.910.000 kr.), anvendes som tilskud til vedligeholdelse af kirkerne mv.

12.2. Organisationer og foreninger tilsluttet folkekirken

Herunder indgår K.F.U.M. og K.F.U.K. samt Indre Mission (Heimamissiónin).

12.3. Kristne trossamfund og andre trossamfund uden for folkekirken

Følgende trossamfund er repræsenteret på Færøerne: Brødremenigheden (The Plymouth Brethren), Den Katolske Kirke, Frelsens Hær, Pinsemenigheden (Hvítusunnusamkoman), Syvendedags Adventisterne, Filadelfiamenigheden (en pinsemenighed), Jehovas Vidner og Bahá'í troen.

13. Kulturelle forhold

Radio og TV (Kringvarp Føroya)

Den 1. januar 2005 blev Færøernes Radio (Útvarp Føroya, ÚF) og Færøernes TV (Sjónvarp Føroya, SvF) fusioneret i en ny offentlig institution med navnet Kringvarp Føroya (KF). Formålet med sammenlægningen er at rationalisere institutionernes drift, og at give dem bedre muligheder for at varetage public service opgaver.

ÚF startede sin radiovirksomhed i 1957, mens SvF blev etableret i 1984. KF har status som en selvstændig offentlig institution. Den ledes af den direktør, som refererer til Kulturministeriet. Desuden har landsstyremanden i henhold til loven om radio og TV udpeget et rådgivende programudvalg for henholdsvis radio og TV. KF's drift finansieres af licens, spil og reklamer, der er godt 14.000 licensbetalere. Det årlige budget er på 60 mio. kr. KF har i alt 105 medarbejdere, heraf 60 i TV og 45 i radio.

Som en offentlig institution varetager KF en Public Service forpligtelse. Det skal tilstræbes, at programfladen repræsenterer en uafhængig og troværdig nyhedsformidling, en alsidig oplysningsvirksomhed, og kultur- og underholdningsprogrammer af en rimelig kvalitet. Desuden tilstræbes det, at der er et programtilbud til både store og små grupper, og at der bidrages til at seere og lyttere får indsigt i og forståelse for færøsk sprog og kultur.

TV sender ca. 50 timer om ugen. Heraf er ca. 15 procent egenproduktion og ca. 7 procent af de udenlandske programmer versioneres til færøsk. Hovedparten af de udenlandske programmer kommer fra Danmarks Radio og TV2.

Radioen har en årlig sendetid på ca. 5.700 timer. Musik udgør ca. 40 procent af sendetiden. Radioen producerer samtlige programmer selv, og alle udsendelser er på færøsk. KF har samarbejde med Danmarks Radio vedrørende musikarkivet.

Frem til 1. marts 1998 havde ÚF og SvF eneret til at drive radio- og fjernsynsvirksomhed på Færøerne, men siden har enkeltpersoner og organisationer kunnet søge et bevillingsudvalg sendetilladelse. Adgangen til at drive radio og TV-virksomhed udnyttes i øjeblikket af to private radiostationer – Rás 2 og Lindin.

Aviser

Færøske avisudgivelser, deres ugentlige antal udgaver og oplagstal samt partitilknytning er vis i *tabel 13.1.*

Tabel 13.1. Færøske avisudgivelser

Avis	Ugentlige udgaver	Oplagstal 2005	Partitilknytning
Dimmalætting	5	8.000	Sambandspartiet
Sosialurin	5	8.000	Ingen
Oyggjatiðindi	2	3.500	Ingen
Norðlýsið	1	2.500	Ingen

Kilde: Hagstova Føroya.

Bogudgivelser

I 2005 udkom i alt 169 bøger på færøsk, 100 originale og 69 oversættelser. Det samlede antal trykte bøger på færøsk, siden den første bog udkom i 1822 er 4.793 bøger.

Årets bogproduktion kan opdeles i: fiktion, 22, speciallitteratur, 58, lærebøger, 31, børnebøger, 58.

M. A. Jacobsens kulturpris for 2005 blev tildelt Turið Kjølbrofor faglitteratur, Jón Tyril fik prisen for kulturel indsats og børnebogslitteraturprisen blev tildelt Theodor Hansen og Grafik Studio v/ Inga Joensen. Der blev ikke tildelt nogen litteraturpris for skønlitteratur.

Biblioteksvæsen

Ved hjemmestyreordningen blev biblioteksvæsenet overtaget som færøsk særanliggende og Føroya Landsbókasavn (Landsbiblioteket), oprettet i 1828 som selvejende institution, blev samtidig lagt under landsstyret og fik pålagt opgaver som landsbibliotek, overcentral og bibliotekstilsyn. Biblioteket skal samle al færøsk litteratur og så vidt muligt al litteratur, der vedrører Færøerne.

Endvidere skal Landsbókasavnið som central- og forskningsbibliotek *virke for udbredelse af kundskaber og oplysning i landet*. Landsbókasavnið fører tilsyn med folkebibliotekerne, fordeler Lagtingets bevillinger og sørger bl.a. for boganskaffelser og katalogisering til de biblioteker, der ikke selv har uddannet personale hertil. Landsbókasavnið administrerer pligtafleveringen (fire eksemplarer), som påhviler den, der fremstiller eksemplarer til udgivelse.

Bogbeholdningen er på godt 151.000 bind, heraf omkring 20.000 i forskningsafdelingen. Biblioteket har desuden tidsskrifter og mikrofilm, hovedsagelig færøske aviser.

I 2004 udlånte Landsbókasavnið ca. 20.000 bøger, hvortil kommer benyttelsen af den færøske afdeling, som indeholder bøger, håndskrifter, pjecer, grammofonplader og kassettebånd mv.

Landsarkivet

Føroya Landsskjalasavn (Færøernes Landsarkiv) blev grundlagt i 1932 og overtaget af hjemmestyret i 1952. Landsarkivets virksomhed er fastsat ved lagtingslov af 28. april 1992 og ved en aftale fra 1990 mellem Færøernes landsstyre og Statsministeriet om statens arkivalier på Færøerne.

Landsarkivets opgave er at indsamle, ordne, bevare, beskrive og varetage det materiale, som offentlige institutioner er lovgivningsmæssigt forpligtet til at aflevere til arkivet. Landsarkivet er konsulent og fører tilsyn med offentlige myndigheders journal- og arkiv-anliggender. Landsarkivet skal tillige indsamle private arkivalier af forskningsmæssig og kulturel betydning.

Det er samtidig Landsarkivets opgave at stille oplysninger til rådighed for offentlige institutioner, for private og for forskningen.

I Landsarkivets samlinger findes et stort og enestående materiale af såvel privat som offentlig oprindelse. Fx opbevares Færøernes ældste lovbog, Kongsbókin (Kongens Bog), som er et skindhåndskrift, der indeholder den ældste færøske lovgivning, Seyðabrævið (Fårebrevet) fra 1298, den ældste færøske kirkebog fra 1687 og tingbøger fra 1615. Fra omkring 1700 findes materiale om de fleste færøske samfundsforhold.

Arkivalier kan benyttes på Landsarkivets læsesal efter bestemte regler. På læsesalen findes tillige kopier og mikrofilm af folketællinger, kirkebøger, skifteprotokoller etc.

Landsarkivet samarbejder med udenlandske arkiver, især med Statens Arkiver, som opbevarer betydelige arkivalier for Færøerne. Arkivet indgår endvidere i forskningsmæssigt samarbejde med forskningsinstitutioner på Færøerne og i andre lande.

Museum

Føroya Fornminnissavn (Færøernes historiske museum) blev grundlagt i 1898 som en selvejende institution med det formål at indsamle og udstille kulturhistoriske genstande. Ved lagtingslov etableredes Føroya Fornminnissavn i 1952 som nationalmuseum, der sorterer direkte under landsstyret, og dets formål blev udvidet med en række administrative og videnskabelige opgaver.

Føroya Fornminnissavns opgaver omfatter forvaltning af fortidsminde- og bygningsfredningsloven, arkæologiske og etnologiske undersøgelser, indsamling og forskning samt bevarelse og udstilling af oldsager og indsamlede etnologiske genstande. Desuden fører museet tilsyn med lokalmuseer, som får offentlig støtte efter lokalmuseumsloven.

Museet ledes af landsantikvaren, som desuden varetager fortidsmindeforvaltning, bygningsbevaring, lokalmuseumstilsyn og repræsenterer museet i fortidsmindenævnet og overfredningsnævnet. På museet er bl.a. ansat videnskabelige medarbejdere og en konservator.

Nordens Hus

De nordiske lande har i fællesskab opbygget og indrettet to kulturhuse på Island og på Færøerne. Der er yderligere indrettet kulturelle institutioner på Ålandsøerne og i Grønland.

Formålet med Nordens Hus i Tórshavn er at formidle nordisk kultur til Færøerne og færøsk kultur de andre nordiske lande. Desuden skal huset støtte færøsk kultur.

Husets virksomhed bygger på et samarbejde mellem såvel nordiske sammenslutninger, foreninger og organisationer af forskellig art som med færøske institutioner, grupper og enkeltpersoner. Det er en vigtig målsætning for husets ledelse også at nå ud til de øvrige færøske bygder og øer.

Arrangementerne og aktiviteterne i huset er meget forskellige: teater, koncerter, færøsk dans, udstillinger, filmforevisninger, møder og konferencer mv. Nordens Hus står for mere end 300 arrangementer hvert år og har mere end 45.000 besøgende om året.

Huset ledes af en bestyrelse på 9 medlemmer, af hvilke 3 vælges af Færøernes landsstyre, 5 af Nordisk Ministerråd efter forslag fra de respektive landes regeringer, og 1 vælges blandt husets medarbejdere. Husets daglige virksomhed ledes af en direktør, der normalt udpeges for 4 år ad gangen af den siddende bestyrelse. Siden 1. februar 2005 har direktøren været Niels Halm.

Teatervirksomhed

Den eneste egentlige teaterbygning på Færøerne er Sjónleikarhúsið (Teaterhuset) i Tórshavn, der ejes og drives af Havnar Sjónleikarfelag (Tórshavn Skuespillerforening). I Tórshavn findes ligeledes et lille teater, som har til huse i et nedlagt mejeri og drives af Færøernes eneste professionelle teatergruppe, Gríma.

Scener med et forholdsvis udbygget teknisk udstyr findes endvidere i Klaksvík og i bygdehusene i Húsavík, Sandur, Kollafjørður og Gøta, Strendur, Oyrabakki og i Fuglafirði.

I 1989 oprettedes som en selvejende institution Leikpallur Føroya (Den færøske Teater-scene), støttet af landsstyret og kommunerne. Leikpallur Føroya har som formål at videreudvikle – og skabe interesse for professionel- og amatørteaterkunst, at støtte eksperimenterende teaterarbejde til udvikling af en særlig færøsk teaterkunst og at administrere al offentlig støtte til teater på Færøerne. Leikpallur Føroya ledes af en bestyrelse, hvis medlemmer er udpeget af Meginfelag áhugaleikara Føroya (MáF) (Landsorganisationen for færøsk Amatørteater) og af Leikarafelag Føroya (Foreningen for hel- og halvprofessionelle teaterarbejdere).

I foråret 2003 vedtog Lagtinget lov om Tjoðpallur Føroya (Færøernes Nationalscene) og støtte til teaterkunst. Loven giver landsstyremanden hjemmel til at etablere en færøsk na-

tionalscene som en selvejende institution. Endvidere indeholder loven hjemmel til at yde støtte til såvel amatørteater som professionelt teater. Efter loven nedsættes et teaterråd. Rådet godkender nationalscenes budgetter og aktiviteter og har herudover andre overordnede opgaver inden for teaterkunst mv. Landsstyremanden for kulturelle anliggender har i august 2004 nedsat det første teaterråd, og Jenny Petersen er i foråret 2005 ansat som leder af nationalscenen.

Meginfelag áhugaleikara Føroya består af 16 amatørforeninger og -grupper. En af landsorganisationens opgaver er at yde konsulenttjeneste til og afholde kurser for landets mange teaterforeninger o.a. Máf er optaget i nordisk samarbejde gennem sit medlemskab af nordisk Amatørteaterråd (NAR). I 1999 blev Máf desuden medlem af verdensorganisationen IATA/AITA. Leikarafelag Føroya er medlem af Nordisk Teaterunion. Leikarafelagið er endvidere medlem af Listafólkasamband Føroya (LISA) (den færøske kunstnersammenslutning).

Musikliv

Der er et symfoniorkester på Færøerne, nemlig Føroya Symfoniorkestur, støttet af landestyret, med ca. 45 aktive medlemmer. Orkesteret afholder 4 faste årlige arrangementer, herunder forårskoncerten og nytårskoncerten. Endvidere findes der en strygekvartet og et professionelt klassisk kammerorkester *Alubáran*.

Der er 10-12 hornorkestre (brassbands) og harmoniorkestre på Færøerne, som har mere end 250 aktive amatørmusikere, og der afholdes godt 100 koncerter/offentlige fremførelser om året. Det ældste af disse orkestre er Havnar Hornorkester (1903), mens de yngste, der ofte har tilknytning til musikskolerne, er dannet i de seneste år. Disse orkestre er medlemmer af Centralforeningen af færøske Hornorkestre.

Der er 25-30 kor, herunder større kirkekor. Der skønnes at være ca. 400-500 aktive amatørkorsangere, og korene afholder hvert år et stort antal koncerter/offentlige fremførelser. Korsangerne er medlemmer af Kórsamband Føroya, og foreningen er medlem af LISA. Formand er den færøske korsangs primus motor gennem mange år Ólavur Hátún.

Havnar Jazzfelag har til formål at fremme interessen for musik, særligt jazz-, blues- og rockmusik. Foreningen planlægger og igangsætter hvert år en række arrangementer med udenlandske gæstemusikere og færøske grupper.

Den færøske komponistforening Felagið Føroysk Tónasköld (FØT) arrangerer festivalen *Summartónar* for klassisk musik og fra 2005 også med jazz og folkemusik, bestående af arrangementer med færøske og udenlandske ensembler og solister. Man bestræber sig på at uropføre nyskrevne værker af færøske komponister. Endvidere afholdes en folkemusikfestival, ligeledes med færøsk og udenlandsk deltagelse. Begge festivaler afholder koncerter over hele landet med støtte fra Nordens Hus og andre kulturelle fonde. Komponisten og musikeren Kristian Blak er én af hovedkræfterne bag *Summartónar*.

Føroya Konsertfelag, der har til formål at arrangere regelmæssige koncerter med færøske og udenlandske kunstnere, står hvert år for en række musikarrangementer i Tórshavn og i en række store og små bygder. I koncerterne har dels medvirket færøske musikere og sangere og dels udenlandske besøgende fra de øvrige nordiske lande.

Der er i de senere år kommet flere interessante festivaler frem. I 2005 bliver der afholdt festivaler i Gøta, Klaksvík, Sandoy og Suðuroy.

Billedkunst

Færøske billedkunstnere dannede i 1980 foreningen Føroysk Myndalistafólk (Færøske Billedkunstnere), der med få undtagelser omfatter de kunstnere, som fast arbejder med billedkunst, og hovedparten af de kunstnere, som regelmæssig deltager i udstillinger. Medlemstallet er for tiden 48. Hvert forår arrangerer foreningen en stor censureret udstilling i Listaskálin (Kunstmuseet). Føroysk Myndalistafólk er repræsenteret i LISA (den færøske kunstnersammenslutning). Foreningen er ligeledes medlem af Billedkunstnere i Norden (BIN) og i Nordisk Kunstnerforbund (NKF). Formand er billedkunstneren Kári Svensson.

Listafelag Føroya (Den færøske Kunstforening) har til formål at støtte færøsk kunst og at arrangere udstillinger.

Lagtinget oprettede i 1948 en offentlig kunstsamling, Føroya Listasavn, som har til formål at indkøbe og dokumentere færøsk billedkunst. Dele af denne offentlige kunstsamling er placeret i Listaskálin, der er en udstillingsbygning, som Listafelag Føroya opførte i 1970, og som er organiseret som en selvejende institution, finansieret over Lagtingets finanslov.

I 1989 blev de to institutioner Føroya Listasavn og Listaskálin lagt sammen til et egentligt kunstmuseum, der bærer navnet Listasavn Føroya. Kunstmuseet er organiseret som en selvejende institution med en bestyrelse på 4 medlemmer. Medlemmerne vælges af landsstyret (formanden), Tórshavn kommune, Listafelag Føroya og Føroysk Myndlistafólk.

Såvel i Tórshavn som ude omkring på øerne findes flere andre udstillingssteder og private gallerier.

Idræt

Ítróttarsamband Føroya (ÍSF) blev stiftet i 1939 og er landsforening for alle idrætsforeninger på Færøerne. ÍSF er højeste myndighed vedrørende idrætsvirksomhed, og foreningens formål er at fremme, samordne og tilrettelægge al idrætsvirksomhed på Færøerne, at arrangere turneringer og at godkende sådanne både på Færøerne og i udlandet, at fremme samarbejdet om idrætsspørgsmål med landsmyndigheder og andre myndigheder, samt endelig at repræsentere Færøerne i forhold til andre lande.

Mere end 100 idrætsforeninger med omkring 15.000 enkeltmedlemmer er medlemmer af ÍSF. ÍSF bliver finansieret gennem kontingenter fra medlemsorganisationerne, en fast bevilling på den færøske lagtingslov samt indtægter fra anden side. ÍSF er organiseret med særforbund på samme måde som tilsvarende organisationer i nabolandene.

Det første særforbund, Fótþóttssamband Føroya, FSF (Det færøske fodboldforbund), blev stiftet i 1979, og der er nu særforbund for følgende idrætsgrene: Fodbold, håndbold, roning, bordtennis, badminton, volleyball, gymnastik, svømning, judo, ridning, atletik, skydning og cykling, hvortil kommer særforbundet for handicappede.

Dansk-Færøsk Kulturfond

Dansk-Færøsk Kulturfond blev oprettet i 1951 efter aftale mellem den danske regering og Færøernes landsstyre. Grundlaget for fondets formue er tilbagebetalingerne af lån, som statskassen ydede færing, der af uddannelsesmæssige eller andre grunde opholdt sig i Danmark under 2. verdenskrig, hvor forbindelsen mellem Færøerne og Danmark var afbrudt. Fondet har siden fået tilført yderligere midler, og formuen udgør nu godt 5 mio. kr. Fondet arbejder på grundlag af en fundats fra 1955. Ifølge fundatsen er fondets formål *at fremme den åndelige forbindelse mellem Færøerne og den øvrige del af det danske rige*, dvs. kulturformidling i bred forstand mellem Færøerne og Danmark. Også kulturformidling mellem Færøerne og Grønland falder ind under fondets formål.

Fondet administreres af en bestyrelse på 5 medlemmer, nemlig en repræsentant for Statsministeriet, en repræsentant for Kulturministeriet, Rigsombudsmanden på Færøerne og 2 af landsstyret valgte repræsentanter. Følgende er aktuelt medlem af fondets bestyrelse: Departementschef Karsten Dybvad (formand), Statsministeriet. Direktionskonsulent Anette Faaborg, Det Kgl. Bibliotek. Rigsombudsmand Søren Christensen. Museumsinspektør Jógvan Ravnsfjall, Nordøernes Museum. Cand.phil. Malan Johannesen, Sjóvarp Føroya.

Bestyrelsen foretager uddelinger én gang om året. Fristen for indsendelse af ansøgninger er 1. marts med efterfølgende behandling i bestyrelsen i slutningen af april/begyndelsen af maj. Ansøgningerne sendes enten til Rigsombudsmanden eller til fondets sekretariat, att.: afdelingsleder Lenna Hansen, Statsministeriet, Prins Jørgens Gård 11, DK-1218 København K. Der anvendes ikke særlige ansøgningsskemaer, men ansøgningen må indeholde en udførlig redegørelse for formålet, budget for den ansøgte aktivitet samt evt. regnskabsoplysninger for tilsvarende tidligere aktiviteter. Endvidere bør det oplyses, om der er søgt støtte til formålet fra anden side.

Der kan gives støtte til formål inden for teater, film, musik og kunst, bogudgivelser, visse studierejser mv. Der gives normalt ikke tilskud til nordiske konferencer, skolerejser og lign. eller til egentlige uddannelsesformål. Tilskuddene er af varierende størrelse. Bevilningstilsagnene opretholdes i 2 år, hvorefter der må indsendes ny ansøgning, såfremt det pågældende projekt fortsat ønskes støttet.

Dansk-Færøsk Kulturfond bestyrer endvidere *Dansk-Færøsk Samfunds studierejselegat*, som opslås i Danmark og på Færøerne til uddeling en gang om året. Legatet består af to portioner på 10.000 kr., den ene portion til en studierejse til Færøerne, den anden til en studierejse til Danmark, for personer mellem 18 og 30 år. Studierejsen skal have et formål, der falder inden for Dansk-Færøsk Kulturfonds formål.

Yderligere oplysninger om Dansk-Færøsk Kulturfond, herunder ansøgningsfrister mv., fås ved henvendelse til sekretæren, afdelingsleder Lenna Hansen, tlf. +45 33 92 22 31 eller tlf. +45 33 92 33 00 (Statsministeriet).

**Bilag 0. Oversigt over aktuelle rapporter m.v. om færøske forhold.
(Der henvises tillige til tidligere udgaver af beretningen)**

Politiske og administrative forhold:

- Betænkning om de færøske styrelsesforhold
(Udvalg nedsat af Færøernes landsstyre til at undersøge styrelsesforholdene på Færøerne)
Tórshavn, december 1993
- Redegørelse om de færøske kommuner, Ny kommunal ordning, Konklusioner og anbefalinger
(Udvalg nedsat af Færøernes Landsstyre til at udarbejde grundlaget for en færøsk kommunalreform)
Tórshavn, september 1998
- Afsluttende rapport om konsulentprojektet vedr. udviklingen af den færøske statistik
(Hagstova Føroya og Danmarks Statistik)
Tórshavn, oktober 1999
- Hvidbog. Om vigtige forudsætninger for etablering af en suveræn færøsk stat
(Færøernes Landsstyres oversatte udgave)
Tórshavn, oktober 1999.
- En selvåren færøsk økonomi. Bilag 1 til Hvidbogen. Foreligger på færøsk med en uofficiel oversættelse til dansk, udarbejdet af Rigsombudsmanden på Færøerne
(Økonomigruppen nedsat af Færøernes landsstyre med henblik på at beskrive de økonomiske forudsætninger for og konsekvenser af færøsk suverænitet)
Tórshavn, d. 9. august 1999
- Langtidsvirkningen af bortfald af statens udgifter. Supplement til Hvidbogens bilag 1 om økonomi
(Økonomigruppen nedsat af Færøernes landsstyre med henblik på at beskrive de økonomiske forudsætninger for og konsekvenser af færøsk suverænitet)
Tórshavn, d. 12. november 1999
- En selvstændig færøsk administration. Bilag 2 til Hvidbogen. Foreligger på færøsk med en uofficiel oversættelse til dansk, udarbejdet af Rigsombudsmanden på Færøerne
(Landsstyrets centralforvaltning)
Tórshavn, august 1999

- Redegørelse om 80'erne
(Lagtingets § 19-udvalg)
Tórshavn, november 2000
- Redegørelse om udlandspolitiske anliggender 2000/2001
(Lagmandskontorets udlandsafdeling)
Tórshavn, d. 15. marts 2001
- Betænkning vedrørende egnsudvikling
(Landsstyreområdet for kultur)
Tórshavn, marts 2001
- Betænkning vedrørende yderområderne
(Lagmandskontoret, Udvalget vedrørende yderområderne)
Tórshavn, april 2001
- Fastlæggelse og prioritering af opgave- og ansvarsfordeling mellem land og kommuner
(Arbejdsgruppe under Lagmandskontoret)
Tórshavn, december 2001
- Færøerne under den kolde krig (1945-1991)
(Professor Bent Jensens historiske undersøgelse for Færøernes landsstyre af Færøernes stilling under den kolde krig)
Lagmandskontoret, marts 2004
- Redegørelse om Grundlovsarbejde
(Formanden for Grundlovsudvalget)
Tórshavn, 14. marts 2002
- Første flagdagsbetænkning, Redegørelse fra formanden i Grundlovsudvalget med forslag til en Grundlov for Færøerne
(Grundlovsudvalget)
Tórshavn, 25. april 2004
- Stjórnarskipan Føroya, Translation of the Draft New Constitution of the Faroe Islands.
(Grundlovsudvalget)
Tórshavn, 2006
- Vision 2015
Landsstyrets strategiske plan for samfundets udvikling frem mod 2015
Forskelligt materiale finde på hjemmesiden www.visjon2015.fo

Erhvervs- og arbejdsmarkedsforhold:

- Betænkning fra revisionsudvalget for skibsbyggeri
(Det af landsstyret d. 16. juli 1996 nedsatte udvalg til at gennemgå og afgive indstilling om lovgivning vedrørende støtte og øvrig finansiering i forbindelse med skibsbyggeri)
Tórshavn, 28. maj 1997
- Aktiemarked og egenkapitalforhold
(Egenkapitaludvalget, juni 1997)
- Forberedelser til olieeftersøgning
(Redegørelse fra landsstyrets olieplanlægningskommission)
Tórshavn, d. 10. juli 1997
- Færøernes grindefangst med en tilføjelse om døglingefangsten
(Fil. dr. Dorete Bloch, Færøernes Naturhistoriske Museum)
3. reviderede udgave, Tórshavn, 17. juli 1997
- Fiskebestande og miljø 1997
(Færøernes Fiskerilaboratorium)
Tórshavn, 1. august 1997
- Foreløbig redegørelse vedrørende revision af fiskernes indtægtssikring
(Udvalget til revision af fiskernes indtægtssikring)
Tórshavn, 6. oktober 1997
- Beretning afgivet af undersøgelseskommissionen vedrørende den færøske banksag
(Undersøgelseskommissionen vedrørende den færøske banksag)
København, 5. januar 1998
- Redegørelse om erhvervspolitik, hæfte 1 - 5
(Landsstyreområdet for erhvervsanliggender)
Tórshavn, juli 1998 - marts 1999
- Redegørelse om privatisering
(Lagmandskontoret)
Tórshavn, 2001
- Redegørelse om olieanliggender
(Landsstyreområdet for olieanliggender)
Tórshavn, februar 2002
- Study of the Impact of the Development of Hydrocarbon Resources on the Faroe Islands

(Menas Associates Limited i samarbejde med Froðskaparsetur Føroya)
December 2001

Økonomi:

- Rapport om krisen i den færøske økonomi - herunder bankerne. Baggrund, foranstaltninger og konsekvenser - aktuelt og fremover.
(Det af landsstyret og regeringen nedsatte uafhængige udvalg af økonomiske sagkyndige (Gørtz-udvalget))
København, august 1994
- Muligheder for samarbejde med Den Europæiske Union
(Det af Færøernes landsstyre nedsatte færøske udvalg)
Tórshavn, august 1995
- Redegørelse om pengestrømmen mellem Færøerne og Danmark
(Færøernes Økonomiske Råd og Færøernes Landsbank)
Tórshavn, december 1996
- Redegørelse om forhandlinger med Den Europæiske Union
(Det af Færøernes landsstyre nedsatte færøske udvalg)
Tórshavn, juni 1998
- Caragata-betænkningen - økonomisk tilpasning og fremskridt
(oversat til færøsk fra engelsk: Economic Analysis for Micro-States)
(McCallum Petterson Financial Diagnostics)
Tórshavn, november 1999
- Beretning om den økonomiske udvikling på Færøerne i 1998/99
(Det rådgivende udvalg vedrørende Færøerne)
København, december 1999
- Pension efter en ny model
(Búskaparráðið - Færøernes Økonomiske Råd)
Tórshavn, november 2001
- Føroya Banki – belysning af privatiseringsmåder
(Redegørelse udarbejdet efter anmodning fra Finansieringsfonden af 1992)
Tórshavn, november 2005
- Økonomisk redegørelse
(Búskaparráðið - Færøernes Økonomiske Råd)
Udkommer én gang årligt

- Information Memorandum, en redegørelse om den færøske økonomi og det færøske samfund
(Landsbanki Føroya)
Udkommer én gang årligt

Samfærdsel og kommunikation m.v.:

- Rapport om udbygning af landingshjælpemidler og banesystem på Vágar lufthavn (Det af Trafikministeriet og Færøernes Landsstyre i september 1996 nedsatte udvalg vedrørende Vágar Lufthavn)
København, 31. januar 1997
- Redegørelse om fremtidens trafiknet på Færøerne
(Landsstyremanden for erhvervsanliggender)
Tórshavn, d. 9. februar 1999
- Rapport om opdatering og udbygning af Vágar Lufthavn
(Rapport fra dansk-færøsk arbejdsgruppe nedsat på baggrund af statsministerens og lagmandens fælleserklæring af 4. april 2005 om en nyordning af forholdet mellem Færøerne og Danmark)
10. april 2006

Social- og sundhedsvæsen:

- Redegørelse om socialpolitik på Færøerne
(Landsstyreområdet for social- og sundhedsanliggender)
Tórshavn, 16. april 1999
- Redegørelse om alternativt boligbyggeri
(Landsstyreområdet for social- og sundhedsanliggender)
Tórshavn, april 2003
- En folkesundhedsplan for Færøerne – et led i Vision 2015
(Landsstyreområdet for Social- og Sundhedsanliggender)
Tórshavn, april 2006

Kultur- og undervisning:

- Forskning på Færøerne
(Redegørelse fra udredningsgruppen vedrørende færøsk forskning)
Forskningsrådene 1996

- Betænkning om et nyt uddannelsesstøttesystem
(Arbejdsgruppen vedrørende revision af uddannelsesstøttesystemet)
Tórshavn, 5. december 1997
- Kultur og udvikling
(Kulturpolitisk betænkning fra Landsstyreområdet for kulturanliggender)
Tórshavn, 2002

Miljø og natur:

- Den færøske befolknings holdning til natur- og miljøforvaltning
(Landsstyreområdet for indenlandsanliggender)
Tórshavn, december 2004

Bilag 1.1. Befolkningsudviklingen i 2005. Fordelt på kommuner

	Befolkning pr. 1. januar 2005	Fødte	Døde	Indvan- drede	Udvan- drede	Inden- landske nettoflyt- ninger	Befolk- ning pr. 1. januar 2006
----- Antal personer -----							
Fugloyar	45	0	0	0	1	0	44
Svínoyar	55	1	1	0	0	0	55
Viðareiðis	341	10	2	3	6	0	346
Hvannasunds ..	449	6	4	20	10	-10	451
Klaksvíkar	4.906	73	53	121	152	-6	4.889
Kunoyar	142	1	1	3	5	5	145
Húsa	57	0	0	0	0	3	60
Fuglafjarðar ...	1.566	17	13	41	61	12	1.562
Leirvíkar	853	19	9	14	29	15	863
Gøtu	1.069	21	9	25	37	-4	1.065
Nes	1.215	27	8	30	29	-4	1.231
Runavíkar	3.642	62	34	54	108	26	3.642
Sjóvar	1.042	16	9	21	24	-13	1.033
Funnings	83	1	1	0	1	1	83
Eiðis	720	10	7	16	13	-14	712
Sunda	1.560	22	17	37	31	-14	1.557
Tórshavnar	19.341	290	134	633	844	28	19.314
Kvívíkar	606	7	1	2	6	-1	607
Vestmanna	1.241	17	11	21	25	-11	1.232
Sundavágs	739	11	5	18	13	18	768
Miðvágs	1.089	16	7	23	25	5	1.101
Sørvágs	1.082	17	12	15	34	-2	1.066
Skopunar	480	4	3	7	10	6	484
Sands	600	8	4	10	15	-12	587
Skálavíkar	183	2	0	2	10	4	181
Húsavíkar	142	0	4	0	6	0	132
Skúvoyar	62	2	4	0	0	-1	59
Hvalbiar	778	8	8	5	8	-13	762
Tvøroyrar	1.835	19	26	45	62	3	1.814
Fámjins	114	1	2	5	3	2	117
Hovs	131	3	2	2	10	3	127
Porkeris	359	2	6	3	7	-7	344
Vágs	1.429	19	18	38	41	-22	1.405
Sumbiar	390	1	3	4	14	3	381
I alt	48.346	713	418	1.218	1.640	0	48.219

Kilde: Hagstova Føroya.

Bilag 2.1.**Lov nr. 137 af 23. marts 1948
om
Færøernes Hjemmestyre**

Vi Frederik den Niende, af Guds Naade Konge til Danmark, de Venders og Goters, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenburg, Gør vitterligt: I Erkendelse af den Særstilling, som Færøerne i national, historisk og geografisk Henseende indtager indenfor Riget, har Rigsdagen i Overensstemmelse med Vedtagelse i Færøernes Lagting vedtaget og Vi ved Vort Samtykke stadfæstet følgende Lov om Færøernes forfatningsmæssige Stilling i Riget:

§ 1. Færøerne udgør inden for denne Lovs Rammer et selvstyrende Folkesamfund i det danske Rige. I Henhold hertil overtager det færøske Folk ved sin folkevalgte Repræsentation, Lagtinget, og en af dette oprettet Forvaltning, Landsstyret, inden for Rigsheden Ordningen og Styrelsen af færøske Særanliggender som angivet i denne Lov.

§ 2. De paa den som Bilag til denne Lov vedføjede Liste under A. Opførte Sager og Sagomraader betragtes principielt som færøske Særanliggender. Det færøske Hjemmestyre (de i § 1, Pkt. 2, nævnte Organer) kan bestemme, at alle disse Sager og Sagomraader eller nogle af dem straks skal overgaa til Hjemmestyret med den Følge, at dette overtager de dermed forbundne Udgifter. Med den samme Følge kan Hjemmestyret paa et senere Tidspunkt bestemme, at Sager og Sagomraader paa Listen, der ikke straks overtages, skal overgaa til Hjemmestyret. Paa tilsvarende Maade er Hjemmestyret forpligtet til at overtage Sager og Sagomraader, der er opført paa Listen, naar det ønskes af Rigsmyndighederne.

§ 3. For de paa Listen under B. opførte Sagomraaders Vedkommende afgøres det ved nærmere Forhandling, om og i hvilket Omfang disse Spørgsmaal kan henføres til færøske Særanliggender.

§ 4. For de Omraader, der henhører under Hjemmestyret, har dette den lovgivende og administrative Myndighed. De af Lagtinget vedtagne og af Landsstyrets Formand stadfæstede Love benævnes Lagtingslove.

§ 5. De færøske Myndigheders Kompetence er undergivet den Begrænsning, der følger af de til enhver Tid bestaaende traktatmæssige og andre internationale Rettigheder og Forpligtelser.

Rigsmyndighederne har Afgørelsen i Spørgsmaal, der angaar Rigets Forhold til Udlandet.

§ 6. Anliggender, der ikke i Medfør af denne Lov henhører under det færøske Hjemmestyre, varetages som Rigets Fællesanliggender af Rigsmyndighederne.

Tvivilsspørgsmaal om det færøske Hjemmestyres Kompetence i Forhold til Rigsmyndighederne forelægges for et Nævn, bestaaende af to af Regeringen og to af Landsstyret valgte Medlemmer samt tre af Højesterets Præsident udpegede Højesteretsdommere, af hvilke den ene udpeges som Formand. Er der Enighed mellem de fire af Regeringen og Landsstyret valgte Medlemmer, er Sagen hermed endeligt afgjort. I modsat Fald afgøres Sagen af de tre Højesteretsdommere.

Statsministeren kan suspendere en Beslutning, som er forelagt for Nævnet, indtil dettes Afgørelse foreligger.

§ 7. For at sikre, at Lagtinget i videst muligt Omfang faar Indflydelse paa Udformningen af særlige Bestemmelser for Færøerne i Love, der gives af Rigets Myndigheder, skal Regeringsforslag indeholdende Bestemmelser, der udelukkende vedrører Færøerne, forelægges det færøske Hjemmestyre til Betænkning, forinden de fremsættes for Rigsdagen. I øvrigt skal Rigslove, der vedrører lokale færøske Forhold, forelægges det færøske Hjemmestyre til Betænkning, forinden de sættes i Kraft paa Øerne. Der kan i det enkelte Tilfælde sættes en Frist, inden hvis Udløb Hjemmestyrets Betænkning skal foreligge. Har den i dette Stykke omtalte Forelæggelse paa Grund af tvingende Omstændigheder ikke kunnet finde Sted, skal Loven snarest tilstilles Hjemmestyret til Udtalelse. Paa tilsvarende Maade forholdes der med Traktater og andre internationale Overenskomster, der kræver Rigsdagens Samtykke, og som berører særlige færøske Interesser.

§ 8. Naar det færøske Hjemmestyre maatte udtale Ønske derom, ansættes der efter Forhandling med Landsstyret i Udenrigsministeriet en i færøske Forhold særlig sagkyndig til Bistand for Ministeriet ved Behandlingen af Sager vedrørende Færøernes særlige Erhvervsinteresser. Omkostningerne herved afholdes af Statskassen.

Naar det færøske Hjemmestyre maatte udtale Ønske derom, ansættes der efter Forhandling med Landsstyret ved de danske Repræsentationer i de Lande, hvor Færøerne har særlige Erhvervsinteresser, Medarbejdere til særlig Varetagelse af disse Interesser. Omkostningerne herved afholdes af Færøerne.

Efter Samraad med det færøske Hjemmestyre gives der i de enkelte Tilfælde dette Adgang til at gøre Færøernes særlige Interesser gældende ved Forhandlinger med Udlandet om Handels- og Fiskeriaftaler.

Hvor det drejer sig om specielle færøske Sager, kan Udenrigsministeren, hvis det ikke skønnes uforeneligt med Rigets Interesser, bemyndige Hjemmestyrets Repræsentanter til efter derom fremsat Ønske direkte at føre Forhandlinger under Medvirken af Udenrigstjenesten.

§ 9. Efter Forhandling træffes der Aftale om, i hvilke Tilfælde og i hvilket Omfang det er muligt inden for Omraader, der henhører under Fællesanliggender, at overlade det færøske Hjemmestyre at give de nærmere Bestemmelser for de særlige færøske Forhold og overtage Administrationen af det pågældende Omraade.

§ 10. I et paa Færøerne for en Færing udstedt Pas og Nationalitetsbevis indføjes: »Føroyingur« og »Føroyar« efter Ordene »Dansk« og »Danmark«. Som Færing anses den, der har dansk Statsborgerret og er hjemmehørende paa Færøerne.

Valgret og Valgbarhed til Organer, der henhører under det færøske Hjemmestyre, kan gøres afhængig af, at vedkommende er Færing. I øvrigt kan der ikke i Lovgivning eller Forvaltning gøres Forskel paa Færing og andre danske Statsborgere.

§ 11. Færøsk anerkendes som Hovedsproget, men Dansk skal læres godt og omhyggeligt, og Dansk kan lige saa vel som Færøsk anvendes i offentlige Forhold.

Ved Forelæggelse af Appelsager skal der medfølge dansk Oversættelse af alle Akter paa Færøsk.

§ 12. Der anerkendes et særligt færøsk Flag. Rigsmyndighederne anvender paa Færøerne Dannebrog, ogsaa for Skibenes Vedkommende. Der skal være Ret for private - saavel Personer som Selskaber, Foreninger og Institutioner - til paa Land at anvende Rigsflaget. I øvrigt er Bestemmelserne om det færøske Flags Anvendelse paa Færøerne og paa Skibe, der er indregistreret paa Færøerne, et Særanliggende.

§ 13. Alle nu paa Færøerne gældende Bestemmelser, der ikke strider mod denne Lov, forbliver i Kraft, indtil de ændres eller ophæves af rette Myndighed.

§ 14. Færøerne er paa Rigsdagen repræsenteret ved mindst 2 Medlemmer. Saa længe Rigsdagen er delt i de nuværende 2 Ting, er Færøerne repræsenteret ved 1 Medlem i Landstinget, jfr. Grundlovens § 36, og 2 Medlemmer i Folketinget.

§ 15. Embedet som Amtmand over Færøerne nedlægges.

I Stedet oprettes en Stilling som Rigsombudsmand. Rigsombudsmanden er Rigets øverste Repræsentant paa Færøerne og Leder af Rigets Administration paa Øerne. Han har i Embeds Medfør Adgang til Lagtinget og til at deltage i Forhandlinger om alle Fællesanliggender, dog uden Stemmeret. Meddelelse om Beslutninger i Lagtinget eller Landsstyret skal straks gives ham, ligesom der straks skal tilstilles ham Eksemplarer af Lagtingslove og andre af det færøske Hjemmestyre udfærdigede Bestemmelser.

Rigsombudsmanden indtræder med de af denne Lov følgende Ændringer i Amtsmændens Funktioner, indtil Nyordning af det paagældende Omraade finder Sted.

§ 16. Denne Lov træder i Kraft den 1. April 1948.

Færøske Særanliggender.

Liste A.

Følgende Omraader betegnes som Særanliggender, saaledes at de straks overgaar til det færøske Selvstyre eller senere overføres til dette efter Begæring fra Lagtinget eller Regeringen.

1. Færøernes egen Styrelsesordning inden for de ved Nyordningen angivne Rammer.

Herunder falder - inden for de nævnte Rammer - Bestemmelser om Lagtinget, Lov om Valg til dette, det administrative Styre, Lagtingslovenes Tilblivelse, Vedtagelse og Stadfæstelse og deres Bekendtgørelse, egne Tjenestemænds Ansættelse, Afskedigelse, Tjenestevilkaar, Lønning og Pensionering.

2. Kommunale Forhold.

Herunder falder Kommunernes Styre, Tilsynet med dem, kommunale Skatter.

3. Bygnings- og Brandvæsen, Byplaner, Boligspørgsmaal, Lejespørgsmaal, Folkeregister.

4. Sundhedsvæsen, Lægevæsen, Jordmodervæsen, Hospitalsvæsen, Apotekervæsen.

Herunder falder Embedslægerne, Kvaksalverlovgivning, Bekæmpelse af Tuberkulose og andre smitsomme Sygdomme, Sindssygevæsenet, Vaccination.

5. Den offentlige Forsorg.

Særforsorg.

Folkeforsikring.

Lovpligtig Ulykkesforsikring.

Arbejdere, Arbejdsforhold, Lærlinge, Medhjælpere, Ferie.

6. Direkte og indirekte Skatter.

Herunder falder ogsaa Stempelafgift, Afgift af Totalisatorspil, Afgift af særligt færøsk Lotteri, medens Afgifter for Ekspedition, som Skifteafgifter, Retssportler, Tinglysningafgifter tilfalder den, der bekoster vedkommende Institution.

7. Bevillingsret og i det hele Dispositionsret over alle egne Indtægter.

Ordningen af Regnskabsføring, Revision og Decision med Hensyn til egne Indtægter og Udgifter.

8. Godkendelse af Havneafgifter.

9. Skolevæsenet.

Herunder falder baade Folkeskolen, Eksamensskoler og Kursus, Læreruddannelse, Folkehøjskoler, Efterskoler, Ungdoms- og Aftenskoler, Husholdningsskoler og Fagskoler som Handelsskoler, tekniske Skoler, Navigationsskoler o. s. v.

10. Arkiver, Biblioteker, Museer.

Herfra undtages Statens Arkivsager, Forbehold tages om Pligtaflevering til Det kgl. Bibliotek.

11. Bygningsfredning, Naturfredning.

12. Havne, Kystsikring, Kanaler, Vandkraftanlæg, Trafikvæsen, herunder Veje, Jernbaner, Sporveje, Færgvæsen, Omnibus- og Fragtkørsel.

Motor- og Færdselsforhold.

Stedligt Post- og Telegraf- og Telefonvæsen.

Elektriske Anlæg.

13. Landbo- og Landvæsensforhold.

Herunder almindelig Landbolovgivning, Fæste, Forpagtning, Udstykning, Udskiftning, Husmandsbrug, Planteavl, Husdyravlen, Havebrug, Landbrugets Bierhverv, Grundforbedring, Skovvæsen.

Veterinærvæsenet.

Bekæmpelse af Skadedyr.

Husdyr, Voldgift, Dyreværn, Hundelov.

Jagt og Fredning af Dyr paa Territoriet.

Fiskeri og Fredning af Fisk paa Territoriet.

Matrikulsvæsen.

14. Teater- og Biografbevillinger, Forlystelser.

Indsamlinger og Bortlodninger.

Strandinger.

Hittegoods.

Giftstoffer, eksplosive Stoffer, Vaaben.

15. Forsynings- og Produktions- og Fordelingsspørgsmaal.

Priskontrol, Maksimalpriser.

Rationeringer, Rabat- og Tilskudsordninger.

Tantieme- og Udbyttebegrænsning.

Omløben med Varer.

Regler om stærke Drikke.

Regler om Lukketid.

Beværtning og Gæstgiveri.

Næringsvæsenet.

Handels- og Foreningsregistre.

Skibsregistrering.

Mæglere, Translatører, Dispachører, Vejere, Maalere.

Revisorer.

Oplagshuse.

Kommission, Agentur, Handelsrejsende.

Agentur for udenlandske Firmaer.

Bogføringsvæsenet.

Kreditforeninger o. lign., stedlig Forsikringsvirksomhed.

16. Stedligt Overformynderi.

Tinglysning.

Turistvæsen.

Ekspropriation til Særformaal.

Bestemmelser om Fremstilling af Tryksager.

Specielle Bestemmelser om særlig Tidsregning.

Borgerlige Ombud.

Ligeret for Mænd og Kvinder.

Liste B.

Følgende Omraader gøres til Genstand for yderligere Forhandling, før der tages endelig Stilling til, om og i hvilket Omfang de kan anerkendes som Særanliggender:

1. Folkekirken.

Herunder falder hele den kirkelige Ordning, Ritualerne, Kirkens Tjenestemænd, deres Løn og Pension, Kirker, Kirkegaarde, Udtrædelse og Indtrædelse i Folkekirken, Menighedsraad, Valgmenigheder, Sognebaandsløsning.

De fra Folkekirken afvigende Trossamfund, Helligdagslovgivningen.

2. Politiet.**3. Raastoffer i Undergrunden.**

Radio.

Luftfart.

4. Jordfonden.**5. Import- og Eksportkontrol.**

Hvorefter alle vedkommende sig have at rette.

Givet paa Christiansborg, den 23. Marts 1948.

Under Vor Kongelige Haand og Segl.

FREDERIK R.

(L.S.)

Hans Hedtoft.

Bilag 2.2.**Sagsområder overtaget af de færøske myndigheder****Liste A.**

Følgende områder betegnes som særanliggander, således at de straks overgår til det færøske selvstyre eller senere overføres til dette efter begæring fra Lagtinget eller regeringen.

[Hjemmestyrelovens § 2]

Pkt.	Bestemmelse	Status for overtagelse
1.	Færøernes egen styrelsesordning inden for de ved nyordningen angivne rammer. Herunder falder – inden for de nævnte rammer – bestemmelser om lagtinget, lov om valg til dette, det administrative styre, lagtingslovenes tilblivelse, vedtagelse og stadfæstelse og deres bekendtgørelse, egne tjenestemænds ansættelse, afskedigelse, tjenestevilkår, lønning og pensionering.	Sagsområderne er overtaget som særanliggander.
2.	Kommunale forhold. Herunder falder kommunernes styre, tilsynet med dem, kommunale skatter.	Sagsområderne er overtaget som særanliggander.
3.	Bygnings- og brandvæsen, byplaner, boligspørgsmål, lejespørgsmål, folkeregister.	Sagsområderne er overtaget som særanliggander.
4.	Sundhedsvæsen, lægevæsen, jordemodervæsen, hospitalsvæsen, apotekervæsen. Herunder falder embedslægerne, kvaksalverlovgivning, bekæmpelse af tuberkulose og andre smitsomme sygdomme, sindssygehuset, vaccination.	Apotekervæsenet og sundhedsvedtægterne (miljøsager) er overtaget som særanliggander. <i>Resten af sundhedsområderne er fortsat fællesanliggander, idet hjemmestyret dog i medfør af hjemmestyrelovens § 9 i henhold til rammelove vedtaget af Folketinget har overtaget den lovgivende og administrativ myndighed på områderne med bloktilskud.</i>

5.	Den offentlige forsorg. Særforsorg. Folkeforsikring. Lovpligtig Ulykkesforsikring. Arbejdere, arbejdsforhold, lærlinge, medhjælpere, ferie.	Den offentlige forsorg, lovpligtig ulykkesforsikring, arbejdere, arbejdsforhold, lærlinge, medhjælpere og ferie er overtaget som særanliggende. <i>Særforsorgen og folkeforsikring er fortsat fællesanliggende, idet hjemmestyret dog i medfør af hjemmestyrelovens § 9 i henhold til rammelove vedtaget af Folketinget har overtaget den lovgivende og administrativ myndighed på områderne med bloktilskud.</i>
6.	Direkte og indirekte skatter. Herunder falder også stempelafgift, afgift af totalisatorspil, afgift af særligt færøsk lotteri, medens afgifter for ekspedition, som skifteafgifter, retssportler, tinglysningsafgifter tilfalder den, der bekoster vedkommende institution.	Sagsområderne er overtaget som særanliggende.
7.	Bevillingsret og i det hele dispositionsret over alle egne indtægter. Ordningen af regnskabsføring, revision og decision med hensyn til egne indtægter og udgifter.	Sagsområderne er overtaget som særanliggende.
8.	Godkendelse af havneafgifter.	Sagsområdet er overtaget som særanliggende.
9.	Skolevæsenet. Herunder falder både folkeskolen, eksamensskoler og kursus, læreruddannelse, folkehøjskoler, efterskoler, ungdoms- og aftenskoler, husholdningsskoler og fagskoler som handelsskoler, tekniske skoler, navigationsskoler o.s.v.	Sagsområderne er overtaget som særanliggende.
10.	Arkiver, biblioteker, museer. Herfra undtages statens arkivsager, forbehold tages om pligt aflevering til Det kgl. Bibliotek.	Sagsområderne er overtaget som særanliggende.
11.	Bygningsfredning, naturfredning.	Sagsområderne er overtaget som særanliggende.

12.	<p>Havne, kystsikring, kanaler, vandkraftanlæg, trafikvæsen, herunder veje, jernbaner, sporveje, færgevæsen, omnibus- og fragtkørsel. Motor- og færdselsforhold. Stedligt post- og telegraf- og telefonvæsen. Elektriske anlæg.</p>	Sagsområderne er overtaget som særanliggender.
13.	<p>Landbo- og landvæsensforhold. Herunder almindelig landbolovgivning, fæste, forpagtning, udstykning, udskiftning, husmandsbrug, planteavl, husdyravlen, havebrug, landbrugets bierhverv, grundforbedring, skovvæsen. Veterinærvæsenet. Bekæmpelse af skadedyr. Husdyr, voldgift, dyreværn, hundelov. Jagt og fredning af dyr på territoriet. Fiskeri og fredning af fisk på territoriet. Matrikelvæsen.</p>	Sagsområderne er overtaget som særanliggender.
14.	<p>Teater- og biografbevillinger, forlystelser. Indsamlinger og bortlodninger. Strandinger. Hittegods. Giftstoffer, eksplosive stoffer, våben.</p>	Sagsområderne er overtaget som særanliggender.

15.	<p>Forsynings- og produktions- og fordelingsspørgsmål. Priskontrol, maksimalpriser. Rationeringer, rabat- og tilskudsordninger. Tantieme- og udbyttebegrænsning. Omløben med varer. Regler om stærke drikke. Regler om lukketid. Beværtning og gæstgiveri. Næringsvæsenet. Handels- og foreningsregistre. Skibsregistrering. Mæglere, translatører, dispachører, vejere, målere. Revisorer. Oplaghuse. Kommission, agentur, handelsrejsende. Agentur for udenlandske firmaer. Bogføringsvæsenet. Kreditforeninger o.lign., stedlig forsikringsvirksomhed.</p>	<p>Sagsområderne er overtaget som særanliggender.</p>
16.	<p>Stedligt overformynderi. Tinglysning. Turistvæsen. Ekspropriation til særformål. Bestemmelser om fremstillingen af tryksager. Specielle bestemmelser om særlig tidsregning. Borgerlige ombud. Ligeret for mænd og kvinder.</p>	<p>Sagsområderne er overtaget som særanliggender.</p>

Liste B.

Følgende områder gøres til genstand for yderligere forhandling, før der tages endelig stilling til, om og i hvilket omfang de kan anerkendes som særanliggender:

[Hjemmestyrelovens § 3]

Pkt.	Bestemmelse	Status for overtagelse
1.	Folkekirken. Herunder falder hele den kirkelige ordning, ritualerne, kirkens tjenestemænd, deres løn og pension, kirker, kirkegårde, udtrædelse og indtrædelse i folkekirken, menighedsråd, valgmenigheder, sognebåndsløsning. De fra folkekirken afvigende trossamfund, helligdagslovgivningen.	<i>Sagsområderne er fortsat fællesanliggender.</i>
2.	Politiet.	<i>Sagsområdet er fortsat fællesanliggende.</i>
3.	Råstoffer i undergrunden. Radio. Luftfart.	Råstoffer i undergrunden og radio er overtaget som særanliggender. <i>Luftfart er fortsat fællesanliggende.</i>
4.	Jordfonden.	Sagsområdet er overtaget som særanliggende.
5.	Import- og eksportkontrol.	Sagsområdet er overtaget som særanliggende.

Bilag 2.3.

**Lov nr. 578 af 24. juni 2005
om
de færøske myndigheders overtagelse af sager og sagsområder**

VI MARGRETHE DEN ANDEN, af Guds Nåde Danmarks Dronning, gør vitterligt:
Folketinget har vedtaget og Vi ved Vort samtykke stadfæstet følgende lov:

Denne lov bygger på en overenskomst mellem Færøernes landsstyre og den danske regering som ligeværdige parter.

§ 1. Denne lov omfatter samtlige sager og sagsområder, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Loven omfatter ikke følgende sager og sagsområder:

- 1) Statsforfatningen.
- 2) Statsborgerskab.
- 3) Højesteret.
- 4) Udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik.
- 5) Valuta- og pengepolitik.

§ 2. Sager og sagsområder, som er omfattet af loven, overgår til de færøske myndigheder på tidspunkter, der fastsættes af de færøske myndigheder, jf. dog stk. 2 og 3.

Stk. 2. Sager og sagsområder, der fremgår af den som bilag til loven tilføjede liste I, overgår til de færøske myndigheder på tidspunkter, der fastsættes af de færøske myndigheder efter forhandling med de danske myndigheder.

Stk. 3. I det omfang flere sager og sagsområder er anført under samme nummer på den i stk. 2 nævnte liste I, skal de pågældende sager og sagsområder overgå til de færøske myndigheder på samme tidspunkt.

§ 3. De færøske myndigheder har den lovgivende og udøvende magt inden for de sager og sagsområder, der overgår efter § 2.

Stk. 2. De færøske myndigheder overtager de udgifter og reale aktiver, der er direkte forbundet med en sag eller et sagsområde, som overgår.

§ 4. Domstole, der bliver oprettet af de færøske myndigheder, har den dømmende magt på Færøerne inden for samtlige sager og sagsområder.

§ 5. Bestemmelserne i § 5, § 6, § 10, stk. 2, 2. pkt., og § 13 i lov om Færøernes hjemmestyre finder tilsvarende anvendelse på sager og sagsområder, der er omfattet af denne lov.

Stk. 2. Bestemmelsen i § 2, 4. pkt., i lov om Færøernes hjemmestyre finder tilsvarende anvendelse på sager og sagsområder, der er omfattet af § 2, stk. 1, i denne lov.

§ 6. De færøske myndigheder kan efter aftale med de danske myndigheder overtage Vágar Lufthavn og ansvaret for driften heraf.

§ 7. Loven træder i kraft den 29. juli 2005.

§ 8. Sager, som på tidspunktet for et sagsområdes overgang til de færøske myndigheder er under behandling af en dansk myndighed, færdigbehandles af vedkommende færøske myndighed, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Vedkommende danske myndighed kan i særlige tilfælde og efter aftale med vedkommende færøske myndighed bestemme, at visse nærmere bestemte sager skal færdigbehandles af de danske myndigheder.

Givet på Amalienborg, den 24. juni 2005

Under Vor Kongelige Hånd og Segl

MARGRETHE R.

/Anders Fogh Rasmussen

Bilag

Liste I

- 1) Advokatvirksomhed.
- 2) Folkekirken.
- 3) Formueretten.
- 4) Den industrielle ejendomsret.
- 5) Kriminalforsorgen.
- 6) Luftfart.
- 7) Pas.
- 8) Person-, familie- og arveretten.
- 9) Politiet og anklagemyndigheden samt de hertil knyttede dele af strafferetsplejen.
- 10) Retsplejen, herunder oprettelse af domstole.
- 11) Strafferetten.
- 12) Udlændingeområdet og grænsekontrollen.

Bilag 2.4.**Fælles principklæring mellem Danmarks Regering og Færøernes Landsstyre om Færøernes medvirken og inddragelse i udenrigs- og sikkerhedspolitikken.**

Danmarks Regering og Færøernes Landsstyre er enige om, med forbehold af de danske myndigheders forfatningsmæssige ansvar og beføjelser vedrørende forhandling, indgåelse og opsigelse af folkeretlige aftaler, at lægge følgende politiske principper til grund for Færøernes medvirken og inddragelse i udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål:

- I forvaltningen af udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål af betydning for Færøerne er det naturligt, at Færøerne medinddrages og har medindflydelse.
- Der er tale om en ægte medinddragelse og medindflydelse med sigte på ligestilling i alle spørgsmål hvor Danmark og Færøerne i fællesskab er inddraget.
- Når sådanne spørgsmål af særlig interesse for Færøerne måtte kræve internationale forhandlinger, er det naturlige udgangspunkt, at Færøernes Landsstyre deltager i sådanne forhandlinger sammen med Danmarks Regering for at gøre færøske synspunkter og interesser gældende.
- Det er naturligt, at Færøernes Landsstyre, hvor dette er foreneligt med folkeretlig praksis, kan være medunderskriver sammen med Danmarks Regering, når sådanne internationale forhandlinger fører til indgåelse af folkeretligt bindende aftaler på rigets vegne.
- Danmarks Regering vil støtte, når det drejer sig om fuldt ud overtagne områder, færøske anmodninger om at opnå associeret medlemskab i mellemfolkelige organisationer, hvor dette er foreneligt med organisationens grundlæggende regler og ikke rejser særlige statsretlige problemer.
- At denne fælleserklæring og de i bilagene til denne erklæring nedfældede retningslinier for samarbejdet, er forenelig med Lov om Færøernes landsstyres indgåelse af folkeretlige aftaler.¹

Fámjin den 29. marts 2005

Udenrigsminister Per Stig Møller

Lagmand Jóannes Eidesgaard

Bilag 1

¹ Det bemærkes, at Lovforslaget om Færøernes landsstyres indgåelse af folkeretlige aftaler endnu ikke er færdigforhandlet ved underskrivelsen af denne erklæring.

I forbindelse med den fælles principerklæring mellem Danmarks Regering og Færøernes Landsstyre om Færøernes inddragelse i udenrigs- og sikkerhedspolitikken fastslås følgende retningslinier for samarbejdet herom:

- Når Udenrigsministeren afgiver redegørelser eller sender dokumenter til Folketingets Udenrigspolitiske Nævn om udenrigs- sikkerhedspolitiske spørgsmål af særlig betydning for Færøerne, gives disse samtidigt til Lagmanden, således at denne under fortrolighed kan orientere Lagtingets Udenlandsnævn herom.
- Når Udenrigsministeriet afgiver redegørelser vedrørende overholdelsen af menneskeretskonventioner til internationale organisationer eller deltager i eksaminationer herom, vil Færøerne i videst muligt omfang bidrage med besvarelse af de dele heraf, der henhører under Færøernes særanligger og deltage i den danske delegation under møderne i det pågældende internationale forum.
- Med henblik på at sikre samarbejdet om varetagelsen af Færøernes og Kongeriget Danmarks udenrigs- og sikkerhedspolitiske interesser bedst muligt tilstræbes, at Udenrigsministeren og Lagmanden har regelmæssig kontakt, og at Udenrigsministeren mindst en gang årligt besøger Færøerne med henblik på orientering om udenrigs- og sikkerhedspolitiske emner, og drøftelse af varetagelsen af Færøernes udenrigsinteresser.

I tilknytning til principerklæringen og dette bilag udvides hermed kommissoriet for den i 1997 nedsatte Permanente Embedsmandsgruppe til drøftelse af alle sikkerheds- og udenrigspolitiske spørgsmål af betydning for Færøerne, og som man fra dansk eller færøsk side måtte ønske af bringe op. Kommissoriet vedlægges.

Bilag 2.5.

**Administrativ samarbejdsaftale
mellem
Udenrigsministeriet og Lagmandens Kontor**

Med det formål at fremme og lette samarbejdet mellem Udenrigsministeriet og Lagmandens Kontor indgås følgende samarbejdsaftale om visse emner af administrativ og organisatorisk karakter:

- Etablering af et Nordatlantisk Sekretariat i Udenrigsministeriet
- Samarbejde på Kongeriget Danmarks udenrigsrepræsentationer
- Etablering af fælles uddannelses- og udvekslingspolitik
- Nedsættelse af et administrativt forum med henblik på afklaring af praktiske spørgsmål

1. Etablering af et Nordatlantisk Sekretariat

1. Der etableres i Udenrigsministeriet et Nordatlantisk Sekretariat bestående af Udenrigsministeriets rådgiver i Færøspørgsmål og Udenrigsministeriets rådgiver i Grønlandsspørgsmål. Sekretariatet vil fungere i et kontorfællesskab med Kontoret for Norden, Færøerne og Grønland.
2. Der ansættes i Udenrigsministeriet en rådgiver i Færøspørgsmål efter forhandling med Lagmandens Kontor. Vedkommendes titel vil være Udenrigsministeriets rådgiver i Færøspørgsmål.
3. Ud over at yde særlig sagkyndig bistand til Udenrigsministeriets behandling af sager vedrørende Færøerne yder Udenrigsministeriets rådgiver i Færøspørgsmål rådgivning til Lagmandens Kontor og øvrige relevante færøske myndigheder.
4. Udenrigsministeriets rådgiver i Færøspørgsmål inddrages hurtigst muligt forinden afgørelser træffes i sager der vedrører Færøerne.
5. Udenrigsministeriets rådgiver i Færøspørgsmål kan, efter eget skøn, forelægge sager direkte for Udenrigsministeriets ledelse.

2. Samarbejde på repræsentationerne

1. I henhold til Lov om Færøernes Hjemmestyre § 8, stk. 2, udstationeres medarbejdere på Kongeriget Danmarks udenrigsrepræsentationer til varetagelse af Færøernes interesser, som fuldt ud angår overtagne sagsområder jf. Lov om

Færøernes landsstyres indgåelse af folkeretlige aftaler.² Medarbejderne skal til enhver tid respektere de folkeretlige regler og normer for diplomatisk virksomhed, samt udenrigstjenestens administrative regler og instrukser. Hvis særlige forhold tilsiger det, kan konkrete bestemmelser i Udenrigstjenestens administrative regler og instrukser fraviges under forudsætning af Udenrigsministeriets forudgående accept.

2. De udstationerede medarbejdere er i disciplinære spørgsmål og i henseende til reglerne i Instruks for Udenrigstjenesten og lignende administrative regelsæt underlagt repræsentationschefen. I spørgsmål vedrørende fuldt ud overtagne sagsområder, jf. pkt. 2.1., virker de udstationerede medarbejdere efter instruks fra Lagmandens Kontor, jf. endvidere de i pkt. 2.5. andet afsnit nævnte bestemmelser vedr. EU-repræsentationen. De afgiver i eget navn til Lagmandens Kontor indberetninger og meddelelser om forhold inden for deres arbejdsområde, dog således, at repræsentationschefen holdes underrettet om deres virksomhed. Den stedlige repræsentationschef kan sikre, at Kongeriget Danmarks samlede interesser ikke tilsidesættes. Repræsentationschefen eller den, som bemyndiges dertil, orienterer løbende de udstationerede medarbejdere om repræsentationens behandling af spørgsmål af betydning vedrørende Færøerne.
3. De udstationerede medarbejdere har som udgangspunkt kontor på den pågældende repræsentation. På anmodning fra Lagmandens Kontor og med værtslandets og Udenrigsministeriets accept kan medarbejdere dog placeres på en anden adresse.³
4. Udenrigsministeriet stiller hjælpepersonale, lokaler, telefon, telefax, IT-udstyr og arkivsystem til rådighed for de udstationerede medarbejdere på linje med øvrige udsendte medarbejdere. Adgangen til Udenrigsministeriets centrale U2000-system vil som udgangspunkt være som mellem danske myndigheder generelt. De udstationerede medarbejdere vil i videst muligt omfang blive inddraget i repræsentationens rutiner og procedurer. Det i punkt 4 nævnte administrative forum kan træffe beslutning om at fravige disse bestemmelser.
5. Under forudsætning af det modtagende lands accept anmelder den pågældende repræsentation efter instruktion fra Udenrigsministeriet de udstationerede medarbejdere diplomatisk på et niveau svarende til deres charge med titel af

² Det bemærkes, at Lovforslaget om Færøernes landsstyres indgåelse af folkeretlige aftaler endnu ikke er færdigforhandlet ved underskrivelsen af denne erklæring.

³ Denne bestemmelse tilsigter at give Udenrigsministeriet mulighed for at imødekomme et færøsk ønske om udstationering af medarbejdere såfremt det af bl.a. pladmæssige grunde ikke kan lade sig gøre på hensigtsmæssig måde i det eksisterende kancelli. En forudsætning herfor er imidlertid at der kan findes en økonomisk og praktisk forsvarlig løsning, samt at lokalerne ud fra sikkerhedsmæssige og andre hensyn er anvendelige som kancelli. Det forudsættes at lokalerne i enhver henseende fremtræder som en del af Kongeriget Danmarks repræsentation, også med hensyn til skiltning, flagning, m.m.

”Repræsentant for Færøernes Landsstyre”⁴. De udstationerede medarbejdere kan efter Lagmandens Kontors anmodning i muligt omfang sideanmeldes i andre lande og/eller organisationer.

For så vidt angår medarbejdere udstationeret af Lagmandens Kontor ved den bilaterale ambassade i Bruxelles, indebærer aftalen ikke nogen ændret tilknytning. Det forudsættes, at der fortsat er nær kontakt mellem pågældende og EU-repræsentationen med henblik på at sikre den fornødne koordination.

6. På repræsentationer med udsendte medarbejdere fra Lagmandens Kontor markeres dette på passende vis med skiltning, flagning m.m. De praktiske foranstaltninger i forbindelse hermed afklares i det under pkt. 4 nævnte administrative forum.
7. Medarbejdernes udsendelse vil normalt have en varighed af op til 3 år, men varigheden vil være bestemt under hensyntagen til opgavernes løsning.
8. Omkostningerne ved udstationeringen afholdes af Lagmandens Kontor i overensstemmelse med principperne i Udenrigsministeriets specialattachéordning. Medarbejdernes udstationering, herunder de økonomiske forhold, sker, med mindre andet aftales, i overensstemmelse med de vilkår, der er fastlagt i reglerne om specialattachéordningen.

3. Etablering af fælles uddannelses- og udvekslingsordning

1. Lagmandens Kontor og Udenrigsministeriet etablerer en fælles uddannelses- og udvekslingspolitik med henblik på at sikre de bedst mulige uddannelsesmuligheder og sikre en gensidig udveksling af medarbejdere mhp. ikrafttræden per 1. september 2005 eller snarest muligt derefter.
2. De nærmere retningslinier for den fælles uddannelses- og udvekslingspolitik drøftes i det under pkt. 4 nævnte administrative forum.

4. Administrativt forum

1. Med henblik på at drøfte spørgsmål af administrativ karakter, herunder de under punkt 2. og 3 nævnte spørgsmål, samt spørgsmål om fortolkning af denne aftale nedsættes et administrativt forum i form af et udvalg under ledelse af chefen for Udenrigsministeriets Fællessekretariat og Chefen for Lagmandens Kontors Administrationsafdeling.⁵

⁴ Det er en forudsætning for optagelse på den diplomatiske liste, at medarbejderen er anmeldt med anerkendt titel, f.eks. ministerråd.

⁵ Spørgsmål om eventuel tildeling af diplomatpas til medarbejdere under Lagmandens Kontors udenrigsafdeling kan bringes op i det administrative forum.

2. Udvalgets sekretariatsfunktion varetages af Udenrigsministeriets kontor for Norden, Færøerne og Grønland i samarbejde med Fællessekretariatet
3. Udenrigsministeriet og Lagmandens Kontor udpeger hver 3 medarbejdere til udvalget.
4. Udvalget mødes mindst én gang hvert år, skiftevis i København og Tórshavn.

5. Afsluttende bestemmelser

1. Aftalen kan opsiges af Udenrigsministeriet eller Lagmandens Kontor med 6 måneders varsel til den 1. i en måned.

Fámjin, den 29. marts 2005

Udenrigsminister Per Stig Møller

Lagmand Jóannes Eidesgaard

Bilag 2.6

Lov nr. 579 af 24. juni 2005
om
Færøernes landsstyres indgåelse af folkeretlige aftaler

VI MARGRETHE DEN ANDEN, af Guds Nåde Danmarks Dronning, gør vitterligt:
Folketinget har vedtaget og Vi ved Vort samtykke stadfæstet følgende lov:

Denne lov bygger på en overenskomst mellem Færøernes landsstyre og den danske regering som ligeværdige parter.

§ 1. Færøernes landsstyre kan med fremmede stater og mellemfolkelige organisationer forhandle og indgå folkeretlige aftaler, herunder forvaltningsaftaler, som fuldt ud angår overtagne sagsområder.

Stk. 2. Stk. 1 finder ikke anvendelse ved forhandling og indgåelse af folkeretlige aftaler, som vedrører både Færøerne og Grønland. Efter beslutning af såvel Færøernes landsstyre som Grønlands landsstyre kan de to landsstyrelser dog handle i forening ved folkeretlige aftaler i overensstemmelse med bestemmelserne i denne lov.

Stk. 3. Folkeretlige aftaler, der er indgået efter stk. 1 og stk. 2, 2. pkt., kan opsiges efter de samme bestemmelser.

Stk. 4. Bestemmelserne i stk. 1-3 omfatter ikke folkeretlige aftaler, som berører forsvars- og sikkerhedspolitikken, samt folkeretlige aftaler, som skal gælde for Danmark, eller som forhandles inden for en mellemfolkelig organisation, hvoraf Kongeriget Danmark er medlem.

Stk. 5. Bestemmelserne i stk. 1-3 begrænser ikke de danske myndigheders forfatningsmæssige ansvar og beføjelser vedrørende forhandling, indgåelse og opsigelse af folkeretlige aftaler, herunder aftaler, der er omfattet af stk. 1-3.

§ 2. Folkeretlige aftaler i medfør af § 1, stk. 1, indgås på rigets vegne af Færøernes landsstyre under betegnelsen Kongeriget Danmark, for så vidt angår Færøerne. Folkeretlige aftaler i medfør af § 1, stk. 2, 2. pkt., indgås af Færøernes landsstyre og Grønlands landsstyre i forening under betegnelsen Kongeriget Danmark, for så vidt angår Færøerne og Grønland. Om nødvendigt kan andre lignende betegnelser fastlægges i medfør af stk. 2, 2. pkt.

Stk. 2. Nærværende lov forudsætter et nært samarbejde mellem den danske regering og Færøernes landsstyre med henblik på, at Kongeriget Danmarks samlede interesser ikke tilsidesættes, og at regeringen underrettes om påtænkte forhandlinger, inden disse påbegyndes, og om forløbet af forhandlingerne, inden folkeretlige aftaler indgås eller

opsiges. Regeringen fastlægger efter forhandling med Færøernes landsstyre de nærmere rammer for samarbejdet.

§ 3. Ved ansættelse af repræsentanter for Færøernes landsstyre på Kongeriget Danmarks udenrigsrepræsentationer til varetagelse af Færøernes interesser, som fuldt ud angår overtagne sagsområder, finder § 8, stk. 2, i lov om Færøernes hjemmestyre tilsvarende anvendelse.

§ 4. Hvor internationale organisationer åbner adgang for, at andre enheder end stater og sammenslutninger af stater kan opnå medlemskab i eget navn, kan regeringen efter anmodning fra Færøernes landsstyre beslutte at indgive eller støtte en ansøgning herom for Færøerne, hvor dette er foreneligt med Færøernes forfatningsmæssige status.

§ 5. Loven træder i kraft den 29. juli 2005.

Givet på Amalienborg, den 24. juni 2005

Under Vor Kongelige Hånd og Segl

MARGRETHE R.

/Anders Fogh Rasmussen

Bilag 3.1. Ledigheden på Færøerne. Januar 2001-april 2006

	Registrerede ledige	Registrerede fuldtidsledige	Ledige i pct. af arbejdsstyrken	Sæsonkorr. ledighed i pct.
<i>2001</i>				
Januar	1.096	962	3,9	3,6
April	973	855	3,4	3,3
Juli	770	679	2,7	2,9
Oktober	771	676	2,7	2,8
<i>2002</i>				
Januar	795	696	2,7	2,5
April	728	635	2,5	2,3
Juli	642	568	2,2	2,3
Oktober	606	534	2,0	2,2
<i>2003</i>				
Januar	765	672	2,6	2,4
April	719	645	2,4	2,3
Juli	700	616	2,3	2,4
Oktober	770	678	2,5	2,7
<i>2004</i>				
Januar	945	832	3,1	2,8
April	1.143	1.006	3,7	3,6
Juli	1.080	945	3,5	3,7
Oktober	1.158	985	3,6	3,8
<i>2005</i>				
Januar	1.364	1.174	4,3	4,0
April	1.276	1.102	4,0	3,8
Juli	1.147	1.000	3,6	3,9
Oktober	1.136	996	3,7	3,8
<i>2006</i>				
Januar	1.168	1.030	3,6	3,3
April	936	818	2,9	2,8

Kilde: Hagstova Føroya.

Bilag 3.2. Gennemsnitshyrer i fiskeriflåden. 2001-2005

	Fiske- dage	Fiske- parter	Ferie- godtg.	Dag- støtte	Mind- steløn	Års- hyre	Hyre pr. dag	Æn- dring
	----- 1.000 kr. -----						-- Kr. --	-- Pct. --
<i>Isfiskelineskibe</i>								
2001.....	219	290	35	1	0	326	1.488	18,6
2002.....	222	340	41	4	0	385	1.732	16,4
2003.....	196	316	38	4	0	358	1.826	5,4
2004.....	231	249	33	19	3	304	1.312	-28,1
2005.....	218	232	30	15	3	280	1.286	-2,0
<i>Store isfisketrawlere</i>								
2001.....	246	347	42	2	0	391	1.589	13,7
2002.....	289	444	54	2	0	500	1.728	8,7
2003.....	261	379	46	5	0	430	1.652	-4,4
2004.....	267	379	46	7	1	433	1.625	-1,6
2005.....	227	346	43	10	2	401	1.769	8,9
<i>Små isfisketrawlere</i>								
2001.....	247	416	50	1	1	468	1.895	11,9
2002.....	262	431	52	4	0	487	1.855	-2,1
2003.....	224	280	35	14	1	330	1.473	-20,6
2004.....	263	294	39	24	2	359	1.365	-7,3
2005.....	254	343	43	17	1	404	1.594	16,8
<i>Industrifisketrawlere</i>								
2001.....	164	83	14	21	10	128	782	...
2002.....	149	133	20	20	12	185	1.240	58,6
2003.....	161	105	18	30	12	165	1.026	-17,3
2004.....	135	191	26	18	8	243	1.801	75,5
2005.....	167	176	25	21	12	234	1.400	-22,3
<i>Notskibe</i>								
2001.....	261	897	108	1	1	1.007	3.858	88,4
2002.....	237	785	95	5	2	887	3.743	-3,0
2003.....	277	724	88	8	4	824	2.970	-20,7
2004.....	288	639	79	12	5	735	2.548	-14,2
2005.....	246	709	87	7	6	809	3.289	29,1
<i>Rejetrawlere</i>								
2001.....	302	291	37	15	5	348	1.152	-16,5
2002.....	303	315	40	16	3	374	1.234	7,1
2003.....	281	280	35	12	1	328	1.166	-5,5
2004.....	328	340	43	21	1	405	1.237	6,1
2005.....	198	210	27	12	0	249	1.256	1,5

	Fiske- dage	Fiske- parter	Ferie- godtg.	Dag- støtte	Mind- steløn	Års- hyre	Hyre pr. dag	Æn- dring
	----- 1.000 kr. -----						-- Kr. --	-- Pct. --
<i>Hæktrawlere (saltfiske- og filetfangst)</i>								
2001.....	290	451	55	12	1	519	1.790	2,5
2002.....	274	525	66	17	8	616	2.252	25,8
2003.....	262	411	52	16	6	485	1.849	-17,9
2004.....	258	403	51	14	9	477	1.844	-0,3
2005.....	201	398	48	0	1	447	2.233	21,1
<i>Garnfiskeriskibe (havtaske- og helleflynderfangst)</i>								
2001.....	267	401	48	1	0	450	1.685	-5,1
2002.....	244	292	37	16	2	347	1.421	-15,7
2003.....	227	271	34	14	2	321	1.418	-0,2
2004.....	268	307	40	27	3	377	1.409	-0,6
2005.....	281	316	41	22	7	386	1.376	-2,3

Kilde: Fiskimannafelagið.

Bilag 4.1. Færøernes eksport af varer. 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
	----- Mio. kr. -----				
Torsk	875	1.069	941	816	653
Kuller	313	378	331	320	332
Sej	392	417	318	270	449
Laks	939	812	805	685	440
Ørred	52	130	160	77	59
Bålhvilling	89	80	128	88	126
Sild	129	98	42	29	112
Makrel	169	152	63	105	106
Rejer	318	245	221	147	98
Andre fiskearter	945	780	755	939	991
<i>I alt fisk og skaldyr</i>	<i>4.224</i>	<i>4.162</i>	<i>3.765</i>	<i>3.476</i>	<i>3.366</i>
Andre varer (ekskl. skibe mv.)...	28	12	9	23	25
<i>I alt (ekskl. skibe mv.)</i>	<i>4.252</i>	<i>4.173</i>	<i>3.772</i>	<i>3.500</i>	<i>3.391</i>
Skibe	58	61	139	189	195
<i>I alt</i>	<i>4.310</i>	<i>4.234</i>	<i>3.912</i>	<i>3.689</i>	<i>3.586</i>

Kilde: Hagstova Føroya.

Bilag 5.1. Statens drifts- og anlægsudgifter på Færøerne. 2002-2006

	2002	2003	2004	2005	2006
	----- Mio. kr. -----				
<i>Tilskud i alt:</i>	725,8	722,3	720,3	717,0	716,4
Bloktilskud ¹⁾	615,5	615,5	615,5	615,5	615,5
Krigspensioner ²⁾	81,8	78,2	73,6	69,0	65,3
Lærerpensioner ³⁾	13,8	13,1	15,8	15,2	17,0
Andre pensioner	14,7	15,5	16,0	17,3	18,6
<i>Drift statslige institutioner</i>	237,6	239,6	224,9	241,0	231,2
Rigsombudet ⁴⁾	6,5	6,4	6,9	13,4	7,6
Landslægen ⁵⁾	1,1	1,1	1,2	1,4	1,4
Statens Luftfartsvæsen ⁶⁾	5,1	4,8	5,6	9,4	4,5
Forsvaret ⁷⁾	143,9	144,3	123,5	125,2	125,0
Sorenskriveren ⁸⁾	4,6	4,8	4,6	4,7	3,9
Politi- og Arrestvæsen ⁹⁾	53,4	55,1	60,1	64,0	64,4
Farvandsvæsen ¹⁰⁾	6,1	5,9	5,7	4,9	5,0
DMI ¹¹⁾	3,0	3,2	3,1	3,9	5,1
Kirkevæsen ¹²⁾	13,8	13,9	14,1	14,0	14,2
Statens Kunstfond	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
<i>I alt</i>	963,4	961,9	945,8	958,0	947,6

- 1) Bloktilskuddet blev fra 2002 reduceret med 366,4 mio. kr. som følge af hjemmestyrets overtagelse af sagsområderne offentlig forsyng og skolevæsenet som særanliggende 1. januar 2002.
- 2) Færøerne blev omfattet af ordningen den 1. juli 1992. Krigspensioner indbefatter skøn for 2006 over erstatning i form af hædersgaver/krigsskadeerstatninger. 561 personer modtog erstatning i 2005.
- 3) Fra 1. juli 1997 overgik de tjenestemandsansatte lærere til færøsk tjenestemandsoverenskomst. Overgang til pension efter 1. marts 1997 sker efter færøsk tjenestemandspensionslovgivning. Staten refunderer fortsat 80 pct. af udgifterne vedr. pensionsalder optjent før 1. januar 1988.
- 4) Der er i 2005 afholdt ekstraordinære udgifter til vedligeholdelse af bygninger og tjenesteskip.
- 5) Landslægen har mulighed for i begrænset omfang efter ansøgning at afholde ekstraordinære udgifter via den centrale danske bevilling til embedslægevæsenet. Det er ikke muligt umiddelbart at opgøre, hvor store udgifter der er afholdt heraf.
- 6) I beløbene indgår afholdte anlægsudgifter for 3,1 mio. kr. i 2006, 7,1 mio. kr. i 2005, 3,5 mio. kr. i 2004, 2,1 mio. kr. i 2003 og 3,2 mio. kr. i 2002.
- 7) Omkostningsopgørelse over opgaver udført ved Færøerne, hvor hovedopgaverne i fredstid omfatter overvågning, suverænitetshævdelse, fiskeriinspektion samt eftersøgnings- og redningstjeneste. Hertil kommer ydelse af patient- og organtransport mv. samt planlægnings- og forbindelsesopgaver i relation til evt. NATO ledede aktiviteter i området.
- 8) Opgørelsen indeholder udgifter ved embedet afholdt af centrale puljer, herunder til bygningsvedligeholdelse. Der er i 2005 afholdt udgifter for 0,2 mio. kr. af centrale puljer.
- 9) Inkl. nettoudgifter til Kriminalforsorgen på Færøerne. Der er ikke afholdt anlægsudgifter i 2002-2005 og der er ikke budgetteret med anlægsudgifter i 2006.
- 10) Der er ikke afholdt anlægsudgifter i 2002-2005, og der er ikke budgetteret med anlægsudgifter i 2006.
- 11) Der er ikke afholdt anlægsudgifter i 2002-2004. Der er afholdt anlægsudgifter for 0,3 mio. kr. i 2005 og budgetteret med anlægsudgifter for 1,0 mio. kr. i 2006.
- 12) Der er medregnet beløb fra Fællesfonden til vedligeholdelse.

Anm.: De anførte tal for 2006 er budgettal og skøn.

Kilde: Oplysninger fra statsinstitutioner samt finanslove.

Bilag 8.1. Landskassens udgifter til socialvæsen. 2002-2005

	2002	2003	2004	2005
	Mio. kr.			
<i>Familier og børn</i>	51,1	51,3	56,3	62,4
Børneforsorg.....	34,0	29,3	31,2	34,1
Børne- og ungeinstitutioner	8,8	12,9	14,4	17,2
Andet	8,3	9,1	10,7	11,1
<i>Sygdom</i>	59,9	59,6	56,8	61,5
Sundhedspleje.....	7,6	8,6	9,2	9,2
Dagpenge ved sygdom.....	52,3	51,0	47,6	52,3
<i>Alderdom</i>	588,7	604,8	625,6	652,8
Folkepension.....	353,7	359,4	364,5	372,4
Plejehjem	106,7	107,6	116,0	126,2
Hjemmehjælp ¹⁾	97,8	106,0	111,3	117,4
Andet	30,5	31,8	33,8	36,8
<i>Funktionshæmmede</i>	300,8	317,4	330,8	342,4
Førtidspension	183,6	186,9	193,5	195,9
Særforsorg	72,4	80,9	88,1	96,0
Færingar på institutioner i Danmark.....	19,0	20,1	17,3	18,8
Personlig assistance	9,9	12,2	14,6	13,6
Andet	15,9	17,3	17,3	17,9
<i>Forsorg</i>	112,5	124,9	129,3	143,3
<i>Administration</i>	58,5	63,2	67,2	66,6
<i>Andre udgifter</i>	9,1	9,6	9,6	8,7
I alt	1.180,6	1.230,8	1.275,6	1.337,5

1) Inkl. ældrepleje på Sandø, hvor plejehjem og hjemmepleje er integreret.

Kilde: Almanna- og Heilsumálaráðið.

Bilag 9.1. Sygehusenes kapacitet og belægning, 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
<i>Antal sengepladser:</i>	290	290	290	280	258
Landssygehuset.....	228	228	228	218	196
Klaksvík sygehus.....	36	36	36	36	36
Suðuroy sygehus.....	26	26	26	26	26
<i>Antal indlæggelser:</i>	10.881	13.114	13.468	14.143	12.892
Landssygehuset.....	8.597	10.632	11.047	11.553	10.341
Klaksvík sygehus.....	1.450	1.527	1.523	1.603	1.572
Suðuroy sygehus.....	834	955	898	987	979
<i>Antal sygedage:¹⁾</i>	78.086	80.338	79.680	78.997	80.607
Landssygehuset.....	62.428	63.084	63.031	62.942	63.900
Klaksvík sygehus.....	8.450	9.457	9.342	8.955	9.227
Suðuroy sygehus.....	7.208	7.797	7.307	7.100	7.480
<i>Gennemsnitlig antal sygedage pr.</i> <i>patient:</i>	7,1	6,4	6,0	5,6	6,3
Landssygehuset.....	7,1	6,2	5,7	5,4	6,2
Klaksvík sygehus.....	5,9	6,2	6,1	5,6	5,9
Suðuroy sygehus.....	8,6	8,2	8,1	7,2	7,6
<i>Gennemsnitlig</i> <i>belægningsprocent:²⁾</i>	73,9	76,0	76,5	77,4	86,1
Landssygehuset.....	75,0	75,8	75,7	79,1	89,3
Klaksvík sygehus.....	64,3	72,0	81,1	68,2	70,2
Suðuroy sygehus.....	76,0	82,2	77,0	74,0	78,8

Kilde: Almanna- og Heilsumálaráðið.

Bilag 9.2. Sygehusenes udgifter og indtægter i mio. kr. 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
<i>Sygehusenes udgifter:</i>	368,5	400,9	409,4	438,5	452,5
Landssygehuset ²⁾	267,1	292,4	296,0	319,0	331,1
Klaksvík sygehus.....	58,0	62,6	64,8	68,7	67,7
Suðuroy sygehus.....	43,4	45,9	48,6	50,8	53,7
<i>Sygehusenes indtægter:</i>	368,5	400,9	409,4	438,5	452,5
Landskassen.....	317,0	343,1	346,1	373,1	386,3
Almannastovan og kommuner.....	31,3	34,1	36,6	36,2	36,3
Andre ¹⁾	19,2	23,7	26,7	29,1	29,9

1) Primært lejeindtægter.

2) Høreklubben blev i 2002 overført fra Specialpædagogisk/Psykologisk Center til Landssygehuset.

Kilde: Almanna- og Heilsumálaráðið.

Bilag 9.3. Sygehusenes nettoudgifter i kr. pr. sygedag, 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
<i>Gennemsnit for sygehusvæsenet:</i>	<i>4.272</i>	<i>4.118</i>	<i>4.344</i>	<i>4.723</i>	<i>4.792</i>
Landsygehuset.....	4.135	3.983	4.193	4.570	4.663
Klaksvik sygehus.....	5.123	4.945	4.996	5.457	5.381
Suðuroy sygehus.....	4.392	4.257	4.815	5.156	5.170

Kilde: Almanna- og Heilsumálaráðið.

Bilag 9.4. Sygehusenes personale, 2005

	Landssygehuset	Klaksvik sygehus	Suðuroy sygehus ¹⁾
Læger	51	8	4
Sygeplejersker	207	39	21
Personale med anden plejeuddannelse ²⁾	80	20	4
Personale med anden sundhedsfaglig udd. ³⁾	70	14	12
Administrativt personale	55	6	4
Portører og driftspersonale ...	48	8	7
Køkken-, vaskeri-, og rengøringspersonale	85	22	15
Andet personale.....	8	8	1
I alt	604	125	68

1) Som følge af fællesfunktioner på Suðuroy sygehus og Suðuroy plejehjem er visse stillinger på sygehuset fordelt mellem dette og plejehjemmet.

2) Omfatter primært sygehjælpere og plejere.

3) Laboranter, lægesekretærer, terapeuter mv.

Kilde: Almanna- og Heilsumálaráðið.

Bilag 11.1. Oversigt over anmeldte overtrædelser af straffeloven. 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
	----- Antal -----				
Forbrydelser mod off. myndigheder mv. (kap. 14 og 15).....	9	17	11	13	12
Forbrydelser i off. tjeneste/hverv (kap. 16 og 17).....	3	5	7	16	23
Forbrydelser vedr. penge (kap. 18)....	3	8	0	1	0
Forbrydelser vedr. bevismateriale (kap. 19).....	1	1	10	1	13
Almenfarlige forbrydelser bl.a. brandstiftelse (kap. 20).....	4	5	13	9	8
Forbrydelser i familieforhold (kap. 23).....	0	0	1	0	0
Forbrydelser mod kønssædeligheden bl.a. voldtægt (kap. 24).....	21	42	14	15	24
Forbrydelse mod liv og legeme bl.a. manddrab og vold (kap. 25).....	74	76	83	86	71
Forbrydelse mod den personlige frihed (kap. 26).....	2	1	0	1	3
Freds- og æreskrænkelser (kap. 27) ..	28	29	36	63	42
Indbrudstyveri (§ 276).....	221	97	106	108	101
Tyveri i øvrigt (§ 276).....	252	368	335	334	298
Andre berigelsesforbrydelser bl.a. bedrageri (kap. (28).....	22	18	4	9	20
Hærværk (§ 291).....	312	379	369	349	275
Brugstyveri (§ 293).....	39	47	77	71	78
Andre formuekrænkelser (kap. 29)....	1	1	0	4	3
I alt.....	990	1.094	1.066	1.080	971

Kilde: Landfogeden på Færøerne.

Bilag 11.2. Oversigt over andre anmeldelser til kriminalpolitiet samt politiets virksomhed i øvrigt. 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
	----- Antal -----				
Overtrædelse af brandloven	39	40	39	31	41
Overtrædelse af våbenloven.....	5	15	10	7	6
Overtrædelse af toldloven, spirituslovgivn. og skatte og afgiftsloven	5	15	19	8	11
Overtrædelse af dyreværnsloven.....	4	2	10	3	4
Overtrædelse af lov om euforiserende stoffer, narkotikaunders. i øvrigt	48	58	70	74	85
Fremmedsager (opholds- og arbejdstilladelser).....	647	612	751	654	436
Overtrædelser af udlændingeloven	12	24	41	54	61
Færdselsuheld	1.344	1.179	1.198	1.089	1.017
Heraf med personskade	63	47	65	74	56
Dræbte ved færdselsuheld.....	4	2	6
Antal sigtede for overtr. af færdselsloven, undtaget spirituskørsel.....	1.681	1.960	2.900	2.854	3.686
Antal sigtede for spiritus- og promillekørsel	156	159	194	168	160
Udrykninger	4.516	...	5.473	4.917	4.421
Trawlersager (overtrædelser af fiskerilovgivningen).....	14	4	7
Indsatte til afsoning, herunder varetægtsfængsling	110	147	105
Afsoningsdage.....	2.466	3.965	3.394
Detentionsanbragte	333	512	232	241	158
Fogedsager	2.131	1.762	1.677	2.061	1.933
Fredningssager	83	93	85	82	66
Faderskabsanerkendelser til politiprotokollen.....	140	327	185	347	312
Borgerlige vielser	68	28	32	39	39

Kilde: Landfogeden på Færøerne.

Bilag 11.3. Behandlingsmåden for straffesager og andre lovovertrædelser. 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
	----- Antal -----				
Statsadvokatsager.....	240	243	171	207	327
Heraf a) Spirituskørsel.....	62	67	71	31	49
b) Groft uforsvar. kørsel.....	128	106	61	94	116
<i>Politisager:</i>					
Afgjort udenretlig.....	117	221	196	191	182
Afgjort indenretlig.....	278	310	271	270	403
Ankesager.....	23	22	24	25	19
Idømte/vedtagne bøder.....	2.489	2.535	3.182	3.254	4.621
	----- 1.000 kr. -----				
Idømte/vedtagne bøder.....	2.589	3.188	3.592	3.410	3.543

Kilde: Landfogeden på Færøerne.